

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hatice KÖŞGER

TORONTO ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI '1256 TARİHLERİNDE ŞUARADAN' BAŞLIKLİ BİR
HİCİV MECMUASI
(İNCELEME-METİN)

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

Hatice KÖŞGER

TORONTO ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI '1256 TARİHLERİNDE ŞUARADAN' BAŞLIKLİ BİR
HİCİV MECMUASI
(İNCELEME-METİN)

Danışman

Prof. Dr. Şevkiye KAZAN NAS

Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı
Yüksek Lisans Tezi

Antalya, 2022

T.C.
Akdeniz Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğüne,

Hatice KÖŞGER'in bu çalışması, jürimiz tarafından Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı Tezli Yüksek Lisans Programı tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan : Prof. Dr. Selami TURAN (İmza)

Üye (Danışmanı) : Prof. Dr. Şevkiye KAZAN NAS (İmza)

Üye : Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK (İmza)

Tez Başlığı: TORONTO ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI '1256 TARİHLERİNDE ŞUARADAN'
BAŞLIKLİ BİR HİCİV MECMUASI (İNCELEME-METİN)

Onay: Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Tez Savunma Tarihi : 26.09.2022

Mezuniyet Tarihi :08/12/2022

(İmza)

Müdür

AKADEMİK BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “TORONTO ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI '1256 TARİHLERİNDE ŞUARADAN' BAŞLIKLİ BİR HİCİV MECMUASI (İNCELEME-METİN)” adlı bu çalışmanın, akademik kural ve etik değerlere uygun bir biçimde tarafımda yazıldığını, yararlandığım bütün eserlerin kaynakçada gösterildiğini ve çalışma içerisinde bu eserlere atıf yapıldığını belirtir; bunu şerefimle doğrularım.

(İmza)

Öğrenci Adı, Soyadı

Hatice KÖŞGER

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU BEYAN BELGESİ

Öğrenci Bilgileri	
Adı-Soyadı	Hatice KÖŞGER
Öğrenci Numarası	20195242008
Anabilim Dalı	Türk Dili ve Edebiyatı
Programı	Tezli Yüksek Lisans
Danışman Öğretim Üyesi Bilgileri	
Unvanı, Adı-Soyadı	Prof. Dr. Şevkiye KAZAN NAS
Tez Başlığı	Toronto Üniversitesi Kütüphanesinde Kayıtlı '1256 Tarihlerinde Şuaradan' Başlıklı Bir Hiciv Mecmuası (İnceleme-Metin)
Turnitin Bilgileri	
Ödev Numarası	1934881662
Rapor Tarihi	25.10.2022
Benzerlik Oranı	Alıntılar hariç: %14 Alıntılar dahil: %25
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE, Yukarıda bilgileri bulunan öğrenciye ait tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana Bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 259 sayfalık kısmına ilişkin olarak Turnitin adlı intihal tespit programından Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esaslarında belirlenen filtrelemeler uygulanarak yukarıdaki detayları verilen ve ekte sunulan rapor alınmıştır. Danışman tarafından uygun olan seçenek işaretlenmelidir: (x) Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşmıyor ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylarım. () Benzerlik oranları belirlenen limitleri aşıyor, ancak tez/dönem projesi danışmanı intihal yapılmadığı kanısında ise: Yukarıda yer alan beyanın ve ekte sunulan Tez Çalışması Orijinallik Raporunun doğruluğunu onaylar ve Uygulama Esaslarında öngörülen yüzdelik sınırlarının aşılmasına karşın, aşağıda belirtilen gerekçe ile intihal yapılmadığı kanısında olduğumu beyan ederim.	
Gerekçe:	
Benzerlik taraması yukarıda verilen ölçütlere uygun olarak tarafımca yapılmıştır. İlgili tezin orijinallik raporunun uygun olduğunu beyan ederim.	
Danışman Öğretim Üyesi Unvanı, Adı-Soyadı Prof. Dr. Şevkiye KAZAN NAS İmza	

İÇİNDEKİLER

TABLolar LİSTESİ.....	ii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	iii
ÇEVİRİYAZI ALFABESİ	iv
ÖZET.....	v
SUMMARY.....	vi
ÖN SÖZ.....	vii
GİRİŞ.....	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TORONTO ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI “1256 TARİHLERİNDE ŞUARADAN” BAŞLIKLİ HİCİV MECMUASININ İNCELEMESİ

1.1.MECMUANIN GENEL ÖZELLİKLERİ	6
1.2.MECMUANIN MUHTEVA İNCELEMESİ	7
1.2.1 MECMUADA YER ALAN MENSUR METİNLER	7
1.2.2. MECMUADA YER ALAN ŞAİRLER	10
1.2.3. MECMUADA HİCVEDİLEN KİŞİLER	13
1.2.4. HİCİV SÖYLEME YOLLARI	20
1.2.5. HİCİVDE KÜFRÜN NİTELİKLERİ	26
1.2.6. KÜFÜR REDİFLER	33
1.3.MECMUANIN ŞEKİL İNCELEMESİ	33
1.4.MECMUADA YER ALAN ŞİİRLERİN VEZNİ	35
1.5.MECMUADA KARŞILAŞILAN BAZI SORUNLAR	36

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

2.1. METNİN KURULUŞUNDA İZLENEN YÖNTEM.....	37
2.2. TRANSKRİPSİYONLU METİN.....	38

SONUÇ.....	163
KAYNAKÇA.....	165
SÖZLÜK.....	169
ÖZGEÇMİŞ.....	175

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1.1 Nazım Şekilleri, Şiir Numaraları ve Şairleri Gösteren Dizin.....

Tablo 1.2 Mecmuada Kullanılan Vezinler, Şiir Numaraları ve Kullanım Sayısını Gösteren Dizin.....

KISALTMALAR LİSTESİ

bkz.	: Bakınız
C.	: Cilt
G.	: Gazel
H.	: Hicri
Hzl.	: Hazırlayan
HM.	: Hiciv Mecmuası
K.	: Kaside
Kt.	: Kıt'a
M.	: Miladi
Mat.	: Matla
Mh.	: Muhammes
Ms.	: Musammat
Mf.	: Müfred
Müs.	: Müseddes
Mz.	: Müstezat
s.	: Sayfa
Tb.	: Terkib-i Bend

ÇEVİRİYAZI ALFABESİ

ا	A, a, Ā, ā, E, e
آ	Ā, ā, A, a
ء	‘, ı, i, yı, yi
ب	B, b
پ	P, p
ت	T, t
ث	<u>S</u> , <u>s</u>
ج	C, c
چ	Ç, ç
ح	H, h
خ	Ḥ, ḥ
د	D, d
ذ	<u>Z</u> , <u>z</u>
ر	R, r
ز	Z, z
ژ	J, j
س	S, s
ش	Ş, ş
ص	S, s
ض	Ẓ, ẓ, Ḍ, ḍ
ط	T, t
ظ	<u>Z</u> , <u>z</u>
ع	‘
غ	Ġ, ġ
ف	F, f
ق	K, k
ك	K, k, G, g, ñ
ل	L, l
م	M, m
ن	N, n
و	V, v, U, u, Ü, ü, O, o, Ö, ö, ū, ō
ه	H, h, A, a, E, e
ی	Y, y, I, ı, Ĭ, i, Ī, ī

ÖZET

Osmanlı edebiyatının kırkambarı olarak nitelenen mecmualar edebiyat çevreleri için hazine niteliğinde kaynaklardır. Bu kaynakların zenginlik ve çeşitliliği sonucu tasnif çalışmaları yapılmıştır. Bu çalışmalar sonucunda ortaya çıkan bir mecmua sınıfı da hiciv mecmuaları olmuştur. Bu çalışmada Toronto Üniversitesi kütüphanesinde kayıtlı “1256 tarihlerinde” başlıklı bir hiciv mecmuasının incelemesi yapılmış ve ardından mecmuanın transkripsiyonlu metni sunulmuştur. Başlangıçta mecmualardan bahsedilmiş, hiciv ve hiciv terminolojisine dair bilgiler verilmiştir. Mecmua, mensur ve manzum parçaların yer aldığı 64 sayfadan ibarettir. Bir mizahî takvim, dibâce ve 17, 18 ve 19. yüzyıl divan edebiyatının hiciv şairlerinin şiirlerinden oluşmaktadır. Mecmuanın mürettibi bilinmemekte, tertip tarihinin ise 19. yüzyıl ortaları olduğu düşünülmektedir.

İki bölümden oluşan bu çalışmanın birinci bölümünde mecmuanın genel özellikleri verilmiş olup içerik ve şekil incelemesi yapılmıştır. Burada şairlerin ve şiirlerin ortak nitelikleri, hiciv ve hiciv dilinin kullanımı, nazım şekilleri, şiir vezinleri ve mecmuayla ilgili problemlere yer verilmiştir. İkinci bölümde ise metnin tesisiyle ilgili gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra transkripsiyonlu metin verilmiştir. Metnin anlamlandırılmasını kolaylaştırmak adına bir de sözlük eklenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Mecmua, Hiciv, Hiciv Mecmuası, Osmanlı Şiiri.

SUMMARY

**A SATIRICAL COLLECTION ENTITLED ‘1256 TARİHLERİNDE
ŞUARADAN’ IS REGISTERED IN THE LIBRARY OF THE UNIVERSITY OF
TORONTO (REVIEW-TEXT)**

The journals, qualified as the store of Ottoman Literature, are treasure-worth sources for literary community. As a result of the wealth and variety of these sources, some classification has been done. One of the journal classes that appeared as a result of these studies is the satire journals. In this study, a satire journal entitled “1256 tarihlerinde”, which is registered in Toronto University, was analysed and then a transcribed text was presented. Journals were mentioned at the beginning and information about satire and satire terminology has been given. The journal is made up of 64 pages where prose and verse pieces take place. A humorous calendar consists of preamble and 17th, 18th and 19th century satire poets’ poems of divan literature. The compositor of the journal is unknown and the date of editing is thought to be the middle of 19th century.

In the first chapter of this study which consists of two chapters, general specialities of the journal was given and form examination has been done. Common specialties of poets and poems, satire and the usage of satire language, verse forms, meters and problems about the journal took place in this chapter. In the second chapter, after doing the necessary explanations about the text, transcribed text has been given. A dictionary has been added in order to ease the interpretation of the text.

Keywords: Journal, Satire, Satire Journal, Ottoman Poetry.

ÖN SÖZ

Klasik Türk edebiyatı sahasında yapılan çalışmalarda mecmualar ayrı yer tutar. Her biri hazine niteliğinde olan bu kaynaklar saklı kalmış kimi eserlerin yahut eser parçalarının varlığını haber verir. Bundan haberdar olup bu eserleri gün yüzüne çıkarmak edebiyat araştırmacıları için bu kaynaklara ayrı bir değer yüklenmesini sağlamıştır. Bu doğrultuda yurt içi ve yurt dışı kütüphanelerde mecmualar edebiyat sahasında çeşitli ilmî çalışmalara konu olmaktadır. Bu çalışmalarla mecmualar daha yakından tanınmış ve çeşitlenmiştir. Söz konusu çeşitlenme sonucu ortaya çıkan bir mecmua türü de hiciv mecmuaları olmuştur.

Hiciv türünde yazılmış müstakil eserler dışında hiciv mecmuaları da hiciv kültürünü, hiciv dilinin söz varlığını ve şairlerin hiciv anlayışlarını bize yansıtır. Böylelikle yeni bilgilere ulaşılır, bilinmeyen şairler ve eserler ortaya çıkarılabilir. Bu bağlamda edebiyat alemine bir katkı sağlamak amacıyla Toronto Üniversitesi kütüphanesinde kayıtlı bu hiciv mecmuası çalışmanın konusu olmuştur.

“Toronto Üniversitesi Kütüphanesinde Kayıtlı ‘Bin İki Yüz Elli Altı Tarihlerinde Suaradan’ Başlıklı Bir Hiciv Mecmuası” başlıklı bu çalışma inceleme ve metin olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Girişte mecmualarla ilgili genel bilgiler verildikten sonra inceleme bölümünde mecmuanın tavsifi yapıp şekil ve içeriksel özellikleri belirtilmiştir. Mecmuanın pek çok yerinde hiciv dilinin sert üslubu dikkat çekmiş olup içerik incelemesinde bu husus üzerinde durulmuş hicvin yüz kızartıcı niteliklerine dair incelemeler yapılmıştır. Bunların yanında mecmuanın bir divan ve müstakil bir hiciv derlemesinin de bir nüshasını oluşturduğu tespitinde bulunulmuştur. Ayrıca bu güne kadar ortaya çıkmamış eser ve şiiirler tespit edilip edebiyat araştırmacılarının istifadesine sunulmuştur.

Çalışma sürecinde bilgi ve birikimleriyle bu tezin en iyi şekilde hazırlanmasına yardım eden ve beni bu çalışmaya sevk eden hocam Doç. Dr. Furkan ÖZTÜRK’e teşekkür eder, çalışmanın her aşamasında tenkitte bulunup teklifler sunan ve karşılaştığım zorluklarda bilgi ve desteğini esirgemeyen hocam Prof. Dr. Şevkiye KAZAN NAS’a şükranlarımı sunar, çalışma boyunca maddi ve manevi destekleriyle her zaman yanımda olan ve başaracağıma inanıp beni yüreklendiren aileme teşekkürlerimi ayrıca iletirim.

Hatice KÖŞGER

Antalya, 2022

GİRİŞ

Klasik Türk edebiyatı içinde çeşitli konularda şiirlerin derlendiği mecmua adı verilen kitaplar dönemin edebiyat ve sanat yaşamını aydınlatması bakımından önem arz eden kaynaklardır. Mecmua, köken olarak Arapça bir kelime olup “toplama, yığma” manasına gelen *cem*‘ masterından türeyen *mecmū*‘ kelimesinin müennesidir. Kelime anlamı “*cem olunmuş, toplanmış bir araya getirilmiş şey, top, tüm; toplanıp biriktirilmiş, tertip ve tanzim edilmiş şeylerin hepsi*” (Devellioğlu, 2012: 689); “bir araya getirilmiş nesneler bütünü, koleksiyon” (Tulum, 2013: 519); “*toplanılıp biriktirilmiş ve tanzim ve tertip edilmiş şeylerin heyeti, eş’âr ve sâir âsâr-ı müntehaba cem ve kayd ile hâsıl olmuş risâle; bu gibi âsâr-ı müntehebanın kaydına mahsus cüzdan; ulûm ve fûnûn ve edebiyâta müteallik mebâhisi câmi’ olarak neşrolunan risâle-i mevkûta*” (Şemseddin Sami, 1317: 1293); “*içinde seçme yazıların bulunduğu el yazması eser*” (Pala, 2018: 300) olarak tanımlanır. Bu terim zaman içinde süreli yayınlar için kullanılmış olup günümüz Türkçe sözlükte de “*dergi*” (TDK, 2011: 1642) anlamını taşımaktadır.

Mecmuaların tarihi seyrine bakıldığında bu seyir pek eskilere dayanmaktadır. Hz. Muhammed’in hadis yazımını müsaade ettiği dönemlerde hadis derlemeleri yapılmıştır. Bu derlemeler o dönem henüz mecmua adıyla nitelendirilmemişken ilerleyen zamanlarda hadis derlemeleri gelişmiş ve bu türde ortaya koyulan eserlere “*el-câmi*” adı verilmiştir. Mecmua ile aynı kökten gelen “*el-cami*” adlı bu eserlerden Buhari, Müslim ve Tirmizi hadisleri rivayet edenlerden dinleyip toplamışlar ve “*el-Câmi’u’s-sahîh*” adıyla mecmua sayılabilecek derlemeleri yapmışlardır. Zamanla hadis ve fıkıh ilmine dair “*mecmū*” ve “*mecma’*” adı verilen eserler meydana getirilmiştir. Mecmua, bir edebiyat terimi olarak ilk örneklerinin ortaya çıkmasından birkaç asır sonra farklı ilim dallarında Araplar, Farslar ve Türkler arasında rağbet görüp gelişim göstermiştir. Türkler arasında, Osmanlı döneminde 15. yüzyılda dikkat çekip bu yüzyıldan sonra sayılarının arttığı söylenebilir. Osmanlı sahasında ilerleyen yüzyıllarda yaygınlaşan mecmualar çeşitli türlere ayrılmıştır. Bu türler: hadis, tefsir, fıkıh gibi dinî içerikte ve tasavvufî içerikte olan mecmualar; nazire, kaside, rubai gibi nazım şekillerini içeren mecmualar; tarih, münşeât, telhisat gibi inşa özelliği ön planda olan mecmualar ve musikî, tıp, astronomi gibi muhtelif konulardaki mecmualardır.

Başlangıçta tek tip bir konuyu içine alan mecmualar görmek mümkün olmamıştır. Nitekim mecmualar ilk zamanlarda halk edebiyatındaki cönkler gibi âyetler, hadisler, fetvalar, dualar, hutbeler, şiirler, ilâhiler, şarkılar, mektuplar, latifeler, lugaz ve muammalarla ilâç

tariflerinin ve faydalı bilgilerin (fevâid), notların, tarihî belge ve kayıtların (tevârih) derlendiği bir not defteri halinde olup zaman içinde tertipli bir kitap özelliği kazanmıştır.¹ Yine de bir mecmûlarda belli bir tür ya da şekle ait şiirler yer almamış ancak mecmualar belli bir konu bütünlüğünü barındıran manzum ya da mensur metinlerden oluşturulmuştur. Bugün elde bulunan mecmualara bakıldığında ve mürettibin derleme amacı dikkate alındığında mecmualar konularına göre sınıflandırılmıştır. Agah Sırrı Levend mecmuaları içeriği esas alarak beş başlık altında şu şekilde sınıflandırmıştır:

- I. Nazire mecmuaları
- II. Meraklılarınca toplanmış, birer antoloji niteliğinde seçme şiir mecmuaları
- III. Türlü konulardaki risalelerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- IV. Aynı konudaki eserlerin bir araya getirilmesiyle meydana gelen mecmualar
- V. Tanınmış kişilerce hazırlanmış, birçok yararlı bilgileri, fıkraları ve özel mektupları kapsayan mecmualar (Levend, 2020; 166-167).

Bir başka tasnif ise Levend'in tasnifiyle benzerlik gösteren ancak içeriğin yanında şekli ve mürettibin kimliğini de kriter olarak alan Günay Kut'un tasnif çalışmasıdır:

- I. Nazire mecmuaları
- II. Seçme şiir mecmuaları (Mecmua-i eş'ar, Mecmua-i devavin)
- III. Aynı konu ile ilgili eserlerin bir araya gelmesi ile oluşan mecmualar (Mecmua-i edviye, Mecmua-i ed'iye, Mecmua-i tevarih, Mecmua-i mu'ammeyat, Mecmua-i münşe'at, Mecmuatü'r-resa'il gibi)
- IV. Karışık mecmualar (Bu tür mecmualar nazım, nesir karışık olabileceği gibi Arapça, Türkçe ve Farsça gibi değişik dillerde de yazılmış olabilir.)
- V. Tanınmış kişilerce veya derleyeni belli kişilerce hazırlanmış mecmualar (Kut, 1986:170).

Bu ve bu gibi tasniflerin yanında daha kapsamlı tasnif denemleri yapılmıştır. Mehmet Gürbüz, mürettibin eser karşısındaki tavrı göz önünde bulundurularak, gerçekleştirdiği derleme faaliyetini yönlendiren etkenlerin belirlenmesi ve eldeki malzemelerin de bu etkenler üzerinde sınıflandırılması doğru olacaktır düşüncesindedir (Gürbüz, 2012:106). Bu düşünce ile detaylı bir tasnif çalışması yapmıştır.² Gürbüz gibi Atabey Kılıç da bir tasnif çalışması yapmıştır. Kılıç'ın diğer tüm çalışmaları göz önünde bulundurarak yaptığı tasnif şu şekildedir:

- I. Cilt ve tertip hususiyetleri bakımından

¹ Uzun, 2003: 265.

² Bkz. Gürbüz 2012:99.

a. Cönkler

b. Mecmualar

II. Şekil bakımından

a. Manzûm Metinler Mecmuaları

b. Mensûr Metinler Mecmuaları

III. Dil bakımından

a. Arapça Mecmualar

b. Farsça Mecmualar

c. Türkçe Mecmualar

d. Çok Dilli Mecmualar

IV. Muhteva bakımından

a. Din

b. Tasavvuf

c. ‘İlm-i Nücûm / Fal ve Remil

d. Hikâye / Latîfe

e. Hezel ve Hiciv

f. Edviye

g. Mûsikî

h. Hat ve Kitâbet

V. Şahısların tertip ettiği veya şahıslar için tertip edilen mecmualar (Kılıç, 2012: 80).

Mecmuaların gerek belli bir forma sahip olmaması gerek müellifinin bilinmemesi, bazen de özensiz ve gelişi güzel kaleme alınmış ve bu gibi eksi taraflarının olması yanında edebî alandaki yeri ve klasik Türk edebiyatı çalışmaları için önemi epey çoktur. Bu husustaki kaleme alınmış düşünce ve tespitler özetle şöyledir:

1. Mecmua, bir edebi devir zevkini ve sanat anlayışını aksettirir.
2. Bir mecmuada toplanan muhtelif şairlerin eserleri bir devrin edebiyat zeminini teşkil eder.
3. Mecmualardaki şiirler bize bir dönemin ruhi ihtiyaçlarını gösterir.
4. Mürettep bir divan meydana getirmemiş ancak güzel eserler vücuda getirmiş şairlerin bu şiirlerinin mecmualarda tesadüfî kabil olmuştur.
5. Mecmua oluşturmak üzere şiir toplayan müellifler kültürlü ve sanattan anlayan kimseler olduğu için cahil hattatların elinden hatalarla dolu olarak çıkmış divanlar yerine mecmualar tercih ve tashih edilir.

6. Mecmualarda yer bulan terci-i bend ve terkiib-i bendler bize devrin hayat anlayışını yansıtır ve mecmualar da bunu pek canlı olarak gösterir.
7. Divanı olan belli başlı şairlerin dışında eserleri zayı olmuş sanatkarların nazire ve tahmislerine bu mecmualar vasıtasıyla ulaşmış oluyoruz (Tarlan, 1946: 122).
8. Kaynaklarda adı geçmeyen unutulmuş şairlerin şiirlerine mecmualarda rastlanabilir. Ayrıca bilinen şairlerin bilinmeyen şiirlerine de burada rastlamak mümkündür.
9. Bir şiirin nüsha farklılıkları mecmualar vasıtasıyla tespit edilebilir.
10. Varlığı bilinen ancak bulunamayan eser nüshaları mecmualar dahilinde olabilir.
11. Şairlerin hayatıyla ilgili önemli bilgileri mecmualarda yakalama imkanı vardır.
12. Mecmualar şiir dışında tarih, sosyoloji, halkbilim gibi muhtelif bilim dallarından ilgili konuları içinde barındırabilir. Bir kaynak niteliğinde olan mecmualar bu bakımdan da önemlidir (Köksal, 2012: 417).

Bu çalışmanın konusu bir mecmuadır. İncelemesini yapacağımız bu mecmua yukarıdaki sınıflandırmaya göre bir hiciv mecmuasıdır. Buradan hareketle hiciv ve hiciv terminolojisini oluşturan kavramlara ayrıca değinmek faydalı olacaktır.

Günümüzde “yergi” kelimesinin karşılığı olan hiciv “*biriyle şiir yoluyla alay etme, şiir yoluyla birini gülünç hale koyma, yerme*” (Devellioğlu, 2012: 422), “*şiir yoluyla yerme veya birini küçük duruma düşürme*” (Pala, 2018: 207), “*birinin kusurunu ve aybını meydana koyma*” (Pakalın, 1971: 814) anlamlarına gelir. Söz konusu bu “yerme” durumunda hiciv, medhin zıddı olarak tanımlanmıştır. Yergi ve alayın yer aldığı hicivde sanatlı bir söyleyiş ve hüner vardır. Ancak bazı hicivlerde özellikle kişiye yönelik yapılanlarda üslup son derece sert, dil haylice küfürlü olabilmektedir:

“Batı geleneğinde hiciv genellikle çirkin, yanlış ve gülünç âdetlerin ve hadiselerin mahiyetini zarafet ve maharetle ortaya koymak olarak anlaşılmış ve böylece hiciv edebî bir tür olmanın yanında sosyal bir fonksiyon da yüklenmiştir. Doğu edebiyatlarında ise sosyal karakteri genellikle bulunmayan hiciv, daha ziyade gerçek kişilerin yerilmesine dayandığından şahsî kinlerin ortaya döküldüğü bir tür olarak görülür ve çok defa müstehcen ve küfürlü hicivler akla gelir.” (Okay, 1998: 447)

Nitekim hiciv söz konusu olduğunda onunla beraber anılan zemm, şetm ve kadh kelimelerine dikkat etmek gerekir. Zemm yerme, kınama, ayıplama; kadh ve şetm de sövme anlamlarında olup bize hicvin kapsamı ve üslubunu daha net bir şekilde anlatır. Bu kelimeler birer hiciv terimidir. Ancak bunlar dışında hiciv terimi sayılabilecek başka kelimeler de vardır. Bunlar: latife, şaka, mizah, hezel, tahzil ve tezyif.

Latife, şaka ve mizah içinde gülmece unsurunu barındırır. Bunlarda nükteli ve ince bir anlatım vardır. Bakıldığında hiciv de bu hususları barındırır. Hilmi Yücebaş'a göre hicvin şartı gerek lafız gerek mana bakımından nükte ve zarafet taşımasıdır. Mizahın şartı da budur ama hiciv her ne kadar latife ve nükte libasına bürünmüş de olsa zemm ve kadh onda adeta temel unsurdur. (Yücebaş, 1961: 7) Latife ve hicvin arasına bir fark konulması açısından bir başka ifade ise şöyledir:

Latifede aranan temel özellik, incelik ve güzelliştir. Kapalı bir anlatıma sahip olan latife, söylenmek ya da yerilmek istenen, zarif bir üslupla yerilip okuyucunun anlama kabiliyetine bırakılır. Kaba, müstehcen ve argo söyleyişler, ahlaka ve nezakete aykırı kullanımlar, latifede istenmeyen özellikler olsa da bu tür ifadeleri içerenler de az değildir. Latifede temel amaç karşı tarafla eğlenip şaka yoluyla onu rencide etmektir ve eğlendirme yönüyle hicivden farklılık taşır. Hiciv muhatabını nazik bir üslupla eğlendirmek yerine onu doğrudan hedef alarak ağza alınmayan ifadelerle yerme esasına dayanır. (Bozkurt, 2020: 165)

Bundan başka bir de hezl vardır. “*Mizahla beslenerek zaman zaman kişilere ve kurumlara yönelik eleştiriler getiren, kaba şaka ve alayların yer aldığı hezldir.*” (Pala vd., 1998: 451), “*şaka ve latife tarzında kullanılan bir tabirdir*”dir (Pakalın, 1971: 802). Görüldüğü üzere hezl içerdiği kaba şaka, ayıplama, müstehcen ifadeler barındırma ve yerme özellikleriyle hicve yaklaşır. Ancak hezlde incitme amacı yoktur. Bu yönüyle de hicivden ayrılır (Pala, 2018: 203).

BİRİNCİ BÖLÜM

TORONTO ÜNİVERSİTESİ KÜTÜPHANESİNDE KAYITLI '1256 TARİHLERİNDE ŞUARADAN' BAŞLIKLİ HİCİV MECMUASININ İNCELEMESİ

1.1. Mecmuanın Genel Özellikleri

Dünyanın çeşitli ülkelerinde pek çok Türkçe yazma eser muhafaza edilmektedir. Bu ülkelerden biri de Kanada'dır. Burada bulunan Türkçe ve Çağatayca yazmaların bir bölümü Toronto ve McGill Üniversitesi Kütüphanelerinde; bir kısmı Toronto'daki Royal Ontario müzesinde ve büyük çoğunluğu da Eleazar BIRNBAUM'un şahsî koleksiyonunda yer almaktadır (Uçar, 2015: 138). Çalışmanın söz konusu bu hiciv mecmuası ise Toronto Üniversitesi Kütüphanesi'nde bulunmaktadır.

Mecmua, Toronto Üniversitesi Kütüphanesi "Biñ iki yüz elli altı tārīhlerinde şu'arādan" yerel başlığıyla PL234. B55 1871 numarada kayıtlıdır. Tamamının siyah mürekkeple ve matbu harflerle yazıldığı bu mecmuanın başında içeriğiyle ilgili şu ibare yer almaktadır:

"Biñ iki yüz elli altı tārīhlerinde şu'arādan Vehbī ve 'Aynī ve Ğanī-zāde ve Sürūrī ve Şadr-ı ā'zam Gürci Pāşā ve cumhūr ve mezbūrān ve H^wāce-zāde ve Yahyā Efendi dīvānları ve daha tuhaf ve güzel dīvānlar dahı cem' olunmuşdur. Temmet."

Toronto Üniversitesi kütüphanesindeki kayda göre 1871 senesinde oluşturulan bu mecmuanın "Bin iki yüz elli altı tarihlerinde" başlığına bakıldığında H. 1256/ M. 1840-41 tarihlerinde derlendiği söylenebilir. Metnin sonunda kaydı düşülen H. 1288 tarihine bakıldığında ise derlemesinin M. 1871/1872 yıllarına tekabül ettiği görülür. Ayrıca mecmuada yer alan "Dibāce-i Diger" başlıklı metinde II. Mahmut'un şehzadesi Süleyman'ın H. 24 Zilhicce 1232 / M. 4 Kasım 1817 tarihli doğum yılı bilgisi verilmektedir. Tüm bu tarih hesaplarından hareketle mecmuanın XIX. yüzyılda derlendiğini söylemek mümkündür.

Bu mecmuanın müellifi veya derleyicisi hakkında bir bilgi yoktur. Mecmua metninde yer alan "Dibāce-i Diger"ın hemen ardından "Dibāce-i Diger Makall" başlığı altındaki (s.9-10) metinde memuriyetinin ardından Teke ve Hamid sancaklarının uhdesine verilmesiyle dönemin vezirine şükranlarını bildiren zatın aynı zamanda mecmuanın derleyicisi olma ihtimali söz konusudur. XIX. yüzyılın ilk yarısında genellikle "Teke Sancağı" ile "Hamid Sancağı" birleştirilerek bazen de ayrı ayrı "Vezir" rütbeli paşalara "mutasarrıflık" olarak tevcih" edilmekteydi (Özdemir, 1990:134) ifadesinden de anlaşılacağı üzere mecmua

derleyicisinin göreve yükseltlen bir vezir ya da rütbeli bir paşa olma ihtimali ağır basmaktadır.

Derleyicisi ile ilgili kesin bilginin bulunmadığı, ancak derleyenin şiir zevki hakkında çıkarımlarda bulunmanın mümkün olduğu bu mecmua 64 sayfadan, mensur ve manzum iki kısımdan oluşmaktadır. İlk 10 sayfa mensur olup metin ikinci sayfada başlar. Bu sayfa 18 satır diğer sayfalar 25 satırdır. Geri kalan 53 sayfa ise manzumdur ve burada kimi hiciv kimi hezl türünde şiirler yer alır.

1.2. Mecmuanın Muhteva İncelemesi

Mecmuanın muhtevasını Küfrî-i Bahâyî'ye ait bir mizahî takvim, “Dibâce-i Diger” ve “Dibâce-i Diger Makall” başlıklı iki metin ve XVII, XVIII ve XIX. yüzyıllarda hiciv sanatında öne çıkmış Ahmet Bâdî, ‘Aynî, Sürûrî, Sünbül-zâde Vehbî, Nefî, Küfrî-i Bahâyî, Haşmet gibi şairlerin hiciv ve hezl türündeki şiirleri oluşturmaktadır.

1.2.1. Mecmuada Yer Alan Mensur Metinler

Mecmuanın en başında Küfrî-i Bahâyî mahlaslı İstanbullu Hasan Çelebi (?-1660)'ye ait mizahî bir takvim yer alır. Bahâyî 17. yüzyıl şairlerinden olup aynı zamanda yıldız ilminde maharet sahibidir. Müneccimbaşılık görevine yükselmiştir. Mecmuadaki şiirlerinde de göreceğimiz hiciv ve mizah tarzını takvimine de yansıtmıştır. Takvimin bu mecmuadaki nüshasının dışında beş nüshası daha vardır.³ Bu mizahî takvimde On İki Hayvanlı Türk Takvimi'ne göre köpek yılı anlatılır. Takvimin başında sene H. 1256/ M. 1840-41 ve sonlarında H. 1056/ M. 1646-47 olmak üzere iki farklı yıl yazılıdır. Köpek yılının hangi yıla denk geldiğinin hesabı yapıldığında H. 1056 tarihinin doğru olduğu tespit edilir (Ekinci, 2016: 68). Bu durumda ilk yazılan H. 1256 tarihinin mecmua derleyicisinin imla hatası ya da dikkatsizliğinden kaynaklı bir hata olduğu düşünülür. Nitekim takvimin diğer nüshalarında bu tarih H. 1056'dır (Ekinci, 2016:73). Mizahî takvim yazarları meslekleri gereği bu takvimleri hazırlarlar ancak burada yazdıklarının gerçek olmadığını okuyucuya aksettirirler. Bahâyî de bu takvimde bütün müneccimler yalancıdır diyerek bunu belirttikten sonra köpek yılı tanımını mizahî bir dille şöyle yapar: “*her bir sāl ferhūnde-fāli kendüler gibi birer hayvān-ı bī-iz-āna mensūp itmegin el-keḷām-ı şıfatü'l-mütekelḷimīn mefhūminca bu sāl-ı hayr-me'āli dahı şıfat-ı kelb ile mūlaḳḳab eylediler.*” Daha sonra o yıl olacakları yer yer müstehcen ifadeler kullanarak yer yer de mizahî üslup ve ironiyle anlatmaya başlar.

³ Ayrıca bkz. Ekinci, 2016:72.

Takvimde ilk olarak bilginler zümresi yani ilmiye sınıfı mensuplarının hayvanlar hayatından ve Geyik Destanı'ndan derin meseleler konuşacağını; katipler ve kalem erbablarının aşıkları çok fahişe ve kahpelere, kocalarını eşek etmiş büyücülere nameler yazıp geçinimlerini sağlayacaklarını; şairlerin devletin ileri gelenlerine kaside ve tarihler sunup para ve ihsan beklerken değnek yeme ve dayakla karşılaşacaklarını; bunların dışında Şehname okuyan zariflerin karlarının çok olacağını ancak kimilerinin siyaset dellalı olacaklarını; tüfek atmaya heves edenlerinse zorlu sıkıya rast gelip tüfeklerinin çatlayacağını söyler.

Bu yılda Tatarların perişan halli kafirler üzerine akınlar düzenleyeceğini ve bu akınlar sonucu eşcinsellere sıkıntı, kahpelere usanç vereceklerini ve bunların terki diyar etmelerine sebep olacaklarını; kadın düşkünlerinin kudurmuş köpek gibi gezeceklerini; halayıkların evlendirme ve nikah sevinçlerinin çok olacağını ancak bunların erleri çarşıya gidince adam kayboldu diyerek başka kimselere gideceklerini ve akşam iki erden de nikah bozup tekrar eski erlerine döneceklerini anlatarak devam eder.

Bahar faslının güzel, yaz faslında meyvelerin çok ve lezzetli, ancak bu mevsimlerin sıcak ve kurak geçeceğini; Kışın keskin soğuk olup hamamlarda sıklık olacağını; bezirgan diyarının gariplerinin ve tüccar tayfasının zevk ve safalarının çoğalacağını ancak bunların fahişe kadınlar sevip paralarını çaldıracaklarını; balık avlayanların paçoz, lakoz ve kalkan balığından faydalar göreceklerini; keçi ve geyik boynuzu satanların ziyan ve hüsrana uğrayacaklarını; sazıcı ve şarkıcıların meyhanelerde ve meclislerde sabaha kadar çalıp sonra parasız kovulacaklarını ve sünepelik edip para isteyenlerinse sazlarının kırılacağını belirtir.

Bu yılda böceklerin çokluğunun, yılanın şiddet ve kötülüğünün çok olacağını; erkekler tayfasının şehvet isteğinden hazin olup bilginlere müracat ederek şifalar arayacaklarını; taneli bitkiler, mahsüller ve ekili olan şeylerin nadir bulunacağını; dört ayaklılardan sıpa, gergedan, Marsuvan eşiği ve geyiklerin çok; ördek, kaz ve tavuğun azlığını; narhlar durumunun düşeceğini, veresiyenin artacağını ifade eder.

Bu yılda Zühre ve Satürn burcu yakın olup bunun insanlar üzerindeki etkilerini; dilberlerin kayıkçılarla balık avına çıkmasını; denizde olan meyhaneler basılıp meyhaneciler asılıp meclislerin talan edileceğini; işret erbabı olanların başlarına kötü haller geleceğini ve bazılarının edeplenme için dayak yiyeceklerini ve bazılarının da kürek ferman olunacağını; yine bu yılda esecek samyelinin oğlanları nezle, iktidarsız ve cüzzam edeceğini söyler.

Bu yılın ilk günlerinde dünyaya gelenlerin gözleri şaşı; ortalarında gelenlerin sevilen ve gönle hoş gelen; sonlarında gelenlerinse siyah yüzlü ve yüzü yerde olacağını; bu senede

iki defa ay tutulması meydana geleceğini; ay tutulmasının hangi semtleri etkileyeceğini ve etki süresinin uzunluğunu; genelevlerin harap, pezevenklerin bitap, meyhanelerin şarapsız ve müşterisiz kalacağını; ay tutulmasının etkisinin yetmiş üç gün, uğursuzluğunun otuz dört gün süreceğini anlatır ve takvimi sonlandırır.

Bu mizahî takvimden sonra *Dibâce-i Diger* ve *Dibâce-i Diger Makall* başlıklı iki küçük bölüm yer alır. “Dibâce-i Diger” mecmuada 8 ve 9. sayfalarda yer alan secili bir metindir. Bu metin duayla başlar ve ardından padişah Sultan II. Mahmud’un vasıfları övülür. Övgü kısmından sonra 24 Zilhicce 1232/ 4 Kasım 1817 tarihi belirtilir ve bu tarihte doğan Şehzade Sultan Süleyman’ın adı zikredilir. Osmanlı’da doğan her şehzade sultan unvanıyla anılır. Metinde verilen doğum tarihi göz önünde bulundurulduğunda Şehzade Sultan Süleyman’ın II. Mahmut’un şehzadesi olduğu kanısına varılabilir. Nitekim Pertev Mehmed Said Paşa “Divan”ında II. Mahmut’un şehzadesi Süleyman için bir tarih manzumesi yazmıştır. “*Târîh-i Berâ-yı Vilâdet-i Şehzâde Sultân Süleymân*” başlıklı bu manzumenin sonuna “Sene H. 1232/M. 1816-7 tarihi düşülmüştür (Yörür, 2019: 91). Bu tarih söz konusu dibacede geçen şehzadenin doğum tarihi ile aynı tarihtir ve metinde doğumu anlatılan şehzadenin II. Mahmut’un oğlu Şehzade Süleyman olması ihtimalini kuvvetlendirir. Dibacede şehzadenin doğum kaydı verildikten sonra bu kutlu doğum şerefine payitahtta ve civarlarda yapılan şenliklerden bahsedilir. Metnin geri kalan bu kısmında “viladet-i hümayun” kutlamalarının icrasına dair bilgiler yer alır. Kaynaklara bakıldığında bir şehzade doğduğunda 7 gün boyunca top atışlarının yapıldığı bilgisine ulaşılır (Alikılıç, 2002: 161). Şehzade Süleyman’ın doğumunda da kalelerden 7 gün top ve tüfek şenliklerinin yapıldığından bahsedilir. Bu şenlikler vesilesiyle müellif, padişahın ömrüne afiyet ve devletin uzunluğuna dualar eder. Ayrıca mescidlerde ve mahfillerde viladet duası edildiği, hamd ve senalar okunduğu bilgisini verir. Ayrıca bu şenlikte güvenlikle ilgili tedbirlerin de alındığı belirtilir:

Şenliklerde halkın huzurunu bozacak davranışlarda bulunulmaması için ilave güvenlik tedbirleri alınırdı. İmparatorluğun çeşitli bölgelerinden bu eğlenceleri fırsat bilip İstanbul’a gelen ve daha sonra şehirden ayrılmayarak hanlarda, bekâr odalarında, dükkân altlarında yatıp kalkan işsiz güçsüz kimselerin vatanlarına iade edilmesi, yetkililer için ayrı bir sıkıntıydı (Önal, 2015: 435).

Bu sebeple fakir halk ve memleket ahalisinin saldırı ve tecavüzden korunduğu konusunda da bilgiler verilmiş ve dibace sonlandırılmıştır.

“Dibâce-i Diger”in hemen ardından “Dibâce-i Diger Makall” başlıklı metin gelir. Mecmuada 9 ve 10. sayfalarda yer alan bu dibace de Allah’a dua ve niyazla başlar. Ardından dibacenin müellifi memuriyetinin tahsisini yapan vezire övgüler sunar. Bahsi geçen bu vezir

tarafından müellife Teke ve Hamit Sancaklarının idaresi verilmiştir. Bu sebeple dibacenin müellifi, vezire teşekkürlerini sunmaktadır. Bir önceki dibace ile bu dibacenin müellifinin aynı kişi olduğu düşünüldüğünde buradaki tayinin 1800’lü yılların başları olduğu söylenebilir. Mecmuada kaydı düşülen H.1256/M.1840-41 ile H.1288/M.1871-72 tarihlerine göre de söz konusu tayinin bu tarihler arasında bir zamanda olduğunu söylemek mümkündür. XIX. yüzyılın ilk yarısında genellikle “Teke Sancağı” ile “Hamid Sancağı” birleştirilerek bazen de ayrı ayrı “Vezir” rütbeli paşalara “mutasarrıflık” olarak tevcih edilmekteydi (Özdemir, 1990:134). Burada da göreve yükseltlen bir vezir, rütbeli bir paşadır. Çeşitli tarih kitaplarına bakıldığında her iki sancak için de mutasarrıflık yapmış kimi paşaların ismine ulaşılmıştır. H.1813-1838 yılları arasında 14 mutasarrıf her iki sancağı da yönetmiştir (Sarıçelik, 2020:89). Bunlardan; Vezir Seyyid Mehmet Vahid Paşa (H.1231/M. 1816), Sadr-ı Esbak Mehmed Emin Rauf Paşa (H. 1236/M. 1821), Seyyid Ali Paşa (H. 1236/M. 1821), Vezir Hasan Paşa (H. 1241-42/ M. 1826 sonrası) ve İbrahim Paşa (1244-45/ M. 1829), söz konusu sancakların mutasarrıflığını yapmışlardır. Ancak bunlardan hangisinin bu dibaceyi kaleme aldığını belirlemek güçtür. Nitekim dibacenin müellifinin aynı zamanda bu mecmuanın derleyicisi olma ihtimali de kuvvetlidir.

1.2.2. Mecmuada Yer Alan Şairler

Bu dibacelerden hemen sonra mecmuanın manzum kısmı başlar. Burada Ahmet Bâdî, ‘Aynî, Sürûrî, Sünbül-zâde Vehbî, Nef’î, Küfrî-i Bahâyî, Haşmet gibi şairlerin hiciv ve hezl türünde şiirleri yer alır.

Ahmet Bâdî: Mecmuanın manzum kısmı Ahmet Bâdî’ye ait bir kıt’ayla başlar. Edirneli şair Ahmet Bâdî 19. yüzyılda, devlet hizmetinde maliyeci olarak görev yapmıştır. Tarih ve edebiyata da ilgi duyan Ahmet Bâdî bu doğrultuda çeşitli eserler kaleme almıştır. “Riyâz-ı Belde-i Edirne” bunlardan biri olup şair burada Edirne tarihini anlatmıştır. “Armağan” adlı manzum-mensur bir eseri vardır ki burada da çeşitli atasözlerini derlemiştir. Şairin bir de “Dîvân”ı vardır. Mecmuada Ahmet Bâdî’ye ait olduğunu tespit ettiğimiz bir hiciv kıt’ası yer alır.

Sürûrî- ‘Aynî-Vehbî: Sürûrî (M. 1752-1814) XVIII. yüzyılda tarih ve hiciv şiirleriyle öne çıkmış bir şairdir. Tarih yazıcılığını bir meslek olarak benimsemiştir. Sürûrî’nin hiciv ve hezl içerikli “*Hezliyyât*”ına bakıldığında Nef’î ve Küfrî-i Bahâyî’den etkilendiği görülür.⁴

⁴ Ey Sürûrî gerçi kim memşâ-yı hicv ü hezle

B.k yediler biri biriniñ yalamışlar g.tün (Sürûrî ve Hezliyyât’ı, Kt. 263)

Şair bu etkiyle Küfrî'nin “Kaldı kütâh t.ş.ğum şağalum oldu dırâz” matlalı gazelini tanzir etmiştir:

Şağalumla t.ş.ğumdur t.ş.ğumla şağalum
Beni tanzîr-i Bahâyîde kılan herze-tırâz⁵

Mecmuada Sürûrî'ye ait aşırı müstehcen ve mübtezel ifadeler içeren hicivler mevcuttur. Sürûrî bu hicivlerde Sünbül-zâde Vehbî (M. 172/21-1809) ve Ayıntablî 'Aynî (M. 1766-1837)'yi hicvetmiştir. Aşağılayıcı ve hakaret içeren bu hicivler doğal olarak 'Aynî, Sürûrî ve Vehbî arasında karşılıklı atışmalara sebep olmuştur. Mecmua derleyicisi söz konusu bu atışmalara mecmuada yer vermiştir. Sürûrî ile Sünbül-zâde Vehbî'nin atışmalarının olduğu nazımlarda Sürûrî'nin şiirleri “*Hezliyyât*”ta yer alırken Vehbî'nin söz konusu bu atışmalarda mecmuada geçen:

Kabz iken Sarı-güzerde ş.çduğum mazmûnlara
İştihâ ile Sürûrî yutdı hâzır lop gibi

Ben de [biñ zarta] ile yerindüm anuñ burnını
Şimdicek böyle hemân b.k yer gezer zirzop gibi (Sünbül-zâde Vehbî, HM./ s.11)⁶

kıt'ası kaynaklarda rastlayamadığımız bir kıt'adır.

Yine mecmuada geçen Sürûrî ile 'Aynî'nin atışmaları da sövgü içeren bir dilde ve çirkin bir üsluptadır. 'Aynî'nin mecmuada Sürûrî ve Vehbî ile çirkin münakaşalarda bulunduğu 3 kıt'ası yer alır. Mecmuada mevcut olan bu hezllerinin varlığından Sadettin Nüzhet Ergun bahsetmiştir. Ergun, Sürûrî gibi 'Aynî'nin de müdevven bir hezliyyâtının varlığını söyler.⁷ Şairin çeşitli mecmualarda yer alan hicivlerinden birkaçına bu mecmuada da yer verilmiştir.⁸

Nef'î: Mecmuada en çok yer alan iki şairden biri Nef'î (M. 1572?- 1635)'dir. 17. yüzyıl ve sonrasındaki dönemlerde hiciv ve kasideleriyle ün yapmış şairin hiciv külliyyâtı “Sihâm-ı Kazâ”nın bir nüshasını da bu mecmua oluşturur. Nef'î'nin bu hicivleri kaside, kıt'a ve terci-i bend nazım şekillerindedir. Mecmuanın geneline hakim olan sert üslup ve küfürlü ifadeler elbetteki Nef'î'ye ait şiirlerde de mevcuttur. Nef'î burada Küfrî-i Bahâyî, Sürûrî ve

Başlarına ben de Nef'îyle Bahâyînin basıp
Herze-güyan-ı cihânı b.ka badırdım bütün (Ayan, 2002: 42)

⁵ Sürûrî ve Hezliyyât'ı, K. 58/37.

⁶ Mecmua metninden alınan beyitlerin yanında; şairinin adı, hiciv mecmuası (HM.) ve şiirin mecmuada bulunduğu sayfa numarası belirtilecektir.

⁷ Ergun, 1936: 604.

⁸ Bunlar mecmuada 5, 6 ve 7 numaralı kıt'alardır.

‘Aynî’ye göre hezlden uzaklaşır hicve yaklaşır. Ebuzziya Tefvîk bu yaklaşımı hezl ve hiciv kavramları üzerinden açıklar ve hezl için insanın mizacında bulunan bir çeşit zevzeklik, hiciv içinse zevzeklik değil iktidar erbabının birtakım haksızlık ve zulmüne karşı bir savunma silahı olduğunu ve Nef’î’nin de hicvini iktidara karşı bir haykırma mekanizması olarak kullandığı yorumunu getirir (Ebuzziya Tefvîk’ten aktaran Öztürk, 2016: 50). Bu haykırma mekanizmasının yanında hiciv Nef’î için aynı zamanda haksızlıklara karşı bir intikam aracı olmuştur:

İntikâm almaz isem hecv ile ben de andan

Şâ‘iriyet baña her vech ile bühtân olsun (Nef’î, HM./ s. 57)

Küfrî-i Bahâyî: Asıl adı Hasan Çelebi olan İstanbullu şair Küfrî-i Bahâyî (M. ?- 1660) XVII. yüzyılda yaşamış ve müneccimbaşılık görevinde bulunmuştur. Şiirlerinin yanında bir de mecmua metninde de yer alan bir mizahî takvimi vardır. Bu takvimle beraber mecmuada en fazla yer verilen şair Küfrî-i Bahâyî olmuştur. Nef’î ile aynı asırdan olan şairin dilindeki kaba üslup ve küfürlü ağızla Nef’î’ye yaklaştığı görülür. Şairin çeşitli şiir mecmualarında nüshası bulunan “*Dîvân-ı Hezeliyyât*” adlı eserinin bir nüshasını da bu mecmua oluşturur.

Mecmuadaki şiirlerine bakıldığında -birkaç şiiri dışında- basit ve bayağı bir dil, küfürlü ve ahlak dışı ifadeler olduğu görülür. Hatta şair “saçma sapan söz, yaygara, zırva” anlamlarına gelen “yâve”yi şiir diye söyleyen bir zıppır şair olduğunu dile getirir:

Söylerüz bulduğumuz yâveyi eş‘âr deyü

B.k yerüz biz de Bahâyî gibi şâ‘ir zıppıruz (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 32)

Onun, şiirleri güzel olmayan bir yâve şairi olduğunu Güftî, tezkiresinde şöyle söylemiştir:

Gerçi tarz-ı hasende hîç eser

Yâve semtinde mübdi’-i diger

Bahâyî’nin şiirlerinin pek çoğu küfürlü olup hezl, hiciv ve tehzilden ibarettir. Küfür içermeyen hicivleri de mevcuttur. “Münâfık” redifli gazeli buna örnek olup bu gazelde klasik Türk şiirinde alışlagelen gaddar sevgili ve münafık ağıyar tipini ele alınmıştır:

Dildâr cefâ-pişe ve ağıyâr münâfık

Hakdan dilerüm kim ola ber-dâr münâfık

Âhkâm-ı felek olmada bu vechle cārî

Ağıyâr sitem-keş ola eşrâr münâfık (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 33)

Mecmuadaki diğer gazellerine de bakıldığında birçoğunda klasik Türk şiir geleneğindeki bilinen aşık-sevgili-rakip üçgeninin işlendiği görülür. Ancak Bahâyî'deki fark dilindeki alaylı üslup olmuştur. Kaynaklarda hicve ve hezle meyilli olduğu yazılan şairin bu özelliğinin şiirine yansması sonucu, alayla birlikte küfür de dahil, alışılmışın dışında her türlü konu şiirine girmiştir. Şairin çağdaşı Nef'î, hicvi haksızlıklara karşı bir intikam aracı olarak kullanmışken Bahâyî'de böyle bir durum söz konusu değildir. Nef'î'nin hicvinde şahsi kinler ve öfkeler dökülüp saçılırken Bahâyî'de hiciv genel bir eleştiriden ibarettir.

Haşmet: Mecmuada hicivlerine yer verilen bir diğer şair ise Haşmet (M. ?- 1768)'tir. Haşmet devlet adamı olmasının yanında aynı zamanda bir şairdir. Koca Ragıp Paşa'nında yakın dostu olan şair döneminde nüktedanlığı ve heccavlığıyla tanınmıştır. Kaynaklarda hicve meyilli olduğuna dair bilgiler vardır. Kaynaklar bu sebeple çevresinde itibarını kaybettiğini yazar.⁹ Hicivleri sebebiyle İstinye, Bursa, İzmir ve Rodos'a sürgün edilmiştir. Söz konusu hicivlerini divanına almamıştır. Bugün mecmualarda karşılaştığımız bu hicivlerden iki kaside mecmuada "*Ebyât-ı Hicv-i Haşmet Efendi Berây-ı Kîsedâr-ı Hârameyn*" ve "*Hicv-i Haşmet Berây-ı Mazrûb-zâde Re'fet*" başlıkları altında yer alır. Bunlardan birincisi 79 beyitlik bir kaside olup ikincisi başka bir mecmuada 46 beyitken bu mecmuada 19 beyittir.

Mecmuada tüm bu şairler dışında yazarını tespit edemediğimiz bir kıt'a, iki müfred, bir tarih kıtası ve bir de kıt'a-ı uhra vardır. Kıt'a-ı uhra denizcilik terimleri üzerine kurgulanmış çokça kaba ve nezaket dışı ifade içeren bir hicivdir.

1.2.3. Mecmuada Hicvedilen Kişiler

Mecmuada yer alan şiirler baştan aşağı hiciv türündedir. Bu manzumelerin bir kısmında hicvedilen kimselerin adı direkt olarak söylenmişken kimilerinde belirtilmemiştir. Son derece ağır küfür ve müstehcen ifadeler içeren bu tür şahsa yönelik hicivlerle ilgili Orhan Okay "Hiciv" yazısında şu tespitte bulunmuştur:

Özellikle kişileri hedef alan hicivlerde sempati ve şaka ile takılmaktan başlayarak tenkit ve muaheze ile şiddetini arttıran ve giderek alay, tahkir ve küfre kadar varan ifadelere rastlanır. Bu sonuncuların çoğunda da cinselliğe dayanan galiz sözler yer alır. Bu sözler hedef aldığı kişide gülüp geçmeden başlayarak incinme, kırılma, hakarete uğrama gibi etkiler bırakır. Şairler arasında vuku bulduğu zaman bu durum karşılıklı atışmalara sebep olur."(Okay, 1998: 447)

⁹ Ramiz, 1994: 79.

Mecmuada yer alan ilk şiir Ahmet Bâdî'ye ait bir hiciv kıt'asıdır. Şair burada Arab-zâde diyerek hitap ettiği bir kazaskeri hicveder ve onun fetvalarının batıl kararlara dayandığını, bu yüzden cehenneme seccade serdiğini ve cehennemde yanacağını söyler:

İdüp hükm-i Kırakuşî kazaskerlikde fetvâda
Anıñcün tâ cehennem mesnedinde yaptı seccâde

Eğerci yakdı cânıñ bî-kesānuñ hükm-i bâtılla
Kebâb kestâne oldı nâr-ı düzâhda 'Arab-zâde (Ahmet Bâdî, HM./ s. 10)

Mecmuada Sürûrî'ye ait aşırı müstehcen ve mübtezel ifadeler içeren hicivlerde Sünbül-zâde Vehbî ve Ayıntablî 'Aynî hicvedilmiştir. Sürûrî'nin Vehbî'ye hitap ederek 'Aynî'yi hicvettiği ifadelerinin yüz kızartıcı boyutta olduğu mecmuada geçen aşağıdaki kıt'ada açıkça görülür. Sürûrî burada 'Aynî'yi hicvedebilmek için yanına yine bu üslupla hicvettiği Vehbî'yi müttefik olarak alır. Daha önce Sürûrî tarafından küfredilen Vehbî'nin bu şiirde başka bir kişiye karşı sövgü için yoldaş olarak seçilmesi oldukça manidar bir durumdur. Bu durum, şiir kadrosunda yer alan Sürûrî, Vehbî ve 'Aynî arasındaki dostluğa rağmen kullandıkları galiz atışmayı göstermesi bakımından oldukça çarpıcıdır (Vural, 2019: 84).

Vehbiyâ ikimizi birden edebsiz 'Aynî
İşte hicv itmiş işit ben de cevâbın dikeyüm
Gayret[iñ] yok mı alup ortaya uşlandırayum
Sen baş[ın] tut deli puştuñ g.tini ben s.keyüm (Sürûrî, HM./ s. 11)

Şair Nefî gördüğü haksızlıklar karşısında hicvi bir intikam unsuru olarak kullanmıştır. Bu bağlamda devlet erkanından birtakım isimleri hicvetmiştir. Bunlar: Abaza Mehmet Paşa, Abdülbaki Paşa (Baki Paşa), Ahmet Paşa (Etmekçi-zade), Bayram Paşa, Gürcü Mehmet Paşa, Hacı Ömer Efendi, Halil Paşa, Kemankuş Ali Paşa, Bostanzade Mehmet Efendi (Kara T.ş.k), Şeyhülislam Yahya Efendi (Deli Yahya), Receb Paşa. Bu hicivler kaside ve terkiib-i bend nazım şekilleriyle yazılmıştır. Gürcü Paşa onun üç defa görevinden azledilmesine sebep olduğu için Nefî önce ondan evvelki padişahları ve vezirleri över, sonra onun hatalı davranışlarını kadir bilmezlik üzerinden yererek onu kadir bilmez bir köpeğe benzetir. Ahmet Paşa'yı adaletsizliği sebebiyle, Kemankuş Ali Paşa'yı mağrur, zalim ve rüşvetçiğiyle, Recep Paşa'yı ise mansıb alamadığı için hicvetmiştir:

Çatā mı itdi hep bunlar ne b.k yer bu köpek Gürci
Çatā kendindedür kim bilmez ašlā qadr-i insānı (Nef'î, HM./ s.13)

Cümleden biri o ser-defter-i erbāb-ı sitem
'Adl için hālka vekīl-i şeh-i devrān olsun (Nef'î, HM./ s. 57)

Çıkşa tahşīle hāzīneyle gelürse çıkar
Kimse bilmez fuqarā çekdügi zūrı ne idi (Nef'î, HM./ s. 58)

Manşīb ümīdi Receb Pāšādan
Luṭf-ı Hākdan gözi yummağ gibidür (Nef'î, HM./ s. 60)

Mecmuada Nef'î'ye ait şiirlerde hicvedilenler yukarıda adını saydığımız devlet adamlarının yanında dönemin şairlerinden Vahdeti, Fursati, Haleti, Ganî-zāde Nâdirî, Kaf-zāde Fâizî ve Nev'î-zāde Atâî'dir.¹⁰

Nef'î'nin şairleri hicvettiği şiirlerde ise dildeki nükte göze çarpar. Ganî-zāde Nâdirî, Nev'î-zāde Atâyî, Kaf-zāde Fâizî ve Itri'yi hicvettiği "degül a" redifli kaside buna örnektir:

Ehl-i 'ilmüm dir ise başına çalsun 'ilmin
Sā'ir erbāb-ı sūhan cehl-i mürekkeb degül a

Kādiyam dirse eger maḥkemeye lāzım olan
Dilber-i bāde-keş ü cām-ı leb-a-leb degül a

Şā'irem dirse eger şā'ire işbāt-ı hūner
Haṭṭ-ı ta'līk ile dīvān-ı müretteb degül a (Nef'î, HM./ s. 54)

Küfrî-i Bahâyî nazmında da Siham-ı Kazâ'da da adı geçen XVII. yüzyıldan bazı şairlerinin adı zikredilir. Vahdeti, Fursatî ve Hâletî bunlardan bazılarıdır:

Maḥv olurdu vücūd-ı nā-būduñ
Zārta çalsaydı Vahdetî Çelebî (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 64)

Şekli b.k reng olurdu her pāre
Bāşıña sıçsa Furşatî Çelebî

¹⁰ Siham-ı Kazâ'daki şair ve bürokratlara yönelik hicivler için ayrıca bkz. Vural, 2019: 145.

Bir ğazel düşdi vaşf-ı pākūnde

Reşk ider görse Hāleti Çelebî (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 63)

Nef'î'nin mecmuadaki nazımlarının büyük bir kısmında hicvedilen kişinin adı zikredilir. Adı zikredilen bu kişilerden biri de şairin babasıdır. Mecmuadaki 146. kasidede şair babasını hicveder. O henüz küçük yaşlardayken babasının Kırım Hanı'nın hizmetine girmek üzere onları terketmesi Nef'î'de zor bir çocukluk dönemine ve hırçın bir karaktere sahip olmasına sebep olmuştur. Bu hırçınlıkla Nef'î babasını bile hicvetmekten geri kalmamıştır. Söz konusu hicviyede bu durumların bir travma, bir ruhsal yıkım yarattığını dile getirmiştir (Bozkurt, 2020: 181). Öyle ki babasını kara bela, baş belası olarak görmekte onu katletmenin bile sevap olacağını düşünmektedir:

Peder deĝül bu belā-yı siyāhdur başuma
Sözüm yirinde n'ola güç gelürse ger hāna

O demde kim peder-i nā-be-kār sifle-nihād
Beni ğarīb koyup oldu hem-sefer hāna

Sevāba girse eger hān babañı katl itse
Du'a iderdi felekden feriştelere hāna

Kanā'at eyle babañ gibi olma sen cerrār
Ş.çup b.ķuñı yi tek virme derd-i ser hāna (Nef'î, HM./ s. 53)

Nef'î, hicvi haksızlıklara karşı bir intikam aracı olarak kullanmışken Bahâyî'de böyle bir durum söz konusu değildir. Nef'î'nin hicvinde şahsi kinler ve öfkeler dökölüp saçılırken Bahâyî'de hiciv genel bir eleştiriden ibarettir. Söz konusu bu eleştirilerle hicvedilenler genellikle rakip, zahit, imam, vaiz ve sufilerdir:

Kimyagerlik ider büte-i g.tünden raķīb
Cisini yok yere yoluñda hemān hāk iderüz (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 32)

Zāhid bu huşūnet nice bir 'azm-ı ferāĝ it
Gel oşurayım burnuña tatyīb-i dimāĝ it

Ma'nāñ harāb itdi senüñ vahşet-i sūrī
Ol kālbid-i bü'l-'acebi zīver-i bağ it (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 27)

Zāhidüñ her ne kadar ta'nı firāvān olsa
Aña ğam çekmez idük zerrece 'irfān olsa (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s.37)

Cemāat buña kâil olsun mı hiç
S.ke birbirini imām u haṭīb (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s.27)

Şūfîler evrād ile esmā ile oğlān s.ker
Mevlevîler dünbelekke nāyile oğlān s.ker (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s.30)

Nefs itdüm diyecek şūfî-i ḥar
Oşurup işte budur dem didiler

Vā'izüñ sözlerini diñlediler
Bre bātıl bre sersem didiler (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s.33)

Haşmet, Kisedâr-ı Haremeyn'i hicvettiği kasidesinde Kisedâr-ı Haremeyn'le birlikte matbah emînini de hakaretlere varan ağır bir dille hicvetmiştir. Hicve daha ilk beyitte Kisedarî arsız bir puşta benzeterek küfürle başlar:

Kisedâr-ı haremeyn be kekez-i bî-'ārı
Be gidi 'avretini s.kdigimüñ murdârı (Haşmet, HM./ s. 45)

Haşmet, Mekke'de babulluk adı verilen umumhanelerin olmasına sebep Kisedâr-ı Haremeyn'in olduğunu iddia eder. Kisedâr-ı Haremeyn'in kötü işlerini görmüş olsa gerek onun idaresinde bulunduğu bölgenin onun yüzünden iyi olmadığını ve bu sebeple Kisedâr-ı Haremeyn'im diye övünemeyeceğini söyler:

Kisedâr-ı haremeynüm deyü faḥr itse becā
Mekke'de olmasa bābulluĝuñ istikrârı (Haşmet, HM./ s. 46)

Haşmet bunca hakaret arasında sözü tatlı bir şair olduğunu ancak Kisedâr-ı Haremeyn yüzünden bu tatlı dili acı ettiğini ve hiciv düdüğünü açtığını da ayrıca dile getirir:

Nutḳ-ı şîrînümi telḥ eylemedüm bunca zamān
Açmadum nîşe-i hicvüñ ile de efkârı (Haşmet, HM./ s. 46)

Haşmet gördüğü ya da duyduğu haksız fiillere veya kötü işlere karşı sessiz kalamamıştır. Kasidede Kisedâr-ı Haremeyn tarafından hoş olmayan bir durumun onu fazlasıyla hiddetlendirdiğini görüyoruz. Tüm bunlar karşısında Haşmet’in ejder tabiatlı kalemi Kisedâr-ı Haremeyn’e yılan zehri olmuştur:

İktizâ eyledi şimdi saña kâfir kaḥpe
Kilk-i ejder-menîşüm tâtıra zehr-i mârı (Haşmet, HM./ s. 46)

Mecmuada hicvedilen isimlerden bir diğeri ise Halep kadısı ve şair Mazrub-zâde Ref’et Çelebî’dir. Haşmet tarafından ağza alınmayacak küfürlerle hicve uğrayan Ref’et Çelebî onun şiirine dil uzatmış olsa gerek Haşmet kasidenin üçüncü beytinde insan ve meleklerin onun söz söyleyişini gül eylediğini ve böylesine mucize sözler söyleyen şaire laf edilemeyeceğini dile getirir. Bunun üstüne Ref’et Çelebî’nin şairliğine laf uzatarak ona hicvin nasıl olacağını öğretir:

Ben gibi şâ’ir-i mu‘cîz suḥana söz ne gerek
Nutḳumı verd-i zebân itmiş iken ins ü melek

Ben saña öğretiyüm hıvc-i sühen-sencânı
İşte ey ḥîz-i denî tavr-ı sühen böyle gerek

Var ḥalâlarda daḥı kîr-i muḳallaḳ ara sen
Şâ’iriyet nerede sen neredesin a köpek (Haşmet, HM./ s. 48)

Küfrî-i Bahâyî zahid ve sofuları hicvettiği “olsa” redifli mütekerrir müseddesinde din ehli geçinen zahid ve sofuların başkalarını dinsizlikle itham edip imanlarına karışmalarından dolayı eleştirmektedir:

Bize mülḥîd diyenüñ kendide îmân olsa
Daḥl iden dinümüzi bâri müselmân olsa (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 37)

Şair, “eksik degül” redifli mütekerrir müseddesinde ise Mevlevî dedelerini hicveder. Gönül ehlinde feleğin cevri eksik değilken başka her yerde bir dedelerin bir de dümbeleklerin eksik olmadığını söyleyerek sitem eder:

Hâşılı ehl-i dile cevri-i felek eksik degül

Ḳande gitsek bir dede bir dünbülek eksik degül (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 34)

Mecmuada hicve sebebin kimi zaman da fizikî unsurlar olduğunu söylemek mümkündür. Tüm hicivlerde olduğu gibi Küfrî-i Bahâyî'nin de hicvinde fiziki unsurlar üzerinden bir aşağılama durumu söz konusudur. Bu bağlamda mecmuada hicvedilen bir kişi de Fedâyî adında birisidir. Şair “burun” redifli hicvinde Fedâyî adında birisini kötü bir buruna sahip olmasından dolayı hicveder:

Ey Fedâyî görmedüm hiç burnuña beñzer burun

Şānki olmuş şüretüñ üstünde kîr-i ḥar burun

...

B.ḳluca bostānda yetmiş batlıcāndur yā hıyār

Eğri büğrü b.ḳ ḳabāğıdur yāḥūd manṭar burun

Ya bağçe ḳazmasıdur ya şapāndur ya çapā

Sen yürüdükce toḳunduğı yiri yırtar burun

Yā ḳulāḳlı borıdur yā sūrnā yā kerrenāy

Kim nefes virdükçe gahî tağları şarşar burun

Maḥv olur burnuñ yanında ḥâşılı ḥortūm-ı fîl

Yürürseñ taḥte's-serādan aşığı [şarḳar] burun (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 40)

Ahmet Paşa'nın yetiştirmelerinden Davut Efendi de Nef'î tarafından hicve maruz kalmıştır. Nef'î, Davut Efendi'yi fiziki görünüşü üzerinden hicveder. Onun yüzünün sarışınlığını annesinin ona hamileyken dışkı aşerdiğine bağlayarak çirkin bir sebebe bağlar. Yüzünün sarılığını da bakırdan küçük abdest kabına benzetir. Kaşları, burnu ve sakalına da ayrıca çirkin benzetmelerde bulunarak onu hicveder:

Çehre b.ḳ gibi zerd olduğınūñ cevhi budur

B.ḳa aş yirür imiş vālidesi ḥāmil iken (Nef'î, HM./ s. 53)

O yoluk ḳaşlar ile ol semerî egri burun

O 'Acem mā'isi gözlerle o zırnîḥi şaḳal

Dir gören çehre-i zerdiyle o b.klı ağzı

Bir bakır havrıza beñzer ki urılmış şaykal (Nef'î, HM./ s. 59)

1.2.4 Hiciv Söyleme Yolları

Klasik Türk şiirinde yer bulmuş hiciv ve hezllere bakıldığında bu türlerin çeşitli yollarla ifade edildiğini görmek mümkündür. Mecmuada yer alan hicivlerde söz sanatlarının kullanımı göze çarpmaktadır. Bunlardan kinaye ve teşbih -özellikle hayvanlara teşbih- en çok dikkat çekenleridir. Bunların dışında muhataba lanet okuma ve beddua etmenin de bir tür hicvetme yolu olduğu dikkat çeker. Ayrıca tehzilin de bir tür hicvetme yolu olduğunu mecmuada geçen bir örnekte görmek mümkündür.

Kinaye, bir sözü hakiki anlamının da kastedilmiş olması mümkün olmakla birlikte o sözü hakiki anlamının dışında kullanmaktır (Saraç, 2011: 144). Bir bakıma açıklığın zıddı olan ve örtük anlam barındıran kinayede kastedilen görünürün arkasındaki anlamdır. Mecmuadaki hiciv ve hezllerde belli bir şahsa ya da zümreye alenen yapılan alaya alma, saldırı ve eleştiri olduğu gibi bunların üstü kapalı bir şekilde yapıldığı örnekler de vardır.

Kinaye özellikle Küfrî-i Bahâyî'de belirgin bir dil özelliği olarak karşımıza çıkar. Şair, erkeklik organı anlamındaki “mehrez” ve anüs bölgesi olan “büzük” gibi kelimeleri kullanmaktan çekinmez. Bahâyî'nin nazmına bakıldığında bu kelimelerin gerçek anlamlarının yanı sıra daha çok belli bir takım kimselerin nitelendiği, onları alaya alırken bir hitap sözü olarak kullanıldığı görülür. Şair, bir muhammesinde bu uzuvlar ile temaşa eden birisini, başı açık bir çılgını ve aleme rüsva olmuş kimseleri kasteder. Bu şekilde ifade bulmuş beyitler bizlere Abdalları hatırlatır. Abdallar dünyadan elini çekmiş, başı açık ve belli bir meskeni olmadan dolaşan kimselerdir. Aynı zamanda melamîler gibi aleme rüsva olmuş kınanmışlardır. Ancak Bahâyî burada uzuvları üzerinden kendini de çılgın Abdala ya da bir melamî-meşrebe benzetmiş olabilir. Sonuçta “*Doğuştan şakacı, alaycı, müstehcen sözler söylemeye açık olan şairler Melâmî-meşrep görünümünün arkasına sığınarak istedikleri sözleri rahat bir şekilde söyleyebilirler.*” (Vural, 2019/ 221). Bu rahatlığı elde edebilmek için böyle bir durumun arkasına sığınmayı tercih etmek Bahâyî için bir ihtimaldir. Her iki durumda da buradaki müstehcen kelimeler gerçek anlamın dışında bir örtük anlamı ifade eder:

Kîr-i Mecnûn bî-ser ü pādûr

G.t-i yâr aña deşt ü şahrâdur

Huşyeteynüm ‘acep temâşâdur

Mehrezüm ser-bürehne şeydādur

G.t ucundan cihāna rüsvādur (Bahâyî, HM./ s. 24)

Şairin mecmuada yer alan “büzügüm” redifli kıt’asında büzük yani makat bölgesini anlattığı izlenimi vardır. Ancak kıtanın görünen anlamının gerisinde melamîlerin anlatıldığı görülür. Şair burada melamîleri “büzük” kelimesiyle alaya almış olması ihtimaldir. Çünkü şiirde tövbe eden, temiz, hürmet edilen insanlarken günah damgalı olmuş ve alemin diline düşüp kınanmış, gece gündüz ah eden kimseler yani melamîler anlatılır:

Ey benüm g.ti pāk ma’sūmum

Tā’ib-i bī-günāh olan büzügüm

Ma’siyet-gāh dehre arka virüp

Şāhib-i intibāh olan büzügüm

...

Tā’ib ü tāhîr ü mükerrrem iken

Dāğ-dār-ı günāh olan büzügüm

Düşüp ebnā-yı ‘ālemiñ diline

Rüz şeb kārı āh olan büzügüm (Bahâyî, HM./ s. 26)

Teşbih, mecmuadaki hicivlerde çoğu yerde göze çarpar. Dikkati çeken bu teşbih genellikle hayvanlar üzerinden yapılmıştır. Mecmuada hayvan adı olarak hıncır/ domuz, dîv/ deve, har/ eşek, ejdehâ-ejderhâ-yılan/ erkeklik organı, seg-kancuk-kıtmîr-it/ köpek kullanılır. Ayrıca hayvan ölüsü anlamına gelen cîfe ve lâşe de buraya dahil edilebilir.

Mecmuada en çok geçen hayvan ismi har/eşektir. Hicivde muhatabı alçak düşürmek ve değersiz hissettirmek için heccavlar har/eşek benzetmesine sıkça başvurmuşlardır. Bugün Türkçede kaba, düşüncesiz kimseler için “eşek gibi”, insanlık değerinden yoksun makam ve mevkiyle değer kazanamayacak kimseler için “eşeğe altın semer vursalar yine eşektir.” gibi atasözleri, deyim ve kalın kafalı, anlayışsız, kavrayışsız kimseler için kullanılan “eşek kafalı” gibi birleşik sözcüklerde ifadesi anlaşılan eşek kelimesi hoş karşılanmayan anlamlardadır. Nitekim Bahâyî har/eşeği cahil kelimesi ile beraber kullanır:

Ya cāhil ü ħar gerekdür ādeme

Ya ibneye mübtelā gerekdür (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 30)

Nef'î Gürcü Paşa'yı hicvettiği kasidesinde dünyada onun gibi bir eşek olmadığını ve deccalin eşeğiyle ikiz bir köpek olduğunu söyleyerek onu hicveder:

Sen kadar Һar da olur mı ‘acaba dünyāda

Һarsın ammā Һar-ı Deccāl ile tev'em a köpek (Nef'î, HM./ s. 16)

Bahâyî mevlevîleri hicvettiği bir müseddesinde Mevlevî ayinlerinin yozlaştığından dem vururken buradaki kimseleri eşeklere benzetir. Çirkin sesli eşeksiz bir sohbet ve ney ile dümbeleksiz cemiyet olmadığını söyler. Burada eşeğin ses çirkinliği üzerinden bir taşlama söz konusudur. Çünkü Kur'an'da “*Yürüyüşünde ölçülü ol, sesini yükseltme; çünkü seslerin en çirkinini eşek sesidir.*”¹¹ ayetinde ölçüsüz ve yüksek çıkan ses bu hayvanın anırmasıyla eş tutulmuştur:

Bir şakîl-i bî-nevā Һarsız meger şöhet mi var

Def ü nāy u dünbüleksiz şimdi cem'iyet mi var (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 34)

Mecmuada eşekten sonra adı en sık geçen diğer hayvan köpektir. Köpek “*Aşağılık niyetlerle yaltaklanan veya davranışları kötü olan kimse için kullanılan bir sövgü sözü.*” (TDK, 2011: 1498) olarak hicivlerde bir teşbih unsuru olarak kullanılır. Nef'î'nin “a köpek” redifli kasidesinde Gürcü Paşa için “a köpek” hitabı yer alır. Kaside boyunca süren bu kötü hitapla Paşa kimi zaman yukarıda bahsettiğimiz gibi bir eşek, kimi zaman da kudurmuş bir köpektir.

Ki ferāmuş idüp ol mertebe zaҺmuñ acısı

Қudurup yine ışırduñ beni muҺkem a köpek (Nef'î, HM./ s. 15)

Şair bu hicviyede Gürcü Paşa'yı öylesine hayvanlaştırmıştır ki onun ölüsünü de pis bir hayvan leşine benzetir. Paşa'nın cenazesi fillerin bile taşıyamadığı şişman bir devdir:

Fîle nā-çār meğer yükledeler tābūtuñ

Çekemez cîfe-i murdāruñı ādem a köpek

¹¹ Lokman, 31/19.

Filler de çekemez[se] ne ‘aceb lâşeñi kim
Var mı sencileyin deyyūs-ı mülahlham a köpek (Nefî, HM./ s. 15)

Nefî Gürcü Paşa’yı benzettiği gibi Etmekçi-zade Ahmet Paşa’yı da sarışınlığından dolayı bir sarı köpeğe benzetir:

Bir etmekin eksük şatanı öldürecekseñ
Sen kande eyā sarı köpek kande vezāret (Nefî, HM./ s. 60)

Köpek benzetmesine bir örnek de Haşmet hicvinde yer alır. 18. yüzyıldan divan sahibi Mazrub-zade Re’fet’in hicvedildiği kasidede Haşmet, şairliğine laf atan Re’fet’i yine şairlik üzerinden ağır bir üslupla yerer. Haşmet’in öfkesinin büyüklüğünü kasidedeki sin kaflı küfürlerden anladığımız bu hicviyede şair Ref’et, Haşmet’in dilinde köpek olmuştur:

Var helālarda dahı kīr-i muḳallef ara sen
Şā‘iriyyet nereden sen neredesin a köpek (Haşmet, HM./ s. 48)

Kuduz köpek benzetmesinin de mecmualardaki hicivlerde kullanıldığı görülür. Nefî İtrî’yi kuduz bir yavru köpeğe benzeterek ona hem hakaret etmiş hem de onu aşağılamıştır. Bir başka beyitte ise Ahmet Paşa’yı kuduz köpeğe benzetmiştir:

S.künce ‘İtrî Kirli Ḳahpeyi gör setr için ‘aybın
Ne ceng eylermiş anuñla ne kıtmīr-i ḳuduzdur ol (Nefî, HM./ s. 22)

Ḳuduz it gibi ṭalardı varanı ḳapusına
O şaru ḳapucı ol kelb-i ‘aḳūrı ne idi (Nefî, HM./ s. 58)

Haşmet Kisedâr-ı Haremeyn’i hicvettiği kasidesinde onu hınzır/domuza benzetir:

Bre dinsiz bre kāfir bre hınzır oḡlān
Kimden aḥz eyledün ey cīfe bu b.ḳ reftārı (Haşmet, HM./ s. 45)

Nefî’de hicivlere maruz kalan Gürcü Mehmet Paşa şekil itibariyle yuları olmayan bir deveye ve palanı olmayan bir eşeye benzetilir. Yularsız ve palansız olan Paşa kontrolden çıkmış kendi başına buyruk, kural tanımaz birisi olarak nakledilmiştir (Vural, 2019:156):

Zihî hüsran-ı dîn [ü] devlet [ü] neng-i müselmânî
K'ola bir dīv-i hunşā mālîk-i mühr-i Süleymânî

Ne dīv efsârı yok bir bār-gîr-i fîl-peyker kim
Har-ı Deccâldür derdüm eğer olsaydı pālânı (Nef'î, HM./ s.12)

Nef'î bir hiciv kıtasında muhatabını ezmek için erkeklik organını güç göstergesi olarak kullanırken bu organı kaf dağ gibi büyük ve sert bir dağla niteleyerek ejderhaya benzetmiştir:

Her ne deñlü süst olursa hor bakma kîrûme
Ejdehâ-yı Kûh-ı Kaf olur görünce kûnuñı (Nef'î, HM./ s. 20)

Tehzil, mecmuada tek bir örnekle yer alır ve bu örnek Küfrî-i Bahâyî'ye aittir. Şair, Nef'î'nin “*Tûtî-i mûcize-güyem ne desem lâf değil*” matlalı gazelini tehzil etmiştir. Bu hicivde Nef'î boş sözler söyleyen siyah bir kargaya benzetilmiştir:

Yâve-gû zâğ-ı siyâhum dir iseñ lâf degül
Tûñyüm dime ki mir'ât-ı dilûñ şâf degül

Toludur nüşâ-yı hicv ile derûn-ı Nef'î
Tab'-ı yârân gibi dükkânçe-yi şahhâf degül (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 34)

Lanet okuma ve beddua, mecmuada bir hiciv söyleme yolu olarak karşımıza çıkar. Mecmuada bulunan kimi hicivlerdeki yergi ve sövgünün son noktası bedduadır. Özellikle hiciv kasideleri doğrudan doğruya hicve başlayan ve beddua ile biten kasidelerdir (Güven, 1997: 89). Mecmuadaki kaside şekliyle yazılmış hicivlerde de yer yer bedduayla karşılaşılır. Bu beddua ve lanet okumalardan birçoğunun Nef'î'nin kaleminden döküldüğü görülmektedir:

Soñra tıydum saña ol fâhişe nişlerdügini
Hağ belâñı vire ol fâhişeye hem a köpek

Niçün uyduñ o denî kağbeye cânuñ çıksun
Kosañ olmaz mı idi ebsem otursam a köpek (Nef'î, HM./ s. 16)

Üçüncü defʿadur bu Hâk belâsın vîre melʿunuñ
Ki yok yire beni ‘azl itdi olmuşken senâ-h^wanı (Nefʿî, HM./ s. 13)

Yalıñuz baña olan zulmini Hâkdan dilerim
‘Ömrine devletine bâʿiş-i nuşşân olsun (Nefʿî, HM./ s. 57)

Cümle etbâʿı ile qahr ide Hâk melʿûna
Yidi qat yire geçüp hem-dem ola Kârûna (Nefʿî, HM./ s. 59)

Mecmuada Nefʿî nazmında çokça karşılaştığımız beddua ve lanet okuma Nefʿî’deki kadar sık olmasa da Küfrî-i Bahâyî ve Haşmet’te de görülür:

Ey lebleri gonca yüzi gül cānıña laʿnet
Âşüfteñ olan bülbül-i nālānıña laʿnet (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 27)

Dahlımız yok kimsenüñ ‘irfânına
B.ķ zarîfün laʿnet olsun cānına (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 36)

Hâk teālâ seni qahr eylesün ey kâfir puşt
Sebeb olduñ telef itdüm bu kadar güftârı

Dimesünler saña şarf-ı sülhan itdigüm içün
Haşmetâ atdı b.ķ[a] bunca dürr-i şeh-vârı (Haşmet, HM./ s. 48)

Ancak Haşmet bunca hicivden sonra gaddarın lekesi üzerinde kalsın istemez. Bu yüzden mecmuadaki diğer heccavlarda alışık olmadığımız bir şekilde hicvini bitirir:

Gel duaʿ eyleyelüm sürc-i lisân itmeyelüm
Girmeye nuţkumuza şâibe-i ğaddârı (Haşmet, HM. s. 48)

Küfrî-i Bahâyî belli bir kimseye ya da zümreye hususi bir hiciv olmayıp genel bir eleştiri yaptığı bir mütekerir müseddesinde rind şivesinin boş söz, insan süsünün hünersizlik, irfan mayasının kötüleme ve gıybet olduğu bir ortamın insanlarını eleştirirken muhatap alınan bu kişilerin ilmine irfanına laf söylemek yerine onlara doğrudan lanet okunmaktadır:

Herze-gülük şîve-i rindân ise

Bî-hünerlik zîver-i insân ise
 Zemm ü ğıybet mâye-yi ‘irfân ise
 Bu şaffet maḳbûl-i ins ü cân ise
 Dahlımız yok kimsenüñ ‘irfânına
 B.ḳ zarîfûñ la‘net olsun cânına (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 36)

1.2.5 Hicivde Küfrün Nitelikleri

Hiciv içerdiği argo ifade ve küfürlerle dil ve üslup özellikleri bakımından diğer nazım türlerinden belirgin farklarla ayrılan bir türdür. Bu farklılığın esas sebebini içerdiği argo ifade ve küfürlere bağlamak mümkündür. Mecmuanın geneline hakim olan ve birçoğu sin kaflı ifadelerle oluşturulan küfürler burada ayrı bir başlık olarak değerlendirilecek kadar çoktur.

Mecmuada, Ahmet Bâdî dışındaki diğer şairlerin şiirlerine bakıldığında Agah Sırrı Levend’in hiciv için yaptığı “*saldırma, ağız dolusu sövme*” (Levend, 1970: 40) tanımını destekler nitelikte şiirler kaleme aldıkları görülür. Nitekim Levend hiciv sınıflandırması yapar ve bu sınıflandırmanın “*kaba şaka, sataşma, taşlama, kınama, iğrenç yerme ve sövme*” kategorisine Nef’î, Küfrî-i Bahâyî ve Sürûrî’yi dahil eder (Levend, 1970: 43). bu şairlerin hicve meyilli olmasının elbette bir nedeni vardır. Nef ‘î’ye göre dünyadaki hayrın da şerrin de kaynağı insanoğludur. Bu yüzden şair de kendini övgü ve yerginin gereğini yerine getirmekle sorumlu tutar. Bu sebeple mecmuada da sıkça geçen küfürler, hakaretler ve aşağılamalarda şaşılabacak bir şey olmadığını anlatmaya çalışır:

Versem ne aceb hükmünü ger medh ile hicvün
 Ademdür olan mazhar-ı hayr u şer-i âlem¹²

Cinsel kimlik ve eril güç unsurları: Hicvin en sert şüphesiz küfürlü olanıdır. Şiirlerdeki küfürlerin içerdiği anlamlar göz önünde bulundurulduğunda küfürde bir eril güç söz konusu olduğu görülür. Bu güç ile şair kendini en üstün, en güçlü gösterir. Söz konusu bu gücün hakim olduğu küfürlü hicivlerde öne çıkan cinsel kimlik olmuştur. Küfürde cinsel kimliğin beraberinde gelen erkek cinsel uzvunu Nef’î hiciv için bir araç olarak kullanılmıştır. Şairin hiciv için Farsça erkeklik organı anlamına gelen kîr kelimesini *kîr-i hecv* ibaresini kullanması bu duruma örnektir:

Kîr-i hecv ile g.tin yırtduğum oruspidür [ol]
 Şimdi olmuş tütalum şadr-ı â‘zam a köpek (Nef’î, HM./ s. 16)

¹² Nef’î Divân, K. 23.

Kîr-i hecvüñ kellesin ben de hemân tükürükleyüp
Her birine ‘ışk ile başdum birer ra’nâ t.ş.ķ (Nef’î, HM./ s. 22)

Kîr-i hecvi alayum ben de ele n’olsa gerek
S.keyüm gidi g.tiñ Hâfızınıñ kûnı gibi (Nef’î, HM./ s. 60)

Hicivlerde muhatabını ezmek için yine erkeklik organını güç göstergesi olarak kullanmaktan çekinilmemiştir. Öyle ki bu güç ve üstünlük ile balta arasında ilişki kurulmuş “tîşe-i kîr” ifadesiyle üstad Ferhad’a bile sanat gösterilmiştir. Kimi yerde de bu güç Kaf Dağı’nın büyüklüğüyle ilişkilendirilmiştir:

Elümde tîşe-yi kîrümle kân-ı zer dilerüm
Benümle fenn-i muhabbetde bir midür Ferhād (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 28)

Bî-sütün-ı g.tde alup tîşe-i kîrin ele
Muğlim-i üstâdı gör Ferhâda şan’at gösterür (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 28)

Her ne deñlü süst olursa ħor bakma kîrüm
Ejdehâ-yı Kûh-ı Ƙaf olur görince kûnuñı (Nef’î, HM./ s./ 20)

Binince Kırli Nigāra Celāli oğlan[ı]
Elinde kîr-i dırāzı yeter aña mızrak (Nef’î, HM./ s./ 20)

Hicivde muhatabı aşağılamak için muhatap, eril güçten ve erkek cinsel organından yoksun kişilermiş gibi gösterilir. Bunun sebebi, onların tanımlayıcı kimliklerine saldırıp erkek olarak var olmalarına büyük bir darbe vurarak onları yerle bir etmektir (Yalçın, 2020: 838):

Ʀutsuñ ‘aşā yirine n’ola elde kîrümü
Epşetlerün alāyına ħācib degül misün (Küfrî-i Bahâyî, HM. s. 40)

Ʀ.ş.ğiñ olsa nice pek yaraşurdı saña [da]
Oynadurdu seni çün ħırş-ı mu’allem a köpek (Nef’î, HM./ s.15)

Söz konusu bu cinsel kimlikte erkeklik, kadın cinselliğini küfür olarak kurar. Kadın bedeninin ve cinselliğinin tabulaştırılıp saklanması, küfrün günümüzdeki erkek egemen biçimini mümkün kılar. Küfür, kadın cinselliğini ve bedenini heteroseksüel erkek bakışına göre niteleyen bir araç işlevi görür (Zengin, 2015: 83). Gerek Nef'î'nin hicivlerinde gerek mecmuadaki diğer hicivlerde küfrün bu eril bakışa göre kurgulandığı görülür:

Ne beğenmezsin Urus-zâdeyi ol nekbet Urus

Şâ'ir itdi seni meydâna getürdi s.kerek (Nef'î, HM. s. 22)

Saña bir s.k koydum ey Kafoğlu ben kim acısın

Hażm iderseñ var yürü 'ömrüñ olınca eyle lâf (Nef'î, HM. s. 20)

Kim s.ker sencileyin dîvi eşekler s.ksün

Hâdişemüz kîr-i şütür-leb degül a (Nef'î, HM. s. 53)

Bu eril güç durumu hicvi bir savaş meydanına çevirmiş ve bu savaşta Nef'î'nin kalemi hiciv kılıcı olmuştur. Ona göre hiciv yok yere yapılmayacak bir gaza savaşıdır:

Bundan a'lâ olursa ger ta'rîf

Tiğ-ı hecve kırâbdur peyküm (Nef'î, HM. s. 52)

İ'tikâdumca ğazâ eyledüm inşâllâh

Hağ bilür yok yire ben kimseye söğmem a köpek (Nef'î, HM. s. 16)

Hiciv bir kalem savaşındır ve şairler bu savaşta galip gelmek için her yolu mübah görüp kalemlerine her türlü ifadeyi almaktan çekinmezler. Bu çekinmeme bazen haddi aşar bazen bel altında kalır. Hiciv meydanında rakiplerin birbirlerini cinsellik yönünden değersizleştirmesi de bu sebeple oldukça yaygındır. Rakibi kadınlaştırarak güçsüzleştirmek hiciv oyununun en önde gelen hamlelerinden biri olmuştur (Öztürk, 2020:17). Bu sebeple Nef'î'nin hicivlerinde erkek hicvedilenler kadın adıyla ve kadınlara yönelik kelimelerle anılmıştır. Çoğunu Ganî-zâde Nâdirî için kullandığı, onun mektupçusu Itri ve öğrencisi Bahsî ile ahlaksız ilişkide bulunduğu gerekçesiyle “Kirli Nigar” (Güven, 1997:155), babası Geredeli olduğu için “Gerede orfanası” (Öztürk, 2020:299), “Bıyıklı Nigar”, “taze kız oğlan”, “fahişe”, “Kirli Orosu” bunlardan bazılarıdır:

Bir iki kıt'a didiyse turalım Kirli Nigâr

Şâ'ir olsuñ mı ya andan Gerede orfanası (Nef'î, HM. s. 19)

Bu kadar kaḥpelik olur mı eyā Kirli Nigār
Hele bir fāḥişesin ortada saña yazuğ a (Nef'î, HM. s. 21)

Köhnedükce ortaya düşdüñ sen ey Kirli Nigār
Tāze kız oğlan gibi şūrīdelik itdüñ yine (Nef'î, HM. s. 21)

Gerçi Kafoğlı sefāhetde ‘alemdür şimdi
Sen kadar mīdehed ü faḥiše-meşreb degül a (Nef'î, HM. s. 53)

Larḳ ider mi daḥı Ali Şāha
O Bıyıklı Nigāra ‘ışḳ olsun (Nef'î, HM. s. 56)

‘Āşıḳınuñ gözi eğri pūzevengi maḥdūm
Kendi n’olmak gerek ol Kirli Oruspī acabā (Nef'î, HM. s. 21)

Mecmuanın genelinde geniş yer kaplayan epşet, hîz, ibne, kekez, mīdehed, müsta’mel, puşt ifadeleri eşcinsel erkekler için kullanılan tabirlerdir. Eşcinsel erkeklerin de Nef’i de kadınlaştırıldığı görülür:

Öyle yāve kekezūñ ‘ilmi nedür fażlı nedür
Olsa ol fāḥiše ger efḍal ü a’lem a köpek (Nef'î, HM./ s. 16)

Neden tā böyle ra’nālḳ saña ey Veysi-i epşet
Ne s.kler yidiğūñ tursun hele evvel ḥaşır üzre (Nef'î, HM./ s. 23)

Mīdehed mef’ūli gerçi g.t-i bī-mū s.kdürür
Bu ‘acebdür kimini çeşm ile ebrū s.kdürür (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 29)

Mīdehed olmayacak irmez imiş devlete el
Ḥalka g.t virmeği beyhūde şānurdum evvel (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 35)

Gelmedün ḥāneme çün ey puşt-ı fütān bu gice
Eyledüm ‘ışḳıña ben calḳ-ı firāvān bu gice (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 41)

Gerçi Kafoğlı sefāhetde ‘alemdür şimdi
Sen kadar mīdehed ü faḥiše-meşreb degül a (Nef'î, HM./ s. 53)

Alaylı ve mizahî hiciv: Küfrî-i Bahâyî'nin mecmuada dikkat çeken cinsel uzuvlar üzerine kurgulanan şiirleri mevcuttur. Son derece basit ve değersiz olan bu şiirlerde sadece cinsel uzuvlar değil vücudun muhtelif yerleri de alay malzemesi olarak kullanılmıştır. Abdülbaki Gölpınarlı divan şiirinde alay/mizahı tanımlarken “*şair söylenmez bir uzvunun rezilce marifetlerini sayıp döker ve bununla alay etmiş olur.*” (Gölpınarlı, 1945: 67) şeklinde bir ifade kullanır. Bu ifade Küfrî-i Bahâyî'nin nazmı için geçerlidir denilebilir. Nitekim “kîr”, “kîrüm”, “büzügüm”, “t.ş.k” redifli gazelleri ve “s.k”, “gidiler”, “puşt olur”, “puşt imiş”, “s.çmışım” redifli küfürler ile “*Kaldı kütâh t.ş.gum şağalum oldu dırâz/ T.ş.gumdan şağalum vechi-var olsa mümtâz*” matlalı, “*Kîr-i Mecnûn bî-ser ü pādur*” ve “*Nice bir hasret-i g.tüñle gice dürdānem*” mısralı şiirleri buna örnektir.

Bahayî, cinsel kimlik ifadelerini alay unsuru olarak kullanmanın yanında aynı zamanda güç göstergesi olarak da kullanmıştır. Özellikle cinsellik içeren küfürlerde var olan eril güç durumuna yukarıda değinilmişti. Nef'î'de eril güç unsuru hicve bir araç, hiciv meydanında rakibi edilgen duruma düşürmekken Küfrî-i Bahâyî'de böyle bir durumun çok da söz konusu olmadığı görülür. Şairin özellikle gazellerinde küfür, alay için ironik bir araç görevindedir. Bahâyî'nin diğer hiciv şairleri gibi eril gücü şiir alanına uyarlama kabiliyetine mecmuadan şu beyitler örnek gösterilebilir:

Erligümde şüphe yokdur fâla çekmem ihtiyâc

Baklacıdır ‘avretüm remmâle çekmem ihtiyâc (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 27)

Kalaklanup zekerüm ‘arza kıl[sa] kâmeti[ni]

Hezâr şerm ü hayâ ile puşt olur şimşâd (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 27)

T.ş.gumla s.küm haqqâ ‘acâyib pehlivānlardur

T.ş.gum gürz şallar da'imâ oynar s.küm mızrağ (Küfrî-i Bahâyî, HM./ s. 33)

Nef'î'nin böylesine aşağılayıcı ve yaralayıcı hicviyle karşısındakini alaya almaktan da geri durmadığı görülür. Hatta kendisine karşı gelecek olanları da alay yoluyla uyarmaktadır:

Çāk çāk itmiş iken tîğ-i zebānumla seni

Qanda bulduñ ol kadar yāraya merhem a köpek

Ki ferāmuş idüp ol mertebe zaḥmuñ acısı

Qudurup yine ısırduñ beni muḥkem a köpek (Nef'î, HM. s. 15)

Kafoğlu naşihatdür işit bu sözi benden

Bil rütbe-i ‘irfānuñı yārāna ulaşma

Zehri katı mühlikdür anuñ bir dahı zinhār

Ef’iye ulaş mehrez-i Nef’iye tolaşma (Nef’î, HM. s. 22)

Aile mahremiyetini zedeleyen küfür: Mecmuada muhatabın genellikle karısı üzerinden aile mahremiyetine zarar veren ve onur zedeleyici küfürler içeren beyitler de yer alır. Daha önce Sürûrî’de örneğini gördüğümüz bu tarz küfürler Nef’î’de karşımıza çıkar:

Müjde Kafoğlına kim ‘avratı yanında anı

Minnet olursa hacāletden eğer kurtarmak

Bir qurı s.k başayın aña cimā’ üzre iken

Çıka g.tinden öte ‘avratınuñ beş barmağ (Nef’î, HM./ s. 20)

‘Avratı bir dür-i nā-süfte vü kendi ‘innîn

N’eylesün yā Çelebî mehrezi mişkab degül a (Nef’î, HM./ s. 54)

Haşmet’in Kisedâr-ı Hameyn’i hicvettiği küfür ve hakaretlerin ardı arkası kesilmeden sürdüğü kasidesinde küfürler aile mahremiyetine kadar varır:

S.kdir[ür] ‘avretini kendisi haddāma

Böyle şartıla olur aldığı hizmet-kârı

Kefere ‘avretine dāhı bu isnād olmaz

Olmasam söylemezem maṭla’-ı esrârı (Haşmet, HM./ s. 46)

Kunduracılık mesleğini yaptığını kabul etmeyen Aynî’ye karşı Sürûrî, “keşşger” tabirini kullanırken hem hakaret hem alay eder. Aynî, Sürûrî’ye “kör” diye seslenip alay ederken Sürûrî de Aynî’nin mahlasını oluşturan “ayn” kelimesinin göz anlamından yola çıkarak ona “gözlü” diye seslenir. Böylece hem onu hicvederek hem de karısına küfrederek ondan intikam almış olur:

Keşşger dinmek ile ‘ırza geçilmez ‘Aynî

Görmemişdür zırafā sencileyin bed sözlî

‘Avratuñ postal ile evde bulayım seni de

Saňa a. s.kmeyi göstereyim a gözli (Sürûrî, HM./ s.11)

Aynî'ye “kefere süfresinin dalkavuğu” diye seslenen Sürûrî, Aynî'nin sofra arkadaşlarından bazılarının gayr-ı Müslim olduğunu ima eder. Ayrıca ayyaşlığına da değinerek hem Aynî'ye hem de onun eşine sin-kaflı küfrederek:

Kefere süfresiniñ dalkāvuğıdur ‘Aynî

Şapka giyse başına bilmese bāri herkes

Doymadığı gibi s.kden karısı kendi dahı

Toyamaz imiş hele mūmbārdan aç gözli teres (Sürûrî, HM./ s.11)

Sürûrî ile Aynî'nin arasındaki bu hakaret ve küfürle atışmalarda kin ve nefretten ziyade daha çok eğlence, hoşça vakit geçirme arzusu görülmektedir.

Necis kelimeler: Küfrü diline pelesenk etmiş şairlerin kaleminde küfürle birlikte necis kelimelerin de sıklıkla kullanıldığı göze çarpar. Mecmua geneline bakıldığında necis kelimelerin küfrün adeta vazgeçilmez unsuru gibi bir nitelikte olduğu görülür. Hicivde necis kelimelerin kullanımı muhatabı aşağılamak amacıyla iğrençlik adına başvuru bir yöntemdir. Şair, hoşla gitmeyen ve insanda tiksinti uyandıran kelimeleri kullanarak rakiplerini küçük düşürmeye ve insan içine çıkamayacak bir hale sokmaya çalışır.

Nef'î, Gürcü Mehmed Paşa'nın dışkısı ile yeryüzündeki tüm dağların pislige bulanacağını, yellenmesiyle de tüm gökyüzünün titreyeceğini; ağzından sürekli dışkı gibi pis ve gizli bir kokunun geldiğini söylerken hem ağız kokusuna hem sözlerinin yani ağzından çıkanların kötü olduğuna işaret eder:

Ki ş.çsa başdurur b.ka cibāl-i heft-ıklîmi

Oşursa lerzenāk eyler kıbāb-ı heft-eyvānı

Gören timsāh-ı müstesķi şanursa n'ola terkîbin

Dehānından gelür b.k gibi dā'im bŷy-ı pinhānı (Nef'î, HM./ s.12)

Necis kelimelerle küfrü alışkanlık haline getiren Nef'î, Sadrazam Halîl Paşa'nın kendi dışkısını yiyemeden öldüğünü, gereksiz biri olduğunu ve bu yüzden kendisinin sözü çok fazla uzatmanın lüzumsuzluğunu, tarih düşürmesine ihtiyaç kalmadığını söylerken Paşa'nın önemsiz biri olduğunu vurgular:

Ber-ziyād olmasa dirdüm tārîh

B.kını yiyemedi b.ķcı Halîl (Nef'î, HM./ s.57)

Sünbŷlzāde Vehbî, Sürûrî için söylediği manzumede mide bulandıran kelimelerle muhatabını aşağılarken kendi şairliğini de över. Onun şairliğinin önemsizliğini, yaptığı işin

b.k yemekten ibaret olduğunu anlatırken aslında her ikisinin de yaptığı işin pislikten başka bir şey olmadığını anlatır:

Kabız iken Sarı-güzerde ş.çdığım mazmūnlara

İştihā ile Sürūrī yutdı hāzır lop gibi

Ben de biñ zarfa ile yerindüm anuñ burnunu

Şimdicek böyle hemān b.k yer gezer zirzop gibi (S.Vehbî, HM./ s.11)

1.2.6. Küfür Redifler

Mecmuada cinsel uzuvlar üzerine kurgulanan hatta rediflerin bile bu uzuvlardan oluştuğu şiirler mevcuttur. Son derece basit ve değersiz olan bu şiirlerde sadece cinsel uzuvlar değil vücudun muhtelif yerleri de alay malzemesi olarak kullanılmıştır. Daha çok Küfrî-i Bahâyî'nin nazmı için geçerli olan bu duruma onun mecmuada yer alan birçok şiirinden örnekler görmek mümkündür. Bunlardan “kîr”, “kîrüm”, “büzügüm”, “t.ş.k” redifli gazelleri ve “s.k”, “gidiler”, “p.şt olur”, “p.şt imiş”, “s.çmışım” redifli küfürler ile “Kaldı kütāh t.ş.ğum şaçalum oldu dırāz/ T.ş.ğumdan şaçalum vechi-vār olsa mümtāz” matlalı, “Kîr-i Mecnūn bî-ser ü pādur” ve “Nice bir hasret-i g.tüñle gice dürdānem” mısralarıyla başlayan şiirleri buna örnektir.

1.3. Mecmuanın Şekil İncelemesi

İncelemesini yaptığımız söz konusu bu şiir mecmuası mensur ve manzum iki kısımdan oluşmaktadır. Mecmuanın başladığı mensur kısımda ilk önce bir takvim yer almaktadır. Küfrî-i Bahâyî'ye ait olan bu mizahî takvimin ardından *Dibāce-i Diger* ve *Dibāce-i Diger Makall* başlıklı iki dibace vardır. Bu mensur başlangıç kısmından sonra manzum kısım başlar ve burada muhtelif şairlerin hiciv türünde kaleme almış olduğu şiirler düzensiz bir şekilde yer alır.

Burada 10 farklı nazım şeklinden oluşan 162 şiir yer alır. Bunlardan Ahmet Bâdî'ye ait 1 kıt'a, 'Aynî'ye ait 3 kıt'a, Haşmet'e ait 2 kaside, Küfrî-i Bahâyî'ye ait 82 şiir, Nef'î'ye ait 62 şiir, Sürûrî'ye ait 6 şiir ve Vehbî'ye ait 1 kıt'a vardır. Bunların dışında yazarını tespit edemediğimiz 3 kıt'a ve 2 müfred vardır. İncelediğimiz bu mecmuadaki şairlere ait bu şiirlerin nazım şekilleri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Bu tabloya göre mecmuadaki nazım şekillerine bakıldığında hiciv şiirlerinde en çok tercih edilen nazım şeklinin kıt'a olduğu görülür. Mecmuada ayrıca iki beyitten fazla olan

kıtalar yer almıştır. *Kıt'a-ı uhra* başlığıyla yer alan bu şiirler tabloda ayrıca belirtilmemiş, kıt'a nazım şekline dahil edilmiştir. Mecmuada kıt'adan sonra en çok bulunan nazım şekli ise gazeldir.

Tablo 1.1 Nazım Şekilleri, Şiir Numaraları ve Şairleri Gösteren Dizin

Sıra	Şair	gazel	kaside	kıta	matla	muhannes	müfred	müseddes	müstezat	nazım	terkib-i bend	Şiir numarası
1	Ahmet Bādī			1								1
2	‘Aynī			3								5, 6, 7
3	Haşmet		2									141, 142
4	Küfrī-i Bahāyī	58	4	5	2	3	4	4	1	1		64, 65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78, 79, 80 ,81, 82, 83 84, 85, 86, 87, 88, 89, 90, 91, 92 ,93, 94, 95, 96, 97, 98, 99, 100, ,101, 102, 103, 104, 105, 106, 107, 108, 109, 110, 111, 112 ,113 ,114, 115, 116, 117, 118, 119, 120 ,121, 122, 123, 124, 125, 126, 127, 128, 129, 130, 131, 132, 133, 134, 135, 136, 137, 138, 139, 140, 158, 159, 160, 161, 162
5	Nefī		8	53							1	16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37, 38, 39, 40, 41, 42, 43, 44, 45, 46, 47, 48, 49, 50, 51, 52, 53, 54, 55, 56, 57, 58, 59, 60, 61, 62, 63, 143, 145, 146, 147, 148, 149, 150, 151, 152, 153, 154, 155, 156, 157
6	Sürürī			5			1					8, 9, 10, 11, 12, 14
7	Vehbī			1								13
8	Lâ-edrî			1								2
9	Lâ-edrî			1								15
10	Lâ-edrî			1								144
11	Lâ-edrî						1					3
12	Lâ-edrî						1					4

1.4. Mecmuada Yer Alan Şiirlerin Vezni

Mecmuada hepsi aruz vezniyle yazılmış toplam 162 adet şiirde 11 farklı vezin kullanılmıştır. Bunlar içinde en sık kullanılanı remel bahrinden “fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün” kalıbıdır. Bu veznin en çok kullanıldığı nazım şeklinin kıt’a olduğu görülür. Mecmuada kullanılan aruz kalıpları, kullanıldığı şiir sayısı ve kalıbın kullanım sayısı aşağıdaki tabloda yer almaktadır:

Tablo 1.2 Mecmuada Kullanılan Vezinler, Şiir Numaraları ve Kullanım Sayısını Gösteren Dizin

Sıra	Vezin	Şiir Numarası	Kullanım sayısı
1	mefā‘ilün/ mefā‘ilün/ mef‘ilün/ mefā‘ilün	1, 16, 46, 53, 96, 107, 119, 122, 160	9
2	fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün	2, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 17, 20, 21, 22, 23, 24, 27, 31, 32, 35, 38, 40, 41, 43, 47, 50, 52, 57, 58, 60, 63, 65, 81, 86, 90, 97, 99, 101, 103, 105, 107, 111, 112, 120, 121, 139, 140, 141, 142, 144, 148, 153, 154, 157, 159	54
3	fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün	3, 18, 64, 68, 113, 126, 131, 143, 145, 149, 150, 151, 161, 162	14
4	fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün	12, 13, 14, 15, 19, 28, 29, 30, 33, 42, 44, 45, 49, 51, 54, 59, 72, 75, 78, 84, 91, 98, 102, 108, 114, 115, 116, 117, 123, 128, 129, 136, 147	33
5	mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘lün	25, 36, 37, 39, 56, 66, 74, 76, 77, 83, 92, 100, 109, 110, 118, 124, 132, 134, 137	19
6	mef‘ülü/ mefā‘ilü/ mefā‘ilü/ fe‘ülün	26, 48, 55, 61, 62, 67, 70, 71, 82, 85, 87, 93, 95, 106, 130, 156	16
7	mefā‘ilün/ fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün	34, 73, 79, 94, 138, 146, 158	7
8	fe‘ülün/ fe‘ülün/ fe‘ülün/ fe‘ül	69	1
9	mef‘ülü/ mefā‘ilün/ fe‘ülün	80, 125, 127, 135	4
10	fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün	88, 89, 133, 155	4
11	fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün	104	1

1.5. Mecmuada Karşılaşılan Bazı Sorunlar

Mecmua matbu bir nüsha olup okunaklı bir yazıya sahiptir. Ancak mecmuada müstensih'in şiirleri kopya ederken ki hataları mecmuayı okumayı güçleştirmiştir. Bu hatalardan kaynaklı problemler şöyledir:

1. Mecmuada yer alan takvimde iki farklı tarih geçer. Bunlardan biri H. 1256 diğeri ise H. 1056'dır. Burada hatalı yazılan tarih 1256'dır. Bu tarihin hatalı yazımı takvimdeki köpek yılının tespitinde çelişki yaratmış olup sorun teşkil etmiştir.
2. Mecmua metninde bazı kelimelerin Türkçesi tercih edilerek yazılmıştır. Bu kelimeler yer yer vezinde aksaklığa sebep olmuştur. Söz konusu kelimelerin yerine vezindeki sıkıntıları gidermek için Arapça ya da Farsçaları tercih edilmiştir. Mecmuadaki 113 numaralı şiirdeki "Hoğğa-i g.t deler bâda bu gün" mısrası vezin gereği "Hoğğa-i kün dele bâda bu gün" şeklinde okunmalıdır. Metinde bu gibi durumlar tamir edilmiştir.
3. Mecmuada yer alan şiirlerin nazım şekilleri başlıklarda belirtilmiştir. Ancak bazı şiirlerin başlıklarında yazılan nazım şekilleriyle gerçekte olduğu nazım şekli uyuşmamaktadır. Örneğin 153 numaralı şiir bir terki-i bend olup mecmuada terc-i bend yazılmıştır. Bu problem metin içinde dipnotta ayrıca belirtilerek düzeltilmiştir.
4. Mecmuada müfredat başlığı altında yazılan beyitlerin bir kısmı müfred değildir. Bu beyitlerin hangi nazım türü olduğuyorsa dipnotta ayrıca belirtilerek düzeltilmiştir.
5. Mecmuada bazı beyitlerde kelime eksiklikleriyle karşılaşılmıştır. Bu eksiklikler söz konusu şiirin başka bir kaynaktaki nüshasından yararlanılarak tamamlanmıştır.
6. Mecmuada karşılaştığımız bazı kelimelerin yazımlarında hatalar vardır. Sık sık karşılaştığımız bu hatalar kelimelerdeki harflerin sıralanmasından kaynaklanan dizim hataları olduğu gibi kelimedede gereksiz yere kullanılan harf ya da yanlış yazılan harflerdir.
7. Mecmuada yer alan bir 104 numaralı müseddesin üçüncü ve dördüncü bendinin beşinci ve altıncı beyitleri mecmuada yazılmamış olup müseddes nazım şeklinin hem yapısını hem de kafiye düzenini bozmuştur.

İKİNCİ BÖLÜM

MECMUANIN TRANSKRİPSİYONLU METNİ

2.1. Metnin Kuruluşunda İzlenen Yöntem

1. Metnin kuruluşunda, metin neşri çalışmalarında kabul gören transkripsiyon (çeviriyazı) alfabesi kullanılmıştır.
2. Mecmuadaki sıraya göre her bir şiire ayrı sıra numarası verilmiştir. Beyitler ayrıca numaralandırılmış, bentler ise romen rakamlarıyla belirtilmiştir.
3. Şiirlerin vezinleri başlıklardan sonra italik biçimde yazılmıştır.
4. Metinde vezne uymayan mısralar dipnotta belirtilmiştir.
5. Mecmuada eksik, hatalı ve okunamayan kelimeler için diğer mecmualar ve bilimsel çalışmalardan faydalanılmış, vezin ve anlam gereği en doğru ifade metne yazılmış, farklılıklar dipnotta gösterilmiştir.
6. Çalışmada metin tamiri adına yapılan bütün düzeltmeler ve eklemeler “[]” işareti içinde gösterilmiştir.
7. Mecmuada olup aynı zamanda bilimsel çalışmada yer alan şiirler dipnotta belirtilmiştir. Şair adı, eser adı, nazım şekli (kısaltması) ve şiir numarası yazılmıştır.
8. Bir çalışmada yer almayan şiirlerinse sadece şairinin mahlası dipnotta belirtilmiştir.
9. Farsça son ekler ve ön ekler “-” ile ayrılarak yazılmıştır.
10. Metinde geçen özel isimlerin baş harfleri büyük harfle yazılmış, hemze işaretiyle karışmaması için bu isimlere gelen ekler kesme işareti ile ayrılmamıştır.
11. Metinde adaba aykırı ifadeler anlaşılmasına engel olmayacak biçimde noktalandırılarak yazılmıştır.
12. Metinde anlamlandırılmayan ya da tereddütlü ifadelerin yanına (?) eklenmiştir.
13. Metinde okunamayan kelimeler [...] ile gösterilmiştir.
14. Metinde bazı kelimeler için yıpranmışlık, imlâ hatası, vezin bozukluğu, anlamlandırmadaki sıkıntılar sebebiyle başka ilmî çalışmalardan ve kaynaklardan istifade edilmiştir. Sürûrî nazmı için “Sürûrî ve Hezliyyât’ı”ndan (dipnotta kısaca *Hezliyyât*); Nef’î nazmı için *Sihâm-ı Kazâ*’dan (*Sihâm-ı Kazâ*); mecmuada yer alan 144 numaralı kıta-ı uhra için Millet Kütüphanesinde kayıtlı 558 (M558) ve İstanbul Üniversitesi Kütüphanesinde kayıtlı 3004 numaralı mecmuadan (*Ü3004*); Küfrî-i Bahâyî nazmı için İstanbul Üniversitesi 3004 (*Ü3004*) ve Haşmet nazmı için İstanbul Üniversitesi 3240 (*Ü3240*) numarada kayıtlı mecmualardan yararlanılmıştır.

METİN

Biñ iki yüz elli altı tārīhlerinde şu‘arādan Vehbī ve ‘Aynī ve Ġanī-zāde ve Sürūrī ve Şadr-ı ā‘zam Gürci Pāşā ve cumhūr ve mezbūrān ve H^wāce-zāde ve Yahyā Efendi dīvānları ve daha tuhaf ve güzel dīvānlar dañı cem‘ olunmuşdur. Temmet.

(2)

Sāl-i kelb. Ahkām-ı külliye sene biñ iki yüz elli altı tārīhinde ber-muktezā-yı hükemā-yı meb‘ūsān-ı mütekkaddimīn ve i‘tibārāt-ı deyyūsān-ı müneccimīn be-ķavl-i *kullu muneccimun kezzāb hezelehumullāhu te‘ālā ālā yevmi’l-ħesāb*¹³ her bir sāl-i ferħūnde-fāli kendüler gibi birer hayvān-ı bī-iz‘āna mensūp itmegin el-kelāmu şıfatū’l-mütekellimu mefhūmınca bu sāl-ı hayr-me‘ālī dañı şıfat-ı kelb ile mülakķab eylediler. İmdi delālet ider ki maħādīm-i zī-şān ve süfehā-yı devrānuñ sürūr u ħubūrlarına ve ħadden bīrūn evzā‘-ı ġarībelerine ve ‘adden efzūn cūnūn-ı ‘acībeleri zuhūr idüp dārū’ş-şifālarda şohbetler olup gül-ābīye ri‘āyet etmeleriyle āhlāk-ı ħamīde ve etvār-ı pesendīdeleri meşhūr-ı ‘āleme ve ‘ālemiyān olmasına ve zümre-i dānişmendān ve etrāk-i medāris-nişīnān ‘ulūm-ı fāħire ve fūnūn-ı bāhireye çalışup kelām-ı mantıķdan nuķka ķādir olamayup ekseri Ĥayātū’l-Ĥayevāndan ve Geyik Destānından mesā’il-i ‘amīķ ve delā’il-i daķīķ istiħrāc eyleyüp birbirleriyle ħarren fāħren mübāhase vü münāķaşadan ħālī olmamalarına ve ‘umūmen küttāb ve erbāb-ı aķlāmuñ ma‘īşetleri tenezzülde olup ‘āşıķları çok fāħişe vü zıbıķcı ķahpelere ve ķocaların eşek itmiş seħħārelere nāmeler ü şīrīnlikler yazup geçinimlerine ve dañı şu‘arā tāifesinūñ erbāb-ı devlet ve aşķāb-ı ‘izz ü rif‘ate götürdükleri ķaşā’id-i selīs ve tevārīħ-i nefīs zımnında şıle vü iħsān me’mül iken cevri firāvān ve belki degnek ü kötek yimelerine [...] ammā Ķāyıkçı Muştafa deyişleri ve Koroġlı tekerlemelerine ziyāde tevķīr ü i‘tibār itmelerine ve şehnāme-ħ^wān olan zırafānuñ ve kışşa okuyān yārānuñ ķārları baķtāl olup (3) kimi bit pazārı miyāncısı ve kimi dañı subaşıya çatup siyāset dellālī olmalarına ve gürūh-ı erbāb-ı ālet ü aşķāb-ı silāħuñ revnaķ u iştihārına ħuşūşen ķın keser dilīrleruñ ve kılıķ kekezleruñ g.tlerine birer ħanķer şokup ta‘līm-ħānelerde yüz okı bir aķçeye veresiye atup ta‘līm-ħāneleruñ ve okķıların intifā‘ına ve tūfeng-endāzlıġa heves eyleyen tamām yemezleruñ ġāħice zorları şıķıya rāst gelüp tūfengleri çatlamasına ve kemānkeşlige tālīb olup atıcılarla iħtilāf eyleyen epşetleruñ ekseri pek müntehā yaylar çekerken ķaşıķları yarılıp t.ş.ķ darbına uğramalarına ve Tātār tā’ifesi küffār-ı ħāksār üzerine aķınlar idüp maħbūba cāriyeler ve tāze oġlanlar çıkarup kekezāt-ı şehre melāl ve fevāħiş-i dehre keder ü kelāl gelüp ekseri Mışır babulluġın ārzū idüp terk-i diyār itmelerine ve bu sālda tālī‘-i tāife-i nisvān ķir-i saħt-levendān gibi ķavī olup fercler gibi ħandān olmalarına ve zümre-i ricāl-i melāmet-me’āl keşret-i endūhdan dellāklar s.ki gibi ser-nigūn u giryān

¹³ “Bütün müneccimler yalancıdır. Allah onları kıyamet gününe kadar zelil bıraksın.”

olmalarına ve t̄aife-i muğlimān ve Lūtiyān-ı müflisān hayāl-i kūn-i dil-berān ile halk-ı firāvān eylemeden ‘āciz olup cānlarından bīzār olmalarına ve zen-pāre nekbetler daḥı kīri elinde kudurmuş köpek gibi siñ siñ gezmelerine ve hīzān-ı kūn-dādegān boğāzı tokluḡına her gice s.kiŝde qalmalarına ve fevāhiŝ-i bī-hayā eşḡāŝ-ı eşḡıyā ile kızmıŝ kancuk it gibi çalıŝup ve her gördükleri nekbetlere kıyruk ŝallamalarına ve bu sālda nuḡūset-me’ālde s.kler ser-gerdān ve a.lar firāvān ve g.tler erzān olup ‘ulūfeci olanlaruñ kārları kesād düşüp ekŝer metā’ların bir yıl viresiye ve altı ay ġavġāsıyla virmelerine ve صوفینوزك sıkletine ve s.kiŝleruñ cem’iyyetine ve yasaḡcı ortalarınıuñ fāhiŝeler ile zīb ü zīnetine ve ḡalāyık mābeyninde tezvīc ü nikāḡ ü sürür u meserret ziyāde olup ekŝer ‘avratlaruñ erleri çarŝuya gidince adam ġā’ib oldu deyü āḡar kimseneye varup aḡŝām eri geldükde ikisinden de nikāḡ fesh olup yine evvelki erine ḡükm olunmasına ve bu sebebden nice maḡalle imāmılarınuñ fezāḡat u ‘azl u ‘uḡūbetlerine ve maḡalle içinde zuḡaġa çıkan uġruları ve g.t hırsızları hücum-ı kilābdan emīn ve nā’il-i merām olmadıkları ecilden kilāblaruñ nicesine igne(?) vü ḡarġa b.kın yedürmelerine ve maḡalle bekçileri olan (4) ‘askerler maḡalleyi bekler deyü kendiler ḡvāb uistirāḡata varup gice ḡol gezenleri uyur bulucaḡ ḡarb-ı ŝedīdler ile ve bu senede ‘avret t̄a’ifesi erlerine “Bre köpek gidi!” ve er ‘avretine “Bre ḡāncık ḡaḡpe!” deyü külliyeñ külliyeñ ḡırıldaŝup birbirlerinin yüzlerine atılmalarına ve faŝl-ı bahāruñ ġüzelliġine ve süfehā-ı ‘ālemuñ ŝenliġine ve ezhār-ı ġūn-ā-ġūn ḡadden bīrūn olup cümleden Kefe lālesinuñ ve ‘Arab t̄.ŝ.ġınuñ çokluḡına ḡattā cem’iyyet-i sūrda oturan zārife ḡadıncıklar birbirlerine dest-āvīz ü bergüzār göndermelerine ve yaz faŝlında mīveler firāvān ve et’ime lezzeti pāyān olup kīr-i ḡar gibi lezīz Langa ḡıyārı ve ferc-i zenān bu yumuŝak lop inciri ve zelle-i hīzān [gibi] içi kırmızı ḡucaġa ŝıġmaz Lāpseki ḡarpuzlarınıuñ vefretine ve faŝl-ı tābistānda ḡarāret ü yūbüset ŝiddet üzre olmaġın muġlimleruñ aġızlarında tükrük daḥı bulunmayup ayva çekirdegi lu’ābına muḡtāc olmalarına ve ġüz faŝlında bī-minnet g.ler s.kilüp ve bī-ḡıyās ŝavŝalar olup erāzil ŝıra ziyāfetine mā’il olmalarına ve kıŝ faŝlında bürüdet ḡiddet üzre olup ḡamāmlarda keŝret ve ıssı ḡalvetde cem’iyyet olup dellāk dilberlerinüñ müŝteri kızdırmasına ve muġlimleruñ derilmesine ve ba’zı ġulām-pāre-i yārān peŝtemālī çözülp aḡçe dökölüp g.t ucundan rüsvā-yı ‘ālem olmalarına ve ḡammām ḡalvetlerinde peŝtemāl aŝup hayāl-i kūn-i dilberān ile calḡ-ı firāvān semtine sālīk olan t̄.ŝ.ḡ usturalarınıuñ nedāmet ü fezāḡat ve ġarībū’d-diyār bezirġān u tüccār t̄a’ifesinuñ zevḡ ü ŝafālārı ziyāde olup ekŝer genc ḡadıncıklar ve sāzende fāhiŝeler sevüp sermāyelerin çaldırmalarına ve ŝayd-ı māhi idenler paçoz u laḡoz u ḡalḡan balıġından fā’ideler görmelerine ve keçi vü geyik boynuzı ŝatan gidiler ziyān u ḡüsrān çeküp ŝoñra öküz boynuzı cem’ idüp ḡilālci ü zihġirci olmalarına ve sāzendegān u muġanniyanuñ ŝöhretlerine meyhānelerde ve mecālīs azālārında ŝabāḡdan aḡŝāma dek çalup çağırıp ŝoñra aḡçasız ḡoġulmalarına vü sıklet

ü rü‘ünet idüp akçe isteyen sâzendenüñ sâzı başında kırılmasına ve bu senede haşerât arzuñ çokluğuna bâ-huşuş kör yılanuñ şiddet ü yavuzluğuna ekseri genc ‘avret ve tâze oğlanlaruñ (5) gice döşekde bulunup zehriñ döküp helâk olmasına ve hâmile olan ‘avretler şu‘übet ü düşvârî vâkı‘ olup ekseri köpek başlı kıtmîr çehreli ve mastı bacaklı ve bir karından beşer altışar toğmasına ve ricâl tâifesiñüñ ‘innîn ve za‘f-ı bâhdan hâzîn ve zevcelerinden istihyâ eyleyüp bi’z-zarûrî mürâca‘at-ı hükemâ idüp ekser kunduз hayâsından ve huşyetü’s-sa‘lebden ‘ilâc bulmalarına ve ‘ufûnet-i hevâdan ve keşret-i isti‘mâlden tâze dilberlerde hikke vü cereb ü bevâşır mişillü marazlar zuhûr idüp ekser huşne-i beşeriyyeden şifâ bulmalarına ve hükemânuñ bu makûle ‘illetler ile ‘alîl olanlara virdikleri şerbetler işâbet eylediği ecilden yüz âğ olmasına ve kibâr-ı maḥâdimüñ ba‘zılarına ekâbir marazı musallaḥ olduğı ecilden tüvânâ ‘Arab köleleri ve zîr-dest Kazakları ağır bahâlara alınıp şatılup eşircilerüñ fâ’ide görmelerine zelle gibi şafravî-terkîb ve zeker gibi balgamî-mizâc ve küs gibi demevî-tabîat olanlaruñ zevk ü şafâlarına vü ihtilâtlarına ü inbisâtlarına ve birbirlerine bî-minnet varup gelmelerine ve nebât u sebzevât hurrem ü handân olup pıraşa u turup u şalgam u yılân yaşduğınuñ serfirâzlığına ve hâl-i hubûbât-ı gallât ve mezrû‘ât-ı nâdirâtdan olup ammâ burçak ü taru bî-nihâye olup kuşbâzlaruñ zevkine ve bozacıların sa‘âdetlerine hattâ iki çapçak boza bir akçeye olduğı ecilden erbâb-ı ‘izzet geçinen zurefânuñ ekseri boza-nüş olmalarına ve ahvâl-i dâbbe ve hayvânât ve çâr-pâ kısmınuñ ba‘zısında şenva vâkı‘ olup ammâ şıpa ü gergedan u Marşuvân eşegi ve boynuzu çârdâk gibi olan geyiklerüñ çokluğuna ve aksam-ı perendegân ya‘ni tuyûr cinsinden ördek ü kaz u tavuk nevâdirâtdan olup ammâ ağaçkağan u saksağan u kuyruk şalan u başdanķaranuñ vefretine ve bu senede narḥlar ahvâli tenezzülde olup ‘Alî Pâşâ narḥına şatılan metâ‘lar bir akçe noķşânına olup ol daḥı ekser-i veresiye delâlet ider ve sa‘y-ı gûşîş ile olunmaz ve sîm ü zer ile ele girmez bî-naẓîr boğcalaruñ ve nâzik maḥaralaruñ yarım ğuruşa ve birer ru‘ba şatılmasına ve tetimmâtda olan sūḥtevât ve müflis-i nâ-tüvân dil-ber peydâsına imkânları olmamak ekser-i zamânda (6) delikli şâbûn ile def‘-i teveķân eyledükleri ecilden İzmir ve Trablus şâbûnı bir miķdâr kıymetlü olmasına delâlet ider ‘alâim-i semâviyyenüñ vukû u şüyû‘ına hattâ Zühre ile Keyvân bürc-i âbide kırân eyleyüp nuḥûseti deryâ kenârında olan mevâzı‘da şâyi‘ ve ekser erler ile köpekler çatışup ef‘âl-i şenî‘aya irtikâb eylemelerine ve ba‘zı mecalis-i erâzilde mestâne ğavġâ vü kan ve bir müşârun bi‘l-benân zen-pârenüñ katline ve bir meşhûre fâḥişenüñ izâ‘atına ve ol ecilden nice meclisler ü meskeşler başılıp subaşıya vâfir ‘avâ’id ü ‘asesleri bî-nihâye fevâ’id ḥâşıl eylemelerine ya‘ni kuyruklu yıldız bedîdâr olup delâlet ider ki Karaman koyunu gibi g.ti büyük vaktini geçürmiş ibtizâline ve kuyruk yağı çokluğuna ve kuyruklu Kürd tâ’ifesinüñ içinde fitne vü fesâd ziyâde olup ekseri ibne marazına mübtelâ oldukları ecilden mu‘tâd-ı Ebû Cehl’dür deyü ğayret ü

‘arlarından ğayra keşf-i esrār itmeyüp kendi kıyrukların birbirlerinin g.tine şokup def‘-i hāl itmelerine ‘uluvveyn vākı‘ olup te‘sirî ekser tāze dilberler ve genç oğlanlara düşüp mekteblerde ve müsterāhlarda ve ba‘zı teferrüc-gāhlarda değişik oynayup birbirlerine sürüşdürmelerine daħı vākı‘ olıcaķ nuḥūseti pīr ü ihtiyārlara ve saķallu bekārlara düşmegın zükūretlik cānlarına kār idüp cümleden ba‘zı tāze hizmetkārlar efendilerinden kaçup soñra Mısıır gemilerine binüp nice g.tler virüp anbarda olıncaķ bol şalvarlı gemici maryollarıyla palamār ellemelerine soñra dümen ağacına yestehleyüp künleri buz kıyığına dönmesine daħı şayd-ı māhīye heves eyleyen dil-berler balıkçılar ile kıyıklara binüp balık tutarken vāfir kefāl kıısımlarına ve leb-i deryāda olan meyḥānelerde başılıp meyḥāneciler aşılp meclisler tālān olur erbāb-ı ‘işret olanlar başlarına dürlü dürlü seyyī hāller gelüp ba‘zıları te’dīb içün degnek yimelerine ve ba‘zılar içün kürek fermān olup herkes ba-ķadr ḥūyeş giriftār mihnet est ¹⁴ mażmūnına mā-şadaķ düşmelerine bād-ı semūm esüp ekser-i zamānda vezān olmağın muğlimlerüñ dimāğları zükām ve mehrezleri süst-endām ve nicesi cüzẓām olup burunları düşmesine imdi bu bende-i müneccimīn ve ḥāk-pāy-ı mükezzibīn fakīr-i pūr-taķşīr (7) el-muḥtāc ile’l-mehrezi’l-kebīr böyle istiḥrāc eyledigüm bu sālın evā’ilinde gelen mevlūd gözleri aḥvel ve ğāyet mübtezel köpek gibi bī-‘ār esvākda s.kişmekde aña şī‘ār ola ve puşt-ı bī-hayā ve ḥīz-i bī-vefā olup ammā livātası lezīz ola ve bu sālün evāsıtında vücūda gelen mevlūd veled maḥbūb-ı dil-pesend ve şūḥ-ı şeh-levend, nāzende vü ṭannāz ve ḥüsn ile bī-enbāz olup lākin ziyāde me’fūl ve g.ti ğāyetde bol ola ve bu sālün evāḥirinde gelen mevlūd siyāh-ķehre ve yüzi yirde olup s.kilmege mu’tād ve g.t virmede üstād olup ve tekellüfsüz virür ve akķesüz mürüvvetünden s.kilür ammā g.ti bevāşırılı olup kıuvvet-i māsikesi az ola ve bu senede iki def’a ḥuşūf vākı‘ olsa gerekdür. *Aḥkāmı ḥuşūf külli der ‘uķde-i zeneb ü āḥkām ol.* ¹⁵ işbu bīñ elli altı Cemāzi’l-āḥirüñ on dördünci günü Cum’a günü ṭulū’-ı āfitābdan on bir sā‘at elli sekiz daķıķa mürürından taḥte’l-arz münevver ü münḥasif ve fi’l-cümle mükedder olup münḥasif ṭulū’ ide ve leyle-i merķūmede on iki daķıķa miķdār güzārında rüşen ü tābende ola. İmdi delālet ider ki bu senede fevāḥiş-i rüzgāruñ i’tibārı ve ‘amme-i zıbıķcıyānuñ iştiḥārı olup ḥattā ba‘zı menḥūse vü fāḥişe-i bed-nüfūseler bedestāndan ‘āriyyet libāslarıyla müzeyyen nice a. ağızlı sırıdgān Ćelebileri teşḥīr ve nicesin rüsvā-yı ‘āmm itmelerine ve bu senede fāḥişelerde keşret ve zen-pārelerde felāket ve pūzevenglerinde sa‘ādet olup fā’iķü’l-aķrān olmalarına ve bu ḥuşūfuñ te’sirî Kırukavaķ u Zībāyoķuşı ve Balaṭ maḥallesi ve Kāğıd-ḥāne çayırıları ve Bucaķbağı semtlerinde vākı‘ olup müddet-i nuḥūseti mütemādī olsa gerekdür. *Ḥuşūf der ‘uķde ve āḥkām ol.* ¹⁶ İşbu bīñ elli altı senesi māh-ı zi’l-ḥiccenüñ on dördünci işneyn

¹⁴ Herkesin kendine göre bir sıkıntısı vardır.

¹⁵ Yörüngeın alķaldığı noktada (gerķekleşecek olan) tam ay tutulması ve onun hükümleri.

¹⁶ Ay’ın burçlar kuşağında alķaldığında (gerķekleşecek olan) kısmi ay tutulması ve onun hükümleri.

gicesi dört ısbı' mıkḍarı münḥasif olup ve yine şeb-i mezbûrda sekiz sâ'at mürûrından tamâm müncel ü rûşen ola. İmdi delâlet ider ki Şofyanozda ve sâ'ir meskeşlerde olan mef'ûl-i mecẓûmlar mehrez-i muğlimândan mahrûm olup iflâsdan muḥtâc-ı libâs olmalarına ve bu senede nukûd-ı ziyâde mefḥûd olup ekşeri akçe ile s.kûlmegi **(8)** i'tiyâd idenlerün zücret ü hayretlerine ve dil-berlerde 'illet ve tâzelerde linet mehrez-i muğlimân âlûde ve kîr-i Lûṭiyân zer-endûde olduğu ecilden oğlan pûzevenglerinün yüzleri ağ olmayup şermende olmalarına ve eşkıyâ ile ülfet ve nâdân ile 'işret eyleyüp mestâne ğavġâ ve da'vâ-ı şecâ'at ve iddi'â-yı şehâmet eyleyen kılıç kekezlerün ve deli g.tlerün şıraya s.kûlmelerine ve kûn-ı bevâşır-nihâd takviyyet üzre olmayup nijâd ile ittihâdları olmadıklarından mâbeynlerinde cenk ü cidâl vâkı' olmasına ve'l-hâşıl kekezlerde ibtizâl ve muğlimânda infi'âl ve me'bûsânda keder ü kelâl olup meskeşler ḥarâb ve pûzevengler bî-tâb ve meyḥâneler bî-şarâb ve müşteriler nâ-yâb olmasına ve bu ḥusûfuñ ḥükmi Şofyanoz u Taṭavla mey-ḥâneleri ve Sazlılimân u Taşpîşgün semtlerine olup müddet-i te'sîri yetmiş üç gün ve mu'azzam nuḥûseti otuz dört gün mütemâdî ola pûzevengler. **Dibâce-i Diger**

Cenâb-ı vâcibu'l-vücûd ve mufîzu'l-ḥayru'l-vücûd tenezzehet zâtuhu izzuhu ane'l ezel vel-mevlûd ḥazretlerinün irâde-i ilâhiyye-i ezeliyyesiyle selâṭîn-i 'izâm-ı nısfet-irtisâm ve ḥavâķîn-i kirâm-ı ma'delet-encâmuñ ziver-efzâ-yı evreng-i hilâfet ve çınarı(?) ve revnaķ-baḥşâ-yı erîke-i salṭanat u şehriyârî olarak sâye-i 'adâlet ve vâye-i mekârim-i ihtivâ ve zıll-ı zalîl-i merḥamet-pîrâları mânend-i dirâht-ı tûbâ bâ'is-i tevafûr-i emn ü ârâmiş aķtâr-ı cihân ve sebeb ü tezâyüd-i asâyiş-i 'âmme-i 'âlemiyân ve şemşîr-i kahr u satvetleri vesîle-i inne kuttâ'-ı 'urûķ-erbâb ya'ni tuġyân ve şît-i ṭabl-ı şân ve sükûn mehâbet-i enbûhları ru'b-efgen kılup kâsiye-bed ḥ'âhân olup kalem-i mekârim tev'em-i 'adl ü dâdları bādî-i refâhiyet-i kâffe-i cihân-bân ve bâ'is-i ḥuşûl-i âmâl-kerde-i ḥâcetmendân olmaķdan nâşî pâdişâhân-ı 'adâlet-'unvânun ittîşâl-i zuhûr-ı nesl-i celîl vü berûz-ı necl-i necîbleri müstelzim tertîb-i eczâ-yı nizâm-ı 'âlem ve müstaḥkem-i râbıṭa-ı şîrâze-i aḥvâl-i nev'i benî âdem olduğına binâen sülâle-i ṭâhire-i sa'âdet bâhire-i salṭanat-ı seniyyenün tekeşşür ü temâdîsi eltâf-ı ilâhiye ve mevhîbe-i sübhâniyyede me'mûl u muntazır iken *fe ḥamden şümme ḥamden*¹⁷ vezânî vü hûbûb be-şiyem-i enfâs-ı ehl-i kûlûb ile gonca-ı merâm bâlâ-ı şâḥ-ı gülbün-i emelde ḥandân olup **(9)** İşbu bîn yüz otuz iki senesi mâh-ı Zi'l-ḥicce-yi şerîfenün yigirmi dördüncü günü semere-i şecere-i devlet ve nev-bâde-i bâķûre-i ravza-ı salṭanat devletlü necâbetlü şehzâde Sultân Süleymân ḥazretleri mânend-i mâh-ı enver revnaķ-endâz-ı burc-ı mehd-i vücûd ve mişâl-i âf-tâb-ı cihân-tâb lem'a-ferma-yı evc-i ġâh-vâre-i şühûd olmaķ mülâbesesiyle bu beşâret münceliyyete el-meserret zuhûrundan bil-cümle sükkân-ı maķar-ı hilâfet-nişân ḥâ'iz-i

¹⁷ "Hamd üstüne hamd olsun, sonsuz şükürler olsun."

şādmānī ve şabūr u مرهين envāi inbisāt u sürūr olduklarına bināen işbu ‘ināyet-i sübhāniyye ve ‘aṭiyye-yi elfiyye teşekküren dārū’l-hilāfeti’l-‘aliyyede ve cevānib ü eṭrāf ve ḥuşūn u eknāfında yedi gün top şenlikleriyle icrā-yı āyīn-i meserret olunup bu ni‘met ‘azmi ve mevhibe-i küberānuñ taraf taraf memālik-i maḥrūseye neşr ile kāffe ‘ibādullah mazhar-ı ibtihāc u inbisāt ve qarīn-i envā’-ı feraḥat u neşāt olarak bi’t-tazarru’ والابتغال du‘ā-ı devām-ı eyyām ‘ömr-i devlet-i şāhāne ve şenā-yı kıyām fer ü şavvet pādīşāhāneyi ez-dil ü cān tezkār u tekrāra şırf iktidār birle mukteżā-yı farīza dimn icrāya ibtidār itmiş olmalarıyla tezāyüd-i şān-ı şevket-nişān-ı şāhāne ve imtidād-ı ‘ömr ü āfiyet kurretü’l-ayn-ı ḥidivāne için meşāyih u zühhād ve sā’ir ‘ibād-ı şadākat-i i’tibār taraflarından mesācid ü maḥāfilde edā-yı du‘ā ve tertīl-i envāi’-ı maḥāmid ü şenā ile dersa‘adetde olduğu gibi yedi gün ḥuşūn u kılā’dan top u tūfeng şenliklerin şān-ı saltanat-ı seniyye icrā kılınarak izhār-ı meserret ü şād-māniyye mübāderet ve bu vesīle ile vedi‘atullah olan fuḳarā-yı ra’iyyet ve ahālī-i memleket te‘addī vü tecāvüzden tevaḳkī vü mübā‘adet olunmak bābında.

Dibāce-i diger maḳāl

Rūz u leyāl muvāzabatına ḥāvī naḳdīne-i ibtihāl olduğum ed‘ıye-i maḥşūşa-yı dāverileri ‘unvān-ı dibāce-i maḳāl kılındıktan soñra ma‘rūz-ı ‘abd-i şadākat mefrūzlarıdır ki maḥşūş-ı zāt-ı āsaf-simāt-ı kerīmāneleri olan secāyā-yı cihān-pesend şadık-perveri ve ‘ināyet ibtiḡāsından nāşī mücerred ‘abd-ı direm-ḥarīdelerini ihya-yı ihyā/ehibbā idāre-i mekārīm ifādesiyle tes‘īd-i me’mūriyyet-i ‘ācizānemi ḥāvī bu def‘a lūtfen āsāre-i sūy-ı bendegī buyurulan fermān-nāme-i sāmī-i Ḥidivāneleri mānend-i şeh-bāl-i ḥümā fark-ı ‘ācizānem sāye-baḥşā ve māl-i mekārīm-iştimālī rehīn-i iz‘ān-i ‘abd-i muşādaḳat-intimā olup mütezammin olduğu ta‘birāt (10) mülātafāt-ı āyāt-ı ḥatır-nüvāzānesinden istinbāt olunan feraḥ-fezā-yı nevāziş ü iltifāt ve mezāyā-yı mübāhāt-ferma-yı maḥāsin-i teveccühāt ve bī-taḥşīş/bi’t-tahsis me’mūriyyet-i ‘ācizānemi tes‘īde şāyān buyurulan iḥsān u ‘ināyetleri çaker-i ḥuşūsiyyet-i peykerlerine sebeb-i maḥşūş-ı neşāt u mübāhāt ve bā’is-i müstaḳill-i iftiḥār u meserrāt olarak ol bābda ibrāz me‘āşir-i teşekküre ibtidār/ibtidād eşnāsında ḥaḳḳ-ı aḥaḳḳ veliyyu’n-ni‘amilerinden lem‘a-nişār-ı mināşsa-ı kemāl olan bir/neyyir cihān-furūḡ teveccühāt-ı cihāndārī pertev-pāş derīçe-i ibtihāl olarak bu def‘a mekārīm-i bī-nihāye ḥazret-i tāc-dārīden rütbe-i sāmīye-i vezāretleri ifāsiyla Teke vü Ḥamīd sancaḳları tevcīh-i ‘uhde-i devletleri buyurulmuş olmaḡın hemişe-i cenāb-ı ḥudāvend bürūd-ı eyyām-ı ‘ömr-i devletlerin rüz-efzūd ve cāh-ı muallā-yı āsafānelerin mütemeyyiz ü mes‘ūd eyleyüp kāffe-i ḥāl-i meyāmin iştimāllerine tevfiḳāt-ı ilāhiyye ve te‘bīdāt-ı şamedāniyyesin yāver ü reh-nümūd eylemek da‘vātı te’diye vü tekrār kılındığı ifādesi icrā-yı ferīza-yı teşekkür ve muḥmidete ni‘amü’l-zerī‘a ittiḥāz olunarak istifā-yı teveccühāt-ı seniyyeleri mu‘iz-i bende-i ‘arīza-yı ‘ubūdiyyet

farîzâ taḳdîmine câ-yı def olundığı bimennihi teâlâ muḥâṭ-ı ‘ılm-i devletleri buyurulduḳda ḳadîmî me’lûf olduğum meḥâsin-i teveccühât-ı seniyyeleri ḥaḳḳ-ı ‘âcizânemde kemâ-kân-ı şâyân buyurulmaḳ bâbında emr ü fermân.

1.

Bed’et ü Ebyât u Hezl nazım

*mefâ ‘îlün/ mefâ ‘îlün/ mef’îlün/ mefâ ‘îlün*¹⁸

1. İdüp ḥükm-i Ḳaraḳuşî ḳazaskerlikde fetvâda
Anıñçün tâ cehennem mesnedinde yapıdı seccâde

2. Eḡerçi yaḳdı cânıñ bî-kesânuñ ḥükm-i bâṭılla
Kebâb kestâne oldı nâr-ı düzaḥda ‘Arab-zâde

2.

*fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilün*¹⁹

1. ‘Arab oḡlı g.ti b.ḳlı giricek lînetden
Yed-i pes-mândesi ola dü ‘ıyâli ammâ
2. Gitdi mi gör yine ketm itdi mi bilmem dūr-i şeh
Ḳuṭı-ı mâr ile tiryâḳ nec’oldı ‘acabâ

3.

*fe ‘ilâtün/ mefâ ‘ilün/ fe ‘ilün*²⁰

1. Ḥaşr ider şaffeyn dilünde â.uñ
G.te yâr ol ki ‘aḡzı vâr dili yok

4.

*fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilün*²¹

1. Gitme yâbâna deyü baḡlar ise babası
Bir tarîḳ ile yine bâḡ arasında s.kilür

5.

Nazm-ı ‘Aynî Der Ḥaḳḳ-ı Sünbül-zâde Vehbî²²

fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilün

1. Yeniköyünde ḳumaş tâzeyimiş eski şarâb
Bak şu Vehbî gavuruñ eylediği pîşesine

¹⁸ Ahmet Badi, Kt. / HM. s.10.

¹⁹ HM. s.10.

²⁰ HM. s.10.

²¹ HM. s.10.

²² Aynî, Kt. / HM. s.10.

2. Yesün içsün deyü Dib oğlu da ş.çmı ş i.emiş
Meze ü mey yerine süfresine şışesine

6.

(11)

Der Hakk-ı Sürürî²³

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. O Sürürî teresi baña kefeş-ger dir imiş
Ben dañı 'avretin[üñ] ferc-i mazîkiñ s.kerüm²⁴
2. Kallıbı şoğar iken yırtılır ise s.küme
Ben anuñ ustasıyum hem sökerüm hem dikerüm

7.

Ve Lehu Der Hakk-ı Vehbî ü Sürürî²⁵

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

3. Gitdi Fir'avn ile Nemrüd cihāndan şimdi
Eylemez dehri felek şāşa ve b.ğdan tahir
4. Yirini tutdı anuñ şu iki merd-i ħabīs
Biri Vehbî-i la'ın biri Sürürî-i kāfir

8.

Sürürî Der Hakk-ı 'Aynî²⁶

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Vehbiyā ikimizi birden edebsiz 'Aynî²⁷
İşte hicv itmiş işit ben de cevābın dikeyüm

²³ Aynî, Kt. / HM. s.11.

²⁴ 'avretiñ: 'avretinüñ. Vezin gereği değiştirildi.

²⁵ Aynî, Kt. / HM. s.11.

²⁶ Sürürî: Hezliyyât: Kt. 140. / HM. s.11.

²⁷ 'Aynîyim: 'Aynî Hezliyyât.

2. Ğayret[ün] yok mı alup ortaya uşlandırayum²⁸
 Sen baş[un] tüt deli puştuñ g.tüni ben s.keyüm²⁹

9.

Sürürî Der Hakk-ı ‘Aynî³⁰

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Kefere süfresinüñ dalkāvuğıdur ‘Aynî
 Şapka giyse başına bilmese bāri herkes
2. Doymadığı gibi s.kden karısı kendi dağı
 Toymaz imiş hele mūmbārdan aç gözli teres

10.

Sürürî Der Hakk-ı ‘Aynî ve Vehbî³¹

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Gözli ‘Aynî ile kör Vehbi ider baña şütüm
 Alur onlar da cevābın şanurum çok sürmez
2. İki de köpegidür s.keyüm қаһpelerün
 Birisi görse darılmaz birisi hiç görmez

11.

Sürürî Der Hakk-ı ‘Aynî³²

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Kefşger dinmek ile ‘ırza geçilmez ‘Aynî
 Görmemişdür zırafā sencileyin bed sözli

²⁸ ğayret: ğayretiñ *Hezliyyāt*.

²⁹ baş: başın *Hezliyyāt*.

³⁰ Sürürî: *Hezliyyāt*: Kt. 151. / HM. s.11.

³¹ Sürürî: *Hezliyyāt*: Kt. 138. / HM. s.11.

³² Sürürî: *Hezliyyāt*: Kt. 163. / HM. s.11.

2. ‘Avratuñ postal ile evde bulayım seni [de]³³

Saňa a. s.kmeyi göstereyim a gözli

12.

Sürürî Der Hakk-ı Vehbî³⁴

fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilün

1. Bir zemān Top-ḥānede gürlendi Vehbî top gibi
Şimdi boş iñler [yatar] Çömlekcilerde küp gibi³⁵

13.

Cevāb-ı Vehbî³⁶

fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilün

1. Kabz iken Sarı-güzerde ş.çduğum mazmūnlara
İştihā ile Sürürî yutdı ḥāzır lop gibi
2. Ben de [biñ zarta] ile yerindüm anuñ burnunu³⁷
Şimdicek böyle hemān b.k yer gezer zirzop gibi

14.

Sürürî³⁸

fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilün

1. Kabz olursa müsteḥak Vehbî [ki ol] Türk-i pelīd³⁹
Taḳabuz şeyler yemişdür zarṭ ile ḥarnūb gibi
- (12)2. Korkusundan böyle yestehler bisāt-ı ülfete
Her k.ç1 kīr-i şeftāli ḳaldırsam çüp gibi

³³ seni: seni de *Hezliyyāt*.

³⁴ Sürürî: *Hezliyyāt*: mf. 1. / HM. s.11.

³⁵ yatur: yatar *Hezliyyāt*.

³⁶ Vehbî, Kt. / HM. s.11.

³⁷ bir biñ zarta: biñ zarta. Vezin gereği değiştirildi.

³⁸ Sürürî: *Hezliyyāt*: Kt. 133. / HM. s.11.

³⁹ ki ol *Hezliyyāt*.

15.

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün⁴⁰

1. Nice şād olmaz ahālī-i Fener bu şevk ile
Buldı Vehbī Muştafānuñ şem'ı iķbāl-i ziyā
2. Hāric ez-ādāb tārīhin bu yārān söyledi
Oldı dīvān kātibi eflāka fāsık Muştafā

16.

Der Hakk-ı Gürci Paşa⁴¹*mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün*

1. Zihī hüsran-ı dīn [ü] devlet [ü] neng-i müselmānī
K'ola bir dīv-i hunşā mālīk-i mühr-i Süleymānī
2. Ne dīv efsārı yok bir bār-gır-i fıl-peyker kim
Har-ı Deccāldür derdüm eğer olsaydı pālānı
3. Dönerdi Nev'ı-zāde gibi şekl-i fıl-i ma'kūsa
G.tinde kīr-i hārdan olsa ger hurtūm-ı tūlānı
4. Zen ü şevher gibi Şaçlı Dedeyle n'ola cem' olsa
Bu kāncuķ dīvdür gūyā ol erkek gül-i şehvānī
5. Felek bir böyle b.ķ ş.çmazdı fark-ı rūzgāra ger
G.tiñ kec yırtmayaydı kelle-yi kūpāl-i Keyvānı
6. Felek kan ş.çdı tā yestehleyince sādr-ı 'ālāya
Şafaķ şanur gören hūn-ı şikāf-ı kūn-ı devrānı
7. Neler itdi ne deñlü fitne peydā oldı 'ālemde
İdince tā vücūduyla mülevveş sađr-ı Dīvānı

⁴⁰ HM. s.12.⁴¹ Nef'ı: *Sihām-ı Kazā*; K. 2. / HM. s.12.

8. Tatalum kim arım-i muhrak ile perveriř bulmiř
Vücüd-ı bî-nazîri kim bulunmaz aña bir s̱anî
9. Vezîr-i mülk-i İslâm olmağa lâyıķ mıdur andan
Tõuz çubânı Gürcî Ermenîsi Lezgi Çingânî
10. Sitemdür cümle Gürcistâna ger Gürcî olursa bu
Meded-güster melik işitmesün bu zulm ü bühtânı
11. Tama‘ bir mertebe zâtında mel‘ûnuñ ki hırşından
Yuıardı kıyruğundan bulsa ger [hük-ı beyâbânı]⁴²
12. Kõparmıř kendi yutmışdur t.ř.ğın yoksa kim anı
Nice hâdım iderler böyle ‘ifrît-i girân-cânı
13. Ki ř.çsa başdurur b.ķa cibâl-i heft-iķlîmi
Oşursa lerze[nāk] eyler kıbâb-ı heft-eyvânı⁴³
14. Gören timsâh-ı [müstesķî] şanursa n’ola terkîbin⁴⁴
Dehânından gelür b.ķ gibi dâ’im bûy-ı pinhânı
15. Dehânı b.ķlı bustân [kendidür] gûyâ ki vüs‘atde⁴⁵
Eşek başı gibi bir bir dikilmiş köhne dendânı
16. Pür olmiş ol ķadar çirk-âb-ı bînî vü dehânıyla
Dibi yok bir hâlâdur gûyiyâ çâh-ı zenaħdânı
17. Bunuñçün söylemiş gûyâ ki ‘Azmî-zâde bu beyti
İlâhî dem-be-dem ‘ilminden efzûn ola ‘îrfânı

⁴² hûn-ı yâbânı: hük-ı beyâbânı *Sihâm-ı Kazâ*.

⁴³ lerzefâl: lerzenāk *Sihâm-ı Kazâ*.

⁴⁴ musakķa: müstesķî *Sihâm-ı Kazâ*.

⁴⁵ g.ti: kendidür *Sihâm-ı Kazâ*.

18. Dehān ğabġāb enfineye nisbet pākdür kat kat
Küs-i nā-pāk-ı kaḥbe [kīr-i] lūṭī ḥuṣye-i zānī⁴⁶
19. Ser-ā-pā heykel-i murdārına baḳdukca ammā be
Teḥayyül itmeden böyle taṣavvur eylerim anı
20. Mücessem zarṭa-i yaḥ-beste-i dīv-i Demāvendī
Muṣavver nisbet-i āḥarda baṭrīk-i Naṣrānī
21. Vezāret kimdedür gör hey Nizāmü’l-mülk Āṣaf-ridā
Olurmuş bir ‘acūzeyle nizām-ı devlet-i fānī
- (13)
22. Qanı ol ṣadr-ı a‘zamlar ki farṭ-ı fehmi dānişden
Ararlardı ri‘āyet itmeġe bir ṣāhib-i z‘ānı
23. Ḥuṣūṣā bir benüm gibi cihān-ārā ṣenā-ḥāna
Virürlerdi ṣıla maḥṣül-i baḥr u ḥāṣıl-ı kāmı
24. Üçünci def‘adur bu Ḥaḳ belāsın vire mel‘ūnuñ
Ki yok yire beni ‘azl itdi olmuşken senā-h^wanı
25. Gelince bu deme her kim vezīr-i a‘zam oldıysa
Murādumca bilüp ḳadrüm boyumca itdi iḥsānı
26. Bir iki ṣadr-ı a‘zam ḥod kemāl-i luṭf-ı ṭab‘ından
İderdi ġāhī endişemle ġüft ü ġūy-ı rūḥānī
27. Biri ḥod tā bir aylık yoldan itdi cā’izem iḥsān
Ki bir mektūbla gönderdi bir pūr-sīm hemyānı
28. Nice müftī-i ‘ālī-şān ki her biri zemānında
İrişürdi kemāle ictihād-ı ḥaḳka Nu‘mānı

⁴⁶ kīr *Sihām-ı Kazā*.

29. Baña itdükleri ta‘zīm ü tekrīmi göreydi ger
Ölince reşk iderdi Şadrüddīn-i Şirvānī
30. Ve hālā Şeyhü’l-İslām-ı haḳīkāt-senc ü haḳ-gūya
Su’āl ile ne dir haḳḳumda gör kilḳ-i dūr-efşānı
31. Vezīr-i müftiyi ḳo pādīşāhān-ı civānı gör
Ki yoḳdur gördüğüm iḥsānlarınuñ ḥadd ü pāyānı
32. İki sultān-ı ‘ālī-şān ki faḥr eyler vücūdıyla
Gerek tāc-ı şehinşāḫī gerek taḥt-ı cihān-bānī
33. Görürdüm her ḳaşıde söyledükçe her birisinden
Hem istiḥsān u hem iḥsān u hem luṭf-ı firāvānı
34. Ne ḥidmet itdüğüm ben ḥānedān-ı Āl-i ‘Osmāna
Bilür hep şāhidümdür ḳudsiyān-ı ‘arş-ı Raḥmānī
35. Cihānı tutdı nazmumla ser-ā-ser şöhret-i nāmı
Eğgerçi ḥuṭbeden tarḫ itdiler Sultān ‘Osmānı
36. Ḥaṭā mı itdi hep bunlar ne boḳ yer bu köpek Gürci
Ḥaṭā kendindedür kim bilmez aṣlā ḳadr-i insānı
37. Vezīr-i a‘zam oldı öyle bir ḥar Gürci-i nādān
Aña çok görmedüm aṣlā ben ol dārāt u ‘unvānı
38. O çok gördi baña devletle yaḡmayı menāşıbdan
Ḳoca şamson gibi ḳapdı elümden bir dilim nānı
39. Sipāhā söz geḳer mi deyü ‘özü eylerse kizb eyler
Niçün itdi ḥimāyet bir nice bī-hūde ḥayvānı
40. Baña bu güç gelür ammā haḳīḳatde ‘adāletdür

Niçün Һarlık idüp medh eyledüm bir böyle nādānı

41. Ki ne idrāki var ne rüşdī var ne Һüsni-i ahlakı
Hiç insān medh ider mi böyle Һırs-ı çengelistānı

42. Cezāsı bu günāhuñ kendümi hecv itmedür zīrā
Çerā kārī kuned ‘ākıl ki bāz āyed peşīmānī

43. Belā budur bu Һarlikde şerikümdür iki maḥdüm
Ki zu‘mınca geçinür her biri ‘Örfi vü Һaḫānī

44. Anuñ vaşşāfı yā Veysī gerekdür yā bizüm Heykel
Sitemdür bu maḥalde yād idersem ğayrı yārānı

45. Urus-zāde nezāketle oşursa burnına cā’iz
Katı nāzükdür ol medhe tenezzül eylemez anı

46. Hele ‘ömrinde Heykel itmemişdür böyle bir Һarlık
Һar-ender-Һarlığında var mı gör Veysī[nü]ñ aḫrānı

(14)

47. Ki Etmekci gibi bī-dīni medh itmişdür ol Һar kim
Aña nisbet dinür bu Һırsa Eflātūn-i şeytānī

48. Hele ben ta’ib oldum hecvān hem intikām aldum
Eğer Veysī o Һarlikde Һalursa yine erzānī

49. Yazık tīg-i zebāna gerçi kim Һarb-ı meşeldür bu
İderler cānverde niceye şemşīr-i bürrānı⁴⁷

50. Velī ben ‘aksini itdüm benüm gör ‘aḫl u idrāküm
Ki hecv itdüm muḫaddem cümle yārān-ı süḫan-dānı

⁴⁷ cānver: cānverde *Sihām-ı Kazā*.

51. Şoñında böyle bir hınzır ile düşdi ser-i kārūm
Ki çıkmaz dāmen-i endişeden tā haşre dek kanı

52. Meğer bir katl-i ‘ām idem yine yārān-ı nā-ehle
K’ola endişemüñ yek-reng dāmān-ı girībānı

53. Bu deñlü iltifāt itmek de çokdur böyle mel‘ūna
Demidür tayy iderse hāme ger vādī-i hezyānı

54. Du‘ālar idelüm şad-kıble şimdengerü Mevlāya
Ki olsun hānedān-ı Āl-i ‘Osmānun nighbānı

55. Gidersün bu har-ı ebleh-firībi şadr-ı Dīvāndan
Geçürsün yerine bir Āşaf-ı pākīze-iz‘ānı

56. Kadīd olsun kazık başında kalsun haşre dek öyle
Kurutsun anı tāb-ı āftāb-ı kahr-ı Yezdānī

17.

Der Hakk-ı Gürci Pāşā⁴⁸

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Gürci hınzırı a şamson-ı mu‘azzam a köpek
Kanda sen kanda nighbānī-i ‘ālem a köpek
2. Vāy ol devlete kim ola mürebbīsi anuñ
Bir senüñ gibi denī cehl-i mücessem a köpek
3. Ne güne kaldı meded devlet-i Āl-i ‘Osmān
Hey yazuk hey ne muşībet bu ne mātem a köpek
4. Hidmet-i devlete sā’ir vüzerādan göreler
Bir fūrū-māye koca dādiyi aqdem a köpek

⁴⁸ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*; K. 3. / HM. s.14.

5. Ne ihānetdür o şadra bu zemānda anda
Olmaya şāhibi bir Āşaf-ı ekrem a köpek
 6. Bu maḥallerde ki Bağdādı ala Şāh-ı ‘Ācem
Arż-ı Rūmı ide teşhīr Abaza hem a köpek
 7. Şatdıñuz iki t.ş.ksuz bir olup ḥānlığı
Kimseyi itmedüñüz bu işe maḥrem a köpek
 8. Pāymāl eylediñüz salṭānatuñ ‘ırzını hem
Yok yire oldı telef ol kadar ādem a köpek
 9. Hīç ḥānlık şatılur mı hey edebsüz ḥā’in
Ṭotalum olmamış ol fitne-i mu‘azzam a köpek
 10. Gide Bağdāda kıra ‘askeri Ḥān-ı Tatar
Olasın sen yine düstūr-ı müfahḥam a köpek
 11. Sen kadar düşmen-i devlet mi olur a ḥınzır
Ne turur salṭānatuñ şāhibi bilmem a köpek
 12. ‘Add olınsa eger esbāb-ı nizām-ı devlet
Seni katl eylemedür cümleden aḳdem a köpek
 13. Ehl-i dīn düşmeni dīn yoḥsulı bir mel‘ünsın
Öldürürlerse eğer cān be-cehennem a köpek
 14. Sende İslām eṣeri olsa eğer zerre kadar
Eylemezdüñ Alman-zādeyi hem-dem a köpek
- (15)
15. Bu kadar cürm ile sen sağ olasın da yine ben
Vācibü’l-ḳatl olam ey Baḥtek-i azlemm a köpek

16. Hele bu hükme gavur kâdısı olmaz râzî
Kanda kaldı ki Müselmân-ı müselleme a köpek
17. Seni hecv itmek ile katle nerden istihkāk
Sen nesin bilmem eyā kâfir-i mübhem a köpek
18. Saña şetm itmek olur ise eğer katle sebeb
Katl-i ‘ām eyle hemān tırma dem-ā-dem a köpek
19. T.ş.gumdan hele bir kıl kopar a kadir iseñ
İzn-i Hakk olmayıcak kaşdına munzam a köpek
20. Bî-günah katle rızā var mı şerī‘atde şoruñ
Gör ne dir hâzret-i müftî-i mükerrrem a köpek
21. Tatalum müfti sükût eylese Hakk söylemede
Yok mı bir [dâdger]-i a‘del ü aḥkem a köpek⁴⁹
22. Böyle kalur mı t.ş.ksuzlar elinde devlet
N’oldı yā gayret-i şâhenşâh-ı ā‘zam a köpek
23. Hakk götürdi ‘Arabı gitdi hele dünyādan
Kim götürse ‘akabince seni bilmem a köpek
24. Fîle nâ-çâr meğer yükledeler tâbütüñ
Çekemez cîfe-i murdâruñı âdem a köpek
25. Filler de çekemez[se] ne ‘aceb lâşeñi kim⁵⁰
Var mı sencileyin deyyūs-ı mülâḥḥam a köpek
26. Çāk çāk itmiş iken tîğ-i zebānumla seni
Kanda bulduñ ol kadar yāraya merhem a köpek

⁴⁹ Daha diğeri: dâdger *Sihām-ı Kazā*.

⁵⁰ çekemez: çekemezse *Sihām-ı Kazā*.

27. Ki ferāmuş idüp ol mertebe zaḥmuñ acısı
Kudurup yine ısırduñ beni muḥkem a köpek
28. Tek tırurken beni tekrār niçün incitdün
Bende mi suç yine ma'küle çekersem a köpek
29. Şoñra tıydum saña ol fāhişe nişlerdüğini
Haḫ belāñı vire ol fāhişeye hem a köpek
30. Kuyruğın başma Nigārā uyur ejderhānuñ
Diseñ olurdu [çün] ol fāhişe mülzem a köpek⁵¹
31. Sen t.ş.ksuz eşek ol Kirli [Oruspī] yaşışur⁵²
Bindürüp sırtuña teşhīr ider isem a köpek
32. T.ş.ğñ olsa nice pek yaraşurdu saña [da]⁵³
Oynadurdu seni çün hırş-ı mu'allem a köpek
33. [Şükr] iderdün t.ş.ğñ olmaduğına dā'im⁵⁴
Kaḫbe Delgiç 'Ömere neyledi dirsem a köpek
34. Bir zamān mehrez ucından aña da çatmış idi
Gördi kalkmaz köpeğün mehrezi her dem a köpek
35. Oğlınıñ yırttı zıbıkla götini nisbet için
İtdi rüsvā-yı cihān suḫre-i 'ālem a köpek
36. Şaḫaluñ bitdi t.ş.ğñ da biterse yine sen
Saḫın aldanma o forḫa otur ebsem a köpek

⁵¹ hāzer: çün *Sihām-ı Kazā*. Vezin ve anlam gereği değiştirildi.

⁵² oruspī *Sihām-ı Kazā*.

⁵³ da *Sihām-ı Kazā*.

⁵⁴ teşekkür: şükr *Sihām-ı Kazā*.

37. Nice müftîyi eşek itmiş o bir cādūdur
Saña ne ey Һar-ı lā-yefhem ü sersem a köpek

38. Neler itmişdür o bī-çāre Һayın atasına
Yā büyük Һardaşına daҺı muқaddem a köpek

39. İbne dellālī ‘aceb ҺaҺbe-i mekkāredür ol
Puştdur fāҺişedür bākiredür hem a köpek

(16)

40. Kendi zu‘mınca didūñ bākire yoksa kim olur
Künc-i fercinden badincān ile şalgām a köpek

41. Ne kadar Delle-i Muhtāle ise forқ ammā
Söyleşür anuñ ile cādū-yı Һāmem a köpek

42. Değülem müfti vü mollā ki beni de Һar ide
S.kerim ben yine anı Һatı rindem a köpek

43. Kīr-i hecv ile g.tin yırtduğum oruspidür [ol]⁵⁵
Şimdi olmuş Һatalum şadr-ı ā‘zam a köpek

44. Molla Sultāna zıbıkçıbaşı da olsa eğer
Görinür baña yine cāriyeden kem a köpek

45. Gerece orfanası Türk gelini Kirli Nigār
Görinür ‘āleme molla-yı mu‘ammem a köpek

46. Evvelā maҺkeme olur mı ol evde ki ola
Hem sikiş-Һāne vü hem mıştabe-i Cem a köpek

47. Şadr-ı dīn-zāde faқīre ne ihānetdür bu
Ders-i ‘ām eyler iken ‘āleme her dem a köpek

⁵⁵ ol *Sihām-ı Kazā*.

48. Böyledür Rūmda temyīz-i fazīlet işte
Raḥimellāhu limen sırrını fe'fhem a köpek
49. Kaḥpe on beş seneyi geçdi ki tefsīr yazar
Hīç bir ḥarfını görmiş mi bir ādem a köpek
50. Ya nedür āh o ta'bīri güzel Şeh-nāme
Rūḥ-ı Firdevsi-i merḥūm ola ḥurrem a köpek
51. Öyle Şeh-nāme ile Tıfli g.tin pāk itmez
Olsa Mevcī kadar üstād-ı müselleme a köpek
52. Öyle yāve kekezūñ 'ilmi nedür fazlı nedür
Olsa ol fāḥiše ger efḍal ü a'lem a köpek
53. Andan a'lā bilür olmazdı benüm ḳadrūmi hīç
Yalıñuz ben dimezem dir bunu 'ālem a köpek
54. Ğarażum cehlını taḥḳīḳdūr anuñ yoḳsa
Sen ḳadar ḥar olayum kendüm ögersem a köpek
55. Saña nisbetle ḥar-ender-ḥar iken Veysi yine
Yaraşur dinse ḥar-ı 'İsi-yi Meryem a köpek
56. Sen ḳadar ḥar da olur mı 'acebā dünyāda
Ḥarsın ammā ḥar-ı Deccāl ile tev'em a köpek
57. Kafirüm ger seni hecv itdüğüme nādim isem
Ḥaḳ ḥuzūrında ya senden utanursam a köpek
58. İ'tikādumca ğazā eyledüm inşāallāh
Ḥaḳ bilür yoḳ yire ben kimseye söğmem a köpek

59. Her ki bā mā be sitized be-Ḥudā bestized
Ḥaḡ elümde ne ḡadar çerb çalarsam a köpek

60. Men ne ānem ki zebūnī-keşem ez-çārḡ-ı felek
Feleḡi hecv iderim cevrini görsem a köpek

61. Ḥaşre dek şaḡ ḡalur isem de saña şetm iderim
Ḥaḡ sözi söylemeden hīç uşanmam a köpek

62. Ḥātır-ı devlet içün yā taleb-i cennet içün
Terk olur mı bu ḡadar ma‘na-yı mübhem a köpek

63. Beni incitmeyecekseñ niye bu hecv-i cedīd
Olmamışdı daḡı va’llāhi muşammen a köpek

64. Niçün uyduñ o denī ḡaḡbeye cānuñ çıksun
Ḥosañ olmaz mı idi ebsem otursam a köpek

18.

(17)

Der Ḥaḡḡ-ı Cumhūr⁵⁶

fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

1. Ol ki eşḡāşa Bū ‘Alī görünür
Rind-i şāḡib-dile deli görünür
2. Merd odur kim esīr-i ḡayd olmaz
Ne Üveysī ne Ḥanbelī görünür
3. Ḥaḡḡa tefvīz ider umūrını hep
Luṭf-ı Mevlāya mümtelī görünür
4. N’eyleyem öyle rind-i eblehi kim
Kendi cinsinüñ ā‘ḡali görünür

⁵⁶ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*; K. 12. / HM. s.17.

5. Tâc ü destâr ile tefâhür iden
Başını açamaz keli görünür
6. ‘Aklı da olsa âhır o haruñ
Yine Mecnûnuñ evveli görünür
7. Kaysa Mecnûn demek haţâdur kim
‘Işk-ı cânâne medhali görünür
8. Herze Mecnûn olana ‘ışk olsun
Ve ne uşlı ne cezbeli görünür
9. Ne muşîbetdür ehl-i idrâke
Ki bu gûne deli velî görünür
10. Tatalım bir velî imiş ammâ
Haqquñ esrârı mücmeli görünür
11. Merd olanlar bunuñla fahr itmez
Bu sözi añlayan ‘Alî görünür
12. Her kimüñ Haq dilinde itse zuhûr
Tende her mûyı bir velî görünür
13. Râst-mi‘yâr-ı ma‘niyem ki baña
Uşlı uşlı deli deli görünür
14. Tab‘um âyîne-i mücellâdur
Anda her ‘aks müncelî görünür
15. Görmedüm böyle rind-i bî-ma‘nâ
Kendi fenninüñ echeli görünür

16. Kendi ak̄za'l-ķuzāt-ı Rūm sözi
Suḥre-i Kürd-i Mendelī görünür

17. Zāhiren münkir irtişāya velī
Yoķlasañ nice me'keli görünür

18. Söze geldükce yine ol ķavmūñ
Kendi ķavlince a'deli görünür

19. Gahī erbāb-ı ķahve destinde
Bir iki beyt-i mühmeli görünür

20. Ehl-i beytine dir gibi anı da
Vechi zīrā ķatı celī görünür

21. Bir uyuz ḥar mülāzımı var kim
Şekli meymūn-ı ķengelī görünür

22. Bir münāfiķ muşāḥibi var kim
Şehrden şehre sürmeli görünür

23. Biñ günāhı bağışlanursa yine
Nice cürm-i [müsecceli] görünür⁵⁷

24. Gelicek ğıybet ü mesāvīye
Oķçı-oğlınuñ erzeli görünür

(18)

25. Kendidür Oķçı-zāde ancaķ anuñ
Burnı bir pāre ķengelī görünür

26. Başına uğraya şe'āmeti ḥod
Kendi gibi şaķınmalı görünür

⁵⁷ mūnceli: müsecceli *Sihām-ı Kazā*. Vezin ve anlam gereği deĝiştirildi.

27. Halka nāz eylemekde h̄izāne
Rūzgāruñ mü'ekkeli görünür
28. Nedür ol yāve-gū Žıdır Çelebī
Ki cünün-ı meselselī görünür
29. Ya o ma'būd idindügi maḥdūm
Ki meḥādīmüñ esfeli görünür
30. 'İlmi yok şî'ri yāvedür ammā
Süfehānuñ müşekkeli görünür
31. Gelse ger bezmgāh-ı ehl-i dile
Cümle yārānuñ engeli görünür
32. Kūh-ı kaf ile vezn olınsa ger
O kekez deng ü eşkali görünür
33. Qā'il olduḡ yine bu mecnūna
O deli qahbe pek deli görünür
34. Başlasam ger anı da ta'rīfe
Kışsanuñ pek mufaşşalı görünür
35. Boşadı rūzgār anı çokdan
Gördiḡi fitnede eli görünür
36. Āsmānda nücūm şanman anuñ
Naqd-i mehr-i mü'ecceli görünür
37. Kendi Kirli Nigār u ḥānesinüñ
Şakfı bir mertebe celī görünür

38. Şīşe-i zer gibi Şolağının⁵⁸
‘Aks-i kīr-i muşaykālî görünür

39. Bu kemāl ile ol vücūd-ı şerīf
‘Ālemün fahr-i ekmeli görünür

40. Eb ü ceddini başlasam medhe
Düş-ı endīşe kümbeli görünür

41. Bir harı var ki kendiden mollā
Koltuğında muṭavveli görünür

42. Hardur ammā [ki] kendi zu‘mınca⁵⁹
Rūzgāruñ mükemmeli görünür

43. Bu fazilette baḳ eşek Türke
‘Aşrının H^wāce Efdalı görünür

44. Veysiye bir gün andum anı didi
Ne didi gör ne olmalı görünür

45. Gider ol Türk-i dünı kim daḥı
Torbasında seferceli görünür

46. Ben de didüm aña laṭife idüp
Ki o da Türkün ekmeli görünür

47. Saña dirse o da cevābında
Ki anun daḥı döngeli görünür

19.

Der Hakk-ı Ġanī-zāde⁶⁰

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

⁵⁸ Mısra vezne uymamaktadır.

⁵⁹ ki *Sihām-ı Kazā*.

⁶⁰ Neḫ’ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 53. / HM. s.18.

1. Ehl-i ‘ilmem şā‘irem dirse eğer İbn-i Ğanī
Hoş kabūl itdük söziñ işbāt iderse bī-hılāf

(19)

2. ‘İlmi var ise niçün tefsīri çıkmaz ortaya
Şā‘ir ise yā nedür ol yāve şī‘r-i pür-güzāf

20.

Der Hakk-ı Mezbūr⁶¹

fe‘ilātün/ fe‘ilatün /fe‘ilātün/ fe‘ilün

1. Bir iki kıt‘a didiyse turalım Kirli Nigār
Şā‘ir olsun mı ya andan Gerede orfanası

2. Ne yaraqlar kodum ammā yine ister kaḥbe
S.ke toymaz bir a.ıñdan kazuğa şaplanası

21.

Der Hakk-ı Cumhūr⁶²

fe‘ilātün/ fe‘ilatün /fe‘ilātün/ fe‘ilün

1. Kaḥbe hecvine tenezzül mi iderdüm ammā
Bir kazā ile bu da ṭab‘uma yeksān düşdi

2. İktizā eyledi bir kaḥpeye bir kıt‘a didüm
Bir alay fāḥişeye gayret-i akrān düşdi

22.

Der Hakk-ı H^wāce⁶³

fe‘ilātün/ fe‘ilatün /fe‘ilātün/ fe‘ilün

1. Kim şıçar kīrüne şimden gerü Delgiç ‘Ömer
Fercini Kirli Nigāruñ gidi pek yırtamadı

2. Kim ṭaḥar bir daḥı yā g.tine ol forḥuñ kim
Burnına ol köpeğüñ bir ḳavara çırtamadı

23.

Kezalik⁶⁴

⁶¹ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 54. / HM. s.19.

⁶² Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 56. / HM. s.19.

⁶³ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 60. / HM. s.19.

⁶⁴ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 61. / HM. s.19.

fe 'ilātün/ fe 'ilatün /fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Kırdum boynuzuñı bilmiş ol ey Delgiç 'Ömer⁶⁵
Tayayup kuvvetüñe virme igen tab'uma şırt

2. Oğluñuñ yırttı zıbıkla büzügin Kirli Nigar
Hünerüñ var ise sen dağı anuñ fercini yırt

24.

Der Hakk-ı Ganī-zāde⁶⁶

fe 'ilātün/ fe 'ilatün /fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. S.ke ş.çmağı kı şimden gerü ey Kirli Nigār
Hünerüñ var ise Delgiç 'Ömerüñ başına ş.ç

2. Çünkü eşek gibi oşurda oşurda s.kemez
Bārī öldür köpeği meşhedinüñ taşına ş.ç

25.

Der Hakk-ı H^wāce-zāde⁶⁷

mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'lün

1. Ey Delgiç oğlu ey Çelebi har zıbık yidi
Bir şey midür senüñ gibi maḥdūma şaplama

2. Bir kör dilenci-zāde denī cilt ü ḥīzsin
Taḳlidi kı meḥādim-i zī-şān boḳ yime

26.

Der Hakk-ı Yahyā Efendi⁶⁸

mef'ülü/ mefā 'ilü/ mefā 'ilü/ fe 'ülün

1. Kısmet deyü Etmekçi gibi zālīm-i dūnuñ
Çalduñ yine biñ altunını ey Deli Yahyā

2. İslāma düşer mi bu tama' böyle vebāli
Sağ olsa ḳabūl itmezdi Şapḳalı Yahyā

⁶⁵ kırdum: kırarum *Sihām-ı Kazā*.

⁶⁶ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 62. / HM. s.19.

⁶⁷ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 63. / HM. s.19.

⁶⁸ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 70. / HM. s.19.

27.

Der Hakk-ı Cumhur⁶⁹*fe 'ilātün/ fe 'ilatün /fe 'ilātün/ fe 'ilün*

1. Ehl-i 'ilmün kulu kurbānıyuz Allāh bilür
Ey kekezler hele siz 'ilmiñüz işbāt idiñüz
2. Herze-kerd-i reh-i nazm oldıñuz ammā yol azup
Düşdiñüz köhne halā-yı sūhana b.k yidiñüz

28.

(20)

Der Hakk-ı Kāf-zāde⁷⁰*fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün*

1. Sözde bizden yeğ tutarmış Kāf-zāde kendüsin
İ'tikādı hem budur bir nice bī-ma'nā haruñ
2. Cin gibi ol gūh-ı mevrūsı anuñçün bekler ol
Kūh-ı Kāf olur yiri zīrā ki [bizden] yeğlerüñ⁷¹

29.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷²*fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün*

1. Çekme ey Kafoğlı 'innin olduğıñçün ıztırāb
Şanma ancak aña çāre ibneden perhiz olur
2. Engez-i hecvüm hele bir hamle itsün kūnuña
Zūr-ı inzālī anuñ gör nice kīr-engīz olur

30.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷³*fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün*

1. Saña bir larķ ideyüm ölmezsem ey Kafoğlı ben
Kim helāk ide ğam [u] reşk ü ğased Zū'n-nūnuñı

⁶⁹ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 71. / HM. s.19.⁷⁰ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 76. / HM. s.20.⁷¹ serden: bizden *Sihām-ı Kazā*.⁷² Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 77. / HM. s.20.⁷³ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 78. / HM. s.20.

2. Her ne deñlü süst olursa ħor bakma kīrūme
Ejdehā-yı Kūh-ı Kaf olur görince kūnuñı

31.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷⁴

fe ‘ilātün/ fe ‘ilatün /fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Ş.çalar lehçe-i güftāruña ey Kafoglı
Vāy ol şî‘re ki sen anı tekellüm idesin
1. Ağzuñ eş‘āra yakışmaz meger aḥbābuña hep
Şî‘r-i nā-sāzuñı g.tüñle terennüm idesin

32.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷⁵

fe ‘ilātün/ fe ‘ilatün /fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Müjde Kafoglına kim ‘avratı yanında anı
Minnet olursa hacāletden eğer kurtarmak
2. Bir qurı s.k başayın aña cimā‘ üzre iken
Çıka g.tinden öte ‘avratınuñ beş barmak

33.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷⁶

fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilün

1. Saña bir s.k koydum ey Kafoglı ben kim acısın
Hażm iderseñ var yūri ‘ömrüñ olinca eyle lāf
2. Kırdı hep g.tüñde ki kırdı ‘aceb midür disem
Pehlevān-ı kīrūme şāhib-kırān-ı kūh-ı Kaf

34.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷⁷

mefā ‘ilün/ fe ‘ilatün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün

1. Binince Kirli Nigāra Celāli oğlan[ı]
Elinde kīr-i dırāzı yeter aña mızrak

⁷⁴ Nef‘î: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 82. / HM. s.20.

⁷⁵ Nef‘î: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 80. / HM. s.20.

⁷⁶ Nef‘î: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 83. / HM. s.20.

⁷⁷ Nef‘î: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 28. / HM. s.20.

2. Şokup g.tine çıkardukca anı fercinden
Toni o mızrağın olur ucında bir bayrak

35.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷⁸

fe 'ilātün/ fe 'ilatün /fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Nice mestüre geçersin bize ey Kirli Nigār
Seni mestāne Nihālī Çelebi s.kmedi mi

2. Şoñra bir kıt'ada ey kaḥpe-i bī-'ār yine
Hem s.küp hem başın üstine seni dikmedi mi

36.

Der Hakk-ı Mezbūr⁷⁹

mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'ilün

(21)

1. Hoş bulmuş idi birbirini ittifāk ile
'Abbās Efendi Dalle vü 'İtrī-i nekbet[ī]⁸⁰

2. Kirli Nigārı kanda ise her gice bulup
A. şavķına iderler idi bāde şohbeti

37.

Der Hakk-ı Ğani-zāde⁸¹

mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'ilün

1. Yazık degül mi Kirli Nigāra o ḥüsn ile
Kim peykerini düşde gören ihtilām olur

2. 'İtrī gibi uyuzla idermiş mücāme'at
Vallāhi bir gün ol da şakınsun cüzām olur

38.

Der Hakk-ı Mezbūr⁸²

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

⁷⁸ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 31. / HM. s.20.

⁷⁹ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 33. / HM. s.20.

⁸⁰ nekbet: nekbeti *Sihām-ı Kazā*.

⁸¹ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 34. / HM. s.21.

⁸² Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 37. / HM. s.21.

1. Dalle bir fahişe sevmiş ya'ni Kirli Nigār
Fevrī 'İtrī dahı çatmış püzevang olmuş aña

2. 'Aşıkınuñ gözi eğri püzevangi maḥdūm
Kendi n'olmak gerek ol Kirli Oruspī acabā

39.

Der Ḥaqq-ı Mezbūr⁸³

mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'ilün

1. Ey Kirli Kaḥpe ger gicidiyse a.uñ g.tün
Oğlanlaruñ kırıldı mı n'oldı yaraqları

2. Ko hırş-ı kīr-i Balyozı zīrā yiter saña
'İtrī-i mülhidüñ o firengī t.ş.qları

40.

Der Ḥaqq-ı Mezbūr⁸⁴

fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün

1. Bu kadar kaḥpelik olur mı eyā Kirli Nigār
Hele bir fāhişesin ortada saña yazuğ a

2. Tuymasun Baḥşi Efendi seni vallāhi şaḳın
Şormadan izlemeden urur a.uñdan kazuğa

41.

Der Ḥaqq-ı Mezbūr⁸⁵

fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün

1. Diñle ey fāhişe-i gende-küs ey Kirli Nigār
Bağlamaz ehl-i dil Rāfiziye ḥar yirine

2. Sen eger ister iseñ rāyiḥa-i murdārın
Def' içün fercüñe şok 'İtriyi 'anber yirine

42.

Der Ḥaqq-ı Mezbūr⁸⁶

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

⁸³ Nef'î: *Sihām-ı Kazâ*: Kt. 39. / HM. s.21.

⁸⁴ Nef'î: *Sihām-ı Kazâ*: Kt. 40. / HM. s.21.

⁸⁵ Nef'î: *Sihām-ı Kazâ*: Kt. 51. / HM. s.21.

⁸⁶ Nef'î: *Sihām-ı Kazâ*: Kt. 42. / HM. s.21.

1. Şarı oğlandan s.k ümmîd itmesün Kirli Nigâr
Pek gicirse ferci ger başdurma itsün tuzlasun
2. Şarı s.kden hazz iderse fercine tağdurmadın
G.tine şoksun Şolağun kîrini yaldızlasun

43.

Der Hakk-ı Mezbûr⁸⁷*fe 'ilâtün/ fe 'ilâtün/ fe 'ilâtün/ fe 'ilün*

1. Bir denî kaḥpe idi tâ ezeli Kirli Nigâr
Çatdı Delgiç 'Ömere mehrez içün âhir-i kâr
2. Görmedüm böyle bir a.1 gicimiş kaḥbe daḥı
Kör dilenci de görürse tutar andan s.k umar

44.

Der Hakk-ı Mezbûr⁸⁸*fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilün*

1. Köhnedükce ortaya düşdüñ sen ey Kirli Nigâr
Tâze kız oğlan gibi şûrîdelik itdün yine

(22)

2. Ğâfil olma döndürürler bir gün ey forḳ-ı cihân
Darb-ı kîr ile tılağun Oḳçı-zâde yüzine

45.

Der Hakk-ı Mezbûr⁸⁹*fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilün*

1. Eski dîvânı oḳunmaz n'eylesün Kirli Nigâr
Şi'rini şimden girü bir başka dîvân eylesün
2. ['İtrî yazsun Ḍalle tertîbinde itsün ihtimâm
Çil ş.çup evrâḳına yir yir zer-eḫşân eylesün]⁹⁰

⁸⁷ Nef'î: *Sihâm-ı Kazâ*: Kt. 43. / HM. s.21.⁸⁸ Nef'î: *Sihâm-ı Kazâ*: Kt. 45. / HM. s.21.⁸⁹ Nef'î: *Sihâm-ı Kazâ*: Kt. 46. / HM. s.22.

46.

Der Hakk-ı Mezbür⁹¹*mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün*

1. S.kince 'İtri Kirli Kaḥpeyi gör setr için 'aybın
Ne ceng eylermiş anuñla ne kıtmır-i kuduzdur ol
2. Bu dirse kim s.kümde kaṭre kaṭre ḥün ḥayzuñdur
O dirmiş kim b.ḳuñ yirsin köpek [mülhid] uyuzdur ol⁹²

47.

Der Hakk-ı Mezbür⁹³*fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün*

1. Böyle kalursa edebsüzliğin ey Kafoğlu
Sen Edībīye daḥı münkir olursuñ giderek
2. Ne beğenmezsin Urus-zādeyi ol nekbet Urus
Şā'ır itdi seni meydāna getürdi s.kerek

48.

Der Hakk-ı Mezbür⁹⁴*mef'ülü/ mefā 'ilü/ mefā 'ilü/ fe 'ülün*

1. Kafoğlu naşihatdür işit bu sözi benden
Bil rütbe-i 'irfānuñı yārāna ulaşma
2. Zehri ḳatı mülhikdür anuñ bir daḥı zinhār
Ef'īye ulaş mehrez-i Nef'īye ṭolaşma

49.

Der Hakk-ı Mezbür⁹⁵*fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün*

1. İttifāk idüp bizi hecv itmeğe cem' oldılar
Tıfli vü Kafoğlu Nev'ī-zāde hep oğlan uşak

⁹⁰ 'İtrī yazsun Ḍalle tertībinde itsün ihtimām

Çil ş.çup evrākına yir yir zer-efşān eylesün *Sihām-ı Kazā*.

⁹¹ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 52. / HM. s.22.

⁹² mülhid *Sihām-ı Kazā*.

⁹³ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 87. / HM. s.22.

⁹⁴ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 86. / HM. s.22.

⁹⁵ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 92. / HM. s.22.

2. Kır-i hecvün kellesin ben de hemân tükrükleyüp

Her birine ‘ışk ile başdum birer ra‘nâ t.ş.ķ

50.

Der Hakk-ı Nev‘i-zāde⁹⁶

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Nev‘i-zāde bu kaçınmaķ nice bir kīrümūze
S.kmezem s.kmezem ey puşt seni söz bir olur
2. Ne bu ta‘cıl ü tehālūk bize g.t virmekde
Şanma tıflı gibi her s.kdügümüz şā‘ir olur

51.

Der Hakk-ı Mezbūr⁹⁷

fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilün

1. Nev‘i-zāde sen bir ağzı b.ķlı hīz-i yāvesin
Kim bu şehir içre saña az kimse var lark itmemiş
2. Ol gice hattā Şütür-leb s.kmek isterken seni
Bir zamān mestāne ağzuñla g.tüñ fark itmemiş

52.

Der Hakk-ı Mezbūr⁹⁸

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Nev‘i-zāde saña mīrās-ı pederdür yāve
‘Ömri zīrā pederüñ yāve dimekle geçmiş
2. Var kıyās it ne kadar herze yimiş kim merhum
Yirine sencileyin bir kaba yesteh ş.çmış

53.

Der Hakk-ı Veysi⁹⁹

mefā ‘ilün/ mefā ‘ilün/ mefā ‘ilün/ mefā ‘ilün

- (23)1. Neden tā böyle ra‘nālīķ saña ey Veysi-i epşet
Ne s.kler yidigüñ tursun hele evvel haşır üzre

⁹⁶ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 99. / HM. s.22.

⁹⁷ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 100. / HM. s.22.

⁹⁸ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 101. / HM. s.22.

⁹⁹ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 109. / HM. s.23.

2. Tıyılmışdur saña larķ itdüġi Ƙadrī-i merħūmuñ
Sa‘ādetle o ħālā olduġuñ evde serīr üzre

54.

Der Ĥaķķ-ı Ĥafız¹⁰⁰

fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün

1. Ĥazret-i Ĥafız Efendi da‘vi-yi zühd eyleyüp
Merd-i kāmīl ‘add idermiş kendüsin ol bābda
2. Kendi dirmiş kıbleden döndürmedüm aşlā yüzüm
Arķası ammā aña larķ idenüñ miħrābda

55.

Der Ĥaķķ-ı Mezbūr u Ĥakīm¹⁰¹

mef‘ülü/ mefā‘ilü/ mefā‘ilü/ fe‘ülün

1. Ey Ĥafız-ı ner-māde liķā-yı mutazarrif
Pek cānuma kār eyledi bu vaż‘-ı saķīmüñ
2. Ol mertebe yırtmam g.tüñi hecv ile ben de
Kim yine dürüst ide Zemān ile Ĥakīmüñ

56.

Der Ĥaķķ-ı Ĥafız u Zemān¹⁰²

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

1. Ĥafız Zemāna tāzeliġin yād idüp dimiş
Darb-ı mecikle ķan büzüġümden revān idi
2. Ĥün-ı ciġerle ol dahı bir āh idüp dimiş
Demler o demler idi Zemān ol Zemān idi

57.

Der Ĥaķķ-ı Muṭahhar Efendi¹⁰³

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1. Şarķdan gelme yine şehr-i Sitanbul dirler
Bir yeñi puşt zuhūr itdi Muṭahhar dirler

¹⁰⁰ Neḫī: *Sihām-ı Kazā*; Kt. 112. / HM. s.23.

¹⁰¹ Neḫī: *Sihām-ı Kazā*; Kt. 115. / HM. s.23.

¹⁰² Neḫī: *Sihām-ı Kazā*; Kt. 119. / HM. s.23.

¹⁰³ Neḫī: *Sihām-ı Kazā*; Kt. 121. / HM. s.23.

2. Hāme-i hecv ile bir nokta kosam ben de n'ola
Puşta çün ğarb diyārında muzahher dirler

58.

Der Hakk-ı Maḥfī¹⁰⁴

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Puşt-ı maḥfī Çelebi kim aña mānend olmaz
'Ālemüñ bir yire cem' eyleseler me'bünün
2. Böyle epşet nice olur kim anası karnında
Döndürürmiş babası ḥādīşesine kūnın

59.

Der Hakk-ı Riyāzī ve Kesbī¹⁰⁵

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

1. Ey riyāzī incinüp hecv eylemiş Kesbī seni
İşidüp sen de cevāba cūr'et eylesen eğer
2. Yañsağı sağır s.ker dimek cevāb olurdı lık
Bir zemāndur şimdi ammā sağırı yañşak s.ker

60.

Der Hakk-ı Şikem¹⁰⁶

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Nedür ol nām-ı Şikem maşhara-i bī-meze kim
Karnı aç olsa ne dem herze yimekle tok olur
2. Kendi bir bok geçinür başlı başına ammā
Başına b.klı şikem geçse b.k üstün b.k olur

61.

Der Hakk-ı Vaḥdetī¹⁰⁷

mef'ülü/ mefā 'ilü/ mefā 'ilü/ fe 'ülün

1. Hiddeti sen Furşatiyi şıçmada geçdün
Müşhil mi yidün yoksa soğuk kahve mi içdün

¹⁰⁴ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 127. / HM. s.23.

¹⁰⁵ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 130. / HM. s.23.

¹⁰⁶ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 135. / HM. s.23.

¹⁰⁷ Nef'ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 137. / HM. s.23.

2. Āheste vü nerm itmek idi gerçi murāduñ
(24) Ammā bir oşurduñ ki şığırlar gibi ş.çduñ

62.

Der Hakk-ı Vahdeti¹⁰⁸*mef'ülü/ mefā'ilü/ mefā'ilü/ fe'ülün*

1. Ey Vahdeti dünyāya 'aceb velvele virdüñ
Bir zarfa ile nüh felege zelzele virdüñ
2. Dīvānuñı tertibe mecāl olmadı āhir
Evrāk-ı perişānı oşurduñ yile virdüñ

63.

Der Hakk-ı Vahdeti¹⁰⁹*fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün*

1. Vahdeti sen yine dem urmağa açduñ mı dehen
Kavara[ñ] sığmadı mı ağzuña n'oldı g.tüñe¹¹⁰
2. Kīf-i bārūt g.tüñ tūp aña funduk kavarañ
Kadd-i Kāfı yıķarsıñ meded uyma ötüñe

64.

Muhammes¹¹¹*fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün*

I

1. Kīr-i Mecnūn bī-ser ü pādur
2. G.t-i yār aña deşt ü şahrādur
3. Huşyeteynüm 'acep temāşādur
4. Mehrezüm ser-bürehne şeydādur
5. G.t ucundan cihāna rüsvādur

II

1. Hastası oldu zelle-i yārīñ
2. Başı yaşdıķda kīr-i bīmārīñ
3. Zāhidā şöyle olsun iķrārīñ

¹⁰⁸ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 139. / HM. s.24.¹⁰⁹ Nef'i: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 141. / HM. s.24.¹¹⁰ kavara: kavarañ *Sihām-ı Kazā*.¹¹¹ Bahāyī/ HM. s.24.

4. Zelle-i mūy-dārı dildārıñ
5. Gūyiyā nūşha-ı muḥaşşādur

III

1. Oldı g.tüñde mehrezüm kâ'im
2. Cān ile ḥizmetiñdedür dā'im
3. Baña mir'āt hiç değıl lāzım
4. Görinür 'aks-i çehre-i muğlim
5. G.tiñ āyine-i mücellādur

IV

1. Hālını şorma kīr-i mağmūmuñ
2. Zelleni gördi oldı meftūnuñ
3. Vaqt-i vuşlatda ger çözüp tonuñ
4. Domalup yatsuñ öñüme g.tüñ
5. Şanki bir kûbbe-i mu'allādur

V

1. Mehrezüm sürūr-ı ser-āmeddür
2. Cūd iken dilber aña mesneddür
3. Bu sözi şanma ki hoş āmeddür
4. Gevher-i şehvet anda bī-meddür
5. G.t-i dildār öziñe deryādur

65.

*fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün*¹¹²

I

1. Nice bir ḥasret-i g.tüñle gice dürdānem
2. Nice bir calķ-ı ḥayālīñ kōmaya dermānum
3. Nice bir mā'-ı menīdür pūr ola tūmāñum
4. Heves-i larķ ile ağızıma geldi cānum
- (25)5. Ğareziñ cevır ü cefā ise yeter sulţānum

II

1. Uyup ağıyāra s.kiş-ḥānelere gitmekden
2. Der-i g.tüñde 'aded maķşadına yetmekden
3. Cevr ile 'āşık-ı bī-çāreyi incitmekden

¹¹² Bahāyī/ HM. s.24.

4. S.kilüp her pelte bendeñe nāz itmekden
5. Ğareziñ cevır ü cefā ise yeter sultānum

III

1. Gerçi mālīk degülem dunbaña lāyık saña ben
2. Bilürem kīr-i dırāza nice mā'ılsın sen
3. Yapışup mehrezüme 'ālem-i vuşlatda iken
4. Bu kadar kīrdür g.tüme yetmez dimeden
5. Ğareziñ cevır ü cefā ise yeter sultānum

IV

1. G.tiñi صوفینوزه çiftē-i eyvān eyle
2. O şafā-ḥānede muğlimleri mihmān eyle
3. Teveḳān ḥastasıyam derdime dermān eyle
4. Raḥm idüp engīr-i pūr-tābıma ihsān eyle
5. Ğareziñ cevır ü cefā ise yeter sultānum

V

1. G.t virürken baña itme s.kümi nāz ile red
2. Nefsimüñ olmaya tā āteş-i hırşı müştedd
3. Toğrı yat lark ideyüm zevkle ey bālā-ḳadd
4. Çifteñi her tarafa eyleme tahrīk meded
5. Ğareziñ cevır ü cefā ise yeter sultānum

66.

*mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'ilün*¹¹³

I

1. Zannitme sen ki isteyüp insān s.ker seni
2. Nice ḥıred veyā nice ḥayvān s.ker seni
3. Nice zügürd ü cimri çingān s.ker seni
4. Nice erāzil ü nice nādān s.ker seni
5. Nice denī vü dūn ü aḥriyān s.ker seni

II

1. Girmekde cāh-ı g.tüñe ḥavf üzredür s.küm
2. Zīrā ki olur anda nice kīr mün'adım

¹¹³ Bahāyī / HM. s.25.

3. Yef‘allemek seni baña hiç olmadı mühim
4. Ben s.kmezem hemān seni ‘ālemde yoḥsa kim
5. Cümle Yehūd u Gebr ü Müselmān s.ker seni

III

1. Havz-ı g.tüñde mehrez mi oluña ğarķ ider
2. Gūyā ki bir gümüş sipere nīze zevk ider
3. ‘Āķıl bu sırr-ı mühimi gör nice fark ider
4. Keşretde gör t.ş.ğı vü ḥalvetde larķ ider
5. Kāfir raķīb zāhir ü nihān s.ker seni

IV

1. Sürḥ-i metā‘-ı vuşlatıñı eyleyüp kalıl
2. Olduk cihānda mübtezel olmaķda bī-‘adıl
3. Yokdur kekezigünde senüñ hīç kāl u kıl
4. Şu deñlü eyledük g.tüñi ‘āleme sebıl
5. Kim her gedā-ı müflis ü ‘üryān s.ker seni

V

- (26)1. Baş egşeler saña n’acep cümle قينجيان
2. Oldun yarāk yemekde bu gün ḥayli pehlevān
 3. Epşetligini bilür iken cümle-i cihān ¹¹⁴
 4. S.k değmedi g.tüme deyü söyleme yalan
 5. Şaķıñ ki ittifāk ile yārān s.ker seni

67.

Müstezād¹¹⁵*mef‘ülü/ mefā‘ilü/ mefā‘ilü/ fe‘ülün*

Güş eyler iseñ pendümi bir tāze civān s.k
 Terk eyle zināyı
 Fāş eyleme dünyāya şaķın anı nihān s.k
 Gör zevķ u şafāyı

Dilber ki gele ḥāneñe pāyına yüzüñ sür

¹¹⁴ puşluğunı: epşetligini Ü3004.

¹¹⁵ Bahāyī / HM. s.26.

Neñ var ise ‘arz it
 Fırşat düşicek ‘âkııl isen tırma hemân s.k
 Aña cevır ü cefâyı

Qo da‘va-yı ‘ışkı aña larķ itmeğe sa‘y it
 Rindâne t.ş.kla
 Şabr eyle ne hâl ise anı virme amân s.k
 Fehm eyle burayı

Her cıl-f-i denî meşreb ü müsta‘meli s.kme
 Müstağni pāk ol
 Bir lāle-ḥad u serv-ḳad u gōnca-deheni s.k
 Vir ḥükm-i hevāyi

Dök şehvetiññ nuḳrelerin pūte-i g.te
 Eyle işiñ altun
 Bir dilber-i sīmīn beden ü şūḥ-ı cihān s.k
 Zen s.kme Bahāyī

68.

*fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün*¹¹⁶

1. Ey benüm g.ti pāk ma‘şūmum
 Tā’ib-i bī-günāh olan büzügüm
2. Ma‘şiyet-gāh-ı dehre arķa virüp
 Şāhib-i intibāh olan büzügüm
3. Dāmen-i pāk-ı ‘ismet-i ālūde
 Būse-cāy-ı şifāh olan büzügüm
4. Farķ-ı dībāce-yi ṭahāretde
 Zīver-i şeb-külāh olan büzügüm

¹¹⁶ Bahāyī/ HM. s.26. (Matla ve mahlas beyti olmadığı için bu bir kıt’adır.)

5. Hānmān-sūz kuvvet-i tūfān
Mūriş-i za‘f-ı bāh olan büzügüm
6. Tā’ib ü tāhir ü mūkerrem iken
Dāğ-dār-ı günāh olan büzügüm
7. Düşüp ebnā-yı ‘ālemūñ diline
Rūz şeb kārı āh olan büzügüm
8. Huşmānuñ kalup lisānında¹¹⁷
8. Nām u nengi tebā olan büzügüm

69.

Der Hakk-ı Ġazelliyāt-ı Bahāyī¹¹⁸*fe ‘ülün/ fe ‘ülün/ fe ‘ülün/ fe ‘ül*

1. Bevāşırlı g.t s.kmek olsa naşīb
Bilürdük nedür na‘me-yi ‘andelīb
 2. S.kümde benüm ihtikān atmada
Eger bahş iderse b.kun bir tabīb
- (27)
3. Cemāat buña kâil olsun mı hiç
S.ke birbirini imām u haţīb
 4. B.kundan yemiş yārūñ ağyārsuñ
Didi gūş idenler anı yā naşīb
 5. Muza‘fer şaķal şarı yüz māi göz
Kemikdür Bahāyī bu şekl-i ġarīb

70.

Der Hakk-ı Bahāyī¹¹⁹*mef‘ülü/ mefā‘lū/ mefā‘lū/ fe ‘ülün*¹¹⁷ Mısra vezne uymamaktadır.¹¹⁸ Bahāyī / HM. s.26.¹¹⁹ Bahāyī / HM. s.27.

1. Ey lebleri gonca yūzi gül cānıñna la‘net
Āşūfteñ olan bülbul-i nālānıñna la‘net
2. G.t virmez iseñ ‘āşık-ı üftādeye gāhī
Ey pāk güher ‘işmet-i dāmānıñna lā‘net
3. Bin hāke eğer şalmaz iseñ sāye-yi lūtfuñ
Tarz-ı reviş-i serv-i hırāmānıñna la‘net
4. Kurtarmaz iseñ ‘āşıkıñı havf u recādan
Hem vaşlıñna hem miḥnet-i hicrānıñna la‘net
5. Bir dāhı s.kersek eğer ol hīzi Bahāyī
Şad-bār senüñ ‘ahdıñna peymānına la‘net

71.

Der Hakk-ı Bahāyī¹²⁰*mef‘ülü/ mefā‘ilü/ mefā‘ilü/ fe‘ülün*

1. Zāhid bu ḥuşūnet nice bir ‘azm-ı ferāğ it
Gel oşurayum burnuñna tatıyb-i dimāğ it
2. Ma‘nāñı harāb itdi senüñ vahşet-i sūrī
Ol kālbūd-i bü‘l-‘acebi zīver-i bāğ it
3. Ben bülbul-i hoş-lehçe-i bāğ-ı melekūta
Sen ister isen nāṭıkañı zāğ-ı kelāğ it

72.

Der Hakk-ı Bahāyī¹²¹*fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilātün/ fā‘ilün*

1. Erligümde şübhe yokdur fāla çekmem ihtiyāc
Baqlacıdur ‘avratum remmāle çekmem ihtiyāc

¹²⁰ Bahāyī / HM. s.27. (bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)¹²¹ Bahāyī / HM. s.27.

2. Ben ḥakimüm ş.çmağa ḥabbü's-selāṭīn istemem
Yüregüm her gün sürer ishāle çekmem ihtiyāc

3. Berş ü afyondan yebūset gelse tatlu istemem
Kendi b.kum baña besdür bala çekmem ihtiyāc

4. 'Ārife kirpās-ı istincā yeter kullanmağa
Anuñ içün dest-māl ü şāla çekmem ihtiyāc

Ṭālibiyüm mindelüñ babası oldum şimdi ben
Degmeyüz ma'nāyı isti'māle çekmem ihtiyāc

73.

Der Ḥaqq-ı Bahāyī¹²²

mefā'ilün/ fe'ilātün/ mefā'ilün/ fe'ilün

1. Açıldı āyine-i kin görüñdi naqş-ı murād
Şafāsı mehrez-i 'üryānı kıldı hürrem ü şād

2. Oşursa seyr ü çemende o yār-i pāk-nihād
Olurdu nükhet-i bûy-ı gül ü semen ber-bād

3. Kalaqlanup zekerüm 'arza kıl[sa] kâmeti[ni]¹²³
Hezār şerm ü hayā ile puşt olur şimşād

4. Başından öğrenür oldu kâmusı çalkamay
Zamāne hîzleri cümle puşt-ı mader-zād

5. Hevā-yı kün-i sefid ile her dem itdigüm āh
Toķunsa kūh-ı billūra ider o dem ber-bād

(28)

6. Elümde tîşe-yi kîrümle kân-ı zer dilerem
Benümle fenn-i muḥabbetde bir midür Ferhād

¹²² Bahāyī/ HM. s.27.

¹²³ kıl kâmeti: kılsa kâmetini Ü3004.

74.

Der Hakk-ı Bahāyī¹²⁴*mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'ilün*

1. Bārū-yı g.tüñ eyleyemez rahne-dār kīr
Ol kār-gīr kulleğe eyler mi kār kīr
2. B.ķ rengi olsun eyle añā bir ķaba 'aķā
'Üryān gezüp cihānda yeter çekdi 'ār kīr
3. Bir müsterāhı olsa baş[ın] şokmağa eğer¹²⁵
Varmazdı bāb-ı g.tüñe leyl [ü] nehār kīr
4. Kalkup hemīşe böyle ķalaķlanduğı bu kim
Eyler feżāil-i g.tiñi intişār kīr
5. Ma'zūr tut Bahāyī götürdi cenābıña
Haddām-ı āstānıñ içün bergüzār kīr

75.

Der Hakk-ı Bahāyī¹²⁶*fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün*

1. Her kaçan girmege kalkup ķadd u ķāmet gösterür
Zelle-i yāre kıyāmetden 'alāmet gösterür
2. Bilse zevķin on sekiz biñ 'ālemiñ muğlim n'ola
Eger hīn-i maķmaşa çok dürlü hālet gösterür
3. Ben süvār-ı esb-i nefis olduķca gāhī engezüm
Mest ejderhā gibi şırāne şavlet gösterür

¹²⁴ Bahāyī / HM. s.28.¹²⁵ 3a baş: başın Ü3004.

3b leyl nehār: leyl ü nehār Ü3004.

¹²⁶ Bahāyī / HM. s.28.

4. Yārīn ardında turalum halka-yı tevḥīdde
Görelüm āyīne-i devrān ne şüret gösterür
5. Bī-sütün-ı künde alup tīşe-i kīrin ele
Muğlīm-i üstādı gör Ferhāda şan‘at gösterür

76.

Der Hakk-ı Bahāyī¹²⁷

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

1. Şūfī şafā-yı kalble tenhāda g.t s.ker
Pāpā[sı] nā-tırāş kilisāda g.t s.ker¹²⁸
2. Bī-çāre sūḥtevāt geçinmekde calķ ile
Kağı efendi kaşr-ı mu‘āllāda g.t s.ker
3. Mecnūndur ol ki ‘ışķ ile deşt-i belādadır
‘Āķıl hemīşe tağda vü şahrāda g.t s.ker
4. Ağyār āşikāreyiken yāre lark ider
‘Āşık ḥayāl-i vaşl ile rüyāda g.t s.ker
5. Zu‘mınca herkes itmede bir gūne zevķ līk
‘Ārif hemāñ Bahāyī bu dünyāda g.t s.ker

77.

Der Hakk-ı Bahāyī

mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün

1. S.k degmedi g.tüme dise vechi var o yār
Degmez kenār-ı g.tüne mehrez girer çıkār
2. Bulmuş şu deñlü zellesi tevsī‘-i dāire
Pür kār kīr nokta kadar kalmamış medār

¹²⁷ Bahāyī / HM. s.28.

¹²⁸ Papa: papası Ü3004.

3. Bir kûhsâr ser bağalekdür o zelle kim
‘Ankâya âşiyâne olur ser-i çenâra ğâr
4. Meydân g.ti olsa kemân-keşlere maķarr
Menzil taşıyla tolar idi kûşe ü kenâr
5. Bir baħr-ı bî-kerâne-i pür-mevcdür o g.t
Kim eñ haķtîr bâliĝi Elbrüz deñlü var

(29)

6. Mesken bulurdı haķ-ı cihân cümle hep
Vādî-i g.ti içre yapılsaydı bir hîşâr
6. Bezl eyleyüp metâ‘-ı vişâlin o dil-rubâ
G.t göñlüne buldı Bahâyî-veş iştihâr

78.

Der Haķķ-ı Bahâyî¹²⁹

fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilâtün/ fâ‘ilün

1. Mîdehed mef‘ûli gerçi g.t-i bî-mû s.kdürür
Bu ‘acebdür kimini çeşm ile ebrû s.kdürür
2. Başdırur her-dem belin cânâneye aĝyâr puşt
Bir perîye kendüyi şan dîv ü cādû s.kdürür
3. Rîşi geldikde metâ‘-ı vaşlın eyler râyĝân
İhtiyâr olsa yine yâri bu hoş-hû s.kdürür
4. Her ne çok pāzengi var ol puşt-ı müsta‘melün
Her gice muĝlimlere o s.kdirür bu s.kdürür
5. Kāmet-i bālāsını görsem kıyām eyler s.küm
Haķ budur ol dil-rübâyı kadd-i dil-cû s.kdürür

79.

¹²⁹ Bahâyî / HM. s.29.

Der Hakk-ı Bahāyī¹³⁰

mefā 'ilün/ fe 'ilātün/ mefā 'ilün /fe 'ilün

1. Sefîh ü mübtezele ihtirām ider gidiler
Bulınca her püzevengi imām ider gidiler
2. Halebde kârları aqçe eylemezse eğer
[Biri birin] s.kerek 'azm-ı Şām ider gidiler¹³¹
3. Helālını s.ker eyler helāl ider anı
Livāṭayı saña amma ḥarām ider gidiler
4. Bu şehir içinde zinā itmez oldılar herkes
Ne ḥāldür buña meyl-i gulām ider gidiler
5. Şaḫın erāzil ü eşḥāşa virme g.t [nāzı]¹³²
S.ker seni dahı rüsvā-yı 'amm ider gidiler

80.

Der Hakk-ı Bahāyī¹³³

mef 'ülü/ mefā 'ilün/ fe 'ülün

1. G.t s.kmeğe iktizā gerekdür
B.ḳ yime[ye] iştiḥā gerekdür¹³⁴
2. Rindī vü şüküftegī 'abesdür
Der-kārlığa riyā gerekdür
3. Yā cāhil ü ḥar gerekdür ādem
Yā ibneye mübtelā gerekdür
4. Pāzenge imāmet ü ḥitābet
Kün-dādelere ḳazā gerekdür

¹³⁰ Bahāyī/ HM. s.29.

¹³¹ birbirin: biri birin Ü3004.

¹³² nazı Ü3004.

¹³³ Bahāyī/ HM. s.29.

¹³⁴ yime: yimeye Ü3004.

5. Şā'ir büzügüm gibi Bahāyī
Hoş lehçe ü hoş edā gerekdür

81.

Der Hakk-ı Bahāyī¹³⁵

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Sīm ü zerdür olan ey 'āşık-ı bī-şabr u qarār
Takvīyet-baḥş-ı zeker 'ukde-güşā-yı şalvār
 2. Sīm ü zerdür iden ey çifte-zenān-ı devrān
'Āşıkı mālīk-i dükkānçe-i g.t-i dildār
 3. Sīm ü zerdür viren ey zelle perīşān-ı cihān
'Āşık-ı zār eline dilberini bī-i'tibār
 4. Merḥabā eşrefi-i bī-bedel-i ğam-fersā
Ki komāz ḥātır-ı 'uşşākda bir zerre ğubār
- (30)
5. Ḥabbezā nukre-i ḥālīş ki ḥuşūşā ola çul
Ki ider dilberi g.t virmede bī-şabr u qarār
 6. Nukredür şevk-fezā-yı dil-i erbāb-ı neşāt
Nukredür vāsıta-yı kām-ı dil-i 'āşık-ı zār
 7. Eşrefi şaydına sa'y ile yūri ey 'āşık
Eşrefi olmayıcağ yār ile olmaz pāzār
 8. 'Āşık-ı pākinem ey şūḥ-ı cefā-pīşe didüm
Nāz ile güldi didi ol büt-i şūḥ-ı 'ayyār
 9. Fikr-i zer kıl yūri kim 'āşık-ı pāküm dimegi¹³⁶
İtdi peydā bir iki müflis-i şom u bī-'ār

¹³⁵ Bahāyī / HM. s.29.

¹³⁶ dimegi dimegi: dimeği. Vezin gereği düzeltilmiştir.

82.

Der Hakk-ı Bahāyī¹³⁷*mef'ülü/ mefā 'ilü/ mefā 'ilü/ fe 'ülün*

1. Kırüm ki derün-ı g.t-i dilbere yer eyler¹³⁸
Etrāf u cevānibde t.ş.k cilveler eyler
2. Puştuñ hüneri vādī-i yef' aldedir ancak
Ebnāyla livāta nice bir dilde yer eyler
3. Puşt olmayıcağ ta'n u şekādan kaçılır mı
İşit nice bir [epşete] vaz'-ı zeker eyler¹³⁹
4. Pistān-ı cihāñ olmadadur tayyib ü tahir
Lūṭilere epşetler[i] görseñ neler eyler¹⁴⁰
5. Hızān s.kişüp puşt olur orada Bahāyī
Halkıñ kühenin aña kazā zib ü fer eyler

83.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁴¹*mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'ilün*

1. Miskīn Bahāyī şanma ki mağrūr puşt olur
Böyle kalursa ol katı meşhūr puşt olur
2. Hamāma varsa nāz ile başdurmağa belin
Hamāmcı ü berber ü nā-ıavrı puşt olur
3. S.kdürse kendüsin gice te'sīr-i ibneden
Tā rüz-ı haşra dek şeb-i deycūr puşt olur
4. 'İnnīn-i kūn-ı derīde ki evşāfını anuñ
Güş eylese [tabīb] ü saķanķur puşt olur¹⁴²

¹³⁷ Bahāyī / HM. s.30.¹³⁸ G.te: g.t Ü3004.¹³⁹ Puşt: epşet Ü3004.¹⁴⁰ Epşetler: epşetleri Ü3004.¹⁴¹ Bahāyī / HM. s.30.

5. Eş‘ār-ı dil-fırībüm işitse Bahāyiya
Ağlāmı terk idüp اغاشا puşt olur

84.

Der Hakk-ı Bahāyi¹⁴³

fā ‘ilātün/ fā ‘iātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilün

1. Şūfīler evrād ile esmā ile oğlān s.ker
Mevlevīler dünbelekke nāyile oğlān s.ker
2. Eşkiyānuñ ma‘nada onlar ‘aceb rüsvāsıdur
Sūhte vātı ماکلك gavgā ile oğlān s.ker
3. Zartānuñ āvāzesi her dem bülend olsa ne ğam
Bunda ādem ṭablla surnā ile oğlān s.ker
4. Gāh kīr-i süstni ki g.t-i yāri zemm ider
Nekbeti tiryākiler şekvā ile oğlān s.ker
5. Tūtī-i bī-çāre muhtāc olsa fūls-i āhmere
Ol yine bir aqçalık helvā ile oğlān s.ker

85.

Der Hakk-ı Bahāyi¹⁴⁴

mef‘ülü/ mefā ‘lū/ mefā ‘lū/ fe ‘ülün

1. Ol şūh ki her ğamzesi bir tiz kılıçdur
Kın kesmede bī-bāk ‘aceb hīz kılıçdur
- (31)
2. Çabukluk ider kılup oturmağa yarağı
Ol s.k çeliği gör ne sebük-hīz kılıçdur
3. ‘Uşşākına kân ağladur ammā s.kilünce
Nevreste civānum kātı hūn-riz kılıçdur

¹⁴² ṭabīb Ü3004.

¹⁴³ Bahāyi / HM. s.30.

¹⁴⁴ Bahāyi / HM. s.30. (Bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

4. Ahen-dil olan değme yarağdan hazer itmez
Çaldurduğına bakma sen ol hîz kılıcıdur

86.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁴⁵

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Zūrāfā g.t var iken a. nedür bilmezler
Māhi-i kīrleri dām nedür bilmezler
2. Bunda g.t virmede üstād kekezler var kim
Görmemişler Halebî Şām nedür bilmezler

3. Bī-tekellūf s.kişūr şehrumüzün hîzleri
Rām olur muğlime ibrām nedür bilmezler

87.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁴⁶

mef'ülü/ mefā 'ilü/ mefā 'ilü/ fe 'ülün

1. Teb-lerze viren kīrūme renc-i teveķāndur
Dīķü'n-nefese uğradan anı hafaķāndur
2. Çıkdukda g.tünden şararur çehresi lā-būd
Kim görse şanur haste-yi renc-i yereķāndur
3. Mazlūm şanur anı gören başı aşāğı
Fettān-ı cihāndur zekerüm yere baķāndur

88

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilatün/ fā 'ilün¹⁴⁷

1. Kūhsār-ı kūn-ı dilber kīrimūñ yaylağıdur
'Arşa-ı pehnā-yı a'lām atımuñ oynadıdur
2. Kişver-i g.ti harāb eyler s.küm Tatar-veş
Kellesinde kertigi başında şan ķalpāğıdur

¹⁴⁵ Bahāyī / HM. s.31. (Bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

¹⁴⁶ Bahāyī/ HM. s.31. (Bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

¹⁴⁷ Bahāyī / HM. s.31.

3. Zellesin ol āfetüñ Bağdāda beñzetsem n'ola
 Āb-ı şehvet ortasında şanki Şaṭ ırmağıdur

89.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁴⁸

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Nefs itdüm diyecek şūfī-i ḥar
 Oşurup işte budur dem didiler
2. Vā' izūñ sözlerini diñlediler
 Bre bāṭıl bre sersem didiler

3. Rind 'ārif geçinen yārāna
 Ney ki bu kelb-i mu'allem didiler

90.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁴⁹

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Bizi şanmañ ki hemān bādede māhir zıpıruz
 Biz bu evzā' ile çok nesneye kâdir zıpıruz
2. Bir degül iki degül üç degülüz biz alayuz
 Az zırzob degülüz haylice vāfir zıpıruz
3. Birimüz s.çsa tutarken b.ķumuz dünyāyı
 Yine nā-pāk degül tıyb u tāhir zıpıruz
4. Faḥr ider şimdi bizümle b.ķunı yer deliler
 Āb-ı rū-yı süfehāyız katı kâḥir zıpıruz
5. Maḫhar-ı nükte-i en-nādiru ke'l-ma'dūmuz
 Mişli yok tādınız aķrānları nādir zıpıruz

¹⁴⁸ Bahāyī / HM. s.31.

¹⁴⁹ Bahāyī / HM. s.31.

6. Bilmezüz halk niçün nefret ider bizlerden
Aķça pul istemezüz suhreye hāzır zıpıruz
(32)
7. N'ola evzā'-ı ğarībeyle olursak meşhūr
Bizde hiç 'aķıl eŗeri yokdur a zāhir zıpıruz
8. Söylerüz bulduŗumuz yāveyi eş'ār deyü
B.ķ yerüz biz de Bahāyī gibi şā'ir zıpıruz
9. G.tinü tükruk ile gahīce nem-nāk iderüz
'Āşıkuz mihr ü muħabbet yolunu pāk iderüz
10. Kimyagerlik ider büte-i g.tünden raķīb
Cismini yok yere yoluńda hemān hāk iderüz

91.

Der Hāķķ-ı Bahāyī¹⁵⁰

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

1. Mehrezüm 'üryān olup abdāl şeklin baŗlamış
Tekye-i g.tünden şāhib-hāl şeklin baŗlamış
2. Binmiş ol yāre raķīb olmuş melāmet 'āleme
Acıdum hayfā ħar-ı deccāl şeklin baŗlamış
3. Ķur'a-ı kīri elinde tahta-ı g.t ortada
Muŗlim-i üstādı gör remmāl şeklin baŗlamış
4. Nokta dökmüş kaŗre-i şehvet g.tünde cā-be-cā
Levh-i sīmīne yazılmış fāl şeklin baŗlamış
5. Beñzi zerd olmuş ħurūn seg raķībūñ şöyle kim
Ķehresi b.ķ reng olup ishāl şeklin baŗlamış

¹⁵⁰ Bahāyī / HM. s.32.

92.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁵¹*mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'lül/ fā 'ilün*

1. Tıyduñ mı sen de kıssayı dildār puşt imiş
Virmez şanırduk [anı] o murdār puşt imiş¹⁵²

2. Ğarrālanurdı dilberi şayd eyledüm deyü
Aldık haber çelebiden ağıyār puşt imiş

3. S.kdürse yāre kendüyi 'āşık 'aceb degül
Yanılsun o derde giriftār puşt imiş

4. Taqlīd ider evvelde devādūr ekābire
Hazz eyledük Bahāyī-i hoşyār puşt imiş

93.

Der Hakk-ı Vehbī¹⁵³*mef'ülü/ mefā 'lül/ mefā 'lül/ fe 'ülün*

1. Esrārını fāş itse eger illere 'āşık
Bed-nām olup elbetde olur maşhara 'āşık
2. Olsun mı dahı bundan öte maşharalık kim
Hem müflis olup hem olasin dilbere 'āşık
3. İflāsı kemālünde harābdur vişālün
Ol şāhid-i pāzār ise sīm ü zere 'āşık
4. Kān ş.çdı soğulcānlı bevāşırlı kekezler
Elbetde olur cān ile kīr-i hāra 'āşık
5. Oğlāna libās eyleme ger 'ārif iseñ ol
'Üryān kuçılur dilber-i sīmīn-bere 'āşık

¹⁵¹ Bahāyī / HM. s.32. (Bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

¹⁵² anı Ü3004.

¹⁵³ Bahāyī / HM. s.32.

94.

Der Hakk-ı Ganī-zāde¹⁵⁴*mefā 'ilün/ fe 'ilātün/ mefā 'ilün/ fe 'ilün*

1. Uşul bilmedi gitdi müzebzeb oldu t.ş.k
Şıkıldı Kāsım elinde mu'azzeb oldu t.ş.k
2. Şıka şıka anı tiryāki Kāsım uşlandı
Ne bī-hayā idi şimdi müeddeb oldu t.ş.k
3. Tuyup kapuyı hele girdi Kāsımuñ g.tüne
Yanunda şimdi zekerden muḳarreb oldu t.ş.k
- (33)
4. O turfe çehre o rīş-i dirāz ile şekli
T.ş.gā beñzedüğiçün mülakḳab oldu t.ş.k
5. 'Aceb mi çehresi gibi bozulsa endāmı
Şıkıldı Kāsım elinde mu'azzeb oldu t.ş.k

95.

Der Hakk-ı Ülfeti¹⁵⁵*mef'ülü/ mefā 'ilü/ mefā 'ilü/ fe 'ülün*

1. Dildār cefā-pişte vü aḡyār münāfıḳ
Haḳdan dilerem kim ola ber-dār münāfıḳ
2. Āḥkām-ı felek olmada bu vechle cārī
Aḡyār sitem-keş ola eşrār münāfıḳ
3. Bī-lezzet olur meclis-i erbāb-ı ma'ārif
Ger olmasa yārān-ı sitem-kār münāfıḳ
4. Merdūd-ı ḥudā olmamaḡa çāre mi vardur
Olsun bir iki gün hele der-kār münāfıḳ

¹⁵⁴ Bahāyī / HM. s.32.¹⁵⁵ Bahāyī / HM. s.33. (Bu gazel matla beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

96.

*mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün*¹⁵⁶

1. T.ş.ğumla s.küm bārān olup zevk itdiler ancak
T.ş.ğum haylice 'ākıl geçer ammā s.küm aḥmak
2. T.ş.ğumla s.küm ḥaqqā 'acāyib pehlivānlardur
T.ş.ğum gürz şallar da'imā oynar s.küm mızrak
3. T.ş.ğumla s.küm ülfet ḥukūkın eylemez icrā
T.ş.ğum nāfe-yi semmüre müstağrak s.küm çaylak

97.

Der Ḥaqq-ı Sürür¹⁵⁷*fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün*

1. Bre aḥmak bre cāhil bre bāṭıl büzeveng
Bre bī-dīn bre 'ifrīt şemā'il büzeveng
2. 'Avretün s.kdirici nekbet ü nā-sāz kodoş
Nemek-i meclis-i eşḥāş var evvel büzeveng
3. Kāse-līs-i süfehāya herze ger herzedir a
Zīver ferş ḥalā kabzıda müşkül büzeveng
4. Suḥre-i bī-hizzān la'neti her dü cihān
Muhmil-i bī-ḥıred-ān 'ārif ü 'ākıl büzeveng
5. Hem 'arūs u mi'akk hem koca puşt u deyyūs
Hem kurumsāğ u gidi hem yine cāhil büzeveng
6. Seni ruhbāna beñzetmek olur idi olsañ
Aña bir pāre vicāhunda mümāşil büzeveng
7. Seni hem-şoḥbet iderlerse 'aceb mi ḥızān
Bulamazlar saña mānend ü mu'ādil büzeveng

¹⁵⁶ Bahāyī / HM. s.33. (Bu gazel matla beyti olmayan bir eksik gazeldir.)¹⁵⁷ Bahāyī / HM. s.33.

8. ‘Avretüñ gibi yürü s.kdire gör ahpeleri
Diyeler t ki senüñ nmına kmil bzeveng
9. Yediğüñ s.klerüñ a‘dd hesb olsa eger
Olmaz ol khne kekez sana muabil bzeveng
10. Yalnız ahveciler s.kdgin itsem tahrr
Bir kitb olur idi bil an gfl bzeveng
11. Siper-i la‘net iderler seni cem‘ olsa aan
Bir aly b‘l-‘aceb ü turfe-heykil bzeveng
12. Kimi dzd ü kimi allb ü kimi chil ü ar
Kimi cezzr u kimi nekbet ü s‘il bzeveng
13. Dilerem hazret-i Hdan bu grh- şma
Nice biñ drl bel eyleye nzil bzeveng

98.

Der H- La‘neti¹⁵⁸

f‘iltn/ f‘ilatn/ f‘iltn/ f‘iln

(34)

1. uvvet-i bzsuna gyetle maqrr oldu s.k
Anuñ in dilberüñ destinde mahr oldu s.k
2. Bir zamn mstani bezme vil-i yr idi
Şimdi amm zelle-yi cnndan dd oldu s.k
3. Dşmez idi dillerinden bir zamn dilberlern
Nm ‘lem-gr olup mmtz u mehr oldu s.k

¹⁵⁸ Bahy. / HM. s.34.

4. Nā-murādı ‘ākıbet başdan çıkardı ol gurūr
Mū gibi bir ‘avretūñ fercinde mestūr oldu s.k

5. Gördi küstāh olduğın burdı kulağın rūzgār
Kāsımuñ şankim hemān destinde tanbūr oldu s.k

99.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁵⁹

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Hażm iderken nice biñ [kīr-i] dırāzı büzevang¹⁶⁰
Niçün eyler ki yine kīrūme nāzı büzevang

2. Neş’e-i mā-ı menī olmasa ger çekmez idi
Bu harāretler ile sūz ü güdāzı büzevang

3. Gāh semmūr u gehī penbede kılmazdı nihān
Bilmese kâ‘ide-i kīr-nüvāzı büzevang

4. Hoḳḳası içre ider ef‘i-i kīri gā‘ib
Gösterür ‘āşıkına şu‘bede-bāzı büzevang

5. Tūl u ‘arzı ne ḳadardur s.kimūñ söyler idüm
Ger nihān tutsa derūnunda bu rāzı büzevang

100.

mef‘ülü/ fā ‘ilātü/ mefā ‘ilü/ fā ‘ilün¹⁶¹

1. İtmezse ser-fürü n’aceb āsmāna s.k
Yüz sürdi bāb-ı kūn gibi bir āstāne s.k

2. G.t virmede tereddüde bā‘iş nedür deyü
Dik geldi hayli dün gice ol dil-sitāne s.k

3. Bir cümlede g.tiñ siperinden güzār ider
Beñzer elümde nīze-i şāhīb-ḳırāna s.k

¹⁵⁹ Bahāyī. / HM. s.34.

¹⁶⁰ kīr Ü3004.

¹⁶¹ Bahāyī. / HM. s.34. (Bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

4. Cāna şusuzluḡ eyler anuñ ḡālını tebāh
Ḥavż-ı götüñden içmez ise ḡana ḡana s.k

101.

Der Ḥaḡḡ-ı Nef'ī¹⁶²

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Yāve-gū zāḡ-ı siyāhum dir iseñ lāf degül
Ṭūṭiyem dime ki mir'āt-ı dilüñ şāf degül
2. 'Ulemā düşmeni bir ḡaş-ı bī-dīnsin sen
Ehl-i dildür denilürse saña inşāf degül
3. Dehr tutmazsa n'ola yāve kelāmuñ maḡbül
Belī ḡar-mühre pesendide-i şarrāf degül
4. Girdi miftāḡ-ı der-i genc-i ḡala çün elüñe
'Āleme herzeñi bezl eylesüñ itlāf degül
5. Ṭoludur nüṣḡa-yı hicv ile derün-ı Nef'ī
Ṭab'-ı yārān gibi dükkāñçe-yi şaḡḡāf degül

102.

Der Ḥaḡḡ-ı Kesirī¹⁶³

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

I

1. Zümre-yi eşrāfdan her şeb gezek eksik degül
2. Birbirin her gün ziyāfet eylemek eksik degül
3. Gerçi her şoḡbetde bir dūn u me'ik eksik degül
4. Meclis-i 'irfānda ammā bir eşek eksik degül
5. Ḥāşılı ehl-i dile cevri-i felek eksik degül
6. Ḳande gitsek bir dede bir dünbelek eksik degül

(35)

II

1. Mesken oldu şimdi dervişāne eşrāfuñ evi
2. Bir ṭarafdur kūşe-i 'uzletde olmaḡ münzevī

¹⁶² Bahāyī. / HM. s.34.

¹⁶³ Bahāyī. / HM. s.34.

3. Oldı bunlar miḥnet-i sūrī belā-yı ma‘nevī
4. Qānde kim varsañ muḳarrer nāy-zen bir mevlevī
5. Hāşılı ehl-i dile cevri-felek eksik degül
6. Qānde gitsek bir dede bir dünbelek eksik degül

III

1. ‘Ālem içre bir nefes ehl-i dile rāḥat mı var
2. Bā-ḥuşuş ile nihānī şoḥbete fırsat mı var
3. Bir şakīl-i bī-nevā ḥarsız meger şoḥbet mi var
4. Def ü nāy u dünbeleksiz şimdi cem‘iyyet mi var
5. Hāşılı ehl-i dile cevri-felek eksik degül
6. Qānde gitsek bir dede bir dünbelek eksik degül

IV

1. Eyler oldı Mevlevīler ehl-i dünyāya hücum
2. Hāşāllāh kim buña rāzī ola Mollā-yı Rūm
3. Sūr u mātemde iderler bunlar icrā-yı rüsūm
4. ‘Ālemi tutdı şadā-yı nāy u gülbaş-i kudūm
5. Hāşılı ehl-i dile cevri-felek eksik degül
6. Qānde gitseñ bir dede bir dünbelek eksik degül

V

1. Tutdı dünyāyı Toḡāninüñ kemāl-i şöhreti
2. Şimdi oldı ehl-i dünyānuñ medār-ı devleti
3. Şol kadar oldı müridān u muḥibbiñ keşreti
4. Her biri bir ḥāneye virmekde dā‘im şıḳleti
5. Hāşılı ehl-i dile cevri-felek eksik degül
6. Qānde gitsek bir dede bir dünbelek eksik degül

103.

Der Ḥaḳḳ-ı Bahāyī¹⁶⁴*fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün*

I

1. Şimdi yüz miḥnetle ğam bizi öldürse maḥal
2. Ki s.kiş ‘ilmini taḥsilde olduḳ echel
3. Gerçi kim olmuş idik epşet ü cilt-i erzel

¹⁶⁴ Bahāyī / HM. s.35.

4. Lîk bir vefk-i murâd olamaduk müsta'mel
5. Mîdehed olmayıcağ ırmez imiş devlete el
6. Halka g.t virmegi beyhûde şanurdum evvel

II

1. Ben de s.k şevkine şimdengerü 'üryân olayum
2. Muğlimân zümresine ben de fermân olayum
3. G.t s.ken 'ârife bîn cân ile kurbân olayum
4. Bezl-i g.t eylemede 'âleme destân olayum
5. Mîdehed olmayıcağ ırmez imiş devlete el
6. Halka g.t virmeği beyhûde şanurdum evvel

III

1. Kim s.ker beni deyü nefsinî ızlâl itme
2. Kendi öz cânıñ için böyle yaman fâl itme
- (36)3. Ara bir muğlimi bul g.tiñi batıl atma
4. Bir meded kendüñi s.kdürmede ihmâl itme
5. Mîdehed olmayıcağ ırmez imiş devlete el
6. Halka g.t virmeği beyhûde şanurdum evvel

IV

1. Pâk-dâmen olanuñ tâli'i yâr olmaz imiş
2. Naqd-i 'işmet kişîye mâye-kâr olmaz imiş
3. Mîdehedlik gibi 'âlemde şî'âr olmaz imiş
4. 'İzzet ü câha bunuñ gibi medâr olmaz imiş
5. Mîdehed olmayıcağ ırmez imiş devlete el
6. Halka g.t virmeği beyhûde şanurdum evvel

V

1. Bir büt-i sîm-teni s.kse kaçan bir muğlim
2. Olur ol gonce dehen faqr u fenâdan sâlim
3. Kendüñi sen de Bahâyî gibi s.kdür dâ'im
4. Hâşılı devlet-i dünyâya s.kilmek lâzım¹⁶⁵
5. Mîdehed olmayıcağ ırmez imiş devlete el
6. Halka g.t virmeği beyhûde şanurdum evvel

¹⁶⁵ S.kmek: s.kilmek. Vezin gereği değiştirildi.

Der Hakk-ı Maqbûl¹⁶⁶

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

I

1. Bakma dehrün 'ārif-i nādānına
2. Herkesün bir şīve düşmiş şānına
3. Ta'nı ko gāv u har u insānına
4. Kalmazuz ehl-i dilün noqşānına
5. Dağlımuz yok kimsenün 'irfānına
6. B.k zarīfün la'net olsun cānına

II

1. İhtilāf-ı tab'ıla cins-i beşer
2. Yā Mesīhā yā har olmuş ser-be-ser
3. 'Ārife andan nedür sūd [u] zarar¹⁶⁷
4. Türk ü şehri hep zarīf olsa eger
5. Dağlımuz yok kimsenün 'irfānına
6. B.k zarīfün la'net olsun cānına

III

1. İsteyenler gevhere hārā disün
2. İsteyen hāra gül-i ra'nā disün
3. İsteyen hardur bütün dünyā disün
4. Her biri 'aqlınca bir ma'nā disün
5. [Dağlımuz yok kimsenün 'irfānına
6. B.k zarīfün la'net olsun cānına]

IV

1. Ehl-i dil yārānı hiç inkār itmezüz
2. Har mizāc işrākı ikrār itmezüz
3. Ma'rifet kesb itmeden 'ār itmezüz
4. Ta'nımızla halkı bīzār itmezüz
5. [Dağlımuz yok kimsenün 'irfānına
6. B.k zarīfün la'net olsun cānına]

V

1. Herze-gülük şīve-i rindān ise
2. Bī-hünerlik zīver-i insān ise
3. Zemm ü gıybet māye-yi 'irfān ise
4. Bu şaffet maqbül-i ins ü cān ise

¹⁶⁶ Bahāyī. / HM. s.36.

¹⁶⁷ sūd zarar: sūd [u] zarar Ü3004.

(37)5. Daḥlımız yok kimsenüñ ‘irfânına

6. B.ḳ zarîfün la‘net olsun cânına

105.

Der Hakk-ı Bahâyî¹⁶⁸

fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilâtün/ fe ‘ilün

I

1. Zâhidün her ne kadar ta‘nı firāvân olsa
2. Aña ğam çekmez idük zerrece ‘irfân olsa
3. Rafz u ilhād [nedür] añlasa iz‘ân olsa¹⁶⁹
4. Şıdk ile mezheb-i İslâmda püyân olsa
5. Bize mülhid diyenün kendide imân olsa
6. Daḥl iden dînümüzü bāri müselmân olsa

II

1. Ta‘n idüp zümre-yi yārāna gürüh-ı hāzele
2. Nā-sezā sözler ile bā’iş olurlar kesele
3. Ne bilüp qadrini erbāb-ı kemālün cehele
4. Cümleden geçdük idik her ne belā ise hele
5. Bize mülhid diyenün kendide imân olsa
6. Daḥl iden dînümüzü bāri müselmân olsa

III

1. Cāhil ü bāṭıl u bī-mezheb iken bir ebter
2. Kendi ef‘alini ehl-i dile isnād eyler
3. Ardumuzca ne kadar ğıybetimüz eyleseler
4. Aña vallāhi elem çekmez idük zerre kadar
5. Bize mülhid diyenün kendide imân olsa
6. Daḥl iden dînümüzü bāri müselmân olsa

IV

1. Gerçi kim nefse uyup etmedeyüz [sehv] ü ḥaṭā¹⁷⁰
2. Bilürüz cürmümüzü itmeyiz inkār aşlā
3. Ğam degül ‘aybumuzı söylese dā’im ā’dā
4. Qā’ilüz ḥaḳ söze biz gerçi Bahâyî ammā
5. Bize mülhid diyenün kendide imân olsa

¹⁶⁸ Bahâyî. / HM. s.37.

¹⁶⁹ neden: nedür İÜ 3004.

¹⁷⁰ Sehv Ü3004.

6. Daħl iden dīnümüzi bāri müselmān olsa

106.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁷¹

mef'ülü/ mefā'ülü/ mefā'ülü/ fe'ülün

1. Ey g.t Bahāyī yine gel bād u zān ol
Berhem-zen-i rīş ü dehen-i rāfīziyān ol
2. 'Abdi-i ħaruñ rīş ceşinde mekān tut
Şer'i peçenüñ genc-i dehenünde nihāñ ol
3. Te'sir-i şakādan ħazer it varma Sa'ide
Ammā ki cemāline ırakdan nigerān ol
4. Bir nefħa-ı Mantıķī-zāde 'ilāc it
Ol ħaste-i bī-cāna bitmiş rūħ-ı revāñ ol
5. Sünnīdür igen bendi-i nā-kāma ulaşma
Var çehre-yi ağıyārda renc-i yerekān ol
6. İster iseñ eger sen daħı bir ferc ħulūl it
Çok soñra bu 'ālemde fülān ibni fülān ol

107.

Der Hakk-ı Mantıķī-zāde¹⁷²

mefā'ülün/ mefā'ülün/ mefā'ülün/ mefā'ülün

(38)

1. Tarıķ-i şavşada da bir şeb-rev-i çālākdur kīrüm
Fünün ħile-i aglāmda bī-bākdur kīrüm
2. Degüldür müttehim Ferhād u Mecnūn gibi zen sevmez
Kūs-i müstekrehüñ alayışinden pākdur kīrüm
3. Demādem girmek ister ħokķa ki g.t-i dilārāya
Ne turfe mārdu kim tālīb-i tiryākdur kīrüm

¹⁷¹ Bahāyī. / HM. s.37.

¹⁷² Bahāyī. / HM. s.37.

4. Nuḳūd şehveti pinhāñ ider hep cāh-ı g.tünde
Belī bir ḥ^w ācedür kim şāhib-i imsākdur kīrüm
5. ‘Āceb mi hiç ḥālī olmasa ağzı şulanmaḳdan
Şafā sür çeşmesinde lüle-yi nem-nākdur kīrüm
6. Senüñ g.tüñ başında tāc ise sūfī-yi lūṭinüñ
Benüm dahı bilā teşbīh bir misvākdur kīrüm

108.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁷³*fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilātün/ fā ‘ilün*

1. Pīşezār-ı nefsimüñ şīr-i zebānıdur s.küm
Genc-i g.tiñ ejder-i āteş-feşānıdur s.küm
2. Zelle-i cānāna bī-hıfz itmek içün şavşadan
Giceler tā şubḥ olunca pās-bānıdur s.küm
3. Görinür[se] birbirinden ḳap[ı]şurlar ḥızler¹⁷⁴
Zīr-i dāmānumda anuñ çün nihānīdür s.küm
4. Ḥamle itse destine alup tayanmaz ḥızler
Pehlivān-ı nefsimüñ ṭurfe-i sinānıdur s.küm
5. G.ti var ise kekezler ḳarşu ṭursunlar hele
Şimdi meydān-ı hevānuñ pehlivānıdur s.küm

109.

mef‘ülü/ fā ‘ilātü/ mefā ‘ilü/ fā ‘ilün¹⁷⁵

1. Kārīz-i g.t-i dilbere niḳābdur s.küm
Ġavvāş-ı ğavṭa ḥurde-i girdābdur s.küm
2. İksīr-i zevḳ-i pūte-i pūr-tābdur g.tüñ
İnbīḳ gibi toṭṭolu sīm-ābdur s.küm

¹⁷³ Bahāyī. / HM. s.38.¹⁷⁴ görünür: görünürse Ü3004.¹⁷⁵ Bahāyī. / HM. s.38.

3. Bîdār olur dimāğına girdükde bûy-ı g.t
Tiryâki gibi gerçi ki pür h^wabdur s.küm
4. Bostân-ı g.t-i dilberi sîr-âb ider müdâm
Âb-ı menî aqıtmağa mîzâbdur s.küm
5. Her kimi görse g.tüni çāk eylemek diler
Hakḳā Bahāyi düşmen-i aḥbâbdur s.küm

110.

Der Haḳḳ-ı ‘Ārifî¹⁷⁶*mef‘ülü/ fâ ‘ilātü/ mefâ ‘ilü/ fâ ‘ilün*

1. Rîş-i rakîbe dün gice mestâne ş.çmışum
Tâ şubḥ olunca aña pür âb-ḥâne ş.çmışum
2. Halk-ı cihân hemîşe ş.çar câme-h^wâbına
Bendeñ efendi yaşıdığa yorgâna ş.çmışum
3. Yârin g.tüne işer iken tatlu tatlu ben
Gör yüz karalığını ki tammâne ş.çmışum
4. Ş.çduñ didüm civâna gülüp nâz ile didi
Ma‘zûr tutki mehrez-i ‘üryâna ş.çmışum
5. Yârân içinde muḥlişimi ‘Ārifî koyup
Hoḳḳā ki b.ḳ yiyüp yine ‘irfâna ş.çmışum

111.

Der Haḳḳ-ı Bahāyî¹⁷⁷*fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün***(39)**

1. Kavaramla gice lecc eyledi vâfir büzügüm
Ağzını tutmadı hiç âh bu kāfir büzügüm

¹⁷⁶ Bahāyî. / HM. s.38.¹⁷⁷ Bahāyî. / HM. s.38.

2. Bilmez oldu gireni çıkdığını ağızından
Ğazab u ıiddetini eyledi zāhir büzüğüm
3. Kavaram anı görüp perdesini nerm eyler
Tanmayup yutdı hemān kıllıyı aḥir büzüğüm
4. Kavaram münşī-i dīvān-ı belāğat geçinür
Anı ammā ki begenmez müteşā‘ir büzüğüm
5. Söyleşilmez büzüğümle söze gelse zīrā
Geçinür fenn-i sühanda қatı nādir büzüğüm
6. Olmada žartaları reşk-i zebān-ı tāze
Korқaram ola Bahāyī gibi şā‘ir büzüğüm

112.

Der Hakk-ı ‘Ārifī¹⁷⁸*fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün*

1. Kanı ol tükrük ile g.tüñi yaş eyledüğüm
Mūların şevkle ḥalvetde tirāş eyledüğüm
2. Kanı ol bāde-yi nāb ile geçüp kendümden
G.tiñ üstünde raқīb ile şavāş eyledüğüm
3. Kanı ol zevk-i kün-i pākin idüp
Lezzet-i vuşlatını ‘āleme fāş eyledüğüm
4. Kanı ol ḥasret-i g.tiñle maḥallinde yatup
Başımuñ altına yalan mı taş eyledüğüm
5. Şimdi calқ urmadayum hicriñ ile ey nāzī
Kanı ol tükrük ile g.tüñi yaş eyledüğüm

¹⁷⁸ Bahāyī / HM. s.39.

113.

Der Hakk-ı Şeydā¹⁷⁹*fe 'ilātün/ mefā 'ilün/ fe 'ilün*

1. B.ķ yemekde 'aceb şafā buldum
B.ķ yer ancak bir aşnā buldum
2. Oğlana tövbe eyledüm şimdi
B.ķ yemekde hele dehā buldum
3. Hoķķa-i kūn dele bāda bu gün
Tufān derdine devā buldum
4. G.t için oldu baş açık şeydā
Kīrūmi hayli bī-nevā buldum
5. Oşurur mehrezüm içinde iken
G.t dildārı ber-hevā buldum

114.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁸⁰*fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün*

1. Calķ ururken zelle-i cānānı ańdum ađladum
İhtilām oldum gice ođlānum ańdum ađladum
2. Dūn raķībūñ çehresi vaşfinı taķrīr eyledüm
Burnunı yād eyleyüp evşānum(?) ańdum ađladum
3. Zelle-i yāri bu gün seyr eyledüm hamāmda
Baķtı bed bu mehrez-i 'üryānum ańdum ađladum
4. Ey Bahāyī arzū-yı g.t āb-hānede
Calķ ururken zelle-i cānānı ańdum ađladum

115.

¹⁷⁹ Bahāyī. / HM. s.39.¹⁸⁰ Bahāyī. / HM. s.39. (Bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

Der Hakk-ı Tâlibî¹⁸¹

fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilün

1. Calķ urup ‘ālemde hergiz g.te minnet itmezem
Calķa yol tükruk yeter şābuna minnet itmezem
(40)
2. Hōķka-ı g.t-i dilārānuñ yeter keyfiyyeti
Neş’e virmiş olsun deyü ma‘cūna minnet itmezem
3. ‘Āķıbet anı helāk eyler cefāsı dilberüñ
Öldür ağıyarı deyü tã‘ūna minnet itmezem
4. Şimdi ben kendi b.ķum gil eylerüm ey Tâlibî
Zerre deñlü berşe ve efyūna minnet itmezem

116.

Der Hakk-ı Bezmî¹⁸²

fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilün

1. Hem-dem itsün bendeñi bezmünde hizmet eylesem
Gāh oşursam burnuña geh başıña yestehlesem
2. Hēvāya varsañ nāz ile gūş iderek ifşāmı
Hep saña lark iden eşhāşı bir bir söylesem
3. Pendümi gūş eyleseñ bir hīze sevķ itsem seni
Ya‘nī tutsañ başını ben oğlanı yef‘allesem

117.

Der Hakk-ı Fedāyî¹⁸³

fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilâtün/ fâ 'ilün

1. Ey Fedāyî görmedüm hiç burnuña beñzer burun
Şānki olmuş şūretüñ üstünde kīr-i ħar burun

¹⁸¹ Bahāyî. / HM. s.39.

¹⁸² Bahāyî. / HM. s.40. (Bu gazel mahlas beyti olmayan bir eksik gazeldir.)

¹⁸³ Bahāyî. / HM. s.40.

2. Yazıcağ dīvāre zırnīḥ ü cividle çehreñi
Bir kaba yesteh gibi yazılsa lāyık ger burun
3. B.ḵluca bostānda yetmiş batlıcāndur yā hıyār
Eğri büğrü b.ḵ ḵabāğıdur yāḥūd manṭar burun
4. Yā [lağımcı] ḵazmasıḍur yā şapāndur yā çapā¹⁸⁴
Sen yürüdükce toḵunduğı yiri yırtar burun
5. Yā ḵulāḵlı borıdur yā sūrnā yā kerrenāy
Kim nefes virdükçe gahī tağları şarşar burun
6. Maḥv olur burnuñ yanında ḥāşılı ḥortūm-ı fıl
Yürürseñ taḥte's-serādan aşağı [şarḵar] burun¹⁸⁵
7. Tāş gemisine ḵayalık parça aşma ḥālā
Belki olur keşt-i gerdūna bir lenger burun
8. Ne Aḵındı burnı beñzer burnuñ ne Boz burun
Ger şorarsañ b.ḵ değül burnuñ yanında bir burun
9. Bir başılmış b.ḵa beñzer gūşe-i āb-ḥānede
Çehre-i murdārınun üstünde ol kāfer burun

118.

Der Ḥaḵḵ-ı Tālibī¹⁸⁶

mef'ülü/ fā'ilātü/ mefā'ilü/ fā'ilün

1. Ḥızān içinde mehreze tālib degül misün
Enker(?) yemekde cümleye gālib degül misün

¹⁸⁴ bağçe: lağımcı Ü3004.

¹⁸⁵ sarkar Ü3004.

¹⁸⁶ Bahāyī. / HM. s.40.

2. Kīrüm g.tüñ devātinuñ olmaz mı hāmesi
Bir kerre taḥrīr eyle kātib degül misün
3. Kīrüm elümde isterem oğlanı s.kmege
Dimek livāṭa etmege tā'ib degül misün
4. Tutsuñ 'aşā yirine n'ola elde kīrümü
Epşetlerün alāyına ḥācib degül misün
5. Ol zelle-i büzürg ile vāqı' budur ki sen
Kīr-i kebīr-i Tāta münāsib degül misün
6. İçinde iken oşurayum dirdüñ olmadı
Tuydum [yalānıñı hele]¹⁸⁷ kāzib degül misün

119.

Der Ḥaḳḳ-ı Tabībī¹⁸⁸

mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün

(41)

1. Ş.çarsaň kīrūne aġyār-ı murdāruň vefādur bu
Dimezseň ‘aşıķ-ı dil-ħaste-i zāra ġidādur bu
2. Degüldür mū yazılmış ħokķa-ı g.tüñ kenārında
Olmalı muġlim-i bī-çāreye ħokķā şifādur bu
3. Ṭabīb oldur ki kendi b.ķunı ma‘cūn idüp ħalkā
Yedüre aķçesin ele diye aġla devādur bu
4. Ĥased ol başta kim reşk eyleyüp aña diye yārān
Marīz ebnādur ol derde çokdan mübtelādur bu

120.

Der Ḥakḫ-ı Rağbetī¹⁸⁹

¹⁸⁷ hele yalāndığını: yalānıñı hele Ü3004.

¹⁸⁸ Bahāyī. / HM. s.40.

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Giydürüp g.t-i dilārāñ ile zer s.küme
Virdi ol hālet ile zīnet ü zīver s.küme
2. Yāre larķ itdügüme itdi hāsed gerçi raķīb
Darısı başına yestehledi dilber s.küme
3. Halka-ı kün-ı tarab-nākıñna kul/ķavl itdi deyü
Taķdı dest-i teveķān tavķ-ı mücevher s.küme
4. G.t hevāsı başına urdı zükkām oldı raķīb
Burnunuñ şuyunı aķıtmada beñzer s.küme
5. Üstüne gāh ş.çarlar gāh oşururlar dilberler
Kimisi misk şaçar kimisi 'anber s.küme
6. Genc-i pinhān yāre nigh-bān olalı
Beñzemez cūş u hurūş itmede ejder s.küme
7. Gördiler s.küm üstüne s.k olmaz hergiz
Ser-fürü eylediler cümle güzeller s.küme

121.

Der Hakk-ı Hattı¹⁹⁰

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Gelmedüñ hāneme çün ey puşt-ı fütān bu gice
Eyledüm 'ışķıñna ben calķ-ı firāvān bu gice
2. Şeb-külāh eyler idüm kīr-i muķallef serime
Elüme girse eger zelle-i cānān bu gice
3. Şubha dek bir kekezüñ tabl-ı g.tüñ dögmekden
Döñdi b.ķlı mecike mehrez-i 'üryān bu gice

¹⁸⁹ Bahāyī. /HM. s.41.

¹⁹⁰ Bahāyī. /HM. s.41.

4. Yüzün ağ [ola] rakībā var inanmazsañ şor¹⁹¹
Lark iderken s.küme ş.ç diye oğlan bu gice

5. Meclis-i meyde kadem-gāh şanup çehresini
Haṭṭinūñ başına yestehledi yārān bu gice

122.

Der Hakk-ı Fehmī¹⁹²

mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün

1. Kulağı tıldı babamuñ muḥālif güfte-gūlarla
Yine ben derbeder gezmekde kīre arzularla¹⁹³
2. Ne rīşüm güldüğün fehm eyledüm ne g.tümün müyın
'Aceb mi kendimi tıtsam berāber sāde rūlarla
3. N'ola ma'lūmum olsa 'ālem içre her s.kiş-ḥāne
Kādīmi āşnālīk vardur ol ıutlu ıapularla
4. G.tüm kīr istese göñlüm şarab isterse müşkildür
Bu iki zaḥmetün bulmak devāsın cüst-ü-cūlarla
5. Bu gün yarın beni s.kmekden 'ālem eyler istikrāh
Tolar g.tüm gibi dişüm de balğamlar ıokularla

123.

Der Hakk-ı Bahāyī¹⁹⁴

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

(42)

1. Dil-rübā hem-bezm-i ağıār olduğundan baña ne
Oḥşayup g.tün zeker ḥar olduğundan baña ne

¹⁹¹ olsun: ola Ü3004.

¹⁹² Bahāyī. /HM. s.41.

¹⁹³ Mısra vezne uymamaktadır.

¹⁹⁴ Bahāyī. / HM. s.41.

2. Sevdüğüm ben ‘âşık-ı şâfî-derûna cevri için
Kîr-i eşhâşa talib-kâr olduğundan baña ne
3. Pâkdur alâyiş-i gerd [ü] [kederden] tıynetüm¹⁹⁵
Heft deryâ cümle murdâr olduğundan baña ne
4. Ey Bahâyî-yi mazhar-ı feyz-i ilâhîdür dilüm
Çarhı geçer böyle gaddâr olduğundan baña ne

124.

Der Hakk-ı Yeksânî¹⁹⁶*mef‘ûlû/ fâ‘ilâtü/ mefâ‘ilü/ fâ‘ilün*

1. Hâyem hücum idüp g.te gürz-i girânla
Kîrüm kâfâsın aldı irişdi sinânla
2. Kaddüm boğuldu ok gibi toğruldu
İrdüm kazâ-ı g.tüñe tîr ü kemânla
3. Kîrüm hediyeşin kerem eyle kabûl kııl
Vardum g.tüñ kapısına çün armağanla
4. Bahş itmesün g.tüñdeki şehvetle Akdeñiz
Yeksân olur mı kaatre-i yemm bî-kerânla
5. Şokdum dibin o zelleğe hâyemle kîrümü
Yalanı şöyle söyle ki biraz inânla

125.

Der Hakk-ı ‘Ömrî¹⁹⁷*mefâ‘ilün/ mefâ‘ilün/ fe‘ûlün*¹⁹⁵ keder Ü3004.¹⁹⁶ Bahâyî. / HM. s.42.¹⁹⁷ Bahâyî. / HM. s.42.

1. Ne zībādūr o g.t-i bī-bahāne
Deger bir larķı ‘ömr-i cāvidāne
2. Yeter zemm itdigün zāhid şarābı
Dil uzatma şakın g.t-i civāna
3. Hālāş olmaz elinden vaşla kīr
G.tiñ beñzer senüñ yaḥniķapāna
4. S.küm bir murġuñ bī-bāl u peridür
G.t-i pür-mū-yı dilber aña lāne
5. T.ş.ķ ḍarbından aldurmasa cānān
S.küm destümde ‘ışķ olsun sināna

126.

*fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün*¹⁹⁸

1. S.kümi al ele sinān yirine
T.ş.ġum işte yorġan yirine
2. Oķ gibi toġrı olıcaķ kīrüm
G.tüñi gözlerüm nişāñ yirine
3. Geldüğünde seferden ol dilber
S.küme ş.çdı armaġān yirine
4. Görmedüm böyle gözi aç ḥayvān
Bir çuvāl arpa bir şamān yirine
5. Muġlim oldur ki ericeķ teveķān
Aķ şakallı saña civān yirine

127.

Der Ḥaķķ-ı Rāhibi¹⁹⁹*mefā ‘ilün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ülün*

1. Beyān-ı kışsa-yı aġlama tövbe
O zevķi ‘āleme aġlama tövbe

¹⁹⁸ Bahāyī. / HM. s.42.¹⁹⁹ Bahāyī. / HM. s.42.

2. Kapanmadan [dahı] tövbe apusu²⁰⁰

Gel ey zen-pāre ile a.a tövbe

3. Dimiş bir ok girüp alvetde pendı

Cünüble varmayam ammāma tövbe

(43)

4. Oruç yer mi idüm estağfirullah

İrişseydi eger aşama tövbe

5. Görüp tesbīhümi destümde rāhib

Dimiş dahl etmeyem İslāma tövbe

128.

Der Hakk-ı Hattı²⁰¹

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

1. Hattı geldi oldı hayfā diler yā āz uğrusı

Didiler teşhīr için dūnyā aa āz uğrusı

2. 'Aşıkā şayd olmaz iken ol serv ü hoş-ırām

Cān virirdi itse şimdi merabā āz uğrusı

3. Hattı geldükde yine nāz eyleyen dilberlerüñ

Eyler evzā'ına dā'im ahahā āz uğrusı

4. Lütfla bir kez ele almazdı şehbāz-ı dili

Oldı o köpek dedi şimdi āz uğrusı

5. Hattı geldiyse yine yāri kıyāfet s.kdürür

Dime ey 'āşık idüp aa cefā āz uğrusı

129.

Der Hakk-ı Fedāyi²⁰²

fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün

²⁰⁰ dahı Ü3004.

²⁰¹ Bahāyi. / HM. s.43.

²⁰² Bahāyi. / HM. s.43. (Bu gazel mahlas beyti olmayan eksik bir gazeldir.)

1. İt b.kunda hālet-i balğam olaydı kâşki
Ol iki terkīb bir ādem olaydı kâşki
2. Eyleyeydi lāşe-yi hınzıra rūh s.k hūlūl
Mesh olup yā koncalos hānım olaydı kâşki
3. Halk-ı ‘ālem baklava ekl eyleyeydi dā’imā
Aksarāy-gāh bezmi ber-bādum olaydı kâşki
4. Ey Fedāī hiç livāṭandan senūñ hażż itmedüm
Kim şafā itmezdi bir ‘ālem olaydı kâşki

130.

Der Hakk-ı Kaşmeri Efendi²⁰³*mef’ülü/ mefā’lū/ mefā’lū/ fe’ülün*

1. Nāz eyleme ehl-i dile cānum har efendi
Mudhikde bu deñlü ‘azamet neyler efendi
2. Cezzārları müflis ü nekbetleri dehrūñ
‘Unvānuñ ile başıñā s.çsunlar efendi
3. ‘Arzuñla vü kārūñla kemāl-i ādabıñla
Kim görse seni ney ki bu yesteh dir efendi
4. Ol şūret ü ol turfe libāsıla görenler
Dirler ki yine pek شلڤا uyuz efendi
5. Hem bī-meze mashāra hem nāzik u hem har
Hem muhteşem-i [müflis] ü hem kaşmer efendi ²⁰⁴
6. Deryūze-ger maḵbere hāmmāl-ı cenāze
Mātem-keş-i müste’cir ü hīnā-ger efendi

²⁰³ Bahāyī. / HM. s.43.²⁰⁴ müflis Ü3004.

7. Sen lāf u gūzāf [eyledügünce] hünerüñden²⁰⁵

Dünyâyı tutar zenzeme-i b.ķ yer efendi

8. Çehreñde zaferān ile lā-ḥayr yazılmış

Virmiş saña ḥaķķā ki ‘aceb zebūr efendi

9. Ol çeşm-i kebūd ile ol rīş-i muza‘fer

Olsuñ n’aceb mażhar-ı hayr u şer efendi

10. Dehrüñ hele bī-kevkebe bir muhteşemisin

Yokdur o kıyāfetle saña beñzer efendi

131.

Der Ḥaķķ-ı ‘İrfānī²⁰⁶

fe‘ilātün/ mefā‘ilün/ fe‘ilün

(44)

1. Ne bilür kader ehl-i ‘irfānı

Kekez anuñ sefih ü nādānı

2. Hızler mā’il-i erāzil olur

N’ola teşķıl iderse yārānı

3. Kekezāt ile iḥtilāt idenüñ

Ṭağıdur ‘aqlını perīşānı

4. İtme kin-dār kânıla ülfet

Yakma nār-ı gama dil ü cānı

5. N’ola meyl eylemezse ehl-i dile

Kekezüñ hiç olur mı iz‘ānı

6. Cümleden ol civān-ı derbederüñ

‘A.dur ḥalka luṭf u iḥsānı

7. Diz çökenler ağasıdur gūyā

G.t virenler içünde ‘unvānı

²⁰⁵ Eyledikçe: eyledigünce Ü3004.

²⁰⁶ Bahāyī. / HM. s.43.

8. Didüm anı s.kenlerüñ birine
Nice bulduñ o şüh-ı fettānı
9. S.ki batmaz deyü muhabbet ider
Kānde kim görse bir aḥriyānı
10. Didi yāllāh görmedüm hergiz
Dilberān içre böyle cānānı
11. İdüp ol demde aña istiḳbāl
Büzevengden çıkardı şan cānı

132.

Müfredāt²⁰⁷*mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün*

1. Ey āb-ı rü-yı zümre-i evlād heşt zerd
Olsuñ ‘aceb mi nev‘ benī ādem içre ferd
2. Hāḳḳā ki ḥālḳa ‘acaba liḳa gösterür seni
Çeşm-i kebūd u çehre-i b.ḳ reng ü rīş-i zerd

133.

Müfredāt²⁰⁸*fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün*

1. Görsün isterseñ eger b.ḳ tolmuş
[Aḥkerīnūñ] naẓar it hai‘atına(?)²⁰⁹
2. Görüñ ol cīfe-i murdārı dahı
Maḥlaş ile tükürüñ şüretine

134.

Müfredāt²¹⁰*mef‘ülü/ fā‘ilātü/ mefā‘ilü/ fā‘ilün*

1. Mehrez urur ki saḥt ola ḡāyet dırāz ola
Süst olmaya ḳalaḳlı ola ser-firāz ola

²⁰⁷ Bahāyī. / HM. s.44. (Bu bir nazım olup metinde müfredat başlığında yazılmıştır.)²⁰⁸ Bahāyī. / HM. s.44. (Bu bir kıt‘a olup metinde müfredat başlığında yazılmıştır.)²⁰⁹ Aḥkerīnūñ *Ü3004*.²¹⁰ Bahāyī. / HM. s.44. (Bu bir matla‘ olup metinde müfredat başlığında yazılmıştır.)

135.

Müfredāt²¹¹*mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ fe 'ülün*

1. Kıyās itmek ki zilletdür s.külmek

Medār-ı 'izz ü devletdür s.külmek

136.

Müfredāt²¹²*fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilātün/ fā 'ilün*

1. Her ne deñlü süst olursa ol perī peykerine

Dest-i lütufla bu kīr-i nā-tuvānı kaldırur

137.

Müfredāt²¹³*mef'ülü/ fā 'ilātü/ mefā 'ilü/ fā 'ilün*

1. Meclisde gice zümre-yi yārān mest olup

Yanumda buldum uyanıcağ ol şeker lebi

2. Kīrūmi yoğladum 'acabā kandedür deyü

G.tünde buldum anı elümde kumaş gibi

138.

Müfredāt²¹⁴**(45)** *mefā 'ilün/ fe 'ilātün/ mefā 'ilün/ fe 'ilün*

1. Vişāl-i yārdur ancak hayālī calkın tek

Elinde kīri hemān ālet-i mülāhazadur

139.

Diger Müfredāt²¹⁵*fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün*

1. Dert olur gözlerimiz her kaçan oğlan görsek

G.ti güzellikle s.ker gulām-pārelerüz

140.

²¹¹ Bahāyī. / HM. s.44. (Bu bir matla' olup metinde müfredat başlığında yazılmıştır.)

²¹² Bahāyī. / HM. s.44. (Bu bir müfred' olup metinde müfredat başlığında yazılmıştır.)

²¹³ Bahāyī. / HM. s.44. (Bu bir kıt'a olup metinde müfredat başlığında yazılmıştır.)

²¹⁴ Bahāyī. / HM. s.44.

²¹⁵ Bahāyī. / HM. s.45.

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün²¹⁶

1. Yāre vāşıl olıcağ katı b.kun yer s.kimüz
Māni'-i vuşlat olur araya balğam bırağur

141.

Ebyāt-ı Hicv-i Haşmet Efendi Berāy-ı Kīsedār-ı Hārameyn²¹⁷

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

1. Kīsedār-ı hārameyn be kekez-i bī-'ārı
Be gidi 'avretini s.kdigimüñ murdārı
2. Be kekez қаһpe be me'bün büzeveng diye puşt
Be қатır puşt nedür ol қаһқаһа ҳар-vārı
3. Bre dinsiz bre kāfir bre һınzır oğlan
Kimden aһz eyledün ey cīfe bu b.қ reftārı
4. Sen nesin қаһpe bu 'ālemde ne oldum dirsın
Ey cünüb puşt saña ben bildireyüm miқdārı
5. Qalmadı varmaduğıñ külhēn [ü] āһūr āһır
İtdüñ icrā nice dem қā'ide-i s.k-һārı
6. Ermenīlerle olup peyke-tırāz-ı külhēn
Saña giydürmediler һayli zamān şalvārı
7. Süfre-i g.tüñi baş eyler idüñ her yerde
Toyrurduk nice һānlarda yatan bī-kārı
8. Qande bir kīr-i muқallef seri görseñ nā-gāh
Hırşla ağlar idüñ [üstüne] zārı zārı²¹⁸
9. Süһtegān zümresine calķı unutturdun sen
Neler itdi çömez-āne g.tinüñ edyārı

²¹⁶ Bahāyī. / HM. s.45.

²¹⁷ Haşmet. / HM. s.45.

²¹⁸ üstünde: üstüne Ü3240.

10. G.t-güşāyende olup narḥ-ı ‘Alī Pāṣāya
Der-ḳafā atmış idüñ ġāile-i bāzārı
11. Ḳalmamış s.kmedük ‘ālemde seni çok aradum
Hindu-sitān u ‘Arab ile ‘Acem Bulġārı
12. ‘Ālemüñ mübtezel ü rezili bir puşt iken
Çok degül mi sana bu debdebenüñ izhārı
13. Sen niçün ḥaddiñi bilmezsin a çingāne-meniş
Niçün alduñ yanına bir ḥaşādıñ murdārı
14. Çünkü bakmaz idüm āteş olup yüzine
Bilmesüñ nuṭḳ-ı şerernāk dilüm sen bārı
15. Dimediler mi saña gel bu hevādan vazgeç
Şu‘arānuñ yaramaz kimseye ḥizmet-kārı
16. Ādemüñ elma ne b.ḳ yemedir ehl-i sühenüñ
Ḳullanılmaz o gürühuñ köpek-i nā-çārı
17. Bā-huşuş Ḥaşmet-i mu‘ciz-deme kimler ṭayanur
Saña ḳanlar ş.çırur neşter-i güftārı
18. Bu vāḳitlerde götürmüş mi felek kim görmüş
Böyle bir şā‘ir-i zūr-āver-i siḥr-āṣārı
19. Şad şükür ḥaḳḳa ki bir şā‘ir-i ḳudsi-menişüm
Meded eyler dilüme ‘avn-ı cenāb bārı
20. Ben seni hicve tenezzül mi iderüm böyle
Neyleyim terk idemem fāide-i eş‘ārı

21. Nutk-ı şîrînümi telh eylemedüm bunca zamân
Açmadum nîşe-i hicvüñ ile de efkârı
22. Dimesünler saña şarf-ı sühan itdigüm içün
Haşmetâ atdı b.k[a] bunca dür-i şeh-vârı
23. İktizâ eyledi şimdi saña kâfir kaḥpe
Kilk-i ejder-menîşüm tatdıra zehr-i mârı
24. Haddini bildireyüm ba‘d-ez-în inşâllah
Bir dem alınca ele kilc-i ter-i seḥḥârı
25. Diñle ey kaḥpe vü bî-‘âr orusbi-zâde
Sebt-i aḥvâlüñ içün başt ideyüm tûmârı
26. Pederüñ ‘avretini s.kdirici bir bûzeveng
Vâliden fâḥiše bir fişkıcı kaḥbe qarı
27. Hâsıl idünce seni vâlidenüñ olmuşdur
Bunca çirk-âb-ı menî rahmine ḥor ḥor cārı
28. Dürlü dürlü teresin nutka seng ḥâsılı sen
Çehreñ anıñçün olur geh şârı geh zengārı
29. Çıkdı meydâne senüñ gibi müzaḥref bir b.k
Felegüñ b.k işi çok bir dahı sen murdârı
30. Halka takrîr ideyüm ḥâlîñi icmâlice
Ṭavr-ı ıtnâba düşüp atmayaalum iksârı
31. ‘Ayn-ı rüsvâ-yı cihân b.klu ات قدوه dirân
Yesteh-i fişkıcıyân kıbtı-i At Pâzârı
32. Hîz-i mâder-be-hatâ lînet-i bäsür-ı belâ
Zîb-i kârîz-i ḥelâ mebbele-i bîmârı
33. Ya‘ni serdâr-ı kodoş şahş-ı siyeh-kâr kodoş
Kelb-i murdâr kodoş fişk u fesâd enbârı
34. Zâtî mecmû‘a-ı cîfe olmuş iken
Yine seyr it o kodoş terk idemez pindârı

35. Ketebe zümresinüñ ‘ırzını telvīs itdi
Kaleme gelmez anuñ mel‘anet ü ızrārı
36. Kisedār-ı harameynüm deyü fahr itse becā
Mekke de olmasa bābulluğın istikrārı
37. Hikmet-i kām ile haḳḳa ‘aḳıllar irmez
Luṭf u iḥsānı ‘umūm üzre cihān-sārı
38. İftirā eylemezem kızb ü yalāñ söylemezem
Haḳḳına söyledüğüm ifk ü gurūrdan ‘ārı
39. İttılā‘ ḥāşıl idüp şıḥḥat u keyfiyyetine
Şikadan eylemişüm şıdkla istihbārı
40. Derd-i kīr ile bilürsün dīv-i dünyāyı gezer
Kızıl ağaçla ‘arab-gīr ider ilgārı
41. Beyt-i menḥūsı ‘amūd s.kişe mebnīdür
Ḳande kīr ḳūr var ise ḥānesinüñ mi‘mārı
42. S.kdür ‘avretini kendüsi ḥaddāma²¹⁹
Böyle şartıla olur aldığı ḥizmet-kārı
43. Kefere ‘avretine daḥı bu isnād olmaz
Olmasam söylemezem muṭṭalı‘-i esrārı
44. Bir firāşa yatırıp ehlini oğlanı ile
Kendi ortaya girüp eyler imiş pāzārı
45. Kendi oğlanına oğlan ḥaremine şarılur
Var ḥayāl it o zamān ḡargara-yı der-kārı
(47)
46. Lafz-ı gırğır ne belā cümlesi ḳabz-ender-ḳabz
Yok imiş vūs‘at u yolluḳlarınuñ miḳdārı
47. Poştala döndi ḳadıncıḳlarınuñ a.ları
Çizme ḳüncı gibi oğlanlarınuñ adbārı

²¹⁹ Mısra vezne uymamaktadır.

48. Bir s.kiş bir farīř-ḥāne-i edyākda
Başdurur řak şakı řākırdısı mūsīkārı
49. Gāh s.k eller o ķodoř gāh o forķun ferciñ
Der-i keş ḥāhiřker ider şırdan ile mumbarı
50. Āřikāra ider ol işi kızılbaş itmez
Yüregüm yanmaz idi şem‘e puf olsa bāri
51. Perde-i ‘ırz tumānı gibi şad çāk olmuş
Köpegün ne tonı var ne yüzünün astārı
52. Gör belāyı bu riyāsetle o řehvāta ķodoř
Maṭlab itmiş diline mesned-i defter-dārı
53. Dālķavuk deyü ayak yoluna beñzer arada
Cem‘ idüp başına b.ķ gibi birāz cezzārı
54. A. g.t amāde mi ortada s.kiřler ķat ķat
Bozdurur böyle maḥal dālķavuĝa destārı
55. Evvelā dalkavugun biri emīn-i maṭbaḥ
řafravī çehre-i bī-nūr ile řārı yāri
56. Ķalbe ḥınzırı o kāfir şarı çingāne ķodoř
Eylemüř kendüyi ol dāirenün pergārı
57. Ya‘ni birbirlerinin ‘avretiñe iřlerler
Oldılar bir ķuṭunun ikisi gūyā mārı
58. Būzevenglik ne demek maṭbaḥ emīni ne demek
Ümenānuñ telef oldu hele neng ü ‘ārı
59. Mīr ü nüyūk(?) iken ol ķaḥbe ne řüret buldı
Yine gösterdi felek řīve-yi nā-hem-vārı
60. Anlaruñ lāf u güzāfıyla o ķātır būzeveng
Ki vezīr olmada ki mültefet-i ḥünkārı
61. İķtizā eylese ser-kāra götürmek anı
Köhne güher ايلرين olsa sezā serdārı

62. Ne Yahūdī ider itdügi işi ne kāfir
İrişür bugün aña şā'ika-ı kakhārı
63. Bunı şevketlü kerāmetlü efendüm duysa
Katl iderdi añı vü hemdem olan eşrārı
64. Eyle tertīb-i cezā pādişāhum o mel'ūna
Ba'd-ez-în eylesesün kimse bu tarz-ı etvārı
65. Kılıcun 'arşa aşılsun saña ğāzī densün
Ey şahinşāh-ı cihān-ı zıll-ı zalīl-i Bārī
66. Dāimā öldüresin böyle küfr-kārları
İttikā eyleyesin bāliş-i istikrārı
67. Ey gidi yesteh-i yāran-zede-i rüsvāyī
Pāk ider seni bu 'arsa-yı kuhuñ enhārı
68. İtdigüñ işleri ey Ermeni-i s.k-ḥaslet
Eylemez şimdi miyān yesteh iden zünnārı
69. Harf-i hicve dilimiz olmuş iken bīgāne
Nuṭkumuz itmiş iken ülfet-i istiġfārı
70. Bā'ış olduk bu kadar güft ü şīnīd hezele
Eyledük hicv ile zībende der ü dīvārı
(48)
71. Hakk teālā seni ḳahr eylesün ey kāfir puşt
Sebep olduñ telef itdüm bu kadar güftārı
72. Gel dua' eyleyelüm sürc-i lisān itmeyelüm
Girmeye nuṭkumuza şāibe-i ğaddārı
73. Tā ki 'ālem yanına oĝlan alup ḳoĝdukça
Tā ki her kim kaçırup küsdüre ḥizmet-kārı
74. 'Ömrüñ ekseñ kılup edyāruñ ide ḥaḳ efzün
Genc-i külhenden ayırmaya seni her bārı
75. Cīfe dāim g.tüñüñ süfresi meydānda tura
İrtifāi ola merhūn yed-i düşvārı

76. Girmeye destîne bir sivri qazıq s.k tursun
Bulmaya s.k g.tüne soqmağa bir mismârı
77. Bâr-gır-i gām olup menziliñe irmeyesün
Olasıñ s.k yirine qāmcı-ı hūr Tātārı²²⁰
78. Kelle boş bulmasa idüñ fāzığa muhtāc ol
Gıyesün başıña hāvırızı Yahūdî-vārî
79. Ey cüft puşt āb u ecdādına yüz biñ la‘net
Hānedānıña köpekler işesün şār şārı

142.

Hıcv-i Haşmet Berāy-ı Mażrub-zāde Re‘fet²²¹

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. P.h p.h ey yesteh-i yārān-zede-i çarh-ı felek
Āferīn ey necis-i kaldırım-ārā-yı segek
2. Böyle sin sühen olduğunı bilmez idüm²²²
P.h p.h ey fazla-yı haşv-i şikem-i kelb ü eşek
3. Ben gibi şā‘ir-i mu‘ciz-sühana söz ne gerek
Nuṭkumı vird-i zebān itmiş iken ins ü melek
4. Feyz-i haq tā ezeli lāzıme-i zātımdur
Gıbta-keş nāṭıkama gökde melek yerde semek
5. Ben saña öğretiyüm hıcv-i sühen-sencānı
İşte ey hıız-i denī -tavır sühen böyle gerek
6. Var helālarda daḥı kīr-i muḳallaq ara sen
Şā‘iriyet nereden sen neredesin a köpek

²²⁰ Mısra vezne uymamaktadır.

²²¹ Haşmet. / HM. s.48.

²²² Mısra vezne uymamaktadır.

7. Nedür ol ĥalt muzahref müte'affin kışşa
Zarfa-veş cümle g.tünden mi şüdürı bilsek
 8. Fazılâ-ı kelimâtıñ gören aĥbâb didi
Nuṭķı kârîz balât ile berâber yiyecek
 9. Herze-gû-yı süĥen olmak ne vazîfendi senüñ
Var iken saña epşet mehrez-i bir kelle yemek
 10. Bir ġazelle seni yef'allediler leyl ü nehâr
Bilâ-destür ile bir Hindî vü bir kör Özbek
 11. Beḡl idüp dünya-yı murdârıñı başt itmiş idük
Ĥaste mehrez-i 'üryân sere bir böyle döşek
 12. Duymayup sen yaraķ-ı kelledür insâna
Kîr-i ĥardan g.tüne urduñ a mollam destek
 13. Pederünde var iken manşıb-ı [Rûma] raġbet²²³
İtdüñ ızlâl ĥarîfi 'Arabistân diyerek
 14. Tatlı manşıb deyü şehbâya hemân cân atduñ
Ĥalebün Ṭâtına güzâde olayum deyü tek
- (49)**
15. Şöyle s.k çekdi eşek gibi 'Arablar saña kim
Oldı dergâh-ı g.tüñ ĥân-ı kaṭırdan işlek
 16. Ya'ni Re'fet Çelebî necs-i necîs-i maẓrûb
İbn-i sañşon-ı şiyem pîç-i 'alemdâr-i künek
 17. Dünbe-pîrâ-yı s.kiş ey etek-efşân-ı biniş
Çaşni-yâb-ı ĥuriş kelle-nişîn-i mertek
 18. Âkil-i kîr-i dırâz mâ'il-i şahş-ı burnâz
Tükrük-endâz-ı niyâz düşmen-i ṭumân u etek

²²³ Rûma Ü3240.

19. Sensin ol mehrez-i zü'l-kertek-i şalgam-heykel

Sensin ol dünbe-dih فردہ serpme etek

143.

Der Hakk-ı Kıt'a-ı Uhra²²⁴

fe 'ilātün/ mefā 'ilün/ fe 'ilün

1. Dir dimez mülzem oldı gördi cevāb

Her ne dirsem [hemān] belī görünür

2. Müteşā'ir bir iki yāve zarīf

Kimi mollā kimi deli görünür

3. Bunlara gerçi nağme-i nāzūk

Tenedernā ve yelelli görünür

4. Neyleyem ṭab'-ı şūhūmı yeñemem

Hem sözüm dāhı tutmalı görünür

5. Bunlara ḥadlerini bildürmek

Ḥāmenūñ kār-ı esheli görünür

6. Ḥüsrev ma'nīyüm ki mihr-i münīr

Tīgumuñ tāb-ı şaykalı görünür

7. Benüm tīg-i zebān-i kilkümden

Feleğüñ reng-i şandalı görünür

8. Her tehī nükte ḥayālümde

'İlm ü fazluñ muḥaşşalı görünür

9. Medd-i nūr-ı nigāh-ı endīşe

Şi'rimüñ ḥaṭṭ-ı cedveli görünür

²²⁴ Nef'î: *Sihām-ı Kazā*: K. 12. / HM. s.49.

10. Ele dīvānum alsalar evvel

Luṭf-ı nazmum muḥayyelī görünür

11. Öyle dīvān degül ki anuñ evvel

Ḥaṭṭ u cild-i mücedveli görünür

12. Yüzime egri baķamaz zīrā

Felegüñ çeşm-i aḥveli görünür

144.

Der Ḥaḳk-ı Kıt‘a-ı Uḥra²²⁵

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Çatsa ğam-ı feleĝi bulsa fenā n’ola keşt-i ten²²⁶

Şalınur yanına düşmüş bir iki ip sürüyen

2. Talsa māhī gibi deryā-yı ğama zevraķ-ı dīl

Ķomazım ‘ışķla elden dümen-i ğayreti ben

3. Bād-bān ger mi açmaz iken ehl-i dile

Her göreñ yā’isini ırĝalamak şimdi neden

4. Süfre-i g.tüñi lāyık mı levendāne çeküp

Nice b.ķ yiye açup her biri ardınca dehen

5. Būya yanmak ne revā öñüne her mār yoluñ

Necl-i ḥübāna re’is oĝlı re’is olmuş iken

6. Der-kenār ide seni çekdüre her fırķatacı²²⁷

Ṭut[sa] limān-ı g.tüñde ne devādur mesken

(50)

7. Ķarına başdı meger kim g.tinüñ ķalyetası²²⁸

Ķalafatlar taķılup eñseñe geķmiş bāb-zen

²²⁵ HM. s.49.

²²⁶ fenā bulsa: bulsa fenā Ü3004.

²²⁷ reh: her M558.

²²⁸ Forsa: Ķarına Ü3004.

8. Kîrden البرونه taqdı kötek kûncuguna
N'ola dirsem t.ş.ğum tentafora hisa seren
9. Seni aqdarma idüp üstüne lenger bırağa
Câna kâfir gemisi gibi revâ mı düşmen
10. Kullanurken yekeyi ard etegün yelken idüp
Ehl-i 'ışka kerem it olma igende top atan
11. G.tinün mankasını döndüre koğuş oyna
Her denî-vâra gele üstüne başdan k.çdan
12. Dümeni hep saña toğrul dalar añılsa aduñ
Gemilerde bu durur deyü sırayla s.külen
13. Şehvet enbârı derûnuñ buz iken buz kâyğı
Seni hazz eyledi şanma Karamürselde s.ken
14. Yaķañı dāyi yiğitler başña döndürcek
Göresin âlet oñarmak nice olur yaķadan ²²⁹
15. Kande bir s.k göresin şok g.tinün fālyasına
Tolmaya mā-ı menī tā ki misāl miñenden
16. Rūzgār ile şaķın taşa kuma oturasın ²³⁰
Zavraķ-ı g.tüñi dökündiye uğratma iken
17. Bir tarīķ ile saña çatma durur maķşūdı
Üstüne urşa varup zevķ-i şahbāyı çeken
18. Tayayup mehreze başdura kîr tırmayacak ²³¹
Ton ağacına ş.çar sencileyin s.k kıparan

²²⁹ olurkeñ: olur M558.

²³⁰ Rūzgār ile şaķın kim taşa kuma otur: Rūzgār ile şaķın taşa kuma oturasın M558.

19. Forsalar zevkin iden bizden alārğa tırasın
Ne şanursın kaldı mı yanına bu mekr ü fütan
20. Kalkıp insün ço kadırğa diregi gibi s.küm
İngiliz kalyonı gibi çatıcağ mehrezesin
21. Yine sen nice seren gibi mecikler her gün
Çeşmiñe zerre kadar gelmeye bu çarh-ı kühen
22. Palāmār tākđum egerçi g.tinüñ şāpkasına
Kirden kınca ile ardına bī-ħad dökilen
23. Buz iken baħr-ı menīden anafor aldıkça
پره مه gibi s.küm çalkanur uçrulmadan
24. ‘Asker kīr-i ħarāmī gibi başkın eyler
G.tiñüñ sāhilini şanma ki cā-yı mā’man
25. Kāfire tıtsağ iken babañ eyā cılfi denī
Sen mecek derdine düşmek ne revā yanına zen
26. Kīrdür ya g.tiñüñ seyri içün olta urur
Ata faşlın duyanı Baħşi-i pākīze sühen
27. Gemiciler nite ki Ağdenize yelken açup
Rūzgār ile çıkup vara gele şāğ u esen
28. Uğrayup furtunaya bir gün eyā ħīz-i denī
Alavand ide g.tiñ kayığı bād-ı miħen

145.

Hazā Peyk-nāme der medħ-i Kara Şatır Evliya²³²

²³¹ Mısra vezne uymamaktadır.

²³² Nef’i: *Sihām-ı Kazā*: K. 17. / HM. s.50.

fe 'ilātün/ mefā 'ilün/ fe 'ilün

(51)

1. Ol kadar pür-şitābdur peyküm
Şanki berķ-i sehābdur peyküm
2. Dehri bir günde tayy ider gūyā
Sāye-i āftābdur peyküm
3. N'ola āteşle hem-'inān olsa
Bād ile hem-rikābdur peyküm
4. Zīr ü bālā yanında yeksāndur
Tut ki āteş ya ābdur peyküm
5. Yirden idince göklere pertāb
Da'vet-i müstecābdur peyküm
6. Yine gökden yire idince nüzūl
Şanki tīr-i şihābdur peyküm
7. Bir ayağ üzre devr ider gūyā
Çarḥa-i āsiyābdur peyküm
8. Hele bir hālde karar itmez
Çarḥ-ı pür-inķılābdur peyküm
9. Merkezinde eger karar itse
Kutb-ı bī-irtiyābdur peyküm
10. Komaz ādem yirine pāşāsın
Hayli 'ālī-cenābdur peyküm
11. Ehl-i dildür hemīşe yārānı
Rind-i şāhib-nişābdur peyküm

12. Girse ger bezm-gāh-ı rindāna
Müsta‘idd-i hıtābdur peyküm
13. Hıdmet-i evliyāda hōd gūyā
Kānber-i Bū Tūrābdur peyküm
14. Her ne bahs olsa ‘ilm-i vaḥdetden
Mülzem olmaz mücābdur peyküm
15. Turfe mecmū‘adur ḥakīkatde
Levh-i pūr-intihābdur peyküm
16. Genc-i gevherdür olsa ger ḥāmūş
Açılınca kitābdur peyküm
17. ‘Ālemi bir söz ile mülzem ider
Kātı hazır cevābdur peyküm
18. Pehlevān puf gibi tehī şanmañ
‘Ārif-i behre-yābdur peyküm
19. Öyle ḥarla iderse ger ūlfet
Müsteḥakk-ı ‘itābdur peyküm
20. Öyle ebleh-firīb-i bātıldan
Hayli pūr-ictinābdur peyküm
21. Pehlevānlıkda iştirākinden
Nice pūr-ıztırābdur peyküm
22. Zevkı var bāde-i maḥabbetden
Şanma mest-i şarābdur peyküm

23. Kāle gelmez ġarībdür hāli
Özge mest-i ġarābdur peyküm

24. Ne ġünāh itmege [tecāsür] ider²³³
Ne esīr-i şevābdur peyküm

25. Görmedüm böyle bir deli ġarı
Ne ‘aceb bī-ġicābdur peyküm

(52)

26. Oġudukca menārede temcīd
Ġū[yi]yā bir ġurābdur peyküm²³⁴

27. Bundan a‘lā olursa ger ta‘rīf
Tiġ-ı hecve kırābdur peyküm

146.

Der Ĥaġġ Şer‘ī²³⁵

mefā ‘ilün/ fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün

1. Sa‘ādet ile nedīm olalı peder ĥāna
Ne mercümek görür oldı gözüm ne tarĥāna
2. Zügürtlük āfetüm oldı ‘aceb midür itsem
Peder gibi buradan ben de ‘arż-ı cer ĥāna
3. Eger müsā‘ade itmezse bir tulum yaġa
İki tulum kıımız olsun nedür zarar ĥāna
4. Buña da ĥisset olur mı ki ġünde biñ Tatar
Tulum tulum kıımız pīş-keş çeker ĥāna
5. Peder deġül bu belā-yı siyāhdur başuma
Sözüm yirinde n’ola ġüç gelürse ger ĥāna

²³³ cür’et: tecāsür *Sihām-ı Kazā*.

²³⁴ ġüyā: ġüyyiā *Sihām-ı Kazā*.

²³⁵ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: K. 1. / HM. s.52.

6. Benüm zügürtlük ile ellerüm taş altında
Müzaḥrefâtın o dürr ü güher şatar ḥāna
7. Ben ıztırāb ile bunda semā‘a girmede ol
Dü-beyt okur nağamātıyla def çalar ḥāna
8. Zügürd olursam olaydum ne çāre kâ‘il idüm
Olaydı baş şokacak deñlü muhtaşar ḥāne
9. Ḥudā bilür ki sözüm ser-te-ser ḥaḳīḳatdür
Baş ağrıdur dir isem lîk ser-be-ser ḥāna
10. O demde kim peder-i nā-be-kār sifle-nihād
Beni ğarīb koyup oldu hem-sefer ḥāna
11. İki ḳasīde ḳomışdı ekābiri cer içün
Pür oldu anuñ ile şehir içinde her ḥāne
12. Ne cā‘ize ne şıla var bu yirde meddāḥa
Meger idem yine varınca ber-güzër ḥāne
13. Peder bu mışra‘ı ḥod kendi söylemişdi bilür
Menāre üstine laḳlaḳ çıkar yapar ḥāne
14. Giderdüm āh velī ḳorḳaram ki ‘ammüm de
Duyarsa gıtdüğüm ardumca cān atar ḥāna
15. Belā bir iken üç olurdı başına ḥānuñ
İderdi her biri bir gūne ‘arż-ı cer ḥāna
16. Üçi de cerr-i muvāfıḳ iderdi birbirine
Biri birini yine ğamz ider geçer ḥāna

17. Belā budur ki ri‘āyet iderse hān bize ger
Ne deñlü var ise cerrār ‘azm ider hāna
18. Bu deñlü ‘asker-i cerrāra memleket gereke
Ne ülke-i Leh [ü] Çeh ne Kırım yeter hāna²³⁶
19. Bu hayret ile varup geldüğümce aḥbāba
Kimi söger pedere kimisi güler hāna
20. Görince ḥālūmi şetm-i ḡalīz ider pedere
Döner yemīn ider ardınca hem Tatar hāna
21. Biri ki Mīr Şerefdür ḡadīmi aḥbābuñ
Du‘ā-yı ḡayr ider olmaz hem ol kadar hāna
22. Sevāba girse eger hān babañı ḡatl itse
Du‘a iderdi felekden ferīşteler hāna
(53)
23. Babaña biñ deve ger saña bir keçi virse
Anı daḡı baña vir deyü göz kıpar hāna
24. Ḳanā‘at eyle babañ gibi olma sen cerrār
Ş.çup b.ḡuñı yi tek virme derd-i ser hāna
25. Tevekkül eyle cenāb-ı Ḥudāya aḥvālūñ
Ne Şer‘ī-i ḡara ‘arz eyle ne Tatar Ḥāna

147.

Der Ḥaḡk-ı ‘Alī Pāşā²³⁷*fā ‘ilātūn/ fā ‘ilātūn/ fā ‘ilātūn/ fā ‘ilūn*

1. Ḥamdüli’llāh oldı maḡtūl ol vezīr-i rū-siyāh
Kim yüzi Ḳara T.ş.ḡdan daḡı tīre-reng idi

²³⁶ Leh Çeh: Leh [ü] Çeh *Sihām-ı Kazā*.²³⁷ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: K. 7. / HM. s.53.

2. Şol t.ş.ğı idi ol Sünbül ‘Alīnūñ sağı bu
Birbiriyle ol kadar hem-reng [ü] deng-ā-deng idi
3. Nice maḳbūl olmasun Ḳara T.ş.ḳ yanında kim
Hem ḳayın baba idi ol aña hem pāzeng idi
4. Kendi renginde ‘aceb bulmışdı dāmādı bu da
Gerçi dāmādı[yla] Etmekçi daḫı yek-reng idi²³⁸
5. Birbirine ‘avratını s.kdūğüm dirlerdi hep
Bāḳi Pāşā ile ma‘nāda bir a‘lā ceng idi
6. Bāḳi Pāşā cān-ı ‘ālemdür yine anuñ daḫı
Gerçi isti‘dād ile mā-beyni bir ferseng idi
7. Gürci Pāşā ile ḥaşr olsa ḳıyāmetde n’ola
İkisi de ḳaltabān düstūr-ı bī-ferheng idi
8. Devlet ile birbirinden farkı var ise eger
O ḥar-ı Deccāl ü bu ḥar-bende-i Hūşeng idi
9. Yoğ idi bi’llāhi mel‘ūnuñ cülūsa niyyeti
Çeşteci gibi bunuñ da ḳavli bed-āheng idi
10. Vezne şıgmaz şıḳletinden gerçi kim Ḳara Ḳarak
Yestehi tartsılsa böyle Türk ile hem-seng idi
11. Böyle bir yağız ḳara yokdur cihānda gerçi kim
Peykeri yağlı tulumdan yapma bir serheng idi
12. Nerre-dīv ü ḳoncaloz-terkīb dirsem yaraşur
Pehlevān-ı puf aña nisbet zārīf ü seng idi

²³⁸ dāmādın: dāmādıyla *Sihām-ı Kazā*.

13. Yüzi gülmez bengi batman Kürde beñzerdi hemān

Şūh u şengül olsa az çok kaşmer-i Derteng idi

14. Bu kıyāfetle bunuñ Bağdāda hākim olması

Suḥre-i devrān-ı çarḥ-ı dūn-ı pūr-neng idi

15. Şadr-ı a‘zam olması ḥod böyle bir bāṭıl ḥaruñ

Devlet-i ‘Osmāniyāna rabṭı güç bir neng idi

148.

Der Ḥaḳk-ı Cumhūr²³⁹

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Nev‘i-zāde bize bu şīve-i ḥīzāne neden

Seni s.kmek bize iller gibi maṭlab degül a

2. Kim s.ker sencileyin dīvi eşekler s.ksün

A kekez ḥādişemüz kīr-i Şütür-leb degül a

3. Gicidiyse büzüğüñ kīr-i Şütür-leb hazır

Öyle taşlak göte her ḥādişe enseb degül a

4. Gerçi Kafoğlu sefāhetde ‘alemdür şimdi

Sen kadar mīdehed ü faḥişe-meşreb degül a

5. N’ola ‘innīn ise ol kendi bilür ehli ile

Hele bir sencileyin cıl-f-i müzebzeb degül a

(54)

6. ‘Avratı bir dūr-i nā-süfte vü kendi ‘innīn

N’eylesün yā Çelebī mehrezī mişkab degül a

7. Ża‘f-ı bāh ile anuñ ardı öñi sālimdür

Derd-i ḥakk ile senüñ gibi mu‘azzeb degül a

²³⁹ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: K. 19. / HM. s.53.

8. Gerçi s.kmiş anı da Hâcî Mehemmed-zâde
Kûn-güzeşti yine senden anuñ ağreb degül a
9. Lâfı o anı müderris beni beg s.kdi dime
Beg müderris adar e r fa mu arreb deg l a
10. Size imd d-ı  ak  idici okdur bilir m
Anca  ol ahbe-i b -neng M la  ab deg l a
11. Ne dir ol f    e bilmem bizi a mak mı  anur
Anuñ etv rı bize  imdi m cerreb deg l a
12. Ehl-i ‘ilm m dir ise ba ına  alsun ‘ilm n
S ‘ir erb b-ı s  an cehl-i m rekkeb deg l a
13. K  iyam dirse eger ma kemeye l zım olan
Dilber-i b de-ke    c m-ı leb-a-leb deg l a
14.   ‘irem dirse eger   ‘ire   b t-ı h ner
Ha  -ı ta‘l   ile d v n-ı m retteb deg l a
15. B ‘  -i   hret olan h sn-i ed dur yoksa
 alem-i ‘I rı ile cild-i m zehheb deg l a
16. Ned r ol f    e-i m btezel   cin-peyker
Anı hem-dem iden   mezhebi mezheb deg l a
17. H l ati bir uyuz ibl s-i m n f  dur ol
La‘net itmek bile v cibd r a a seb deg l a
18. Ba  i  ursun anı ‘I rı ile te  ir idey m
Ke iye bind reyin ahbeyi merkeb deg l a

19. Ehl-i ‘ilm ehl-i kelāmuñ sözin a‘lā añlar
 H̄amdüli’līlāh ‘ulemā h̄wāce-i mekteb degül a

20. Feyz-i H̄aḫdur sühan ey yāve-tırāzān işit
 Her kişi nükte-i ilhāma muḫāṭab degül a

149.

Der H̄aḫk-ı Ḳalenderān²⁴⁰

fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün

1. Cūḫa gitdiyse yüz ḳatı geldi
 Şīve-i rüzgāra aşḳ olsun
 2. Bize bir maşhara bulur lā-būd
 Felek-i nā-bekāra ‘ışḳ olsun
 3. H̄ired zi-ḳavl eger bireft bireft²⁴¹
 Ğül-i deşt-i Tatara ‘ışḳ olsun
 4. Yaralı-zādeye mübārek ola
 Rüstem-i ḫar-süvära ‘ışḳ olsun
 5. Būzeveng olmadan ḳaçar mı daḫı
 Rind-i bī-neng ü ‘āra ‘ışḳ olsun
 6. Ben Meḫemmed Sa‘īde ḫar diyemem
 Gürd-i köhne-ḫımāra ‘ışḳ olsun
 7. Ḫar Mehemmed ‘Aliyy Cūcidür
 Kürd-i kāmīl-‘ıyāra ‘ışḳ olsun
 8. Cümleden yine ḫar ışıḳlar da
 Ḳaltabān ḫāksāre ‘ışḳ olsun
- (55)

²⁴⁰ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: K. 14. / HM. s.54.

²⁴¹ Mısra vezne uymamaktadır.

9. Rūhı şād ola Meşrebī-i ħaruñ
Bī-meze ġam-ġüsāra ‘ışķ olsun

10. Revişi tūrfedūr tūlū ‘inūñ
Kāmran-ı köfte-ħāra ‘ışķ olsun

11. Kīmyāgerliginde yok şübhe
Müflis-i kām-kāra ‘ışķ olsun

12. ‘Aceb ebleh-firīb-i bātıldur
Aldanan yādgāra ‘ışķ olsun

13. Cümlesinden bu mülhidān-ı ħaruñ
Ĥikmet-i Kirdgāra ‘ışķ olsun

14. Kūštenīdür Yemīni-i kādī
Ne tūrur rūzgāra ‘ışķ olsun

15. Mīr-i Horhor da fitneden ma‘zūl
B.ķ yidi kospodara ‘ışķ olsun

16. Bunda görilmez ise da‘vāmuz
Kādī-i Kāndehāra ‘ışķ olsun

150.

Ĥıı‘a-i uħrā Der Ĥaķķ-ı Ĥakīm Başı²⁴²

fe ‘ilātūn/ mefā ‘ilūn/ fe ‘ilūn

1. Ey sabā ĥaķ-pāy-ı sultāna
Yüz süren kām-kāra ‘ışķ olsun

2. Nice sultān cevān-baĥt-ı cihān
Ĥusrev-i Cem-vaķāra ‘ışķ olsun

²⁴² Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Kıta 15. / HM. s.55.

3. Keremiyle daḥı olursa saña
Luṭf-ı perverdigāra ‘ışk olsun
4. Söyle devrinde ālemüñ ḥüsniñ
Vükelā-yı kibāra ‘ışk olsun
5. Evvelā şadr-ı a’zam-ı sâbık
Ḥisset-i yâdgāra ‘ışk olsun
6. Ḥasenâtıyla tutdı âfākı
Böyle bir nâmdāra ‘ışk olsun
7. N’ola ma’zûl ise bu mevsimde
Âşaf-ı rûzgāra ‘ışk olsun
8. Ol melek-sîret ‘Alî Pâşâ²⁴³
Ḥayder-i rûzgāra ‘ışk olsun
9. Buldı vezîrini ḥaḳḳa ol şâh
Böyle bir baht-ı yāra ‘ışk olsun
10. Ḥazret-i ḥ^wâce-i şeh-i ‘ālem
‘Adl ü taḳvā-şî‘āra ‘ışk olsun
11. Oldı ḥaḳḳā mu‘allim-i evvel
‘İlm ü ḥikmetle kāra ‘ışk olsun
12. Yād olunmaz mı nām-ı Fārābî
Reviş-i ihtişāra ‘ışk olsun
13. Ma‘den-i fazl u kârdan-ı verā‘
Müfti-i müsteşāra ‘ışk olsun

²⁴³ Misra vezne uymamaktadır.

14. Ol Hākīm başı vāriş-i Bukrāt
Merd-i Buḡrāt-kāra ‘ışk olsun

151.

Der Hāḡk-ı Kıt‘a-i Uhra²⁴⁴

fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün

(56)

1. Ḳahve ü mektebüñ şafā-baḡşı
Yusuf-ı gül-‘izāra ‘ışk olsun
2. Seyr idince cemāl-i Dāvūdı
Didi güller hezāra ‘ışk olsun
3. Yüzi ḡara ḡoca ḡulām-pāre
Ṭaran-ı nā-bekāra ‘aşk olsun
4. Larḡ ider mi daḡı Ali Şāha
O Bıyıklı Nigāra ‘aşk olsun
5. Hoş s.kerler şolaḡ-ı mef‘ūli
O kün-i tāb-dāra ‘ışk olsun
6. Dikicibaşınıñ Ḥasan Şāhı
Ḳatıcı ḡile-kāra ‘aşk olsun
7. Ṭaranoglı didükleri mef‘ūl
G.t virür āşkāra ‘aşk olsun
8. Aña mā‘il geḡer s.küm Şa‘bān
Öyle bir yādgāra ‘aşk olsun
9. Ḳahveci-zāde Aḡmedi ol ḡız
‘Ārifāna nigāra ‘aşk olsun

²⁴⁴ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: Kıta-ı uhra 16. / HM. s.55.

10. S.kmez imiş ‘arūs-ı Türki dahı
Kiçi-i rûzgāra ‘aşk olsun
11. Hāfız-ı hîz-pāreyi çalan
Derzi-zāde şikāra ‘aşk olsun
12. Kim s.ker oğlunı Hamāmcınuñ
Anı s.ker hımāra ‘aşk olsun
13. Uncı-zāde daķıķa fevt itmez
S.kilür şıve-kāra ‘aşk olsun
14. Mīdehedlerde ‘Abdi-i haffāf
Zelle-i Zü’l-fekāra ‘aşk olsun
15. S.keyüm ‘aķluñı senüñ Baķşī
Halka-i kūn-ı yāra ‘aşk olsun
16. Sīm zerden şorarsanız hālī
Kevn-ı hālis-‘ıyāra ‘aşk olsun
17. Karşu tutsa eger g.tin kīre
Büstānda hıyāra ‘aşk olsun
18. Böyledür böyle hālī hîzānuñ
Kekez-i her-diyāra ‘aşk olsun
19. Yāre dirse maķalli ile cevāb
‘Āşık-ı der-kenāra ‘aşk olsun
20. Derd ile rûz u şeb yürür ‘āşık
Nāle-i āh [u] zāra ‘aşk olsun
21. Seyr idüñ ördegi ne bu tedbīr
Gidi-i köfte-h^wāra ‘aşk olsun

22. Būzevengler kekezlere ġālib

Böyle bir kārzāra ‘aşk olsun

23. Muhtaşar kıl kelāmuñı ‘aşık

Çok uzatma karāra ‘aşk olsun

152.

Der Hakk-ı Halil Pāşā²⁴⁵

fe‘ilātün/ fe‘ilātün/ fe‘ilün

1. Böyle B.ıkcı nice serdār olsun

Hakk belā vire kim oldıysa delil

(57)

2. ‘Askerüñ nışfını kırdurdu yine

Eyledi salṭanatı ḥor u zelil

3. Abazaya kendi b.kıydı tūtalum

B.kıñı başmış aña bü‘s-i şakıl

4. Hüner olur mı ḥakīkatde bu ya

Bu keşir ola ḥusūşā o ḳalil

5. Anı da idemedi kış başdı

Çaldı nā-çār ḳalup kūş-ı raḥil

6. Yestehi eyledi ḳat ḳat ġalebe

Ne b.kın yir daḥı ol herze-vekil

7. Ber-ziyād olmasa dirdüm tārīḥ

B.kıñı yiyemedi b.ıkcı Halil

153.

Tercī‘-i Bend Der Hakk-ı Etmekci-zāde Ahmed Pāşā²⁴⁶

²⁴⁵ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 6. / HM. s.56.

²⁴⁶ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: Tk. 8. / HM. s.57. (Bu şiir terci-i bend başlığı altında yazılmış bir terkiib-i benddir.)

fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün

I

1. Bu ne gerdiş bu ne cünbiş bu ne devrân olsun
Böyle kâlırsa felek hâk ile yeksân olsun
2. Hâtır-ı ehl-i dili ol nice eylerse hârâb
Temelinden yıkılup ol dağı vîrân olsun
3. Gelmesün ikisi bir yire Benât-ı Na'suñ
Belki cem'ıyyet-i Pervîni perîşân olsun
4. Birbiri ile kırân eylesün encüm yir yir
Mîhr ile mâh-ı nevi dest-i girîbân olsun
5. Pâyemâl eylesesün ehl-i dil tek geçdük
Pâyesi her kölenün pâye-i Keyvân olsun
6. 'Âdil ü zâlimi bir görmek iken cürm-i 'azîm
Yeg görür zâlimi ol bu nice iz'ân olsun
7. Cümleden biri o ser-defter-i erbâb-ı sitem
'Adl için halka vekîl-i şeh-i devrân olsun
8. Ol sitem-pîşe ki yanında ber-â-ber görünür
Nîk ü bed cümle gerek küfr ile îmân olsun
9. Yalınuz baña olan zulmini Hakdan dilerim
'Ömrine devletine bâ'is-i nokşân olsun
10. İntikâm almaz isem hicv ile ben de andan
Şâ'irıyyet baña her vech ile bühtân olsun
11. Zühresin tîg-ı zebânumla çalup çâk ideyim
Düşmenin şâd u ahibbâsını gamnâk ideyim

II

1. Başlayam vaşfına ol zālīm-i bī-pervānuñ
Böyle mezmūnı olur mı görüñüz insānuñ
2. Evvelā şūmluğından ideyüm baḥş biraz
Gerçi ma‘lūmıdur ol gösgötüri dünyānuñ
3. Bunca yıllar ki seferdeydi o ber-dār olası
Hiç işi rāst gelür miydi varan pāşānuñ
4. Kaḡı serdāra qarīn oldı ise serḥadde
Yidi başını bütün mālī ile hep anuñ
5. Görmez olmışdı mevācib yüzün erbāb-ı kılā‘
Hep güm olurdu varan mālī şeh-i devrānuñ
6. Hāşılı her yıl uğursuzluğı ol bed-baḥtuñ
Bā‘is olurdu zafer bulmasına a‘dānuñ
(58)
7. Minnet Allāha bu yıl gitmedi mel‘ün sefere
Gör fütūḥatını serdār-ı azīmü’ş-şānuñ
8. Devlet ü dīne bunuñ itdügi ḥavf u ḡadri
Olsa ma‘lūm-ı şerīfī eger Aḥmed Ḥānuñ
9. İ‘tikādum bu ki bir ān kımayup dünyāda
Öldürüp ol köpeğı sırdı bütün şeytānuñ
10. Şehden olmazsa bu iḥsān bize Ḥakdan umaruz
Dā‘imā muntazıruz luṭfına biz Mevlānuñ
11. *Devleti devlet-i İslāmı zebūn itdi hele*
Katı lutfeyler ecel mevtine itse ‘acele

‘Aşcı vü Etmekci-zāde Vahdeti²⁴⁷

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Gidinüñ devlet ile ‘ucb u ğurūrı ne idi
Herkesüñ ırzını yıķduķca sürūrı ne idi
2. Dehre zerre ķadar nām u nişānı yoğ iken
Bir iki günde gelüp böyle zuhūrı ne idi
3. Çıkķa taķķile hazīneyle gelürse çıkar
Kimse bilmez fuķarā çekdüğü zūrı ne idi
4. Anası ‘aşcı kendinüñ babası etmekci
Kendinüñ devlet umūrında şu‘ūrı ne idi
5. Haķķ-ı müstekrehi de şekline beñzerdi hemān
Yazsa başdan başa imlāda ķusūrı ne idi
6. Bir adım yürise yestehler idi nāzından
Kethudā nāmına ol hūz vakūrı ne idi
7. Kūdüz it gibi talaradı varanı ķapusına
O şaru ķapucı ol kelb-i ‘aķūrı ne idi
8. Kātib-i sır geçinen ol Lipovalı yesteh
O zarīf müteşā‘ir o zuhūrı ne idi
9. ‘Avratı ķaķbe özi puşt iken İsmā‘ilüñ
Sāyesinde ikisinüñ de hūzūrı ne idi
10. Biri de Dāvud Efendiydi mürebbālarınuñ
Luţf u táb‘ ehlinüñ andan da nūfūrı ne idi

²⁴⁷ Nef‘i: *Sihām-ı Kazā*: Terci‘-i bend’in üçüncü bendi. / HM. s.58.

11. *Ak şakalıyla şanasın Ata Papası idi*

O Yahūdī beçe tut ki ya babası idi

IV.

Qıṭ‘ā-ı Uḫra der Ḥaḫk-ı Dāvūd Efendi²⁴⁸

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Ehl-i dil düşmeni bir mübtezel-i bāṭıl iken
Yiler oñmazlara hem-pāye köpek cāhil iken
2. Her gören çehre-i murdārını şetm eyler iken
Ya‘ni şol meretebe müstekreh-i nā-ḳābil iken
3. Pādişāhuñ gele şadra ola defter-dārı
Ḳıbtıyān mültezimi nekbeti bir ‘āmil iken
(59)
4. Felegüñ ‘ādetidür kim niçe böyle dūnı
Şadr-ı a‘lāya çeker ol yirine kâ‘ıl iken
5. Böyle bir zālimi elbette görür gözi yine
Dūd-ı āh-ı fuḳarā perde çeküp ḥā‘il iken
6. Kendi İstānbula şimdi şıgamaz devlet ile
Babası Edrine şehrinde gezer sâ‘il iken
7. Çehre b.ḳ gibi zerd olduḡınuñ cevhi budur
B.ḳa aş yirür imiş vālidesi ḥāmil iken
8. Bu ne sırdur ki dükenmez bunuñ istidrācı
Zulm u bīdādı cihān ḥaḫkına hep şāmil iken
9. Bu ḳadar bunda ḳarar itmesinüñ vechi nedür
Devlet-i devr ü zamān devlet-i müsta‘cil iken

²⁴⁸ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: Tercī‘-i bend’in dördüncü bendi. / HM. s.58.

10. Ayağı düz başacak böyle ne hikmetdür bu
Bāde-i ğaflet ile ser-hoş-ı lā-ya‘kıl iken

11. *Ṭoluya tutsa anı bāri ecel sāk̄isi*
O yıkılsa biricik b.ḳ da deġül bāk̄isi

V.

1. Gelmedi şehrümüze olmağa bundan evvel
Böyle rüstāyi şekil böyle ‘acāyib heykel

2. Nedür ol ṭurfe şemāyil nedür ol ‘ucbe liḳā
Şöhre-i şehir deġül suhre-i dehr olsa maḥal

3. O yoluk kaşlar ile ol semerī egri burun
O ‘Acem mā’isi gözlerle o zırnīḥi şaḳal

4. Dir gören çehre-i zerdiyle o b.ḳlı ağzı
Bir bakır havrıza beñzer ki urılmış şayḳal

5. Hem-dem ü hem-ḳadeḥi olan erāzeller ile
Bir alay kendi gibi dūn u ḥabīs ü mühmel

6. Kimisi muḍḥik anuñ kimi ma‘arris būzeveng
Kimi puşt u kimi epşet kimisi müsta‘mel

7. Dā’imā başı g.tine g.ti başında idi
S.kenūñ olsa n’ola g.ti bevāşır başı kel

8. Dem ü laḥm idi muḳarrebler[i de] yanında
Ḥaşyet oğulları gibi bir iki cilt ü çepel

9. Bir bölük çehresi bed ḥīz ü ḳodoş murdārı
Ḥūb cem‘ itmiş idi bir yire Ḥallāk-ı ezel

10. Yine devletleri bir yirden ola bergeşte
İrişe şā'ika-i hısm-ı Hudāvend-i ecel

11. *Cümle etbā'ı ile kahr ide Haḡ mel'ūna*
Yidi ḡat yire geḡüp hem-dem ola Ḳārūna

VI

1. Varıcak 'arz için iskemle ile Dīvāna
Ḳıṣṣa-h^wān geldi şanurdı vūzerā meydāna

2. Gidinūñ bir çubuḡı eksük idi elde hemān
Ḳıṣṣadan artuḡ idi söyledüḡi efsāne

3. Müsteşār olmaḡa bu lāyık idi Fir'avna
Her cihetde nice ḡalib yiri var Hamāma

4. Mest olup geydüḡi dem şabḡasını Elḡāsuñ
İşte pīrüm dir idi ḡamr emīni Şa'bāna
(60)

5. İltifāt u kerem ü himmeti ol deñlü idi
Būzevenge kekezāta ḡodoşa hīzāna

6. Ḥayli maḡbūl idi yanında Ḥabīb Ağası
Nice meftūn idi görseñ o ḡar-ı nā-dāna

7. *Hīḡ haẓm olmaz iken ḡehre-i nā-hemvāri*
Ne belā idi o Tūrkūñ şıḡama destāri

154.

Der Haḡk-ı Receb Pāṣā²⁴⁹*fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilātün/ fe'ilün*

1. Olsa başında eger şārı külāhı Recebūñ
Halka dirdüm ki felek gerçi yüz vaẓ'ı itdi

²⁴⁹ Neḡī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 3. / HM. s.60.

2. Şadr-ı imlāda görüp ol Һarı ādem şanmañ
Gürcinüñ yestehidir yirine ş.çdı gitdi

155.

Der Һaқk-ı Mezbūr²⁵⁰

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Manşıb ümīdi Receb Pāşādan
Luţf-ı Һaқdan gözi yummaқ gibidür
2. Öyle bātıl Һara üstād-ı kerem
İt s.kinden ilik ummaқ gibidür

156.

Der Һaқk-ı Etmekci-zāde Ahmet Pāşā²⁵¹

mef‘ülü/ mefā ‘ilü/ mefā ‘ilü/ fe ‘ülün

1. Bir etmekin eksük şatanı öldürecekseñ
Sen Һande eyā şarı köpek Һande vezāret
2. Kim görse o şüretle vezīr oldıǵıñı dir
Bir güher-i pāk idi b.қа düşdi şadāret

157.

Der Һaқk-ı Mezbūr²⁵²

fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün

1. Gicidi g.ti yine Һazret-i Etmekçinüñ
Һādişe istedi ol Һiziñ me’būnı gibi
2. Kīr-i hecvi alayum ben de ele n’olsa gerek
S.keyim gidi g.tiñ Һāfızınuñ kūnı gibi

158.

Der Һaқk-ı Kıt‘a-i UҺrā²⁵³

mefā ‘ilün/ fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün

²⁵⁰ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 4. / HM. s.60.

²⁵¹ Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 5. / HM. s.60.

²⁵² Nef‘ī: *Sihām-ı Kazā*: Kt. 6. / HM. s.60.

²⁵³ Bahāyī. / HM. s.60.

1. G.tüñ n'ola s.küme her dem olsa cā-yı qarār
S.küm bir ejder-i âteşfeşān g.tüñ aña ğār
2. G.tüñ ğamına düşelden s.küm zebūn oldı
G.tüñdedür s.küme yine var ise timār
3. G.tüñ hevāsına düşdi s.kümde yok ārām
G.tüñden ayru s.küm bir nefis ider mi qarār
4. G.tüñ içinde s.küm girdi mi disem yok dır
S.küm g.tünde iken dilberüñ ider inkār
5. G.tüñ s.küm öñüne h^wān düşer mi kat idüp
S.küm n'ola g.tüñ ardınca gezse leyl ü nehār
6. S.küm elüme alup gezmeyem g.tüñce senüñ
Küsüp baña g.tüñ alup s.kümnden etme firār
7. G.tüñ n'ola s.küme her dem iltifāt itse
S.küm g.tüñ yoluna varını ider igrār
8. Hezār s.k g.tüñ ardınca zār u ser-gerdān
G.tüñ kılında dağı bite nice bīn s.k var
(61)
9. S.kümnden oldı g.tüñ böyle dillere düşmek
G.tüñ açıldı s.küm n'ola çekse ğayret ü 'ār
10. S.küm cezāsını buldı g.tüñde habs oldı
G.tüñ kılından olur 'ākıbet s.küm ber-dār
11. S.küm g.tüñle günāh etmeden degül hālī
G.tüñ n'ola s.küme olsa düzaḥ-ı pür mār

12. S.küm girerdi g.tüñ kapısına bî-teklîf
G.tüñ s.küm önüne gahi çekmese dīvar
13. S.küm zahîre-i nefsi g.tüñde şakladı hep
G.tüñdedür s.küme şimdi hâşılı enbār
14. Ağız bir itdi g.tüñle s.küm nihānīce
S.küm çekilse g.tüñden olurdı iş düşvār
15. G.tüñ s.kümde s.küm de g.tüñdedür şimdi
S.küm g.tüñe girerse g.tüñ s.kümde çıkar

159.

Der Hakk-ı Bahāyī²⁵⁴*fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilātün/ fe 'ilün*

1. Kaldı kütāh t.ş.ğum şakalum oldu dırāz
T.ş.ğumdan şakalum vechi var olsa mümtāz
2. Böyle şalındığı demde şakalumla t.ş.ğum
T.ş.ğum yoluna eyler şakalum pāy-endāz
3. T.ş.ğumdan şakalum menzile evvel erişür
Şakalumla t.ş.ğum bahişle itse tek ü tāz
4. Şakalumla t.ş.ğum biri birinden kalmaz
T.ş.ğum ustura görmez şakalum şāne ü kāz
5. Şakalumdan t.ş.ğum bir kıla mālīk olsa
T.ş.ğum da şakalum gibi ulu çehre-tırāz
6. Şakalum deñlü görünür t.ş.ğum dahı vecīh
Var ise oldu t.ş.ğum şakalumdan efrāz

²⁵⁴ Bahāyī. / HM. s.61. (Bu şiir kaside nazım şeklinde yazılmış bir methiyedir.)

7. T.ş.ğumdan n'ola olsa mütevāzı' şaḳalum
Şaḳalum rūy-niṣṭb ü t.ş.ğum ser-efrāz
8. Şaḳalumla t.ş.ğum biri birine tolaşur
T.ş.ğumla şaḳalum olmadadur 'arbede-sāz
9. T.ş.ğumla s.kümüñ kılları olsa şaḳalum
Şaḳalumla t.ş.ğum bağlar idi şekl-i gürāz
10. Köse kalmazdı t.ş.ğum şaḳalum yanında
Şaḳalumdan t.ş.ğum bir kılını itse niyāz
11. T.ş.ğum olamaz amma şaḳalumdan memnūn
Şaḳalum bārını çekmez t.ş.ğum eyler nāz
12. Şaḳalum mirvaḥa-cünbān t.ş.ğum minfaḥdur
Müsterīḥüm t.ş.ğumla şaḳalumdan kış u yaz
13. T.ş.ğumla şaḳalum gāh şişer gāh kabarur
Şaḳalumla t.ş.ğum vaşfına itse āgāz
14. T.ş.ğum beyzelerin kor şaḳalum torbasına
Şaḳalumla t.ş.ğum gāhi olur şu'bede-bāz
15. Sürinürler kün [u] g.te şaḳalumla t.ş.ğum²⁵⁵
Şaḳalum oldı Bahāyī t.ş.ğumla hem-rāz

160.

Der Ḥaḳk-ı Cemālī²⁵⁶

mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün/ mefā 'ilün

(62)

²⁵⁵ kün g.te: kün ü g.te Ü3004.

²⁵⁶ Bahāyī. / HM. s.61.

1. K r   b.k  amze-i  amm zına c n   fed  k lm  
B.k   k r h k-ı d men  e m c na t tiy  k lm  
2. B.k n k r g l cem li[yle] der n n eylemi  p r-n r²⁵⁷
K r   b.k la‘l-i mey-g n ile c m n   in  k lm  
3. Gice k r b.kla bir meclis d z p  ok ‘i ret itmi ler
K r[e] b.k bir  adeh   unmu  b. a k r mer ab  k lm  ²⁵⁸
4. K r   b.k t r-i m jg n n yiy p d v ra s y nm  
B.k n k r z lf-i m  g n n  okup va l n ric  k lm  
5. B.k   k r la‘lin emmi  b.k k ri pahl sına  arm  
Niye k r k m alup h kk  ki b. dan b    af  k lm  
6. K r   ol  e m-i  ehl s  b.k   ol  add-b l s 
B.k n giry n id p  e min k r    addin d -t  k lm  
7. B.k n k r g   id p ev  f n   a ser-f r  itmi 
K r n b.k e ley p m hiyetin v fir   n  k lm  
8. K r    y ne-i idr k  b. dan p k imi  evvel
Vel  k r  imdi b. dan kesb-i feyz incil  k lm  
9. K r     bil v c d olmaklı n b.k eylemi  tah k k
B.k   ev  ‘-ı n -hem-v r na k r  ah ah  k lm  
10. ‘Aceb mi k rle b.k dem ursalar v di-i va detden
K r    e mi b.k   a zıyla bir merkezde c  k lm  
11. K r   iks r ‘ilminde b. a   libmi  iz‘ n 
 n   n b.k k r    st d  olmadan ‘ab  k lm  

²⁵⁷ cem li : cemaliyle *   3004*.

²⁵⁸ k r: k re * 3004*.

12. Dem ü lahm olmuş iken körle b.k gör miḥnet-i dehri
Köri b.k sevmez olmuş b.k köre ḥayli ezā kılmış
13. B.ḵuñ kör diş bilermiş burmağa ebyen-i ‘irfānuñ
Anıñcün b.k köre ğāyetle incinmiş cefā kılmış
14. B.kı kör gerçi hicv itmiş s.kermiş kör b.kı ammā
Anıñcün meclisinde kör b.ḵuñ vāfir şifā kılmış
15. S.kerken kör b.kı āb-ḥāne içre bir ‘ases gelmiş
Körüñ bir sille urmuş yüzine b.kdan cüdā kılmış
16. B.ḵuñ māhiyetin yārānına kör eylemiş ifşā
Körüñ puşt olduğun b.k cümle dünyāya şalā kılmış
17. Meger kör şā‘ir olmuş b.k nazīre söylemiş aña
Zebān-ı tāzede b.k gālib olmuş kör ḥaṭā kılmış
18. Körüñ eş‘ār-ı hem-vārını b.k eylemiş tezyīf
B.ḵuñ inşāsını kör zīver-ferş ḥalā kılmış
19. Körüñ bed-çehresin gördükde bir kaç kez gegirmiş b.k
B.ḵuñ zarṭayla su’-i mi‘desine kör devā kılmış
20. B.ka nisbet varup kör büm ile hem āşiyān olmuş
Körüñ şom olduğun bilmiş b.k [andan] inzivā kılmış²⁵⁹
21. Uşanmış şüretinden kör b.ḵuñ terk-i diyār itmiş
Körüñ bezmiş yüzinden b.k yerin genc-i ḥelā kılmış
22. B.ḵuñ kör süfresi çıkmaz dīv-i dünyāya zemm itmiş
Bisāt-ı ni‘metin yaymış köri b.k imtilā kılmış

²⁵⁹ b.kdan: b.k andan *İÜ 3004*.

23. Barışmışlar yine kör b.kla vāfir şöhet itmişler
B.kuñ kör dişini oymuş köre b.k çok du‘ā kılmış

24. Şakalın b.k boyarmış kör yolarmış g.tinüñ mūyın
Pend itmiş körüñ ol vaż‘ına kör b.k şafā kılmış

161.

Der Hakk-ı Bahāyī vü Süfehā²⁶⁰

fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün

(63)

1. Diñle imdi hikāyeti Çelebī
Süfehādan hikāyeti Çelebī

2. Bir meşel söyleyem saña ammā
Tāze olsun ‘ibāreti Çelebī

3. Bunı ma‘kūs bilse bir ādem
Nedür anuñ kefāreti Çelebī

4. Saña yüz aqlığı naşīb itdi
Erlerüñ kerāmeti Çelebī

5. Seni iflāsdan halāş eyler
Dād iken istikāmeti Çelebī

6. Tāli‘iñ saña ki yār olur āhır
Çok çekersiñ felāketi Çelebī

7. Çelebilikde ‘izz ü şān bulduñ
Yestehüñ oldı Rif‘atī Çelebī

8. Kāşkī meclis-i ahālīde
Sen ideydüñ imāmeti Çelebi

²⁶⁰ Bahāyī. / HM. s.62.

9. Geçelerdi hep ardına eşhâş
İdelerdî riāyeti Çelebî
10. Abdest ile kılsa da cā'iz
Niçün itmez 'ibādeti Çelebî
11. Destgeh aldığında mehrez mi
Göresin vecd ü hāleti Çelebî
12. İntişār-ı zekerle bir olamaz
Kîr-i hicvün bu haddini Çelebî
13. Saña bir kez havāle itsem eger
Mehrez-i şîr şavleti Çelebî
14. G.tinün çāk iderdî zehresini
Kîr-i sahtîñ şalābeti Çelebî
15. Kendi nev-sāle 'avreti hüşyār
Bulmuş anuñla rāhatı Çelebî
16. Kara 'avret s.kenler içre odur
Cimri pāzeng ü şıkleti Çelebî
17. Şekli b.k reng olurdı her pāre
Bāşıña ş.çsa Furşatî Çelebî
18. Hele insana da dönerdi birāz
Otururdı vecāheti Çelebî
19. Ben senün ādem olduğıñ dilerüm
İderüm sāña la'neti Çelebî

20. Sen ise bilmezem ne b.ķ yirsüñ
Añlamazsıñ nezāketi Çelebī

21. Yokdur s.k yerüñ erāzilden
Tuymaduñ mı zarāfeti Çelebī

22. Senüñ idrāk pākine düşmez
Bilmemek bu kabāḥati Çelebī

23. Cümle erbāb-ı dil s.kerdi seni
Terk iderdüñ ḥabāseti Çelebī

24. Bir ğazel düşdi vaşf-ı pākünde
Reşk ider görse Ḥāleti Çelebī

25. Seni yufallasaydı mesķūf imām
Yād ideydüñ şabāveti Çelebī
(64)

162.

Der Ḥaķķ-ı Süfehā-zāde Çelebī

Ebyāt-ı diger Ḥamza-nāme ²⁶¹

fe ‘ilātün/ mefā ‘ilün/ fe ‘ilün

1. S.kümi itdi ķāmeti Çelebī
G.tiñ pākiñ ḥalāveti Çelebī
2. Nicedür sen de medḥ ide gör
Köhne ferciñ ḥalāveti Çelebī
3. Nürdan geçdigünde ferc-i ‘amīķ
Var mıdur pek leṭāfeti Çelebī

²⁶¹ Bahāyî. / HM. s.64.

4. Ğarezi yok saña Bahāyīnūñ
Saña bir kez nihāyeti Çelebī
5. Şi‘r-i murdār u ḥatt-ı müstekreh
Zātınūñ zīb ü zīneti Çelebī
6. Küştenī ehl-i ma‘rifet sensin
Vaşfinuñ yok nihāyeti Çelebī
7. Korkarum pek yaķar seni bir gün
Ḥamza-nāme tilāveti Çelebī
8. Çok söz isnād ider saña pederūñ
Hep yalāndur şehādeti Çelebī
9. Boynuzun kır gidiyi söyletme
Ne b.ķun yer o neķbeti Çelebī
10. Anañı hep s.kenleri öldürür
Ye b.ķ bütün vilāyeti Çelebī
11. Yüziñe b.ķ sürerdi ḥasretle
Seni görseydi Ṭal‘atı Çelebī
12. Añañı ‘āleme ider şāyi‘
Belli ki başsa şöḥreti Çelebī
13. Vāz gel vażı‘ herze kārīden
Yeter itdūñ safāhati Çelebī
Faşl-ı āḥır
14. Korkarum zu‘mıña ş.çar yārān
B.ķ iderler necāseti Çelebī

15. Maḥv olurdı vücūd-ı nā-būduñ

Žarṭa çalsaydı Vaḥdetī Çelebī

16. Bu ğalatdur iderdi belki zuhūr

Nice bīñ dāne nekbeti Çelebī

17. Saña bir kere larḫ iden ādem

Çok çekermiş nedāmeti Çelebī

18. G.tüni pek yumaz mısın bilmem

Oḫı bāb-ı ṭahāreti Çelebī

19. Sen zügürd olmadan ne ğam yirsin

Ḳāri görsün müenneṣi Çelebī

20. Tā ki sīr-āb ola bahār-ı ümīd

Geçe tāb u ḫarāreti Çelebī

1288

SONUÇ

Şiir mecmuaları çeşitli şairlerin seçilmiş şiirlerinden oluşan zengin kaynaklardır. Bu çalışmada henüz incelenmediği ve üzerine bir çalışma yapılmadığını tespit ettiğimiz bir şiir mecmuası ele alınmıştır. Çalışmanın söz konusu metin Toronto Üniversitesi kütüphanesinde “1256 tarihlerinde” başlığıyla kayıtlı bir hiciv mecmuasıdır. Çalışmanın giriş bölümünde mecmua terimi ve mecmualara ilgili bilgilerle beraber çalışma konusunun bir hiciv mecmuası olması sebebiyle hiciv ve hiciv terminolojisi ile ilgili bilgiler verildikten sonra çalışma iki bölüme ayrılmıştır. Birinci bölümde ele alınan metnin incelemesi yapılmıştır. İkinci bölümde ise mecmuanın transkripsiyonlu metni oluşturulmuştur.

Derleyeni belli olmayan ve 19. yüzyılda derlendiğini tespit ettiğimiz bu mecmua 64 sayfadan oluşmaktadır. İlk on sayfa nesir sonraki sayfalar nazımdır. Nesir kısmında bir mizahî takvim ve dibace yer alır. Nazım kısmında hiciv şiirleri yer alır. Bu şiirler belli bir kural ve düzen dahilinde sıralanmamış olup tertip eden bunları rastgele sıralamıştır. Mecmuada 10 farklı nazım şeklinde ve 11 farklı aruz vezninde yazılmış toplam 161 şiir yer alır. Bu şiirler içinde en çok kullanılan nazım şekli kıt’a ve en çok kullanılan aruz vezni ise “*fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilātün/ fe ‘ilün*”dür. Mecmuada 5 tanesinin kimin olduğunu tespit edemediğimiz şiirler dışında 7 şairin hiciv ve hezl türünde şiirleri yer alır. Bu şairler 17, 18 ve 19. yüzyıllarda hiciv alanında tanınmış şairler olup inceleme kısmında her birine ayrı başlık açılarak hicivlerine yönelik inceleme yapılmıştır. Bunlardan kimi şairlerin hicivleri bilimsel çalışmalarda yer almış ve neşredilmiştir. Kimileriye bir bilimsel çalışmada yer almamış olup bunlar da inceleme kısmında belirtilmiştir.

Mecmuada en çok yer verilen şair Kürfî-i Bahâyî’dir. Mecmuanın mensur kısmının bir bölümünü şairin mizahî takvimi oluştururken manzum kısmın büyük bir bölümünü ise *Dîvân-ı Hezeliyyât*’ı oluşturur. Mecmuanın geri kalanına bakıldığında Sürûrî-Vehbî-‘Aynî atışmaları ve Haşmet’e ait birkaç hiciv dışında ikinci büyük bölümü Nefî’nin *Sihâm-ı Kazâ*’sı teşkil eder.

Mecmua incelemesinde mecmuanın muhtevasında göze çarpan belli başlı özellikler üzerinde ayrıca durulmuştur. Burada mecmuada hicvedilen kişiler, dönemin hiciv oklarına maruz kalan şairleri, hiciv üslubu, hicivde küfrün kullanımı ve nitelikleri belli başlı özelliklerdir. Bunların yanında mecmuanın şekil incelemesi ve mecmuadaki şiirlerin vezinleri ayrı başlık altında incelenmiştir.

Mecmua derleyicinin imla hataları ve yıpranmışlık sebebiyle okunamayan kısımlar için bilimsel çalışmalarda neşirlerden yararlanılarak bu kısımlar tamamlanmıştır. Neşri yapılmamış şiirlerde ise şiirin yer aldığı başka mecmualardaki nüshalara bakılarak eksikler tamamlanmaya çalışılmıştır. Özellikle derleyicinin imla hatalarından dolayı karşılaşılan hatalarda metin tamiri bu şekilde sağlanmıştır.

Mecmua metnine hakim olan küfür ve argo dilinin metinde zorunlu kıldığı beden uzuvları, cinsellik unsurları, necis kelimeler ve bunlar gibi diğer mübtezel ve galiz ifadelerin anlamlandırılmasını kolaylaştırmak adına çalışmanın sonuna bir de sözlük eklenmiştir.

Bu mecmua daha önce neşri yapılmayan Küfrî-i Bahâyî divanı, Haşmet divanında ve başka bir ilmî çalışmada yer almayan şaire ait iki hiciv kasidesi, varlığını tespit edemediğimiz Sünbül-zâde Vehbî'ye ait bir hiciv kıt'ası ve yine müellifini tespit edemediğimiz ve bir ilmî çalışmada ratlayamadığımız bir başka hiciv şiiri ile birkaç kıt'a ve müfred barındırması bakımından önem arz eder. Bunun dışında Nef'î'nin Sihâm-ı Kazâ adlı hiciv eseri ve Küfrî-i Bahâyî'nin *Dîvân-ı Hezeliyyât*'ının bir nüshasını oluşturması bakımından da bu mecmua ayrıca önemlidir.

KAYNAKÇA

- Akkuş, M. (1991). *Nef'î Sanatı ve Türkçe Dîvânı (İnceleme- Karşılaştırmalı Metin)*.
Yayımlanmış Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Aktunç, H. (2008). *Büyük Argo Sözlüğü (Tanıklarıyla)*. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Alikılıç, D. (2002). *XVII. Yüzyıl Osmanlı Saray Teşrifatı ve Törenleri*. Yayımlanmamış
Doktora Tezi. Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Ayan, E. (2002). *Sürûrî ve Hezlittât'ı (İnceleme-Tenkitli Metin-Sözlük)*. Yayımlanmamış
Yüksek Lisans Tezi. Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Bingölçe, F. (2001). *Kadın Argosu Sözlüğü*. Metis Yayınları, İstanbul.
- Bingölçe, F. (2011). *Osmanlı Argosu Sözlüğü*. Altüst Yayınları, Ankara.
- Bozkurt, K. (2020). "Sözün Silaha Dönüşümü: Klasik Şiirde Hiciv". *Filoloji Alanında
Akademik Çalışmalar-II*. Gece Kitaplığı, Ankara, 161-192.
- Devellioğlu, F. (1993). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat*. Aydın Kitabevi Yayınları,
Ankara.
- Devellioğlu, F. (1980). *Türk Argosu İnceleme ve Sözlük*. Aydın Kitabevi Yayınları, Ankara.
- Ekinci, R. (2014). "Türk Hiciv Edebiyatının Sıradışı Bir Şairi: Küfrî-i Bahâyî ve Eserlerinden
Örnekler". *Türkiyat Mecmuası*, 24: 33-58.
- Ekinci, R. (2016). "Klasik Türk Edebiyatında Mizahî Takvimler". *Divan Edebiyatı
Araştırmaları Dergisi*, 17: 55-90.
- Erdem, S. (hızl.). (1994). *Râmîz ve Adâb-ı Zurâfâ'sı*. Atatürk Kültür Merkezi Yayınları,
Ankara.
- Ergun, S. N. (1936). *Türk Şairleri II*. İstanbul.
- Gölpınarlı, A. (1945). *Divan Edebiyatı Beyanındadır*. Marmara Kitabevi, İstanbul.
- Gülsevin, G. (2011). *Eski Anadolu Türkçesinde Ekler*. Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Gülbüz, M. (2012). "Şiir Mecmuaları Üzerine Bir Tasnif Denemesi". *Eski Türk Edebiyatı
Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Turkuaz Yayınları,
İstanbul, 99-113.

- Güven, H. F. (1997). *Klasik Türk Şiirinde Hiciv*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Hasan, V. M. (2014). *17. Yüzyıl Divan Edebiyatı ve Nef'i*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- İpekten, H. (2011). *Eski Türk Edebiyatı Nazım Şekilleri ve Aruz*. Dergah Yayınları, İstanbul.
- Kazan Nas, Ş. ve Köşger, H. (2022). “Toronto Üniversitesi Kütüphanesinde Kayıtlı “1256 Târihlerinde Şu‘arâdan” Başlıklı Bir Hiciv Mecmuası”. *Klasik Türk Edebiyatında Gülmece ve Mizah*. İKSAD Global Yayıncılık, Ankara, 328-352.
- Kılıç, A. (2012). “Mecmua Tasnifine Dâir”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Turkuaz Yayınları, İstanbul, 75-96.
- Köksal, F. (2012). “Şiir Mecmualarının Önemi ve Mecmuaların Sistematiği Tasnifi Projesi”. *Eski Türk Edebiyatı Çalışmaları VII Mecmua: Osmanlı Edebiyatının Kırkambarı*. Turkuaz Yayınları, İstanbul, 409-431.
- Kur'an-ı Kerim Meâlî (2016). Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları., İstanbul.
- Kut, G. (1986). “Mecmua”. *Türk Dili ve Edebiyatı Ansiklopedisi*. Dergah Yayınları, İstanbul, 6, 170.
- Levend, A. S. (1971). “Divan Edebiyatında Gülmece ve Yergi (Hezl ve Hecv)”. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten*, 18: 37-45.
- Levend, A. S. (2020). *Türk Edebiyatı Tarihi*. Dergah Yayınları, İstanbul.
- M558, Millet Kütüphanesi Ali Emîrî Manzum 558 numaralı mecmua.
- Okay, O. (1998). “Hiciv”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. TDV yayınları, Ankara 17, 447.
- Okmak, Ö. (2008) *Ahmet Bâdî Divânı (Metin-İnceleme)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Edirne.
- Önal, A. (2015). “Payitaht İstanbul’da Osmanlı Merasimleri”. *Antikçağ’dan XXI. Yüzyıla Büyük İstanbul Tarihi III*. İstanbul, 404-449.
- Özdemir R. (1992). “Osmanlı Döneminde Antalya’nın Fiziki ve Demografik Yapısı (1800-1867)”. *Tarih İncelemeleri Dergisi*, 7: 133-166.
- Öztürk, F. (hızl.). (2016). *Nef'i*. Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul.

- Öztürk, F. (hızl.). (2020). *Sihâm-i Kazâ*. Dün Bugün Yarın Yayınları, İstanbul.
- Pakalın, M. Z. (1971). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü I*. Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.
- Pala, İ. (2018). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. Kapı Yayınları, İstanbul.
- Pala, İ. Ve Akkuş, M. (1998). “Hiciv”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. TDV yayınları, Ankara 17, 450-452.
- Redhaus, J W. (1992). *Turkish and English Lexicon*. Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Sami, Ş. (1317). *Kâmûs-ı Türkî*, Çağrı Yayınları, İstanbul.
- Saraç, Y. (2011). *Klasik Edebiyat Bilgisi Belagat*, İstanbul.
- Sarıbey, A. (2006). *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Aydın'da Yönetim*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Aydın.
- Sarıçentik, K. (2020). “Teke (Antalya) Sancağının Konya Vilayetinden Ayrılarak Bağımsız Hale Getirilmesi ve İdari Yönden Yeniden Düzenlenmesi”. *Bilig*, 93: 85-114.
- Staingass, F. (1998). *A Comprehensive Persian-English Dictionary*. Librairie du Liban Publishers, Beirut.
- Tarlan, A. N. (1946). “Eski Mecmualar Arasında”. *Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi*, 1: 122-137.
- Tulum, M. (2013). *Osmanlı Türkçesi Büyük El Sözlüğü*. Kapı Yayınları, İstanbul.
- Tuncel, T. (2008). *Osmanlı Şiirinde Gemicilik Terimleri*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Türk Dil Kurumu. (2011). *Türkçe Sözlük*. (11. bs.) Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- Uzun, M. İ. (2003). “Mecmua”. *TDV İslâm Ansiklopedisi*. TDV yayınları, Ankara, 28, 265-268.
- Ü3004, İstanbul Üniversitesi NEKTY 3004 numaralı mecmua.
- Ü3240, İstanbul Üniversitesi NEKTY 3240 numaralı mecmua.
- Vural, E. (2019). *Klasik Türk şiirinde Marjinal Bir Üslup olarak Küfürlü Söyleşme*. Yayımlanmamış Doktora tezi. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Entitüsü, Kocaeli.

- Yalçın, İ. (2020). *Nef'i'nin Şiirlerinin Psikanalitik Açıdan İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans tezi. Batman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Batman.
- Yalçın, İ. ve Bozkurt, K. (2020). “Küfrün Süje ve Objesi Olan Şair: Nef’î”. *Ulakbilge Sosyal Bilimler Dergisi*, 50: 829-851.
- Yılmaz, Z. (hızl.) (2008). *Şânî-zâde Târîhi I (Osmanlı Târîhi 1223/1237-1808-1821)*. Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.
- Yılmaz, Z. (hızl.) (2008). *Şânî-zâde Târîhi II (Osmanlı Târîhi 1223/1237-1808-1821)*. Çamlıca Basım Yayın, İstanbul.
- Yörür, A. (2019). “*Pertev Mehmed Said Paşa Dîvânı’ndaki Tarih Manzumeleri Üzerine*”. *Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler-1 Alanında Yeni Ufuklar*. Gece Kitaplığı, Ankara, 81-99.
- Yücebaş, H. (1961). *Hiciv Edebiyatı Antolojisi*. Aka Kitabevi, İstanbul.
- Zengin, A. (2015). “Dillere Düşmek: Küfür, Kadınlık ve Erkeklik”. *Evrensel Kültür*, 82-83.
- Tarama Sözlüğü [Türk Dil Kurumu Sözlükleri \(sozluk.gov.tr\)](http://sozluk.gov.tr) (erişim tarihi: 25.04.2022).
- https://www.researchgate.net/publication/342077611_AKTARMA_SOZLUGU

SÖZLÜK

Ağlām: Gulam-pare.

Ahriyān: Cahil, aptal.

Alārğa: Açık anlamında, bir geminin sahilden açıkta beklemesi durumu için kullanılır.

Alavand: Kuvvetli ve ters esen rüzgarın beraberinde oluşan dalgaların etkisiyle bir geminin tekrar düzelmeyecek şekilde yana devrilmesi.

Ankar: En saldırgan, tiksindirici, iğrenç.

‘Arbede-sāz: Kavga çıkaran, kavgacı.

‘Ases: Gece devriye gezen gece bekçisi.

‘Avret: 1. İnsanın gösterilmesi ayıp olan yerleri. 2. Kadın; zevce, avrat.

Babulluk: Fuhuşun yapıldığı yer.

Bahtek: Kötü talih, karabasan.

Baklacı: Bakla falına bakan kimse.

Bevāşır: kalın bağırsak ve anüsün kara kan damarlarının şişmesi, basur.

Beyze: Haya. (bkz: husye)

Bü’l-‘aceb: Hokkabaz

Büzük: anüs, makat.

Calk: calk çalma, calk sıyrılma, otuz bir çekme.

Cife: lāşe, leş.

Cilf: Kaba, hoyrat.

Cünüb: Şer’an yıkanmak zorunda kalma hali.

Çalkama: Çalkalamak.

Çeh (Leh ü Çeh): Bir Slav ülkesi.

Çelebi: On yedinci yüzyılda yeni bir şehir toplumu ve hayatın oluşmasıyla ortaya çıkan şehir oğlanı.

Çil: altın, akçe.

Çirk: gübre.

Çüb: Ağaç, değnek, odun, sopa, çöp.

Dadīde: Verici, veren.

Dāğ-dār: 1. kızgın demirle nişanlanmış, dağlı, yaralı. 2.(mec.) pek müteessir, çok üzgün.

Đalle: Sihām-ı Kaza’da adı ganizade Nadiri, Itri ve Abbas Efendi ile geçen bir figür.

Deli Yahyā/ Şapkalı Yahyā: Şeyhülislam Yahya Efendi.

Dellāk: Tellak.

Dellāl: tellal.

Denī: Alçak, rezil, soysuz.

Derīde kūn: Yırtık g.tlū, g.tū yırtık.

Derteng: İran'ın Zagros bölgesinde bir yerleşim yeri.

Deyyūs: Karısının namussuzluğuna göz yuman kimse, kurumsak.

Dīb: K1ç. Sürûrî'nin *Hezeliyyat*'ında kim olduğu bilinmeyen biri için kullanılmıştır.

Dikū'n-nefes: Nefes darlığı.

Dīv: cin, peri, şeytan, iblis.

Dümbelek/dünbelek: darbuka; homoseksüel erkek.

Ebnā: Oğullar.

Ef'i: 1. Yılan. 2. (mec.) Fena tabiatlı adam.

Ejdehā/ ejderhā: Yılan. *Sihām-ı Kazā*'da erkeklik organı.

Engel: Sözü sohbeti çekilmeyen kaba kimse.

Engez: Alet. *Sihām-ı Kazā*'da penis.

En-nādiru ke'l-ma'dūm: Nadir, nadir olan az bulunan şey.

Epşet: Edilgin eşcinsel

Erāzil: Rezeller, sıyrıklar, namuzsuzlar, yüzüzler.

Eşek başı: Kuşları mahsülden uzak tutmak ve kötü nazardan korunmak için korkuluk olarak eşekbaşı veya sığırbaşı dikme.

Fālya: Su sızdıran delik, bağlantı oyuğu.

Fariş: Cariye.

Ferc: 1. Aralık, yarık, çatlak. 2. Dişilerde avret, edep yeri.

Ferc-i mazīk: Dar yerin yarığı.

Fırkata: Kürekle giden 10-17 oturağa kadar olan savaş gemisi.

Funduk: Bunduk, gülle; kurşun, mermi, tüfeng güllesi; anus, makat; erkeklik bezi.

Forq/: Kötü yola düşmüş

Gidi: Deyyus, kaltaban pezeveng.

Habbū's-selāṭīn: Mideyi ve bağırsakları temizlemek için kullanılan kroton adındaki bir tohum.

Hādişe: Erkeklik organı.

Har: Eşek.

Hāye: 1. Haya. 2. Yumurta.

Hengel: erkekliği iyi giderilmemiş boğa, tosun; tek husyeli tosun, öküz.

Herze: Boş lakırtı, saçma.

Herze-gū: Saçma sözler söyleyen.

Hisa seren: Yelkenleri açmak.

Hız: Edilgin eşcinsel, puşt.

Huşyeteyn: (husye-tayn) Hayanın çifti, çift haya, yumurtalar.

Hük-m-i Karakuš: (Karakuş hükmü) Mantiğa uymayan, hesaba, kitaba gelmeyen hüküm.

İbne: Edilgin eşcinsel

İfrît: Gulyabani, cin.

İhtikân: Kan yürümesi, kanın bir yere toplanması, birikmesi.

İhtilâm: Orgazm.

‘İnnîn: İktidarsız.

Kabz: Kabız.

Kalaqlanmak: Havaya sıçramak.

Kaltabân: Deyyus, gidi, muhannes.

Kalyeta: Kürekle giden ve yelkenleri yardımcı bir vasıta gibi kullanan savaş gemilerine denir. Oturak sayısına göre 19-24 oturağa kadar olanlara "kalyeta" denir.

Kancuq: Dişi köpek.

Kârîz: Keriz, yer altı lağımı.

Kaşmer: Deli, maskara, soytarı.

Kavara: Yellenme.

Kāzib: Kezbeden, yalan söyleyen, yalancı.

Kefş-ger: Ayakkabıcı, eskici.

Kekez: Edilgen eşcinsel, puşt.

Kekezât: Puştlar.

Kelle: Erkeklik organının başı.

Kertik: Erkeklik organının ucu.

Kıbtıyân: Kıptiler, çingeneler.

Kıtmîr: Köpecik, enik.

Kirdgâr: Allah, Tanrı, Huda.

Kîr: S.k, yarak, zeker, penis.

Kirpās: Keten bez, bir kefen.

Qodoş: Pezeveng.

Qoncalos: umacı, öcü.

Qospodar: Rumeli’de büyük toprak sahiplerine verilen san.

Köfte-ğor: Pezevenk, deyyus, kaltaban.

ķūr: Testis.

ķurumsāk: Pezevenk, kaltaban, delil, kaltayan.

ķuŗyetũ's-sa'leb: Tilki yumurtası.

ķuŗı: Diŗilik organı.

ķũn/ ķũn: Oturak, bũzũk, g.t.

ķũn-dāde: G.t veren.

ķũs: Edep yeri, avret yerleri.

ķũp: 1. Sarhoŗ, ķok iķki iķen. 2. Kıķ, g.t.

ķuŗštenĩ: Ŗldũrũlmeye layık, Ŗldũrũlesice.

ķarķ: Zeker ferce girip ķıkarken zuhur eden savtından hikayedir.

ķivāŗa: Kulamparalık.

ķu'āb: salya.

ķuŗĩ: Kulampara

ķā'ı menĩ: (bkz: nutfe) er suyu, dŖl suyu.

ķanķa: Kũrek esirlerinin oturaķı.

ķār: Erkeklik organı.

ķaŗhara: Maskara, soytarı.

ķecik: Kĩr, zeker, s.k, yarak.

ķef'ũl: edilgin eŗcinsel erkek.

ķehrez: Erkeklik organı.

ķenŗũse: KŖtũ kadın.

ķesķeŗ: Bu kelime Kũfrĩ-i Bahāyĩ tarafından Tũrkķe s.ķiŗmek fiilinden hareketle ism-i mekān kalıbına uygun gelecek ŗekilde tũretilmiŗ bir sŖzcũktũr.

ķĩdehed: Eŗcinsel erkek.

ķirvaŗā-cũnbān: Yelpaze sallayan.

ķuŗlim: Oŗlancı.

ķuŗkallef: Kalafat, erkeklik organı.

ķuŗahher: Puŗt.

ķũsta'mel: Edilgen eŗcinsel.

ķer-made: Hũnsa, kendisinde hem erkeklik hem diŗilik alameti bulunan kimse.

ķerre-dĩv: Ėŗrenķ iblis.

ķĩze: Kargı, mızrak; sũngũ, harbe.

ķorfana: Fahiŗe.

ķroŗpu: Ana babası bilinmeyen.

Palāmār: Bir gemiyi bağlamakta kullanılan halat.

Peyk: Haberci, elçi, ter oğlu.

Postal: 1. Konşuz, geniş mest, kaba yapılı potin. 2. (mec.) Sürtük karı.

Pušt: Kekez.

Püzeveng: Para karşılığı cinsel birleşmelere aracılık eden kimse.

Saḫanḫur: Mısır'da bulunan kum kertenkelesi.

Şamson: Samsun, cenk köpeği.

Şavşa: Savsa vermek, birisinin yatağına, koynuna gizlice girmek.

Şoḡulcān: Solucan.

Sūhte-vān: Softalar, kaba sofular.

Süfehā: Sefihler, zevk ve eğlenceye düşkün, parasını pulunu israf eden akılsız.

Süst: Gevşek, sölpük, tembel, manasız, değersiz.

Şāş: İdrār.

Şeftāli: 1. Genç kızda veya kadında göğüs. 2. dişilik organı. 3. Kalçalar.

Şütüm: Küfürler, sövmeler, sövüp saymalar.

Şütür-leb: *Sihām-ı Kazā*'da Nef'î'nin kendi diline özel kullandığı takma ad. *Sihām-ı Kazā*'da eşcinsel figür olarak kurgulanmıştır.

Şu'bede-bāz: Hokkabaz.

Ṭaharet: Temizlik, temizlenme.

Taḥte's-serā: Toprak altı.

Ṭaşak: Erbezi, husye.

Tāt: Türk olmayan, Fürs, Farsiyān.

Ṭā'ün: Veba.

Tentafora: Tenteleri açmak; yelkenleri açmak; yelkenleri rüzgârla doldurmak.

Teres: Para karşılığı cinsel birleşmelere aracılık eden kimse. Pezevenk.

Teveḫān: İstekli olma.

Ṭurfe: Turfa; görülmemiş, yeni, tuhaf, şaşılacak şey.

Tükrük: Tükürük.

Türk-i pelīd: pis, murdar, alçak, rezil Türk.

Yañşak: Uzun dilli, geveze.

Yarāḫ: Erkeklik organı.

Yāve: 1 Saçma, manasız söz. 2 Azgın, azmış.

Yef'allemek: Cimağ etmek, cinsel birliktelik kurmak, çiftleşmek.

Yeke: Dümen başlarına takılan ve dümeni istenilen tarafa basmaya yarayan ağaç veya

demirden olan kısım.

Yereḳān: Sarılık hastalığı.

Yesteh: Dışkılamak.

Yılān: Erkeklik organı.

Yumak: Yıkamak.

ẓarṭa: Yellenme.

Zavraḳ: Bir gemi, tekne, gondol, kayık.

Zeker: Erkeklik organı.

Zelle: Kün, oturak, büzük, g.t.

Zen-pāre: Zampara

Zıbıḳ: Yapay erkeklik organı.

Ẓıpr: Zıplayarak çılgınca hareket eden, pervasız adam, güçlü kuvvetli, iri yarı.

Zırnıḳ/ Zırnīḥ: Arsenik madeni ile kükürt karışığı bir madde.

Zīnā: Nikahsız çiftleşme.

Ẓirzop: Delişmen kimse, üşütük, çılgınlık yapan insan.

Zükām: Nezle.

ÖZGEÇMİŞ

Adı ve SOYADI	Hatice KÖŞGER
EĞİTİM DURUMU	
Mezun Olduğu Lise	İsmet İnönü Kız Teknik ve Meslek Lisesi
Lisans Diploması	Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Antalya, 2016
Tezli Yüksek Lisans Programı	Akdeniz Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, Antalya
Tez Konusu	Toronto Üniversitesi Kütüphanesinde Kayıtlı ‘1256 Tarihlerinde Şuaradan’ Başlıklı Bir Hiciv Mecmuası (İnceleme-Metin)
BİLİMSEL FAALİYETLER	
Makale: Prof. Dr. Şevkiye Kazan NAS- Hatice KÖŞGER. “Dil yarası, Yüz Karası: Klasik Türk Şiirinde İftira” Kazan Nas, Ş. ve Köşger, H. (2022). “Toronto Üniversitesi Kütüphanesinde Kayıtlı “1256 Târîhlerinde Şu‘arâdan” Başlıklı Bir Hiciv Mecmuası”. <i>Klasik Türk Edebiyatında Gülmece ve Mizah</i>. İKSAD Global Yayıncılık, Ankara, 328-352.	

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

PL
234
B55
1871

Biñ iki yüz elli altı
tarihlerinde şu'aradan

1048

17/195

٢٠

٢٠

بِأَيُّ كَيْفٍ
الَّتِي تَارِيخُ نَدَاهُ
شِعْرَانِ وَهَيَّ وَهَيَّ
وَعَنِي
وَعَنِي زَادَ وَسُرُورُ وَصَدْرُ اعْظَمِ
كُوْرُ جَمِيْ نَاشَا وَجَهْلُوْرُ وَفَرْبُوْرُ
وَحَوَا حَمْدُ زَادَ وَجَمِيْ
دِيُوَانِلِيْ وَدِهَاتِيْ
وَكُوْرُكِيُوَانِلِيْ
جَمْعُ اَوَّلِ الْمَشِيْدِ
تَمَّ

م

مجموعه رسائل
و هیستوریکه
نیم

PL
234
B55
1871

سال کلب احکام کلبیه سنه بیک انکیوز الی التي تاریخنده بر مقتضای حکمای
مایوتان متقدمین و اعتبارات دیوتان منتخبین بقول کل منجه کذاب
خدا لعل الله تعالی الی یوم الحساب هر بر سال فرزند فالی کند و ترکی پر حیوان
بیاد عانه منسوب انکیوز الکلام صفة التکلم مفهوم منجه بوسال خبر مالی دخی
صفت کلب ایل ملقب ایل دیر امدی دالت ایدر که بخاریم ذیشان و
سفرهای دور آنک سرور و صبور لرینه و حد دن بیدون اوضاع غریبه لرینه
و عدد دن افزون جنون عجیبه لری ظهور ایدوب دار الشفا لرد صحترا و لوب
کلابی یر رعایت اتمر یله اخلاق حمیده و اطوار پسندیده لری مشهور عالم
و عالمان اولسنه و زمره دانشمندان و اترک مدار سر نشینان علو و فاعده
و فنون باهیه بهالشوب کلام منطقدن نقطه قادر اوله مبوب اکثری حیات
جواندن و یک داستانندن مسائل عمیق و لا تدقیق استخراج ایلوب بر بر لر
خبراً فخر مباحثه و مناقشه دن خالی اولما لرینه و عموماً کتاب و اربابا قلامک
معیشتری تنزله اولوب عاشق لری چوق فاحشه و ذیقچی فیه لر و قوجه لرین
اشک ایتش سحره لره نامه لرو و شریک لری ایدوب کچم لرینه و دخی شعر طایفه
آر باب دولت و اصحاب عز و رفعت کورد کلری قصاید سلیم و نوا ریح نفیس
ضمنیه صله و احسان مامول ایکن جود فراوان و بلکه دکم و کوتک بمنه لرینه
اورده اما قلم مصطفی دیشکر و لورا و علی تکرله لرینه زیاده نو غیر و اعتبار اتمرینه
و شهنامه خوان اولان ظرفانک و قصه او فویان ایا رانک کار لری بطل اوارب

کیمی بیت پازاری میا بنحیسی و کیمی دخی سو باشیه چاقوب سیاست دلائی اولملرینه
 و کوروداریاب آلت و اصحاب سلاحک رولق واشتها دلرینه خصوصاً قین کسور
 د نبر لریک و قلیج ککزلرک کونلرینه برر چنصر صوتوب تعلیم خانه لرده یوزاوقی بر ایچی
 وین سیه آتوب تعلیم خانه جیلرک و اوچیلرک انتفاعنه و تفننک اندازلقه هونر ایلیان
 تمام یملرک کا هیجه زورلی صفی به راست کلوب تفننکری جائده حد سنه و کلنکشدکه
 طالب اولوب آتیلرله اختلاط ایلیان ایشترک سکرکی بک منتها یایلر چکر کن
 قاصقلر یاریلوب طشوق ضربه اوغرملرینه و نانا و طائفه سی قمار خاکسار اوزرت
 اقیلر ایدوب مجوبه جارتیه لروناره اوغلانلر چقاروب نکرات شهره ملال و خوش
 دهره کدر و کلال کلوب اکثری مصریابوللغین اوزدایدوب بسترک دیار اولملرینه و بو
 سالد طالع طائفه نسوان کیر سخت لوندان کبی قوی اولوب فرخلر کبی خندان اولملر
 و زمرة رجال ملال تمام کثرت اند و همدن دلا کلر سکی سزکون و کریان اولملرینه
 و طائفه مغلمان و لوطیان مفلسان خیال کون دبران ایله خلق فراوان ایله دت
 عاجز اولوب جانلرندن بیزارا اولملرینه و زنیاره نکبتلر دخی کبری النده قودومش
 کوبک کبی سگ سگ کزملرینه و خیزان کونداد کان بوغازی طوقلقنه هر کیجه
 سکشد قالمملرینه و فواحش یحیا اشخاص شقیایله قیزمش قانچقایت کبی
 چالشوب و هر کورد کلری نکبتلر قویروق صاملرینه و بو سالد خوسنغالده
 سکر سرکردان واملر فراوان و کونلر اذنان اولوب علوقه جی اولملرن کاردلرینه
 کساد و شوب اکثر متاعلرین بریل ویره سیه و التی آمی غوغا سیه ویرملرینه
 و صوفینوزک ثقلنه و سکشلرک جمعیتنه و یساقچی او طه لریک فاحشه لر ایله
 زیب و زینتنه و خلایق مابینده تزویم و نکاح و سور و مسرت زیاده اولوب
 اکثر عورتلرین ارش چار شویبه کدنجه آدم غائب اولدوب آخیر کسینه یاروب
 اختتام اری کد کده ایکسندنده نکاح فتح اولوب بینه ازلکی ارینه حکم ارنسینه
 ربوسیدن نیجه محله اما ملرینک فضاحت و عزل و عقوبتلرینه و محله ایچینه
 زوقا غریجان اوغرملرینه و کوب خورنلرک هجوم کلادن آمین و ناعل مرام اولملر
 اجلدن کلابلرین نیجه سنه ایکنه و غمارنه بوکن بدزملرینه و محله بیکملری اولملر

سکسکه جمله بی بکریو کز در خواب واستراسته واروب کجه قول کز نلری او بور بولجق
ضرب شدید لرینه وبوسنده عورت طائفه سیار لرینه بره کوبک کبری
دار عورته بره فایحق خچه دیو کلیتاً کلیتاً خلد اشوب ز بر لرینه یوز لرینه آلم لرینه
وفصل بهارک کوز لکنه رسقهای عالمک شنگلکنه واذ هاد نونا کوز حد دن
بیرون اولوب جمله دز آغه لاله سنک و عرب طشفنک چوقلغنه حتی جمیت
سورده او نوران ظریفه فاد بنحقلر بر لرینه دست آویز ویرکند آکوز رملرینه
ویاز فصلنده میوه لرفراوان واضعه لذتی یایان اولوب کیر خسر بی لذید لافه
خیاش و فح زان بوموشق لوب انجیری و ذله خیزان ایچی قیر میز فوجاغه صغیر
لایسکی قار بوز لرینه و افرتنه و فضل تابستانده حرارت و بیوست شدت
اوزره اولغین مغملک اغزلرنده توکرک دخی بولغیوب آواجکد کی لعابنه فنج
اولم لرینه و کوز فصلنده بیمنت کونلر سکیوب و بیقیاس صوصه لرا اولوب
ادادل صره ضیا فتنه مائل اولم لرینه و قیش فصلنده برورد حدن اوزو
اولوب حماعلر ده کثرت واستی حلونده جمعیت اولوب دلاک دابر لرینک مشری
قیز در مسنه و مغملرک در لسنه و بعض غلامیاره یاران پشمالی چوز یلوب
ایچه دو کلوب کون اوچندن رسوای عالم اولم لرینه و تمام حلونرنده پشمال
آصوب خیال کون دلبران ایله خلق فلوان سمنه سالک اولان طشق و ستوره لرینه
ندامت و فضاحت و غریب الدیار باز رکان و تجارت طائفه سنک ذوق و صفالری
زیاده اولوب اکثر کج فاد بنحقلر و سازنده فاحشه لرسوب سرمایه لرین و الدرملرینه
و صید ماهی بدنار ناجوز و لافوز و قالقان بالغندن فاده لکوز ملرینه
و کچی و کیک بویوزی صتان کیدیلر زبان و خسران چکوب صکره اوکوز بویوزی
جکیم ایدوب خلایجی و ذهک کرجی اولم لرینه و سازنده کان و غنیانک
شهر تلرینه میخانه لرده و مجالس ازارنده صبا حدن اخشامه دلچالوب چاغروب
صکره ایچه سرقوغولم لرینه و ثقلت و دعوت ایدوب ایچماستیان سازنده نک
سازم باشنده قرلسنه و بوسنده حشرات ارضک چوقلغنه باخصوص
کوز بلانک شدت و یاوز لغنه اکثری کج عورت و تاز و اوغلانلرک

یکجه دوشکند. بولونوب ذهرک دوکوب هلاک اولسنه و حامله اولان عورتلر
 صعوبت و دشواری واقع اولوب اکثری کوبک باشلی قطیر چهرولی ماستی بجاقلی
 وبرقرندن بشر التشرطو غسنه ورجان طائفه سنک عنین وضعف باهله
 خربن و زوجه لرندن استخیا ایلوب بالضروره مراجعت حکما ایدوب اکثر
 قوندز حیا سندن و خصیه الثعلبدن علاج بوللمرینه و عفونت هوادن
 و کثرت استعمالدن تازه دبلر لرده چکه و جرب و بواسیر مثللو مرضلر ظهور ایدوب
 اکثر حقه بشریه دن شفا بوللمرینه و حکمانک بومقوله علتلر ایله علل اولنره و بر دکلر
 شربلر اصابت ایلدیگی اجلدن بوز آغ اولسنه و کبار بخادیمک بعضی لرینه اکابر
 مرضی مسلط اولدیغی اجلدن توانا عرب کوله لوی و زبردست قراقلری آغری بهالره القوب
 صا تیلوب اسیر جیلرک فائده کوزملرینه ذله کبی صفره وی ترکیب و ذکر کبی
 بلغی مزاج و کس کبی مری طبیعت اولنلرک ذوق و صفالرینه و اختلاطلرینه
 و انبساطلرینه و بربرلرینه بیمنت واروب کلمکلرینه و نبات و سمبزوات خزم
 و خندان اولوب پراصه و توروب و شلغم و یلان بصد رغنک سرافراز لغنه
 و حال جویان و غلطان و مزدوعان نادراندن اولوب اما بوزحق و طاری
 بی نهایت اولوب قوشپازلرک ذوقه و بوزه جیلرک سعادتته حتی ایکی
 چانچاق بوزه بر اچمه یه اولدیغی اجلدن ارباب عزت کجین ظرفانک اکثری
 بوزه نوش اوللمرینه و احوال دآبه و حیوانات و چار باقسنک بعضی ندن
 سوئی واقع اولوب اما صبا و کرکدان و مرصوان اشکی و بویونوزی چارداق
 کبی اولان کیکلرک جو قلعنه و اقسام پرندکان یعنی طیور جنسندن اوهرک
 و قاز و طاوق نوادراندن اولوب اما علاج قتان و صقسفان و قویروق
 صیلان و باشند قره نک دفتربنه و حکمر احوالی تنزله اولوب علی باشا
 ترخنه صایتیلان متاعلر بر اچمه نقصاننه اولوب اولدیغی اکثری ویه سیه دلالت
 ایدر و سعی و کوشش ایله اولانمز و سیم ذرایله اله کیرمز بلنظیر بوغیمه لرک
 و نازک مطهر لرک یاریم غروشه و بر ربه صا تلسنه و تنانده اولان
 سوخته دان و مفلس ناتوان دبلر لری پیداسنه امکانلر ارنی اکثر مانده

دلیکلی صایون ایله دفع توفان ایله کله ابدی جلدن اذ میر و طرابلس صایونی
برمقار قیمنلوا و لمسنه دلالت ایدر علام سما و برنک وقوع و شیوعه حتی زهر
ایله کیوان برج آبدیه قران اینلیوب نخوستی دریا کنارنده اولان موضعده شایع
و اکثر ار لرله کویک لر چاقشوب انمال شنیعیه ارتکاب ایلملرینه و بعضی مجالس
ارازله مستلحه غوغا دقان و برمشاد بالبنان زنیارنک قتلنه و مشهوره
فاحشه نك تاشه و اولاجلدن نیجه مجلسلر و مسکشلر با صیلوب سو باشی
و افرعواند و عسسلر بی نهایت فوآند حاضرا ایلملرینه یعنی قویر قلی یلدر بر
صراز اولوب دلا ایدر که قریان قیونی کبی کوی بیوک و قستی کچور مش
ابتدالنه و قویروق باغی چوقلغنه و قویر قلی کورد طائفه سنک ایچنده قته
و فساد زیاده اولوب اکثری بنه مرضنه مبتلا اولد قلمری اجدان معتاد ابو جلدن
دیو غیرت و عار لرندن غیره کشف اسرار انیموب کنده قویر قلمرین بربر لرینک
کوئنه صوقوب دفع حال املرینه . علایین واقع اولوب تاثیر ایچتر
تازه دلبر لر و کج اوغلن لر دوشوب مکشلر ده و مسخره حله و بعضی قبیح کاه
لرده دیکشک اوینایوب بربر لرینه سوروشند زملرینه دخی واقع اولوب نخوستی
بیرو اختیار لر و صقاللر بکار لر دوشمکین ذکور تلک چانلرینه کار ایدوب
جمله دن بعضی تازه حد متکار لر اقدیارندن قاجوب مصر کیم لر بنوب و نیجه
کوتلر و سروب انبار ده اولیحق بول شلوار لی کجی ماری بول لرله بالا مار الله لرینه
صکره دومن اغاخنه بسته یلوب کوزلری قوز قوغنه دوشسته دخی صید ماهنه
هوش ایلان دابر لر بالقیلر ایله قایقلر بنوب بالق طور کن و افر کفال قصب لرینه
ولب دریاده اوذن میخانه لرده با صیلوب میخانه جیلر آصیلوب مجلسلر نال اولوب
ارباب عشرت اولن لرک باشلرینه درلودر لوسید صالر کلوب بعضی کت نازیا یخوت
دکذیمه لرینه و بعضی لر یخوت کود فرمان اولنوب هر کس بقدر ضویش کرفتار
محنت است مضمونه ماصدق دوشملرینه باد سموم اسوب اکثر زمانده وفات
اولغین مغلرک دماغلرک ذکلم و مهر لرک سست اندام و نیجه سنی چدام اولوب
جودن لر دوشسته ایمدی بوینده متعین و خاکی ای مکذبین فقیر بر نقصیلر

المحتاج الى مهر ذالكبير بويله استخراج اينديكه بوسالك اوائلنده كلان مولود
كوزيش اصول وغايت مبتذل كوپك كبي بى عاراسواقده سگشمكه اكاشعاراوله
ونشت بيجا وخيزيوفا اولوب اقالواطه سى ليد اوله وبوسالك اواسطند
وجوده كلان مولود ولد محبوب وديسند شوخ شهوند نازنده وطان وحسن
ايله بى اناز اولوب لكن زياده معقول وكوفى غايتده بول اوله وبوسالك اولخنده
كلان مولود سپاه چغره وپوزى برده اولوب سگمكه معقاد وكوت ويرمده استا
اولوب و تخلفسنز وبرر واجه سز مروتند سكيلور اما كوفى بواصرلى
اولوب قوت ماشكه سى آذ اوله وبوسنه ده ايكي دفعه خسوف واقع اولسه
كر كدر احكامى خسوف كل در عقده ذب واحكام اشبويك الى التى جمادى
الآخره اوندوردنچى كوفى يعنى جمعه كوفى طلوع اقبال دن اون بر ساعت الاسكز
دقيقه مرورند تحت الارض منور و منخسف وفي الجملة مكدرا اولوب
منخسف طلوع ايدى دليله مرقومه ده اون ايكي دقيقه مقدار كذا ونده دوش
ونابنده اوله ايمك دلالت ايدركه بوسنه ده فواحشر وزكاركه اعتبارى
وعامة ذيقيانك اشهادى اولوب حتى بعض منخوسه وفاحشه بر نفوسه
بدستاندن عاديئ لباسرايله مزين نيمه آم اغزلى صردغان جلبيلرى
تشيئر وينجه سين رسواى عام اتمرينه وبوسنه ده فاحشه لسرده
كثرت وزنياره لرده فلاكت وپوزه وتكرده سعادت اولوب فائق
الافران اولميرينه وخسوفك تاثير قوا و ذنا بوقوشى وبلاط محله سى
وكاغد خانه جابرش وبوجاق باغى ستملرندى واقع اولوب مدت نخوسى
تمام اولسه كر كدر خسوف در عقده واحكام اشبويك
الى التى سنه سى ماه ذى الحجه نك اودردنچى اشين كيجه سى درمت اصبح مقدار
منخسف اولوب وينه شب مزبورده سگز ساعت مرورند تمام منخسف
وسروشن اوله ايمك دلالت ايدركه صوفينورده وساثر مسكشدرده اولان
مفعول ويجذولر مهرز مغلما ندن محروم اولوب افلاسدن محتاج لباس
اولميرينه وبوسنه ده نفود زياده مفقود اولوب اكثر ايجده الله سگمكه

اعتبار اید نرا صحر و خیر ترینه و دلبر لرده علف و تازه لرده لیت مهرد
نظمان آلوده و کیر لوطیان رزاند و ده اولدیغی اجلدن اوغلان پوزه و نه بر ناک
پوز رش آع اولنوش شرمند اولمیرینه و اشقبا ایلد الف و نادان ایلد عشرت
ایلیوب مستانه غوغا و دعوی شجاعت و ادعای شهامت ایلین قلیچ کزلرک و کله
بوتلر صرمینه مسکلمیرینه و کورت بواصر نهاد نقیبت اوزره اولیوب نراد ایلد
اتحاد لری اولد قلدن بدینلرنده جنک و جدال واقع اولسنه و لک اصل کزلره
ابتدال و مغیله انده نفعال و مایو ثانده کدر و کللال اولوب مسکشر خراب
و پوزه و نکلمیریتاب و میخانه لرجه شراب و مشربلر نایاب اولسنه و بو
خسوفک حکمی صوفیوز و قاقوله میخانه لر و سائر لیمان و طاش بیشکون
ستلمیرینه اولوب مدت تأثیری یتمش اوج کون و معظم نخوسنی او توزد و
کون متمادی اوله پوزه و نکلمیر دسباجه دیکر

جناب واجب الوجود و مفیض الخیر و الوجود تنزهت ذاته عن الالد
و المولود خضر تلمیریک اراده الهیه اذلیه سیله سلاطین عظام نصف تارسم
و خواقین کرام معدلت انحامک زبور افرازی اورنک خلافت و نجاش و رونفخشا
اریکه سلطنت و شهر یاری اوله رف ساینه عدالت و ابه مکارم احتوا و ظل ظلیل
منخت پیر الی مانند ذرح طوبی باعث توافرا من و ارامش افطار رجهار
و سبب و تراید اساسش عامه عالمیان و شمشیر قهر و سطونلری و سبله ان
قطاع عرف ارباب یعنی طغیان و صبت طبل شان و سکون مهابت انبوهلری
ربعافکن قلوب قاسیه برخواهان اولوب قلم مکارم توام عدل و داد لری
بادی دفا هیت کافرجهانان و باعث حصول امال کرده حاجتمندان اولقدن
ناشی یاد شاهان عدالت عنوانک اتصال ظهور نسل جلیل و بروز نجل نیمیلری مستلزم
ترتیب اجزای نظام عالم و مستحکم رابطه شیرازه احوال نوع بنی آدم اولد یغنه بناء
سلالة طاهره سعادت باهره سلطنت سنیه نک تکثر دتماد یسی الطافی الهیه
و موهبه سیمایه ده مأمول و منتظر ایکن فحمد اثم حمدا وزانی و هوبو بشیم
انفا تراهل قلوب ابله غنجه مرأم بالای شاخ کلبن امله خندان الوب

اشوبيك ايكوز او توزايكي سنه سى ماه ذى الحجة الشريفتك يكرمى دوردنهي كوفى
 ثمره شجرة دولت ونوباده باكوده روضه سلطنت دولتلو بخانلو شهراده
 سلطان سليمان خضرلرى مانند ماه انور رونق انداز برچ مهد وجود ومثال افتا
 بجا نتاب لمعه فرماي وى كهواده شهود اواق ملائسه سيله بوبشارت مبنائسه
 اسرت ظهور زندان بالجمله سكان مفر خلافتشان حائز شادمانى و صبور و هين
 انواع انبساط و سرور اولد قلريه بناء اشوعنايت سبحانيه وعطيه الهيه تشكر
 دار الخلافة عليه ده وجوانب و اطراف و حصون و اكافنده يدى كون طوب شنكلكر بله
 اجراي ايين مسرت اولوب بونعت عظمى وموهبه كبريانك طرف طرف ممالك محروسه
 نشريله كافه عباد الله منظر ابتهاج و انبساط و قرن انواع فرحت و نشاط
 اوله رفق بالتضرع والابتهاج دعاي دوام ايام عمر دولت شاهانه و ثنائى قيام
 فروسطون پادشاهانه بي اذ دل و جان تذكاز و تكراره صرف اقتدار بله مقتضاي فيضه
 دمتى اجرايه ابتدار ايتش اولمريله تزايد شان شوكتشان شاهانه و امتداد عمر و عافيت
 قرة عين خديو انه ايجون مشايخ و زهاد و سائر عباد صداقت اعتبار طر فلرند
 مساجد و محافلده اداي دعا و ترتيب انواع محامد و ثنائيله در سعادتده اولدني
 كبي يدى كون حصون و قلاعدن طوب و توفيق شنكلكرين شان سلطنت سنيه
 اجرا قلنه رفق اظهار مسرت و شادمانى يه مبه درت و بو وسيله ايله و ديعه الله
 اولان فقراي رعيه و اهالي مملكت قعد و تجا و زدن توفى و مباعدت و لائق يابنده

ديباچه ديكر مقام

روز و ليال مواظبتنه حاوي نقدينه ابتهاج اولديم اربعه مخصوصه داوريلك
 عنوان ديباچه مقال قلند قد نصكره مفروض عبد صداقت مفروضيلدركه مخصوص
 ذات اصرف سمات كريمانه اولان سبحاى جهان پسند صادق پرورى و عنايت
 ابتغاسندن ناشى مجرم عيبد در محرمه لر بنى احياء اراده مكارم افاده سيله تسعيد
 ماموديت عاجزانه مى حاوي بود فعه نطقا اساده سوي بندكي بيوريلان
 فرمان نامه سامي جد بويلرى مانند شهبال هما فرق عاجزانم ساينه بخشا و مال
 مكارم اشمالي دهين از عان عبد مصداقت انما اولون متضمن اولدني تبعه ايت

ملاطفه ایات خاطر نوازانه سندن استنباط اولنان فرحقرای نوارش والتفات
 و مزایای مباحات فرمای محاسن توجهات و بتخصیص مامودیت عاجزانه محی
 تمبده شایان بیور بلان احسان و عناشتری چاکر خصوصیت پیکر لرینه سبب
 مخصوص نشاط و مباحات و باعث مستقل افتخار و مسترات اوله روق
 اولیایده اواز ماشر تشکر ابدا دانا سنده حق احق ولی التعمیل نندن لمعه نشاد
 منصه کمال اولان نیرشها مفروغ توجهات جهانداری بر تو باش دیجه استبهاک
 اوله برق بود فعه مکرم بی نهایی حضرت تاجداریدن ربنه سامیه و داد تلری
 ایفا سینه نکه و جمید سنجاق لری توجیه عهده دولتری بیور لرش اولغین همیشه جناب
 خداوند و دوزد ایام عمر دولترین روز افزوز و جاه معلا ی اصفانه لرین متین
 و مسعود ایلنوب کافه حال میامن اشمال لرینه توفیقات الهیه و تابیدات
 صمدانیه سن یاورد و دهنمود ایلک دعوائی نادیه و تکرار قلند بقی افاده سی
 اجرای فریضه تشکر و محمده نعم الذریعه اتخاذ اولنه رقی استغای توجهات
 سینه لری معز بنده عربیضه عبودیت فریضه تقدیمه جاد فاولند بقی
 بمنه تعالی محاط علم دولتری بیور لرقده قدیمی مالوف اولدیم محاسن توجهات
 سینه لری حق عاجز انده کماکان شایان بیور لرق بابنده امر و فرمان

بدا ت ایات هذا النظم

ایدوب حکم قره قوشی قضا کر لکه فتاوه اگرچه باقد جانک بیکسانک حکم باطلله عرب اوغله کوی بوقلی کیرنجک لبتدث کندی کورینه کم ایتدی بلم ورشه حشریدر صفین دلنده آملک کتمه یا بانه دیوا بغلر شه ما باستی	آنچون تاجهستم مسندنده یابک سجاده کهاک کسانه اولد ناردر و سرخده عربزاده یک پسمانده سی اولاد و عیالی اقا قوطی مارا بله تر باق بخولد عجب کوته یار اولد که اغزی وارد لی بوق بر طریق ایله بنه بلع اده سند سیکلور
--	--

نظم عینی در حق سبیلزاده و هبی

یکی کونیده قوماش نازه یش اسکی شرایب یسون ایچسون دیودیل اوغیل یش یش یش	باق شو و هبی کاورک ایلدی کی پیشه سته مزه دمی برینه سفر سته شیشه سته
--	--

د زحق سر وړی	
اوسوړی ترسی با که کفشکرد برامش	بندخی عورتک فرج مضیقک سکرم
قالی صوفرا یکن بریلور ایسه سکیمه	بن آنک اوسته سیم هم سوکرم هم دیکرم
ولید زحق وهبی و سړی	
کندی فرعون ایله نرو و جهان بند شمدی	ایلمز دهری فلک شاشه و بوقدن ظاهر
برینی طوند آنک شوایکی مرد خجیت	بری وهبی لعین بری سروری کافر
سر وړی د زحق عینی	
وهبیا ایکنری بردن ادب سر عینیم	اشته هنجو اتمش اینشت بنده جوان دیکم
عیرت یوقی آتوب ورته او صلا ندیرم	سن باش طوت دلی پوشند کوتنی بن سکیم
سر وړی د زحق عینی	
کفره سفره سنک دال فاوغد رعینی	شایقه کیسه باشنه بلسه بار هرکس
طونیدنی کی سیکدن قاریسی کند دخی	طویماز ایش هله مو میار آج کوزله نرن
سر وړی د زحق عینی و وهبی	
کوزلی عینی ایله کوز وهبی ایدر پاکشونم	آلور انلرده جوان صانورم چوق سورمز
ایکسده کوپکدر سکه یم قبه لرین	برسی کورسه دارلمز برسی هیچ کوزم
سر وړی د زحق عینی	
کفتگر دینکله عرصه کچلمز عینی	کورممشد زخرفا سنجاین بر سوزلی
عورتک پوستال ایله اوده بولایم ستی	سکا ام سکماکی کوستره یم آکوزلی
سر وړی د زحق وهبی	
بر زمان طونخانه ده کور لک وهبی طوبک	شمد بوش ایلک یانور جو ملکچلرده کوپک
جواب وهبی	
قبض ایکن صاگر زده صید نیم مضبوط	اشتها ایله سر وړی بوند ما ضرلوب کبی
بنده بریک ضرطه ایله یرندم آنک بوخته	شمد یچک بویله همان بوق برکز ضرطه
سر وړی	
قبض اولور سه مستحق وهی ترک یلید	نفیض شیلر مشور صراط ایله خرتوب کبی

قور قوسندن بويله يستهر سباط الفئه
نيجه شا داوولزاها لي فز بوشوقله
خارج از آداب تاريخن بوياران سولده

هر قجي كير شفتالي قالدر سم چوپ كي
بولده وهبي مصطفىا فك شمع اقبال ضبا
اولده ديوان كاتبي افلاقه قاسق مصطفىا

در حق كورجي پاشا

زهي خسران دين دولت فك مسلمان
نه ديوا فسا يوق بربار كير فيل بيكر كيم
د و نرد ي نوعي داده كي شكلي فيل معكوسه
ذن وشوهر كچه صاحيلدي بيله نوله جمع الوسته
فلك بربويله بوق صيخردي فرق دوز كاو كر
فلك فان صيحه تا بسته نيجه صدر اعلايه
نلرايتد ندكوفته بيد اولدي عالمده
طوتاليم كيم خريم صحر قله پرورش بولمش
وزير ملك اسلام اولغه لايقيد راندن
مسند دجله كورجستانه كر كورجي اولور بوي
طبع بر مرثيه داننده ملعونك كه خرسندن
قورمش كند يوشمدر طشاغن يوقسكيم انه
كه صيحه باصدر بوقجهال هفت اقليمي
كورن تماخ مسقي صانور سه نوله تركين
دهاني بوقلي بوستان كوكوبا كه وسعده
براولمش اولقد رچركاب بني ودها نيله
بونچيكون سوليش كويا كه عزمي زاذ بوييتي
دهان غيب انقيه به نسبت باكدرفقت
سرابا هبكل مرادينه باقدجه اما بر
بحسب ضرطه نيخسته ديود مادندي
وزاون كيمده در كورهي نظام الملك اصغر

كاوله برديوخني مالك مهر سليمان
خرد جاندر دردم اكر اولسيد يالاني
كوتنده كير خردن اولسه كر خرطوم طولاني
بوقانجق ديودر كويا اولار كا غول شهواني
كون كج بر تيبده كله كوپال كيواني
شفق صانور كورن خون شكاف كوزد ورائي
ايدنجه تا وجوديله ملون صدر ديواني
وجودي نظير كيم بولنمزا كا بر ثاني
طوكر چوباني كورجي ارمني لزي چنكاني
مدد كسبر ملك اشتهس بو ظم وبهتاني
يو طر قوبروغندن بولسه كر خون باباني
نيجه خاديم ايدر لر بويله عفرت كرانجاني
اوصور سه لرزه قال ايلر قباب هفت ايواني
دها نندن كلور بوق كي داتم بوي تهاني
اشك باشي كي بربرديكاش كهنه دندي
دبي يوق برخلا در كويا جاه دنجواني
الهي دمبدم علمندن افزون اوله عرفاني
كس نابا لكجه لوطي خصبه داني
تخيلا بنمدن بويله تصور ايندم آني
مصور نسبت آخرده بطريق نصراني
اولورمش بر عجوزيله نظام دولتي فاني

قتی اولصد راعظم که فرط فهم داشتند
 خصوصاً بر بنم کمی جهان داشتند خوان
 او خنچی دفعه در یو حق بلاسن ویر مملو ناک
 کلنجه بودمه هر که وزیر اعظم اولدیشه
 برای کجی همد اعظم خود کمال لطف طبعیدن
 بری خود تا بر آبلق بولدن ایند جازم احسان
 پنجه مفتی عالیشانکه هر برش زماننده
 بکا ایند کمری عظیم و تکریمی کوزیدی کز
 و حالا شیخ الاسلام حقیقت سنج و حق گو
 وزیر و مفتی بی قریاد شاهان جوانی کوز
 ایکی سلطان عالیشانکه فخر ابلر وجود بده
 کوزدم هر قصیده سولدی که هر بر سندن
 نه خدمت ایند یکیم بن خاندان آل عثمانه
 جهانی طوندی نظم له سراسر شهرت نانی
 خطای ایند هب بونلر نبوق بر کوبک کوز
 وزیر اعظم اولد او بده برنر کوز بی نادان
 او حق کوز بکا دولته بغای مناصبده
 سپاهه سوز کجری دیوعد رایلر سه کذبایلر
 بکا بو کوچ کلوز اما حقیقتده عدالتد
 که نه ادراکی وارنده ورنه حسن اخلاق
 جزاسی بو کاهک کذیمی بھوانیمد وزیر
 بلا بودر بو خر لکده شریکمدر ایکی محروم
 آنک وصافی یا وئسی کر که ریایزیم همیکار
 اورو سزاده تراکله اوصور سه بورنجه
 هله عمر نده همیکل انشدر بویله برنر نک

ارارلردی رعایت اتمکه رصاحب از عانی
 و برلردی صله محصولی و حاصل کانی
 که یوق بره بنی غزل ایندی اولمشکن شاخوان
 مراد نجه بیلوب قدرم بویو نجه ایند لکسنا
 ایدردی کاه اندیشه مله گفت و کوی وانی
 که بر مکسوله کوندردی بریر سیم همیانی
 ایند ردردی کمال اجتهاد حقه نعمانی
 اولنجه رشک ایدردی صدر الدین شروانی
 سوال بده نه در حقمده کورکک زرافشانی
 که یوقدر کوزد یکیم احسانلرینک حد بایانی
 کرک قاج شهنشاهی کرک تخت جربانی
 هم استخسان و هم احسان و هم لطف فراوانی
 بیلور لر هب شاهدمد رقدسان غرض نمانی
 آنکه خطبه دن طرح ایند بیلر سلطان عثمانی
 خطا کندیده در کمر بلز اضلاع قدر انسانی
 اکا جوق کوزدم اضلاع اولدادان عنوانی
 قوجه صامسون کوی قاید ایمدن بز دلیم نانی
 نیچون ایندی حمایت بر نیجه یهوده حیوانی
 نیچون خرنک ایدوب مدح ایلدم بز بویله نادانی
 هیچ انسان مدح ایدوب بویله غرض چکنلستان
 جزا کار یکنده عاقل که باز اید پشیمانی
 که زعمینجه کیم نور هر بری عرف حاقانی
 ستمد بز بو محله یاد ایدر ستم غیری یارانی
 قتی ناز کدر اولمو حه تنزل ایلر آتی
 خرناند خرنک کده وارم کوز و نسک قرانی

که اتمکچی کی بی دینی مدح اتمش در او نخریم
 هله بن تائب اولدم همچون هم انتقام الدم
 یازوق بیغ زیانه کریمه کم ضرب مثلدر یو
 ولی بن عکس نه ایتدم بنم کور عقل و اذراکم
 صوکنده یوبله بر خنیز یاربله دوشد سیرکارم
 مکر بر قتل عام ایتدم یته یاران نا اهلله
 بود کلوا التفات اتمکده چوقدر یوبله ملغوق
 دعالر ابد لم صد قیله شمدنکر و امولایه
 کیدرسون بوخر اتمقیری جدر د بواندن
 قدید اولسون قازق باشنده فالسوخشرد

اکا نیت دینور بوخسه افلاطون شیطان
 آکروسی او نخر لکده قاور سینه ارزان
 ایدر لر جانور نیجه شمشیر برانی
 که همچون ایتدم مقدم جمله یاران سختدانی
 که چقر دامن اندیشه دن ناخته دک فانی
 کاوله اندیشه نک یکر نک دامن کربانی
 دمیدر طی ایدرسه خامه کروانی و هدیانی
 که اولسون خاندان آل عثمانک نکمبانی
 کجیرسون برینه بر اصف با کیزه اذغانی
 قرونسون اتی تاباقاب قهریز دانی

لاحق کورجی یاشا

کورجی خنیزری اصامسون معظم اکوبک
 وائی اولد ولته کیم اوله مرتبسی آنک
 نه کونه قالدی مدد دولت آل عثمان
 خدمت دولته ساثر و زاردن کوره لر
 نه احاشدر او صدره بوزمانده انده
 بو محالرد که بغدادی له شاه عجم
 صاندیکز ایکی طشقنیر اولوب خاتلقی
 پایمال ایلدیکز سلطنتک عرضی هم
 هیچ خاتلق صانیلور می هید بسرخاثر
 بکده بغداده قیره عسکری خان قانار
 سن قدر دشمن دولتمی اولور آخنیز
 عند اولنسه اگر اسباب نظام دولت
 اهل دین دشمنی دین بوخسولی بر ملغون
 سنده اسلام اثری اولسه اگر زره قدر

قنده سن قنده نکمبانی عال اکوبک
 بر سنک کیمی دنی جمل مجسمه اکوبک
 هی بازق هی نه مصیبت بونه مایم اکوبک
 بزفرد مایه فوجه وادی اقدام اکوبک
 اولیه صاحبی بر اصف اکرم اکوبک
 ارضرو می ایده تسخیر ایازه هم اکوبک
 کیمسه بی ایتدیکز بواشه محرم اکوبک
 یوق بره اولدی تلف اولقد ر آدم اکوبک
 طوته لم اولما مش اولفته معظم اکوبک
 اوله سن سن نیه دستور مخم اکوبک
 نه طور ر سلطنتک صاحبی بلم اکوبک
 سنی قتل اتمه در جمله دن اقدام اکوبک
 اولد زلرسه اگر جان جهنم اکوبک
 ایلزد او المان داده می همدم اکوبک

بو قدر جرمله سن صاع اوله سنده نه بن
هله بو حكمة كافر قاضيسي و لمز راضي
سني هجوا تمكه قتله نردن استحقاق
سكاشتم اتمك اولور ايسه اكوتله سبب
طشغدن هله بر قیل قویار قادرايسك
بركنه قتله رضا واری شریعتده صورا
طوته لم مفتی سكوت ایلسه حق سويلده
بويله قالمی طشغسر الله دولت
حق كوتوردی عربنی كندی هله دنیا دن
قیله ناباز مكر بوكله ده لر تابونك
فبرلرده چكمر نجب لاشه کی كیم
چاك چاك اتمشكن نیغ زیا نمله سنی
كه فراموش ایدوب اولمرتیه زحمك ایس
نك طور ركن بنی نكرار نیچون انجندك
صكره ددیرم سكا اول فاحشه نشر دیکنی
قویروغن باضمه نكارا و بورازمه هانك
سن طشغسر اشك اول كیرلی اوده باقیشو
طشغك اولسه نیجه پكیره شور دسكا
تشكر ایدردك طشغك اولد بغنه دالم
بر زمان مهرزا و جندن اكاده جانتن اید
او غلنك برتدی بقله کوتنی نبت ایچون
صغلك بنگ طشا غنده بترسه بنه سن
نیجه مفتی اشك اتمش و بر جاد و در
نه لر اتمش درا و بیچاره قان انه سسته
اینه دلا ایچنی فجه مکاره در اولك

واجب القتل اولام انی نجنك اظم اكویك
قنده قالدیك مسلمان مسلم اكویك
سن نه سن بلسم ایا كافر مبهم اكویك
قتل عام الله همان طورمه دمازم اكویك
اذن حق اولیجق قصدینه منظم اكویك
كورنه دیر حضرت مفتی مكرم اكویك
بوئی بردها دیگر اعدل و احكم اكویك
نولك یا غیرت شهنشاه اعظم اكویك
كیم كتورسه عقبنجه سنی بلم اكویك
چكه مزجیفه مرداریکی آدم اكویك
واری سنجیلین دیوس ملحمه اكویك
قنده بولدك اولقدر یاره بمرهم اكویك
قوردروب نیه اضر دك نیجكم اكویك
بنده می صوبج بنه مغفوله چكرسم اكویك
حق بلاکی ویرده اول فاحشه یه هم اكویك
دیسك اولوردی حذر اول فاحشه ملزم اكویك
بندربوب صر كه تشهید ایدرسم اكویك
اوبنا دزدی سنی چون حرص نعلم اكویك
فجه دلكج غمره یلندی دیرسم اكویك
كوردی قالمز کیرنك مهره هر دم اكویك
ابتدی سواي جهان سغره عالم اكویك
صاقن الدانه اوفورته اوتوراسم اكویك
ساکه ابوخرلابوقهم و سرسم اكویك
یا بیونق قرنداشنه دخی مقدم اكویك
بشدر فاحشه دریا كره درهم اكویك

کندی ز عیبه دید که باکره بوخسرم اولور
نقدردله تختاله ایسه قودق آما
دکلم مفتی وملاکه بنی ده خرایده
کیر هجوایله کوتن برن دیم اوردوسید
ملاسلطان ذیققی باشیده اولسه اکثر
کوده اور فیه سی ترک کلیتی کیرلی کار
اولا محکمه اولور می اول اوده که اوله
صدر دین زاده فقیه نه اهانندربوا
بویله در رومده تمیز نضعت اشته
قیه اون بش سنه بی کچدی که نفسیر یازار
یاز راه او تعبیری کوزل شهرت امله
اونله شهرت امله ایله طفلی کون یاک اتمز
اونله باوه کلرک علمی ندر فضل ندر
اندن اعلا بیلور اولر دی نیم قدر می هیچ
غرضم جفلی تحقیر قدر آنک بوخسه
بکانستله خرا اندر خراکن ونسیینه
سن قدر خرد اولور می عیبا دیاده
کافر کرسنی هجوایندیکه نادم ایسم
اعتقادجه غزال ایلدم انشاء الله
هرکه باماستبزد بجد بستیزد
سن نه آتم که ذبونی کشتم از جرخ فلک
حشره دک صاع فالور سنده سکا شتم اید
حاطر دوت ایچون یا طبله جنت ایچون
بنی ایچم ایچک سن خرا ایچون هجو جدید
ایچون اویدوله اودی قیبه یجانک چفسو

کنج فرخند یاد بخاندله شلغم اکوبیک
سویلیشور آنک ایله جادونی خام اکوبیک
سکرم بنینه آتی قتی دندم اکوبیک
شمدی اولمش طونه لم صدر اعظم اکوبیک
کورینور بلکه بنه جارتی دن کم اکوبیک
کورینور عالمه ملای معتم اکوبیک
هم سکشنانه وهم مضابطه جم اکوبیک
درس عام ایلر ایکن عالمه هر دم اکوبیک
رحم الله فمن سرنی فافهم اکوبیک
هیچ بر خرفنی کور مشنمی بر آدم اکوبیک
روح فردوسی مزحوم اوله حریم اکوبیک
اولسه موجی قدر استاد مسلم اکوبیک
اولسه اول فاحشه کرافضل واعلم اکوبیک
یا لکن بن دیمزم دیر بونی عالم اکوبیک
سن قدر خرا اولیم کندم او کرم اکوبیک
یراشور دینسه خرعسی مریم اکوبیک
خر سن اما خرد جمال ایله توأم اکوبیک
حق حضورنده یاسندن اونا نور ستم اکوبیک
حق بیلور یوقیره بن کسه یه سوکم اکوبیک
حق المده نقد جرب چالرم اکوبیک
فلکی هجوایدرم جور بنی کور ستم اکوبیک
حق سوزی سولمدم اوصا تمام اکوبیک
ترک اولور می بو قدر معنی مہم اکوبیک
اولما مشد دخی والله مصمم اکوبیک
فوسل اولر می اید ایسم اونا نور ستم اکوبیک

اوركه اشخاصه بوعلى كورينور
 مرزا و در كيم اسير قيد اولن
 حقه تفويض ايد ز امور يني هب
 نيليم و بيله رند ابله كيم
 تاج و دستار ايله بقا خرايدن
 عقليده اولسه اخرا و خرن
 فسه بجنون ديمك خطا در كيم
 هرزه بجنون اولانه عشق اولسون
 نه مصيبت در اهل ادا كه
 طوته ليم بر دلي ايمش اما
 مكر اولنلر بونكه فخر اتمن
 هر كيمك حق دلنده اتسه ظهور
 راست معيار معنى تم كه بك
 طبع آينه بحلا در
 كور مدم بويله و ندب معنى
 كندى قضى القضاء روم سوز
 ظاهرا منكر ارشايه ولى
 سوز كلد كچه ينه اون قومك
 كاهي از باب قهوه دستنده
 اهل بيته دير كى آينه
 برا و يوز خر ملازمى واركيم
 بر منافق مصاحبى واركيم
 بيك كاهى باغش نور سه ينه
 كليچك غيبت و مساويه

رند صاحب وله ولى كورينور
 نه اويى نه جنلى كورينور
 لطف مولايه ممتلى كورينور
 كندى جنسك اعلى كورينور
 باشنى آجه نر كلر كورينور
 ينه بجنونك اولى كورينور
 عشق جانانه مدخلى كورينور
 و نه اوصلى نه جز به لى كورينور
 كه بوكون دلى ولى كورينور
 حقت اسرارى محلى كورينور
 بوسوزى اكليلان على كورينور
 تنك هر مويى برولى كورينور
 اوصلى اوصلى دلى كورينور
 انده هر عكس منجلى كورينور
 كندى فتى نك اجهلى كورينور
 سخره كر رمندى كورينور
 يوقلسك نيجه ماكلى كورينور
 كندى قولنج اعدلى كورينور
 برايكى بيت ممتلى كورينور
 وجهى زير اقبى چلى كورينور
 شكل ميمون جنكلى كورينور
 شهر دن شهره سورملى كورينور
 نيجه جرم منجلى كورينور
 اوبقى او غلنك ارزلى كورينور

كندید را و بقی زاده انحق انك
 باشنه اوغرایه شنامت حود
 خلقه نازا یلكه خیزانه
 ندراول یاره كو خبر چلبی
 یه او معبود ایدند یكى محمد و
 علمى بوق شعری یاه و درامتا
 كلسه كبر بزمگاه اهل دله
 كوه قاف ایله وزن اولنسه كر
 قائل اولدقینه بوجنوب نه
 باشلسم كر آید تعریفه
 بوشادی روزكارانی چوقدن
 اسمانده بنجوم حانك آنك
 كندی كیرلی نكادو حانه سنك
 شیشه زركی صولاغناك
 بوكمال ایله اول وجود شریف
 آب وجدینی باشلسم مدحه
 بر خیری وار كه كندیدنملا
 خرد را اما كند ز غمجه
 بوفضیلته باق اشك بوزكه
 ویسی یه بركون آندم آنی دیدی
 كیدراول نك دونی كیم دخی
 بنده دیدم اك الطیفه ایدوب
 سكا دیرسه اوده جوابنده

بورنی بر یاره جنكلی كورینور
 كندی کبی صاقملی كورینور
 روزكارك مؤکلی كورینور
 که جنون مسلسلی كورینور
 که مخا دیمك اسفلی كورینور
 سفهانك مشكلی كورینور
 جملله یارانك انكلی كورینور
 اوكلزدنك واثقلی كورینور
 اودلی قبه بك دلی كورینور
 قصه نك پك مفضللی كورینور
 كوز دیکي فتنه ده الی كورینور
 نقد مهر مؤجللی كورینور
 سققی بر مرتبه جلی كورینور
 عكس کیر مصیقلی كورینور
 عالمك فخر اكلی كورینور
 دوش اندیشه کبلی كورینور
 قولتوغند مطوقلی كورینور
 روزكارك مكمللی كورینور
 عصرینك خواجه افضللی كورینور
 نهدیدی كوزمه اوللی كورینور
 تربه سنك سفر جلی كورینور
 که اوده تركن اكمللی كورینور
 که آنك داخی دونكلی كورینور

در حق غنی ۷ زاده

حوش قبول ایتدك سوزله ایتان ایدر خلد

اهل علم شاعر مدیرسه اگر این غنی

علمی و آریسه بیچون تفسیر حقیر اور تیر	شاعر آریسه یاندر آون باوه شعر بر کداف
در حق مزبور	
برایکی قطعه دیدیسه طوره که کیرلی نکاز	شاعر اولسونمی نه اندن کره ده اور قه سی
به بیر اقلر قودما قاینه استر قجه	سکه طوینمز بر آمندن قازغ صایله سی
در حق جههور	
قچه هجویه تنزلی ایدر دما	بر قضا ایله بوده طبعه یکسان دوشد
اقتضا ایلدی بر قچه به بر قطعه دید	برالای فاحشه به غیرت افران دوشدی
در حق حواجبه	
کیم صبر کیرینه شمدنکروا دلکج عمرک	فرحنی کیرلی نکازک کیدی بک برتر مدی
کیم طغر بردخی یا کوتنه اولد فورق کیم	بورننه اولد کوپک بر قواره برتر مدی
کذلات	
قردم بوینوز کی بلش اولای دلکج عمر	طیا نوبت قرنکه ویرمه ایکن طبعه صرت
اونعلک برندی زبقله کوتنی کیرلی نکاز	هنرک و آریسه سندلخی انک فرحنی برت
در حق غنی زاده	
سکه صیماغی قوشمدنکروای کیرلی نکاز	هنرک و آریسه دلکج عمرک باشنه صیج
چونکه اشک کبی اوصورده اوصورده سکن	باری اولدر کوی مشهدنک طاشنه صیج
در حق حواجبه زاده	
ای دلکج اوغلی ای چلبی خرز بوقیدی	بر شیمیدر سنک کبی مخدومه صایله
بر کورد لجنی زاده دنی جلف و خیر سن	تقلیدی قونخادم ذیشان بوقیمه
در حق یحیی افندی	
قنمت دیوا تمکیمی ظالم دیدونک	چالانینه بیک التونی ای دی یحیی
سلامه دوشربی بو طبع بوبله وبالی	صاغ اولسه قبوله اتمزدی شبقه لی یحیی
در حق جههور	
اهل علمک قولی قربانوز الله بیلور	ای ککزلر هله سز علمکرا اثبات ایدیکر
هرزه کرد ده نظم اولدیکر اما بوانو	دوشد کز کهنه خلای سخنه بوقیدیکر

در حق قاف زاده

سوزده بزدن يك طور مش قاف زاده كندون	اعتقادى هم بود بر نجه بمعنى خرك
جن كى اول كوه موروثي انكوبن بكار اول	كوه قاف اولو بىرى زيرا كه سرن بكار اول

در حق موزبور

چنگه اى قاف او غل عین اولدینکون اضطرار	صانمه انحقا کا چاره اینه دن پر هتر اولو
اکثر هجو م هله بر حمله اتسون کوتنه	زور انزالى انك کور نجه کیر انکیر اولو

در حق موزبور

ساکه برلق ایده يم اولر سم اى قاف او غل بر	کیم هلاک ایده غم و شک و حسد ذوالنونو
هر نه دکلو امست اولور سه حور باقمه کیرمه	ازدهاى کوه قاف اولور کور نجه کوتکی

در حق موزبور

صیحه لر لجه گفتار یکه اى قاف او غل	واى اولد شفره که سن آنى تکلم ایده سرن
اغزلد اشعاره یا قشمر مکر اجاب که هب	شفره ساز کی کوتکه ستر تم ایده سرن

در حق موزبور

مشرده قاف او غلنه کیم عورتی بانده انی	منت اولور سه نجالتدن اگر قور ر مقو
بر نوری سک با صه يم اکا جماع اوزره اکن	چیه کوتندن اونه عوره تنک بش پرموت

در حق موزبور

ساکه بر سک قویدیم اى قاف او غل بن کیم لیسن	حضرم ابد رسک وازیوری عمرک اولنج ایله لاؤ
قیردی هب کوتکه کی قوردی عجمیدر دیم	پهلوان کیرمه صاحب قران کوه قاف

در حق موزبور

سنبجه کیرلی نکازه جلالی او غلاب	الند کیرد رازی یتر اکا مزاراؤ
صوقوب کوتنه چهار دجه انی فرچندن	طونى او مزار غاک اولورا و جندن بریراؤ

در حق موزبور

نجه مستوره بکسر سین بزه اى کیرلی نکاز	سنی مستانه نهالی چلبی سکمدیمى
صکره بر قطعه ده اى قیه بیعار اینه	هم سکوب هم باشک اوسته سنی دیکدی

در حق موزبور

حوش بولشییدی بر برینی اتفاق ایله	عناس افندی ضله و عطری نکبتی
کیرلی نکازی قنده ایسه هر کجه بولوب	آمر شوقنه ایدر لر ایدی باده صحتی

درحق غنی زاده

یازق دکلیمی کیرلی نکاره او حسن ایله	کیم پیکرینی دوشده کورن اختلام اولور
عطری کبی او یوزله ایدر مش بجامعت	والله بر کون اولده صاقنسون جذام اولور

درحق مزبور

ضاله بر فاحشه سومش یعنی کیرلی نکار	قوری عطردخی چاشمش پوزه ونک اولمش اکا
عاشیقنک کوزی آکری پوزه ونکی مجذوم	کندی نولق کرک اول کیرلی اورو سی عجبا

درحق مزبور

ای کیرلی قحبه کر کجید یسه امک کونک	او غلنلرک قردیمی نولدی بر اقلری
قوخر صکیر بالیوزی زیرایت رسکا	عطری ملحدک اوفر نکیشقلری

درحق مزبور

بوقدر قحبه لک اولور می یا کیرلی نکار	هله بر فاحشه سن اورته ده ساکر بازغه
طویمسون بخش افندی سنی والله صاقن	صورمه دن ایزله دن اوررامکدن قازغه

درحق مزبور

دکله ای فاحشه کنده کس ای کیرلی نکار	باغله مزاهل دن رافضی بی خبر برینه
سن اگر استرایسک رایحه مزارین	دفع ایچون فرجک صوق عطری بی غیر برینه

درحق مزبور

صاری اوغلان دن سگ امیداتسو کیرلی کار	پک پکر نه فرجی کر پصد رما اتسون طوز لسون
صاری سکدن خط ایدر سه فرجنه طاقد رمد	کوتنه صوقسون صولا غلک کیرنی بالاز لسون

درحق مزبور

بردنی قحبه ایدی تا ازلی کیرلی نکار	چاندی دلکج عن مهرزایچون اخر کار
کوزمدم بویله براتی کیمش قحبه دخی	کوز دلنجیده کور سه طوزان دن سک اومار

درحق مزبور

کهنه دجک اورته یه دوشدک سنی کیرلی نکار	نازه قیز اوغلان کی شوریده لک ایتدک سینه
--	---

عاف اوله دوندزلر رکون ای قورق جهان	ضرب کیر ایله طلائعک اوغلی زاده بورن
------------------------------------	-------------------------------------

درحق مزبور

اسکی دیوانی او قمنز نیلسون کیرلی نکاز	شعربنی شمدنکرو ابر بشقه دیوان ایلسون
---------------------------------------	--------------------------------------

درحق مزبور

سکینه عطری کیرلی قجه یی کورستر ایچون عین	نرخک ایلر مشنکله نه قطیر قودز در اولد
ایوز دوسکیم سکه قطر قطره خون حیضکده	اودز سیکیم بوق یسن کویک او یوز در اولد

درحق مزبور

بویله قالور سده اسر لکک ای قاف اوغلی	سن آد بی یه دخی منکر اولور سون کیده رله
نه بکنم سن اوروش زاده دیا اول نکست اورس	شاعر ایتدی سنی میدانه کورده سکه رله

درحق مزبور

قاف اوغلی نصحتد رایش بوسوزی بندن	بیل ربه عرفانکی بارانه اولاشمه
زهری قتی مهلاکدر انک بردخی زینهار	افعی یه اولاش مهر ز نفعی یه طولاشمه

درحق جنهور

اتفاق ایدرب نری هجوا تمکه جمع اولدیلر	طفلی وقاف اوغلی نوعی زاده هیا و غلازاوش
کیر هجوا کله سن بنده همان توکر کیون	هریرینه عشقه باضدم برز غنا طنس

درحق نوعی زاده

نوعی زاده بوقاشتمق نیجه بر کیر مره	سکمر سکمر نایشت سنی سوز بر اولور
نه بو تخیل و ضها لک بزه کوت ویرمکده	صانه طفلی کبی هر سکدیکم شاعر اولور

درحق مزبور

نوعی زاده سن براغزی بوغلی خیز یاره سن	کیم بوشهر ایچره سکا از کسه وار لرق انامنه
اولیکجه حتی شتر لب سکمک استر کن سنی	بیزمان مستانه افز که کونک فرق انامنه

درحق مزبور

نوعی زاده سکا میراث پدر در یاره	عمری زیر ایدرک یاوه دیمکله کچمش
وار قیاس ایت نقد هرزه یمن کیم مرحوم	یرینه سنجیلین برقا بسته صیغش

درحق وینی

ندن نابویله رعنا لوق سکا ای وئس ایشئت	نه سکریدی بک طور سون هله اولحصر اوزده
طوبولشد ر سکا لوق ایتدی کی قدری حرمک	سعادته او حالا اولدیک اوده سیر اوزده

درحق حافظ

حضرت حافظ افندی دعوی هدا یلیوب	مزد کامل عدا بد ر مش کند و سن اولیا بده
کبد دیر مش قبله دن دوند مردم اصلا یوزم	ارقه سی ما اکار لقا ابده نک محرابده

درحق مزینوز و حکیم

ای حافظ نرماده لقای متظرف	بک جانمه کازا یدئی اوضاع سقیمک
اولر تبه بر تم کونکی هجوا یله بنیده	کیم نیه درست ایده زمانیده حکیمک

درحق حافظ و زمان

حافظ زمانه تازه لکین یاد ایدو دیمش	ضرب بچمکه فان بوز و کمدان روان ایدو
خون جگر له اولدخی بر آه ایدو دیمش	دملراود ملرایک زمان اولر مان ایدو

درحق مطهر افندی

شرفدن کلمه ینه شهرستان بول ایجره	بریکی پشت ظهرو اندی مطهر دیر لر
خامه هجوا یله بر نقطه قوسم بنده نوله	پشته چون غرب دیارنده منظر دیر لر

درحق محفی

پشت محفی چلبی کیم آکا مانند اولر	عالمک بریره جمع ایسه لر ما بوت
بویله ایشئت نیجه اولور کیم آنه سی قننده	دوند ر مش بابا سی حادثه سنه کوت

درحق ریاضی و کسبی

ای ریاضی اینجنوب هجوا تمش کسبی سنی	ایشید و ب سنده جوابه چراق ایلر سنا کز
یا کشفی صاغر سکر دیمک جواب اولور کد لیک	برز مانند ر شمدی اما صاغری یا کشفی سکر

درحق شکم

ندراول نام شکم مستخره بیمه کیم	قارنی آخ اولسه ندم هرزه یمکه طوق اولور
کندی بز بوق پکنوز باشلی باشنه اما	باشنه بوقلی شکم کیمسه بوقا وستوز بوق اولور

درحق وحدتی

ای وحدتی سن فرصتی بی صمحه ده کچدک	سهیلی بیک یونخسه صوغوق قهوقه ایچک
-----------------------------------	-----------------------------------

آهسته دزم اتمك ابدی كرجه مر دل	امبارا و صورده كه صفر لر كبی صجدك
--------------------------------	-----------------------------------

در حق و خدای

ای و خدای دنیا به عجب ولوله و بردك	برضطه ابله نه فلكه زلزله و ردك
دبوانی ترتیبه بحال اولدی آخر	اوراق بریشانی و صورده بله و زدك

در حق و خدای

و خدای سن بنه دم اورمغه آجدمی هن	تواره صفدی اغزیكه نولدی کوننه
کیف باروت کونك طوب کافدق قوازك	قدقائی بقرسك مدد ادمه اد تنه

محمّد

کیر بخون بيسرو ببادر	کوت یادا که دشت و صحرا در
حصتیم عجب تماشا در	مهر زم سر برهنه شیدا در

کوت او خدن جهان رسوا در

خسته بی اولدی ذله یارک	باشی یضد قد کیر بیمارک
زاهد شونله اولسون اقرارک	ذله موبداری دلدارک

کویا نسخه محشادر

اولدی کوتکه مهر زم قائم	جان ابله خدمتک در آتم
بکامرات هیچ دکل لازم	کورینوز عکس جعفر منم

کونك آینه بحلا در

حالتی صورمه کیر مغمومک	ذله کی کوردی اولدی مفتونک
وقت و ضلته کرجوز و نطونک	ظوملوب یا تسک او کومه کونك

صانکه برقبه معلا در

مهرم سرور سرآمد در	جوده کن دلبر کامسند در
بوسوزی صانمه کرجوش آمد در	کوهر شهوت نده بید در

کوت دلدار اوز که دریا در

نیجه بر حسرت کونکله کیجه در دامن	نیجه بر خلق خیالک قومایه در مانم
نیجه بر ماء میندن بر اوله طومانم	هوس لر قن ابله اغزیمه کدی جانم

غرضك جور و جفا ایسه یتر سلطانم

دور کو نکد عدد مقصدینہ تیمکد
سیکوب هر پلته بند که ناز اینکد

غرضك جور و جفا ایسه یتیر سلطانم

کرجه مالک دیکلم دبنه که لایق سکر بن
یا بشوب مهرمه عالم وصلته ایکن
بیلورم کیر دراده نیجه مائل سن سن
بو قدر کیر در کو تمه بنزدیمه د

غرضك جور و جفا ایستہ یتر سلطانم

کونکی صوفیوزہ جفتہ ایوان ایلہ
توفات حسہ سیم دردمہ درمان ایلہ

غرضك جور و جفا ایسه یتیر سلطانم

کوت و بر زن بکایتمه سیکمی ناز ایله رد
طوغری یات لر قایدۀ یم ذوقله ای بالاقد

غرضك جور و جفا ایست بترسلطانم

نِجَه ز کورد و جمری جنکان سکر سنی	نِجَه خرد و بایچه جنوان سکر سنی
نِجَه ارادل و نِجَه نادان سکر سنی	

نیجه دنی دد وون واخلایان سکر شنی

زیرا که اولوز آنده نیجه کیر منعدم
بن سکمز همان سنی عالمده یوخسه کیم

جمله یهود و کبر و مسلمان سکر شنی

حوض کنکده مهرزنی اولکه غرق ایدر	کویاک برکش سپهر نیزه ذوق ایدر
ماقل بو ستر مبهی کور نیجه فرق ایدر	کترند کوز طشاغی و خلوتده لرق ایدر

کافور قیُبِ ظاہر و بنہان سکرستی

سرخ متاع و ضلّ کی ایلوب قیل
 وقدر ککر لکنه سنک بهیچ فال و قیل
 اولدکجه ننه بسدل اولمقد بیعدیل
 شود کلو ایلدک کو تکی عالمه سبیل

کیم هر کدای مفلح و غریبان سکر سنی

باش اكسلر سكا نجب جنله قنجيان	اولدون براق بكدنه بوكون خيلي پهلوان
بوشتلغنى بيلور ايكن جمله جهان	سك دكدى كوتنه ديوسوبله يلان

صاقتكرا اتفاق ايله ياران سكر سنى

مستزاد

كوش ايلر ايسك بىندى برتازه جوان سك	فاش ايله دنيابر صقن آنى نهان سك
------------------------------------	---------------------------------

ترك ايله زنايى كوردوزوق صفايى

د لبركه كله حانكه بايىنه يوزك سور	فرصت دوشىجك عاقل ايسن طومر هان سك
-----------------------------------	-----------------------------------

تك وار ايسه عرض ايت اكجور خفايى

قود عواى عشقى كالرق اتمكه سنى ايت	صبر ايله نه حال ايسه آنى ويرم امان سك
-----------------------------------	---------------------------------------

دندان طشفله فهم ايله بورايى

هر چلف دنى مشرب و مستعلى سكمه	بر لاله حد و سرو قد و غنجه دهان سك
-------------------------------	------------------------------------

مستغنى ياك اوله وير حكم هوايى

دولك شهونكك نقره لر بن بوتنه كوتنه	برد لبر سيمين بدن و شوخ جهان سك
------------------------------------	---------------------------------

ايله ايشك النون زن سكمه بهائى

اى بنم كوت ياك معصومم	تائب بى كناه اولان بوزوكم
معصيتكاه و هم ارقه و بروم	صاحب ابتاه اولان بوزوكم
دامن ياك عصمت الكودى	بوسه جاي شفاه اولان بوزوكم
فرق ديباجه طهارتده	زبور شبكلاه اولان بوزوكم
خانان سوز قوت طوفان	ررت ضعف باه اولان بوزوكم
تائب و طاهر و مكرم ايكن	داغداد كناه اولان بوزوكم
دوشوب انساى عالمك ديلنه	روز شب كارى كه اولان بوزوكم
خصمانك فالوب لساننده	نام و تنكى نياه اولان بوزوكم

در حق غزليات بهائى

بواصر لى كوت سكمك اولسه نصيب	بيلور دك ندر نعمة عند لىب
سكمدنه بنم احنقان اتمه ده	اكر بخت ايدرسه بوقن بر طبیب

جماعت بوجگا قائل اولسونمی هیج بوقندن یمش یارک اغیارسک مزعفر صقل صاری یوز مائی کوز	سکه بر برینی امام و خطیب دید ی کوش اید نلرانی بانصیب کیمکدر بهائی بوشکل غریب
---	--

در حق بهائی

ای لبرلی غنجه یوزی کل جانکه لعنت کوت ویر مزایسک عاشق افتاده یکه بن خا که اگر صالمرایسک سایه لطفک فور ناز مزایسک عاشق کوفه ویر جان بر دخی سکر سک اگر اول خیزی بهائی	آشفتنک اولان بلبل نالانکه لعنت انی یاک کهر عصمت دامانکه لعنت طرز روش سر و خرامانکه لعنت هر و ضلکه هر محنت هجرانکه لعنت صد یار سنک عهد که پیماننه لعنت
--	---

در حق بهائی

زاهد بو خوشونت شجه بر عزم فراغ ایت مضاک خراب ابدی سنک وحشت صود بن بلبل خوشدلجه باغ ملکوت	کل اوصوره یم یوز که تطیب باغ ایت اول کالبد بو الجبی زیور باغ ایت سن استرایسن ناطقه کی زاغ کلاغ ایت
--	--

در حق بهائی

ارکمه شبهه یوقدر فاله چکم اختیاج بن حکیم صحنه جت السلاطین استم برش وافیوندن بیوست کلسه طنواستم عارف کرپاش استخایسفر قوللنمغه طالبی یم مندلک باباسی اولدم شمد بن	باقله جید رعورتم رقاله چکم اختیاج یوره بکم هر کون سور داسهاله چکم اختیاج کندی بوتیم باکد بسدر باله چکم اختیاج آنکیچون دستمال و شاله چکم اختیاج دکه بر معنای استعماله چکم اختیاج
---	---

در حق بهائی

آجلدی آینه کن کورندی نقش مراد اوصورسه سیر و جمنده او یادی که نهاد قلقلوب ذکریم عرصه قبل قامتی بشکدن او کورنور اولد قوسی چالقمیر هوای کون سفید ابله هر دم ابدیکم آه	صفاسی مهر ز عریانی قبله خیره و شاد اولوزدی نکمت بوی کل و سمن بر باد هزار شرم و حیا ابله بشت اولور شمشاد زمانه خیز لری جمله بشت مادر زاد طوقونسه کوه بلور ایدر اودم بر باد
--	---

المده ينشئ كبرمله كان ذرد يلزم

بنمله فن محبتده برميد ز فرهاد

در حق بهائي

باروي كوتك ايليه مزدخنه دار كير
بوق زني اولسون ايله اكار بقا عطا
بر مستراح اولسه باش صوغنه اكر
قالقوب هميشه بويله قلقلندي بويكم
معد و رطوت بهائي كوردی جنا بكة

اول كار كير قله يه ايلرمي كار كير
عريان كزوب جهانده يتر چكده كار كير
وارمزدی باب كوتكه ليل نهار كير
ايلر فضائل كتكي انتشاد كير
خدام استانك ايجون بر كزار كير

در حق بهائي

هر چن كيرمكه قالقوب قدو قامت كوستر
بلسه ذوق اون سكر بيك عالمك مغملو
بن سوار اسب نفس اولد قه كاهي انكرم
يارك اردنده طورالم خلقه توحيدده
بيسنون كنه الوب يتشه كيرين اله

ذله ياره قيامتدن علامت كوستر
اكر حين فخصمه چوق در لوجاهت كوستر
مست از درها كبي شيرانه صولت كوستر
كوره لم آينه دوران نه صورت كوستر
معلم استادی كوز فرهاده صنعت كوستر

در حق بهائي

صوفي صفای قبله تنهاده كوت سكر
بيچاره سوخته وات كچنم كده جلق ايله
بخوندر اولكه عشق ايله دشت بلاده در
اغيار آشكاره كن ياره لرق ايدر
زعمنجه هر كس ائمه ده بركونر ذوقليك

پاپا ناتراش كليسا ده كوت سكر
قاضی فندی قصر معلا ده كوت سكر
عاقل هميشه طاغده و صخراده كوت سكر
عاشق خيال وصل ايله رؤياده كوت سكر
عارف همان بهائي بود نياده كوت سكر

در حق بهائي

سك دكمدي كوتومه ديسه و بهي دارا و بار
بولمش شود كلو ذله سي توسيع دائره
بركوه سار سربقلا كدر او ذله كيه
ميدان كوت اولسه كانكشله مقرر
بر بحر بيكرانه بر موجدر او كوت

دكتر كنار كوتنه مهرز كير چقار
بركار كير نقطه قدر فالما مش مدار
عنفايه اشيان اولور سر جنا ره غار
منزل طاشيله طولرايدی كوشه و كنار
كيم الحقيق بالغي البرز دكلو واري

مَسْکُن بُولُور دِ خَلْق جِهَان جَمْلَه هَبْ	دادی کوئی اَجْمَر یَا پِلْسِیدِ بِر حِصَارْ
بَذَل ایلِیُوب مَتَاع وصالِ اود لریا	کُوت کَلدِکِیَه بُولدِ بِهائی و شِاشْتِهَارْ

در حق بهائی

مبدهد مفعولی کرچه کُوتِ بِمُوسْکدرْ	بو عجبدر کیمنی چشم آینه ابروسکدرْ
بصددر زهر دم بلن جانانه یه اغیار بشت	بر پر یه کند و یه صان دیو و جادوسکدرْ
دیشی کلدکنه متاع و ضلن ایلدر ایکان	اختیار اولسه ینه یار بو خوشیوسکدرْ
هنی نه چوق یازنکی وار اولد بشت مُسْتَمْلَکْ	هر کیجه مغلمره اوسکدر بر بوسکدرْ
قامت بالاسنی کور سَم قیام ایلر سکیم	حق بود ز اول دلربایی قد دلجوسکدرْ

در حق بهائی

سفیه و مبتذله اخترام ایدر کیدیلر	بولنجه هر پوزه و نکو امام ایدر کیدیلر
حلبده کارلری اچمه ایلنر سه اکر	بر برین سکر رک عزمر شام ایدر کیدیلر
حلالنی سکر ایلر حلال ایدر آنی	لواطه بی سکا اما حرام ایدر کیدیلر
بوشهر ایجنده زنا اتمز اولدیلر هر کس	نه حالدر بوکه میل غلام ایدر کیدیلر
صافن اراذل و اشخاصه و بر مَر کُوتْ	سکر سنی دخیر سوای عام ایدر کیدیلر

در حق بهائی

کُوت سَم کِمَه اقتضا کر کدرْ	بوقیمه اشتهار کر کدرْ
دندی و شکفتکی عبثدرْ	در کار لغه ریا کر کدرْ
یا جا هل و خر کر کدر آدم	یا ابنه یه مبتلا کر کدرْ
یا زنکه امامت و خطابت	کنداره لره قضا کر کدرْ
شاعر بوز و کبی بهائی	خوش لجه و خوش ادا کر کدرْ

در حق بهائی

سیم وزر در اولان ای عاشق بی صبر و قرار	تقویت بخش ذکر عقده کشای شلوار
سیم وزر در ایدن ای چفته زنان دوران	عاشقی مالک دکانجه کُوت دلداز
سیم وزر در ویرن ای ذله برستان جهان	عاشق زار آینه دلبرخی بی اعتبار
مَر جبا اشرقی بی بدل غم فرسَا	که قومز خاطر عشا فده بر زره غبار

جزا نقره خالص که خصوصاً اولی جلد
نقره در شوق فزای دل را با نشاط
اشرفی صید بنه سغی ابله بوری عاشق
عاشق پاکم ای شوخ جفا پیشه دیدم
فکر ز قیل بوری کیم عاشق پاکم دیمکی دیمکی

که ایدرد ببری کویت ویرمده در صبر قرار
نقره در واسطه کام دل عاشق زار
اشرفی اولی جق یاز ابله اولسز یازار
ناز ابله کوندی دیدی اولبت شوخ عیار
ایندی بیدار یکی مفلس شوم و بیعار

در حق بهائی

کیرم درون کشته دلبره یز ایلر
پشتک هنری داری یغله در انجق
پشت اولی جق طعن و شقادن قلیلور
پشتان جهان اولده در طیب و طاهر
خیزان سیکشور پشت اولور اوراده بهائی

اطراف و جوانده طشق جلوه لر ایلر
اینه یله لواطه نیجه بردلده یز ایلر
ایشت نیجه بر پشته وضع ذکر ایلر
لوطیلر پشتلر کورسک نلرا ییلر
خلقک کنهن اکا قضا ذیب و فر ایلر

در حق بهائی

مسکین بهائی صانمه که مغرور پشت اولور
حمامه وارسه ناز ابله بصدر مغربلن
سکدرسه کند و سن کیجه تاشیرانه دن
عنین کن دریده که اوصافنی آنک
اشعار دلقیریم ایشتسه بهائی

بو یله فالورسه اولفتی مشهور پشت اولور
حاجی و بربر و نا طور پشت اولور
تاروز حشره دلک شبت دیجور پشت اولور
کوش ایلسه و سقنقور پشت اولور
اعلامی ترک ایدوب اغاشاپور پشت اولور

در حق بهائی

صوفیلر اوراد ایلله اسم ایلله اوغلان سکر
اشقیانک معنیده اندر عجب رسواید
ضرطه نک آواز سی هر دم بلند لولسه غم
گاه کیر سستی که کوف باری زم ایدر
لوطی بیچاره فحناج اولسه فلسی اخره

مولو یلرد نبلکله نایلله اوغلان سکر
سوخته وانی ماکلک غوغا ایلله اوغلا سکر
بوئده آدم طبلله سوزنا ایلله اوغلا سکر
نکستی مزیا کیلر شکوا ایلله اوغلا سکر
اول بنه برا یجه لک حلوا ایلله اوغلا سکر

در حق بهائی

ولشوخ که هر غمزه سی بر تیز قلیجدر

قر کسمه ده بیبالک عجب خیز قلیجدر

اول سكه چليكي كوزنه سبكيخز فليجيدُر	جا بقلق ايدُر فالقوب و نور مفر بر اغه
نورسته جوانم فتی خوترين فليجيدُر	عشاقنه قان اغلدر اما سكلنجه
چالدر ديفنه بقمه سن اولخير فليجيدُر	اهندل اولان دكمه بر اعدن حذر ايتنر

در حق بهائي

ماهي كير لري دام ندر بلزلر	ظرفا كوت و ارايكن آم ندر بلزلر
كوز مشلر جلبلي شام ندر بلزلر	يونده كوت و برنده استاد كلز لرو اركيم
رام اولور مغله ابرام ندر بلزلر	ببتكلف سيكشور شهر مزك خيز لري

در حق بهائيه

ضيق النفسه اوغردن اني خفقاندر	تب لرزه و برن كيرمه رنج نوفاندر
كيم كوزسه صا نور خسته رنج بر فاندُر	چقد فن كوتكدن صرر زحمت سي لاند
فتان جهاندر ذكرم بيره بقاندر	مظلوم صا نوراني كورن باشي اشاغی
عرصة بهنائی اغلام آتمك اوينا غيدُر	كو هسار كوز دليز كيرمك بيل اغيدُر
كله سنده كرتكي باشنده صا د فلي اغيدُر	كشور كوت خراب ايلر سيكم تا نا روش
آب شهوت اورطه سنده صا نكده شط ارم اغيدُر	ذه سن اول افك بغداده بگز نسيم نوله

در حق بهائي

اوصوروب اشته بودردم ديديلر	نفس ايتدم ديجك صوفي خضر
بره باطل بره سر ستم ديديلر	واعظك سوز لريني دكله ديلر
نيكي بوكلب معلم ديديلر	رشد عارف بچينش يارانه

در حق بهائي

بزبوا وضاعله چوق نسنه يه قادر صيرز	بزي صانمك كه همان ياوه ده ماهر صيرز
از ضرصوب دكلز جليجه وافر صيرز	بر دكل ايكي دكل اوچ دكلز يرا ايلز
ينه ناپاك دكل طيب و طاهر صيرز	بريمز صحنه طوتر كن بو قز دنياي
آب روي سفها يرفتي فاخر صيرز	فخر ايدر شمدی بزمله بوقني يزد يلر
مثلي يوق طانند نوز افرانگ نادز صيرز	مظهر نكته النادر كال معدومز
افچه بول استمز ستره يه حاضر صيرز	بلمز خلق نچون نفرت ايدر يزلردن

نوله افضاع غریب ابله اولور سق مشهور	زنده هیچ عقل اثری یوقد ر اظا هر ضبر
سویرلر بولد یغیر باوه بی اشعار دیوا	یوق برز زنده بهائی کبی شاعر ضبر
کوتنی نو کرک ابله کا هیچه نمناک ابدن	عاشق مهر و صحبت یولنی پاک ابدن
کیما کرک ایدر بونه کونندن رقیب	جسمنی یوق بره یو کده همان خا ابدن

در حق بهائی

مهر زمر عریان اولوب ابدان شکن بغمش	تکیه کونندن صاحب حال شکن بغمش
بشمش اول یاره رقیب اولمش ملامت عالمه	آجیدم حیف اخر دجال شکن بغمش
قرعه کیری انده تحت کون اوره ده	معلم استاد ی کور فال شکن بغمش
نقطه دو کش فطره شهوت کونکد جا بجا	لوح سیمنه باز لمش فال شکن بغمش
بکری زور اولمش حددن سک رقیب شو بیکم	جمهر سی یوق رنگ اولوب اسهال شکن بغمش

در حق بهائی

طوبد کی سنده قصه بی دلاریشت ایش	ویرمز صهار ندیق او مردار پشت ایش
غرا نور دی دلبری صید ابله دیو	الدق خبر جلبیدن اغبار پشت ایش
سکدر سه یاره کندوی عاشق عجب دکل	یانیلسون اودرده کرفاز پشت ایش
تقلید ایدر اولده دوادر اکا بره	حظ ایلدک بهائی هشیار پشت ایش

در حق قهیبی

اسرار بی فاش ایسه آکرا یلره عاشق	بدنام اولوب البتد اولور مسخره عاشق
اولسونمی دخی بوندن اونه مسخره لوقیم	هم مفلس اولوب هم اوله سن دلبره عاشق
افلاسی کمالند خرابدر وصالک	اول شاهد یازار ایسه سیم وزره عاشق
قان صیحدی صوغلجان لی بواصر کی کز لر	البتد اولور جان ابله کبر خره عاشق
اوغلان له لباس ابله کر عارف ابله اول	عربان قوجیلورد لبر سیمین بره عاشق

در حق غنی لاله

اصول بلد ی کدی مزرب اولدی طشق	صقادی فاسم النده معذب اولدی طشق
صقه آنی تر باکی فاسم اوصلاندی	نه بیجا ابد شمدی مؤدب اولدی طشق
طوبوت قیوی هله کبردی فاسم کونته	با نند شمد ذکر دن مقرن اولدی طشق

او طرفه چهره اوریش دراز ابله شکلی
عجبی چهره سی کی بوز و لسه اندامی

طشا غم بگزه دیکچون ملقب ازل طشق
صفندی قاسم الذمه مذبا و لث طشق

در حق الفتی

دلدار جفا پشته و اغیار منافق
احکام فلک اولد بو وجهه جاری
بی لذت اولور مجلس از باب معارف
مردود خدا اولمغه چاره می وارد
طشا غم سکیم باران اولوبه و قان بیلر
طشا غم سکیم حقا عجایب بهلوانلرد
طشا غم سکیم الفت حقوق بلر اجرا

حقدن دیلمیمکیم اوله بردار منافق
اخیار ستمگیش اوله اشرار منافق
کرا و نسه باران ستمکار منافق
اولسون بر ایکی کون هله درکار منافق
طشا غم خیلجه عاقل بگرا اما ستم انجق
طشا غم کور ز صالرد ائما اویتار ستم مطلق
طشا غم نافر سموره مستغرق ستم جیلاو

در حق سرودی

بره احمق بره جاهل بره باطل بوزه و نلک
عوره نلک سکدر بیجی نکبت و ناساز فوروش
کاسه لبس سفره هره کهرزه دره
سخره بی هزار لغتی هر دو جهات
هم عروس معک و هم قوجه پشت و دیتوش
سبی رهبانه بکرتک اولوردی اولسک
سبی هم صیجت ابد لر رسته عجبی خیزان
عورتک کی یوری سکدره کور فجه لری
بدیکک سکدره اعدادی حساب اولسه اکر
یا لکر قهوه جیلر سکدر و کن انسم تحریرو
سیر لغت ابد لر رستی جمع اولسه یقوت
کیمی زر و کیمی فلاب و کیمی جاهل و خسر
دیلمر حضرت حقدن بکوره شومره

بره بی بدین بره عفریت شمائل بوزه و نلک
نلک مجلس شناس و ارازل بوزه و نلک
زیور فرش خلا قضیه مسک بوزه و نلک
مفضل یخردان عارف و عاقل بوزه و نلک
هم فور مساع و کیری همینه جاهل بوزه و نلک
اکابر یاره و جا هنده محافل بوزه و نلک
بوله مزلر سکا مانند و معادل بوزه و نلک
دیه لر تاکه سنک ناعنه کامل بوزه و نلک
اولر اول کهنه کلز ساکه مقابل بوزه و نلک
بر کتاب اولوردی ای غافل بوزه و نلک
برالای یو العیب و طرقه هیاکل بوزه و نلک
کیمی جزار و کیمی نکبت و سائل بوزه و نلک
نجیبیک درلوبلا ابله نازل بوزه و نلک

در حق لغتی

قوت باذوسنه غايثله مغرور اولدسك
برزمان مستغنى بزم وصال يار ايدى
دوشمن ايدك دلرندن برزمان ديلرلرن
نامرady عاقبت باشدن چيقاراك اولغور
كوردي كستان اولغن بوراك قولاغنى روزگار

انكچون ديلرك دستنده مغرور اولدسك
شمك اماذنه جانان دن دوز اولدى سك
نامى عالمكيا اولوب نمتازو مشهور اولدسك
موكبى برغورنك فرخنده مستور اولدسك
قاسمك صابانكم همان دستنده طهور اولدسك

درحق نهانى

هضم ايدوكى پنجه پيك درازى پوزه ونك
نشئه ماء منى اولسه كر جكمز ايدى
گاه سمور وكى پنبه ده قلمزدى نهان
حقه سى ايجره ايدرا فعلى كبرى غائب
طول وعرضى نقدردر سكمك سويلر ايدك
اتمرسه سرفرو نجب اسما نه سك
كوت و يرمدي نردده باعث ندرديوا
بر حمله ده كتك سپرندن كذار ايدر
جانا صوسزلق ايلرانك حالى تباها

نيچون ايلركينه كيرمه نازى پوزه ونك
بوحار نلرايله سوزوكدارى پوزه ونك
يلمسه قاعده كيرتوازي پوزه ونك
كوشتر عاشقنه شعبده بارى پوزه ونك
كرنهان طوئسه دروننده بورازى پوزه ونك
بوز سوزدى باب كن كيمى آستانه سك
ديك كلدى خيلى دون كچه اولدستانه سك
بكرز المده نيزه صاحب قرانه سك
حوض كنكندن ابجر ايشه فانه فانه سك

درحق نفعى

ياوه كوزاغ سياه هم در ايسك لاف دكل
علما دشمنى برخاش بي دينسين سن
دهر طومر سه نوله ياوه كلامك مقبول
كردى مفتاح و دكيج خلاچون الك
طلودر نسخه همچوايله درون نفعى

طولى نم ديمه كمرات دك صاف دكل
اهل دلدر ديلور سه سكا انصاف دكل
بلى خرمهره پسنديد صراف دكل
عالمه هرزه كى بذر ايلسك للاف دكل
طبع ياران كى دكانجه صراف دكل

درحق كثرى

زمره اشرافدن هر شب كركه اكسك دكل
كرجه هر صبحنده بردون و معك اكسك دكل
حاصل اهل دله جور فللك اكسك دكل

بر برين هر كون ضيا فائلك اكسك دكل
نجلس غر فائده اما براشك اكسك دكل
قند كنسك رده ده بردنلك اكسك دكل

مسکن اولدی شمدی درویشانه اشرافک اوئی	برطرفدر گوشه عزلده اولق منزوی
اولدی بونلر محنت صوری بلا مغنوی	قنده کیم وار سک مقرر نابزن بر مولوی
حاصلی اهل دل جور فلک اکسک دکل	قنده کتسک برده ده برد بئک اکسک دکل
عالم ایچره بر نفس اهل دل داختمی وار	باخصوص ایله نهانی صحنه فرصتی وار
بر ثقیل بینوا خرسر مکر صحنیتی وار	دف و نای و ذنبلا کسر شمدی جمعیتی وار
حاصلی اهل دل جور فلک اکسک دکل قنده کتسک برده ده برد بئک اکسک دکل	
ایلا اولدی مولویلا اهل دنیا به هجوم	حاشا لله کیم بوکاراضی اولملای روم
سوروما تمده ایدر بونلر اجرای رسوم	عالمی طوندی صدای نای و کلبانک قدوم
حاصلی اهل دل جور و فلک اکسک دکل قنده کتسک برده ده برد بئک اکسک دکل	
طوندی دنیا بی طوغانینک کمال شهرتی	شمدی اولدی اهل دنیا نیک مدار دولتی
شولقدرا اولدی مریدان و بجه کثرتی	هر بری بر حانیه و بر مکده دائم ثقلتی
حاصلی اهل دل جور فلک اکسک دکل قنده کتسک برده ده برد بئک اکسک دکل	
در حق بها می	
شمدی بوز محنتله غم نری اولدر سه محله	که سکش علی تحصیلده اولدق اجهله
کریجه کیم اولمشیدق پشت و جلف ارزله	لیک بر وفق مراد اولدمق مستعمل
میدهدا و لم یجق ایرمز ایش دولته اله خلقه کویت و بر مکی یهوده صانور دم اولد	
بنده سک شوقنه شمدن گریبان اولیم	مغلمان زمره سنه بنده فرمان اولیم
کویت سکین عارفیک جان ایله فرمان اولد	بذل کویت ایله عالمه دستان اولیم
میدهدا و لم یجق ایرمز ایش دولته اله خلقه کویت و بر مکی یهوده صانور دم اولد	
کیم سکرینی بو نفسنی اضلاله انمه	کندی و زجانک ایچون بویله بمان فال انمه

اره بر مغلی بول کونکی بطلان اتمه	برمد دکندی کی سگدر مده اهل اتمه
----------------------------------	---------------------------------

میدهد اولیجق ایرمزا یش دولته ال

خلقه کوت ویرمکی یهوده صانردم اول

پاک دامن اوله نك طالعی یارا اولمزا یش	نقد عصمت کشتی یه مایه کار اولمزا یش
---------------------------------------	-------------------------------------

میدهد لك کبی عالمده شعار اولمزا یش	عزت وجاهه بونك کبی مدار اولمزا یش
------------------------------------	-----------------------------------

میدهد اولیجق ایرمزا یش دولته ال

خلقه کوت ویرمکی یهوده صانردم اول

بربت سیمتنی سکسه یقین بر مغلم	اولور اولغجه دهن فقر وفادان سالم
-------------------------------	----------------------------------

کند وکی سنده بهائی کبی سگدر داتم	حاصلی دولت دنیا یه ستمك لا یرم
----------------------------------	--------------------------------

میدهد اولیجق ایرمزا یش دولته ال

خلقه کوت ویرمکی یهوده صانردم اول

در حق مقبول

باقه دهرک عارف ناداننه	هر کسک بر شیوه دوشمش شاننه
------------------------	----------------------------

طغنی قوگا اوغرو انساننه	قالمز اهل دلك نقصاننه
-------------------------	-----------------------

دخلمز بوق کسه نك عرفاننه	بوق ظریفك لعنت اولسون جاننه
--------------------------	-----------------------------

اختلاف طبعله جنس بشر	یا منجیا یا خراولش سر بسر
----------------------	---------------------------

عارف اندن نذر سود ضرر	ترک و شهری هب ظریف اولسه
-----------------------	--------------------------

دخلمز بوق کسه نك عرفاننه

بوق ظریفك لعنت اولسون جاننه

استینلر کوهره خارا دیسون	استین خاره کل رعنا دیسون
--------------------------	--------------------------

استین خردر بتون دنیا دیسون	هر بری عقلجه برمعنا دیسون
----------------------------	---------------------------

اهل دل یارانی هیچ انکار اتمز	خرمز ایخ اتر که اقرار اتمز
------------------------------	----------------------------

مغرت کبت اتمدن عاز اتمز	طعنز له خلقی بیزار اتمز
-------------------------	-------------------------

هرزه کولک شیوه رندان ايسه	بی هنرک زبور انسان ايسه
---------------------------	-------------------------

ذمر و غیبت مایه عرفان ايسه	بوصفت مقبول انسر و جان ايسه
----------------------------	-----------------------------

دخلمز بوق كسه نك عرفا ننه	بوق ظريفك لغت اولسوجانته
درحق بهائي	
زاهدك هر نقد رطعني فراوان اولسه رفضي والحارندن اكسه اذعان اولسه	اكاغم بكمز ايدك ذرحه عرفان اولسه صديقله مذهب اسلامده بويان اولسه
بره ملحد ديه نك كنديده ايمان اولسه	
دخلايدن دينمزي بار مسلمان اولسه	
طعن ايدوب زهره يارانكرده خندله نه بيلوب قدريني ارباب كمالك جهله	ناسرا سوزلرايله باعث اولورلر كسله جمله دن بچك ايدك هنر بلايسه هله
بره ملحد ديه نك كنديده ايمان اولسه	
دخلايدن دينمزي بار مسلمان اولسه	
جاهل و باطل و يمهذهن ايكن برابرتر از دينمجه نقد رغيستز ايلسلر	كندى فعالنى اهل دل اسناد ايلر اكاواللهي الم بكمز ايدك زرّه قدر
بره ملحد ديه نك كنديده ايمان اولسه	
دخلايدن دينمزي بار مسلمان اولسه	
كرجه كيم نفسه اويوب اتمده زخما غم دكل عيتمزي سويلسه دائم اعدا	بيلور زجرمزي اتمز زانكا راضلا قائلور حق سوزّه بز كجه بهائي اما
بره ملحد ديه نك كنديده ايمان اولسه	
دخلايدن دينمزي بار مسلمان اولسه	
درحق بهائي	
اي كوت بهاي نيه كل باد و دان اولك عبدى خرك ديش جيشنده مكان طور ناسير شقادن حذرايت وارمه عبده بر نفقه منطقي زاده علاج ايت ستيدرايكن بندي ناكامه اولاشمه استرايسك اكر سندنخي بر فچه حلو ايت	برهرك ديش و دهن رافضيان اولك شرعي بجه نك كنج دهاننده نهان اولك اما كجهالينه ايراقدن تكران اولك اولخسنه بيحانه بتمش روح روان اولك وار جهره اغيارده رنج برفان اولك حق صكره بو عالمده فلان ابن فلان اولك

در حق منطق نادله

طریق صوصه ده بر شبر و چالا کدر کیرم	فتون حبله اغلا فده بیبا کدر کیرم
دکدر متهم فرهاد و بخون کیرن سوز	کس مستکر هک الا بشندن پاکدر کیرم
دمادم کیرمک استر حقه کون دلاریه	نظره فرهاد و کمر طالب تریاکدر کیرم
نقود شهونی بنهان ایدر هب جابه کونند	بلی برخواجه در کیم صاحب امسا کدر کیرم
عجبی هیچ خالی اولسه اغزی صولنقل	صفا سرچشمه سندن لوله نمنا کدر کیرم
سنگ کونک باشند تاج ایسه صولونقل	بنم دخی بلا تشبیه بر مسوا کدر کیرم

در حق کانی

پینه زار نفسم شیرز بایندر سیکم	کنج کونک از درانشفشایندر سیکم
ذله جانان بنی حفظ انیکچون صوصه	کیجه لر تا صبح اولنجه با سبایندر سیکم
کورینور بر بردن قاپشور لر خیز لر	زیر دامانده انیکچون نهاندر سیکم
حمله اینسه دسنه الوی طیار خیز لر	پهلوان نفسمک طرفه سنا بندر سیکم
کونی واریسه کز لر قارشو طور سونلر هله	شمدی میدان هوایک پهلواندر سیکم
کاریز کون دلره نقابندر سیکم	غواص غوطه خورده کردایندر سیکم
اکیر زوق بوتنه بر تابدر کونک	انبیق کبی طوبطلو سیمابندر سیکم
بیدار اولور دماغنه کردکده بوی کون	تریایک کبی کرچه کبر خوا بندر سیکم
بوستان کون دلبری سیرابا بندر سیکم	آب منی آقتمنه میزایندر سیکم
هر کیمی کورسه کوننی چاک ایملک دیلر	حقا بهای دشمن اجابا بندر سیکم

در حق عارف

دیش رفینه دون کیجه مستانه چشمم	تا صبح اولنجه اکابر باخانه چشمم
خلق جهان همیشه صیحر جامه خوانه	بند کز افندی یصد یغ بورغانه چشمم
یارین کونته ایشرا یکن طلوطلو بن	کور بوز قر العینی که طمانه چشمم
صیدک دیدم جوانه کولوب ناز ایله دبد	معدور طونک مرز عرابانه چشمم
یاران ایچنده نخله صهی عارفی قوبوب	حقا کربوق بیوب بنه عرفانه چشمم

در حق بهائی

قواره مله کجه لچ ایلدی وافر بوز و کم بلنر اولدی کبره فی چققد یغنی اغزندن قواره آنی کور و ب برده سنی نرم ایلر قواره منشی دیوان بلرغث کچنور سویلشلمز بوز و کله سوزه کلسه زیر اولده ضرط لری د شک زبان تاره	اغزینی طومدی هیچ آه بوکا فر بوز و کم غضب و حدتی ایلدی ظاهر بوز و کم طنیبوب بوئدی همان قللی یه افر بوز و کم آنی اقا که بکنز متشاعر بوز و کم کچنور فن سخند قتی ناد ر بوز و کم فور فرم اوله هائی کبی شاعر بوز و کم
--	--

درحق غار فی

قنی اول نوکرک ایلله کونکی باش ایلدیکیم قنی اول باده نابیله کچوب کندمدن قنی اول ذوق کره باکل ابد و ورد زیان قنی اول حسرت کونکله محلده یا توب شمی جلق اورمده نم بھله ایلدی ناری	مورین شوقله حلوتد تراش ایلدیکیم کونک او سندن رفیق ایلله صفا ایلدیکیم لذت و صلتکی عالمه فاش ایلدیکیم باشمک الشنه یا المنی طاش ایلدیکیم قنی اول نوکرک ایلله کونکی باش ایلدیکیم
---	--

درحق شیدا

بوق یمکده عجب صفا بولدم اوغلاننه توبه ایلدم شمدی حقه کون دلباده بوکون کون ایچون اولد باش کچو شید او صور زمهر زم ایچنده ایکن	بوق ترا بحق برآشنا بولدم بوق یمکده هله دها بولدم توفان دردینه دوا بولدم کبری خیلی بینوا بولدم کون دلدار ی برهوا بولدم
---	---

درحق بهائی

جلق اوررکن ذله جانانی اکدم اغلدم دون رفیق چهره سی وصفنی تحریر ایلدم ذله یاری بوکون سیر ایلدم حمامه انی بهائی ارزوی کون ایچانه ده	اختلام اولدم کجه اوغلانم اکدم اغلدم بو زنی یاد ایلوب او شام اکدم اغلدم بختی بد بوهر عریانم اکدم اغلدم جلق اوررکن ذله جانانی اکدم اغلدم
---	---

درحق طالبی

جلق اوروب عالمده هرگز کونه متانم خالقه بول نوکرک یتر صابونه متانم
--

حقه کون د لار انک بتر کیفیتی	نشسته و برمش اولسود بوا معونه مت اتمزم
عاقبت آنی هلاک ایلر جفا سی د لبرک	اولد ز اغیار ی دیوا طاعونه مت اتمزم
شندی بن کندی بوقم اکل ایلرم ای طایله	زره دکلو برشه و افیونه مت اتمزم

در حق بزهی

همدم اینسک بنده کی بزمکده خدمت ایلم	کااه اوصور سم بوزنکه کرباشکر سینه یلم
خوابه وار سک ناز نله کوش ایدرله افسانه	هت سکارق ایدن اشخاصی بربر سو یلم
بندی کوش ایل سک بر خیزه سوق اتم سنی	یعنی طونسک باشنی بن او غلنی یقعا یلم

در حق فدائی

ای فدائی کورمدم هیچ بوزنکه بکر برون	صانکه اولش صورتک اوستونده کیر برون
باز یحق دیواره زریخ و چویدل چهره کی	یر قبا بسته کی یاز لسه لایق کیر برون
بوقلیجه بوستانده بتمش بطیجاندر باخیار	اکری بوکری بوق فیاغدر باخود منظر برون
یا بغه فازمه سیدر باصبا ندر با چیا	سن یور بد کجه طقوند غمی بری بر برون
با قلعلی یوریدر با سورنا یا کره نای	کیم نفس ویرد کجه کا هی طاعل صر برون
محو اولوز بوزنک یا ننده صاحب طوم	یور رسک نخت السرا دن اشاغی برون
طاش کیسته قبالق پارجه اضمه خلا	بلکه اولوز کشتی کرد و تر لنگر برون
نه افندی بوزنی بکر بوزنکه نه بوز برون	کر صورت رسک بوق دکل بوزنک یا ننده برون
بر باصلش بوقر بکر ز کوشه انخانه ده	خهره مردارن اوستنده اول کافر برون

در حق ظالمی

خیزان ایچنده مهر نه طایله کلکسین	انکر بیکده جمله یر غالب دکلمسین
کیرم کونک دوانک اولزمی خامه سی	بر کره تحریر ابله کاتب دکلمسین
کیرم المده استرم او غلانی سگمه	دیمک لواطه انمکه تائب دکلمسین
طونسک عصا یرینه نوله المده کیرمی	ابشتر لرن الینه حاجب دکلمسین
اول ذله بز وکله واقع بودر که سن	کیر کیر نانه مناسب دکلمسین
ایچنده ایکن اوصوره یم دیردک اولمک	طویدم هله یلان دیکنی کاذب دکلمسین

در حق طیبی

صحر سگ کیرینه اغیار مردارک وفادربوا دکلر موبازلش حق کونک کنارنده طیب اولدر که کند بوقی مغواید و خلقه حسد اول بشته کیم رشک ایلوب اکادیر یاران	دیر سگ عاشق دلخسته زاره غدا در بوا اولو مغلم بیچاره حقا شفا در بوا بدیره افه سن الدیر اعلا دوا در بوا مریضانه در اول درده چوقدن میلاد بوا
---	--

در حق دغبتی

کیدروب کوث دلاراکه زر سیکمه یاره لرق اتدیکه ایشدی حسد کچه رقیب خالقه کون طربا کله قول ایشدی دیوا کوث هواسی باشنه اوردی ز کام اولد قید وسنه کاه صحر لیر کاه اوصور زرد لیر لر کنج بنهان یاره نکم بیان اوله لح کوز دیر سیکم اوسنه سگ اولر هرگز	ویردی اول حالت یله زینت و زبور سیکمه طروسی باشنه یستهلدی دیر سیکمه طاقدی دست توفان طوف جواهر سیکمه بورنونک صوینی اقمه ده بکر سیکمه کیسی سگ صابر کیسی عنبر سیکمه بکر مزجوش و خروشا یمه ده از دیر سیکمه سرفروا ایلدیر جمله کوز لر سیکمه
---	---

در حق خطی

کلمدن خانه مزجون ای بشت قان بویجه شبکلاه ایلر ایدم کبر مقلق سریمه صحه دلر برکین طبله کون دو کبرک بوزک آغ اولسون رقیبا و انا نمر ساقو مجلس میده قدم کاه صانوب چهره سنی	ایلدیم عشقه من جلق فراوان بویجه ایمه کرسه اگر ذله جانان بویجه دوندی بوقلی تحکه مهر زریان بویجه لرق ایدرکن سکمه صغیر اعلان بویجه خطی نک باشنه یستهلدی یاران بویجه
---	--

در حق فهمی

قولاغی طولدی بابامک مخالف گفت کولرله نه دیشم کلدوکن فرم ایلدیم نه کومک مون نوله معلوم اولسه عالم یغره هر سکنشانه کوت کیر استسه کولم شراب استرسه مشکله بوکون یارین بنی سگمکن دیر عالم استکراه	ینه بن در بدرکز مکده کیراز زولرله عجبی کتدی طوتم برابر ساده دولرله قدیمی آشناق وار دوا اولقونلو قیولرله بوا یکی زحمک بولوقد واسین جینولرله طلولر کونم کئی دشیمده بلغلر ققولرله
--	--

در حق بهانی

او خشایوب کو تن ذکر خوار اولدوغندن باکرنه	دلربا هیمیزم اغیار اولدوغندن باکرنه
کیراشخاصه طلبکار اولدوغندن باکرنه	سودیکم بن عاشق صاف درون جورایمون
هفت دریا جمله مریدار اولدوغندن باکرنه	یا کدرالایش کرد کردن طینتم
جرخ کچر بونله غدا ز اولدوغندن باکرنه	ای بهائی مظهر فیض الهی در لسم

در حق یکنسانی

کیرم قفا سن آلدی ابرشدی سنانله	خابیم هجوم ایدوب کوتر کرز کرانله
ایردم قضا کی کونکه یتر دکانله	قدم بولکدی اوق کی طوغر لای مهرزم
واردم کوتک قیوسنه چون ارمغانله	کیرم هدیه سن کرما یله قول قیل
یکسان اولور می قطره یم بیکرانله	بحث ایتسون کوتکه کشره تله آق دکنز
بالانی شو یله سونله کبراز ایلانله	صوقدم دین اوزلر نه خایه مله کیرمی

در حق عمری

دکر بر لرقی عمر جاودانه	نه زیبار او کوت بی بهانه
دل اوزاتمه صافن کوق جوانه	یتر دم ایتدکین زاهد شرابی
کونک بکر رسنک یغنی قبانله	خلاص اولمز الدن وصله کیر
کن بر موی دلبراکه لانه	سکیم بر مرغ بی بال و پیردر
سکیم دستمه عشق اولسونسا	طشق ضربندن درمسه جانان
طشغم اشته یوزغان برینه	سکی الاله سنان برینه
کونکی کوزلرم نشان برینه	اوق کی طوغری اولیحق کیرم
سکیمه چغدی ارمغان برینه	کلدیکنده سفردن اول دلبز
برچوال اریه بر صمان برینه	کوزمدم بونله کوزی آج حیوان
آق صفاللی سکه جوان برینه	معلم اولدر که ابر ییچک توفان

در حق راهبی

اوزوقی عالمه اعلامه توبه	بیان قصه اعلامه توبه
کلای زنیاره ایله آمه توبه	قبانمه دن توبه قیوسی
جنبله واریم حتما توبه	دیمش برحق کوز جلوت بند

اوروج یرمی ایدم استغفر الله
کوبن تسبیحی ستمده راهب

ایرشییدی اگر انشامه توبه
دیش دخل انیم اسلامه توبه

در حق خطی

خطی کلدی اولدی حیفادریا قاز اوغریسی
عاشقه صندا اولن ایکن اولن زرد و خوشنم
خطی کلد کده ینه ناز ایلن ذلیر لک
لطفله برکزاله المزدی شهباز دلی
خطی کلدیسه ینه یاز قیاحت سکده در

دیدیلر تشهیر ایچون دنیا کا قاز اوغریسی
جان ویردی یسنه شمد مر جافاز اوغریسی
ایلرا وضاعنه دائم قهرمان قاز اوغریسی
اولدی اوکیک در شمدی قاز اوغریسی
دیمه ای عاشق ایدوب کا خفافاز اوغریسی

در حق فدائی

ایت بوقنده حالت بلغم اولیدی کاشکی
ایلییدی لاشه خنزیره روح سک حلولا
خلق عالم بقلوا اکل ایلییدی داکشما
ای فدائی هیچ لواطکدن سنک حظ اتمدم

اول ایکی ترکیب بر آدم اولیدی کاشکی
مسح اولوب یافونخلوس خانم اولیدی کاشکی
اقسرای کاه نری بر آدم اولیدی کاشکی
کیم صفا ایتمد مجر عالم اولیدی کاشکی

در حق قشمری افندی

ناز ایله اهل دله جانم خرافندی
جزار لری مفلس و بکشری دهر لک
عرضکله وقارکله کمال ادبشکله
اولصورت و اولطرفه لباسیله کوزلر
هم بيمزه هم مسخره هم نازک و هم خنر
در بوزه کرمقبره حمال جنازه
سن لاف و کذات ایلدی کجه هنر کدن
چهر کده رغفران ایله لاخیر یازلش
اولچشم کبودی ایله اول دیش مزعفر
دهرک هله بی کوکبه بر محشمی سن

مضحکده بود کلو عظمت نیلرافندی
عنوانکله باشکله صحنسونلرافندی
کیم کوزسه سنی نیکی بولسته در افندی
دیر لکه ننه بک شلفا او نیر افندی
هم محتشم و هم قشمر افندی
ما تمکش مستاجر و خنجا کرافندی
دنیا یی طوثر زمزمه بوقیر افندی
ویرمش سکا حقا کعب زبور افندی
اولسک نجیب مظهر شور و سرافندی
بوقدر او قیافله سکا بکر زرافندی

در حق عرفانی

نه بیلور قدر اهل عرفانی
خیز لر مائل ارازل اولور
لکزات ایله اختلاط ایده نلک
اتمه کن داره کانه الفت
نوله میل ایلمزسه اهل دل له
بجمله دن اول جوان دریدرک
دیز چو کنلرا غاسیدرکویا
دیدم آنی سکنلرک برینه
سکی باتمز دیو بخت ایدر
دید ی بالله کوز مدفر هرکز
ایدوب اولدمده که استقبال

لکزاتک سفینه و نادانی
نوله تشقیل ایدر سه بارانی
طاغیدر عقلنی پریشانی
باقمه نارغمه دل و جان
لکزک هیچ اولور می از عانی
عامدر خلقه لطف و احسانی
کوت ویرنلر ایچنده عنوانی
نیجه بولدک اوشوخ فنا
قند کیم کورسه نراخریانی
دلبران ایچره بویله جانانی
بوز و کندن جفار کسان جانی

مفرد است

غالب روی زمره اولان هشت زرد	اولسک عجیبی نوع بنی آدم ایچره فرد
حقا که خلقه عجبه لقا کوستر زنی	جشم کبود و جهره بوق زنگ و ریش زرد

مفرد است

کورسن استرسن اکربوق طولش نظرات هیئت	کورن اول جیفه مرار دخی مخلصله نوکره صوت
-------------------------------------	---

مفرد است

مهرزاور که سخت اوله غایت دراز اوله	سنت اولیه قلقلی اوله سرفراز اوله
------------------------------------	----------------------------------

مفرد است

قیاس اتمک که ذلتدر سکلمک	مدار عز و دولتدر سکلمک
هزینه دکلو سنت اولور سه اول بیر بیکرینه	دست لطفیله بوکیر ناتوانی قالدر

مفرد است

بجلسده کیجه زمره یاران مست اولور	یائمه بولدم اویانیق اول شکر لبی
کیریمی بوقله دفر عجبا قنده دزدیوا	کوتنده بولدم آنی الله قومش کیمی

مفرد است

وصال یار در انجمن خیالی جلقزنگ

النده کبری همان الت ملاحظه در

دیگر مفردات

درت اولوز کوز لر نمره قن او غلا کوز
یاره واصل او لیحق قاتی بوقن رسیکمز

کوتی کوز لکه سیکر غلامیاره لدر
مانع و صلت اولوزاره یه بلغم براغور

ایلیک هجو حشمت افندی برای کسده از حرمین

کسده دار حرمین به کلز بیعاری
به کلز قجه به ما بون بوزه ونک دیربشت
بره دینسز بره کافر بزه خنزیر او غلان
سن نسن قجه بو عالمده نه اولدم دیرسن
قالدی وار مدینک کلن اخور اخر
ادمنیرله اولوب بیکه طراز کلن
سفره کوتکی بسط ایلر ایدک هریرده
قده برکیر مقلق سری کوز سک ناگاه
سونخکان زمره سنه جلقی اونوندردن
کوت کشا نیده اولوب زرخ علی پاشایه
قالماش سگمدک عالمده سنی چوق آدم
عالمک مبتدل وار زلی پریشت ایکن
سن نیچون حدیکی بلمز سن آجناکه منش
جهانکی باقر ایدم آتش اولوب یوزینه
دیمدیلر می سکا کل بو هوادن واز کیم
آدمن الله نه بوقیمه در اهل سنخک
با خصوص حشمت معزدم کملر طلیانور
بو وقتدرده کتور مشمی فلک کیم کور مش
صدشکر حقه که بر شاعر قدسی منش
ن سنی هجو منزلی ایده ره بو یله

به کیدی عورتی سگدی بکمر مرداری
به فاطر بشت نذر اولقهقه خر واری
کیمدن اخذ ایلدک ای حقیقه بو بوق رفتار
ای جنب بوشت سکان بیلدیه یم مقداری
ایتدک اجر ایجه دم قاعد سکخواری
سا که کیدر مدیلر خیلر مان شلواری
طوبوز دیکجه خانلرده یتان بیکاری
خر صله اغلر ایدک اوستنده زاری زاری
نلر ایتدی چومزانه کوتنک ارباری
در قفا اتمشیدک غائله بازار
هندستان و عرب ایله عجم بلغاری
چوقد کل می سانه بود بد بیکه اظهاری
نیچون الدک یا ننه بر حصاره مرداری
بلمسک نطق شروناک دلم سن باری
شعرانک با ره مز کیمسیه خدمتکار
قوللانلر او کروهک کوپک ناچار
سکا قانلر چنر ز نشیز گفتاری
بو یله بر شاعر زور آور سحر اثار
مدد ایلر دلمه عون جناب باری
نیلیم نرک ایده مم قاعده اشعار

نطق شیرینی نلخ ایلمدم بونجه زمان
دیمسونلر سکا صرف سخن ایندیکم ایچون
اقتضا ایلمدی شمدی سکا کافر قبیله
حدیثی بلدیرم بعد زین از شاء الله
دکله انی قبیله و بیعار اوروی زیاده
بدرك عورتی سکدر بیجی بر بوزه ونک
حاصل اید بجه سنی والدۀ نک اولمشدر
درلودر لوتره سین نطقه سنک حاصلین
یحقدی میدانه سنک یکی حرف بر بوق
خلقه تقدیر ایده یم حالکی انجا لیجه
عین رسوای جهان بوقلوان فذوه دلا
خیز ما در بخطا لیت باصور بلا
یعنی سردار قودوش شخص سیرکار قودوش
ذاتی مجموعۀ جیفه اولمشیکر
کینه زمره سنک عرضتی تلوت ایند
کیسه دار حرمین دیو فخر اتسه بها
حکمت کامله حقه عقل را سیر منر
افترا ایلمنم کذب ویلان سویلنم
اطلاع حاصل ایدوبی صحت و کیفیتنه
دود کبرایله یلر صک دیو دنیا یی کزد
بیت مخوسی عموم سکشته مینیدر
سکدر عورتی کندوسی خدامه
کفره عورتنه دخی بوا سناد اولمن
بر فرشته یا تر و ب اهلنی اوغلام فیله
کندی اوغلامنه اوغلامنه صایلو

ایچدم نیشه بھو کله ده افکاری
حشمتا اند بوق بونجه در شهواری
کک از در منشم طاندره زهر ماری
بردم البجه اله کک تر ستاری
ثبت احوالک ایچون بسط ایدیم طوماری
والدن فاحشه بر فشیقی قبیله قاری
بونجه چرکاب منی رحمتۀ خورخور جاری
چهرک انچون اولور که صا که زنکاری
فلکک بوق اشی چوق بردخی سن مرداری
طور اطنابه دوشوبانمه لم اکثری
یسته فشیقیان قیطیات پازاری
زیب کاریز خلا مبوله بیماری
کلب مردار قدوش فسق و فساد انباری
ینه سیرایت او قدوش ترک ایدم پنداری
قله کلمر انک ملعت واضرار
مکه ده اولسه بابولقاده استقرار
لطف واحسانی عموم اوزره جهان ساز
حقنه سویلنم افک وغروردن عاری
ثقه ایلمشم صد قلۀ استخبار
قرن اغاجله عربکیزه ایدار الفاری
قند کیر قوروار ایسه خانه سنک معاش
بویله شرطیله الوز الدی یخزمتکاری
اولسم سویلنم مطلع اسرار
کندی اورقایه کیروبایلر ایش پازاری
وار خیالات اوزمان غرغزه درکاری

لفظ غزغز نه بلاجله سی فوص اندر فوص
پوسطاله دوندی فایده حقیرینک آملری
برسکش بر قیریش خانه اد با کده
کاه سکالرا و قود و شرکا و افورق فرجک
اشکاره ایدر اول ایشی قزلباش انمز
پرده عرض طمانی کی صد چالک اولمش
کوز بلا بی بود با سته او شهوانه قودوش
دال قافوق دیوانی بولنه بکر زاره ده
آم کوک آماده می وز ناده سک شرف
اولاد دال قافو غین بری امین مطبخ
قلبه خنری او کافر صا جتک قودوش
یعنی بر بر لرینک عورته ایشلر لر
بوزه و نکلاک نه دیمک مطبخ امینی نه دیمک
میر و بنوق ایکن اول قجه نه صورت یولدی
انلرک لاف و کذا فله اوقا طر بوزه و نک
اقضا ایلسه سرکاره کتورمک آئی
نه یهودی ایدر ایتدی کی ایشی نه کافر
یونی شو کلو کرامتلا و اندم دوشه
ایله ترتیب جزایا دشا هم او ملعونه
قلجک عرشه اصلسون سکا غاز دینسون
دائما اولدورده سین بویله کفر کارری
ای کیدی بسته بادانزده رشوابی
ایتدی کک ایشلری ارمی سک حصلت
حرف هجوه دلمز اولمشیکن بیکانه
باعث اولدک بوقدر کفت و شنیده زله

یوقش وسعت و بوللقلرینک مقداری
جزمه قونجی کی او غلنلرینک ادباری
با صدر رشق رشق شافردیسی موسبقا
در کف خواهش ایدر شیردن ایله مو مبارک
یوره کیم یا غز ایدر شمع یفا ولسه بارک
کوپه کلک نه طونی وارنر بوزینک استاری
مطلب ایش دیننه مستند دفتر داری
جمع ایدوب بملنه بوق کی براز جرای
بوز در بویله محل دال قافو غین ساری
صفرة وی چهره بی نور ایله صا یاری
ایلمش کندوی اول دانه نک پرکاری
اولدیلر بر قوطونک ایکسکی کویا ماری
امناتک تلف اولدی هله نک دعاری
بنه کوستردی فلک شیو نا همواری
که وزیر اولنده که ملتفت خنکاری
کهنه کهر ایلرین اولسه سراسر داری
ایریشور برکون اکا صاعقه قهاری
قل ایدردی آئی و همدم اولان اشراری
بعد زین ایلمسون کسه بو طر اطورک
ای شهر نشاه جهان ظل طلیل باری
انکا ایلله سین بالمش استقراری
پاک ایدر سنی بو عرصه کهک انهارک
ایلر شمد میان بسته ایدن زتاری
نطقرا تمشیکن الفت استغفارک
ایلدک هجو ایلله زیننده در و دیواری

حق تعالی سنی قهرایلسون ای کافر پشت
 کل دعا ایلیه لم سوزج لسان ایتیه لم
 ناکه عالم یاینه اوغلان الوب قوغدچیه
 عمرک اکتسک قیلوب ابارک ایدخواقرو
 یحیقه داتم کوتکک سفره سنی میدانه بوی
 کرمیه دستک بر سوز فارق سک طور
 ناکر غم اولوب منزکد ایرمیه سن
 کله بوشو بولسیدک فازه محتاج اول
 ای جفت پشت آب واجد اینه نوزیدک لغت

سبب اولدک تلف ایتدم بوقدر گفتاری
 کیرمیه نطقیه شایسته غدار
 ناکه هر کیم فاجروب کوسد وره خدمتکار
 کیم کلخند ایرمیه سنی هر باری
 ارتقاعی اوله رهون ید رشواری
 بولیه سک کوتکک صوفیه برسماری
 اوله سک سک فاجی خور تاناری
 کیه سین باشک حاور و ربهودی واری
 خاندانک کوپکار ایشه سوشا زشاری

هجو حشمت کبریا مضمون زاده راف

نوخ بوخ ای بسته باد انزده جرخ فلک
 بویله سن سخن اولدوغکی بلمزاید
 بن کبی شاعر معجز سخنه سوزنه کرک
 فیض حق تا زلی لازمه ذاتم در
 سن سکا اوکرده ایم هجو سخن سیمانی
 وار خلا رده دخی کیر مقلق رده سن
 ندر اول خلط مزحرف متعفن قصه
 فضلا کلماتک کورن اجاب دیدی
 هرزه کوی سخن اولقنر وظیفند سنک
 بر غزلله سنی یفعلدیلر لیل و نهار
 بذل ایدوب دینه مردار کی بسط اتمشیدک
 دویموب سن برق کله در انسانه
 بد و کده وار ایکن منصب رغبت
 طنلی منصب دیوا شهبابه هاجان اندک

افریں ای پنجس قالدیمر ادا ی سک
 بوخ بوخ ای فضله حشوشکم کلب واشک
 نطقی دور زبان اتمشیکن انس و ملک
 غبطه کش ناطقه مک کوکده ملک یرده سک
 اشته ای خیزدنی طور سخن بویله کرک
 شاعر غبت نه ده ده سن نه ده سن کوپک
 ضرطه و شجله کوتکد نمی صدور بلسک
 نطقی کایز بلاط ایله برابر محک
 وار ایکن ساکد ایشته مرزی بدکله ملک
 بلاد سنور ایله برهند ویرکود اوز بک
 حسته مرزعیان سره بر بویله دوشک
 کیر خردن کوتکد اوردک املام دستک
 ابتدک اضلال حریفی عربستان دیرک
 خلیک طاطنه کزاده اولیم دیوتک

شویله سگ چکدی اشک کی عربلر سیکریم
یعنی رافت جلی نجس نجس مضروب
دنبه بیدای سگش یانک افشان بش
آکل کبر دراز مائل شخص بورناز
سنسن اول مهرزد واکرنک شتم هیکل

اولدی درگاه کوتک خان قاطر دن ایشک
ابن سکره نون شیم بیج علمدار کونک
جاشنه باب خورش کله نشین مرتک
نوکره انداز نیاز دشمن طومانانک
سنسن اول ربه ده فرد ده ودریمه انک

درحق قصه آخری

دیردیز ملزم اولدی کوردی جواب
متشاعر برایکی یاوه ظریف
بونله کرجه نغمه نازک
نیلم طبع شوخی بکه مر
بویشله حدلری بلار ملک
خسر ومعنی نم که مهر منیر
بنم تیغ زبان کک کدک
هر نهی نکهته حیالده
مدنور نکهته اندیشه
ناله دیوت ناله لر اول
اوینله دیوان دکل انک اول
یوزیمه اشکری باقمه زینا

هر نه دیر سحر بل کورینور
کیمی ملاکیمی دل کورینور
تنه درقا و بیله کورینور
هم سوزم دخی طوتم کورینور
خامه نک کاراسلم کورینور
نیغمک تاب صیفی کورینور
فلکک رنگی صحرای کورینور
علم و فضلک محصل کورینور
شفریک خط جد و کورینور
لطف نظمیم تحیل کورینور
خط و جلد بجد و کورینور
قایسک چشم احوال کورینور

درحق قصه آخری

بیاتسه غم فلاکی فنا بولسه نوله کشتی تر
طالسه ماهی کیو دریای غمه زورق ک
بادیان کرمی اجزایکن اهل دله
سفره کوتکی لا یقی لوندانه چکوب
بویه یا تمیز روا اوکنه هرماز بولک
درگاه رابده سنی چلدره ده فرقه ح

صانفوز باشه دوشمن برایکی کور
قوزم عشقه الدن دوشمن غرق دست
هر کورک بانی سخی ایرغلم شمد ندرت
نیجه بوق سیه آجوب هرری ارزنجه دهر
خجل خوبانه زلم اوغلی زلم اولمشیک
صوت لیمان کونکانه دقادر مسکن

فوز سه با صد مکر کیم کو تک قالینه سئ
کیردن البرونه طاقدی کو تک کونجکده
سنی اقدرمه ایدوب اوستکه لنگر بر اغه
قوللنور کنیکه یی آرد ایتکک یلکن ایدوب
کو تکک منفه سن دوندره قوغوش اوینه
دومنی هب سکا طوغر لده لراکسه آدک
شهویت انباری روزک بوزک بوز قایغی
یا قه کی دانی یکتلر باشکه دوندیر یجالت
هضم ایدردک طونه مانندی دکل ماء منی
قنده برسک کوره سن صوق کو تکک قالینه
روز کار ایله صاقن کیم طاشه قوم اوتور
بر طریق ایله سکا چاتم در مقصودی
طیایوب مهرزه باشد وره کیر طور میجو
فور لر ذوقن ایدن برون الارغه طوره سن
قالقوب اینسون قو قادرغه دیرکی کیم سکم
ینه سن نیجه سرن کیم جکلر هر کون
یلامار طاقدم اگرجه کو تکک شایقه سنه
بوزکک بحر منیدن انا قور الدبحه
عسکر کیر حرامی کیم با صقین ایلر
کافه طوتسق ایکن باباک ایاجلف وضر
کیرد ریا کو تکک سیری ایچو اولط اور
کیجیلر نینه که آدکزه یلکن اجوب
اوغرایوب فورتنه برکون بلخیزدو

قلقلر طاقیلوب کسه که کچش یازرت
نوله دیرم طاشغم تنه فوره ایاسرن
جانه کافر کیسی کیم دوا می دوشمن
اهل عشقه کرمایت اولمه ایلکده طوب اتو
هر دنی واره کله اوسنه باشند ییجند
کیلرده بودر دیو صریله سکیلر
سنی حط ایلدی صاتم قه مرسله سکر
کوره سن الت او کرمق نیجه اولورکک یقردن
کو تکک آنکده اقدن اولسید آق
طولیله ما منی تاکه مثال مخزن
ذوق کو تکک دوندیر اوغرا تمه ایکن
اوستنه اور صه واروب ذوق صهای حکن
طون اغاجنه صخر سنجیلین سک قوپرن
نر صانور سن قالدی یانکه بومک و قن
انکلیر قالیونی کیم جاتیق مهرزه سن
چشمکه زره قدر کلمیه بوخر کهن
کیردن قانجه ایله آزدیکه ییجد دوکیلن
یره مه کیم چالقنور اوچر لدر
کو تکک ساحلنی صاتم که جای ما من
سن جک در دینه دوشمن نرواینه کزدن
اطه فضلن دویرنی ییجنی باکین سفر
روز کار ایله یحقوب واره کله صاغ واسن
الاند ایده کو تکک قابغنی باد یخت

هَذَا نَسَمَةٌ لِحَقِّ شَيْطَانٍ أَوَّلِيَّةٍ

اولقدر بر شتابد ز بیگم
دهری بر کوند طای اید ز کویا
نوله استله همغنا اولسه
زیروبالا یانند یکساندر
یردن ایدنجه کوکله بر تابد
ینه کوکدن یرد ایدنجه نزول
پرایاغ اوزر مدوز ایدر کویا
هله بر حاله قرار ایتسز
مرکزنده اگر قرار ایتسه
قوسز آدم یرینه یا ماشسز
اهل دلدر همیشه یارانی
گیرسه کز زمکا رندانه
خدمت اولیاده خود کویا
هر نه بخت اولسه علم وحدت
طرفه جموعه در حقیقتده
کنج کوهره را اولسه کز خاموش
عالی برسوز ایله ملزم ایدر
پهلوان بفکری هی صفا
اوله خوله ایدر نه کرافت
اوله ابله ضییب باطلدن
پهلوانلق ده اشتراکندن
زوق دار باده محبتدن
فالمه کلمه غریب در حال
نه گناه ایتسنه جزالت ایدر
کوز مدع بومله بر روی خرم

صانکه برق شتابد ز بیگم
سایه افتابد ز بیگم
باذایله هر کابد ز بیگم
طونکه اتش یا ایدر بیگم
دعوت مستجابد ز بیگم
صانکه یرشها بد ز بیگم
جرخه اسبابد ز بیگم
جرخ بر افتلاد ز بیگم
قطب بادی نابد ز بیگم
خیلی عالینابد ز بیگم
زید صاحب نصابد ز بیگم
مستعد خطابد ز بیگم
قبر بو ترابد ز بیگم
ملزم اولز مجابد ز بیگم
لوح بر انتخابد ز بیگم
اجیلنجه کتابد ز بیگم
فتی حاضر جوابد ز بیگم
عارف بهره یابد ز بیگم
مستحق عتابد ز بیگم
خیلی پراختنابد ز بیگم
نیجه راضطرا ایدر بیگم
اوز که مستخرابد ز بیگم
صانمه مستنیر ایدر بیگم
نراسیر فواید ز بیگم
نیجه پشچا ند ز بیگم

او قود قجه مناره ده تجيد

بوندن اعلا او اور سكر نرفند

كويابرغرايدز بكيم

تبع پيخوه قرايدز بكيم

در حق شوخي

سعادت ايله نديم اوله لي بدرخانه
زكورتلك اقم اولدي عجب ميدرايتم
اكر مساعده اينرسنه برطلوم ياغنه
بوكره حسنت اولورمي كه كوتده بيك تالكا
يدزدكل بوبلاي سبباهدر باشمه
بنم زكورتلك ايله اللهم طاش التند
بن اضطراب ايله بوندن سمانه كيردن اولم
زكورد اولورسم اوليدم نه چاره قائل ايدم
خدا بياور كه سوزم سوز حقيقتدز
اورمده كيم يذرنا بكار سفله نه ساز
ايكي قصيدك قوشند اكاري جبراييلون
نه جان نه نه صله دار بويده مذاحه
يدربو مصرعي خود كدي بولشد بيلور
كبد زده ماه دلي قوز قمر عستمنده
بلا برايكن اوج اولك باشنه نماتك
اوجيده جري موافق ايدز بربري نه
بلا بودر كه رعيت ايدرسنه خاند زه كر
بود كلوعت كرجزاره مملكت كركنه
بوخير نشايه واروب كدي بجه لجام
كورنجه حالمي شتم غليظ ايدز پدرو
بريكه مير شو قدز كدي مي احيا بلش
نوايه كيرسه اگر خان بابا كي قتل اينسه

نه مرجك كورز اولدي كوزنه نرخانه
بدركي بورادن بند عرض جرخانه
ايكي طلوم قنرا ولسون ندر ضررخانه
طلوم طلوم قنري يشكش جكرخانه
سوزم يرنه نوله كوچ كورسه كرخانه
منه خاقان اودز و كهر صا ترخانه
دوبيت اوقوز نغاييله دف چالرخانه
اوليك باش صوفيق دكلو مختصرخانه
باش اغريدز ديرايسم ليك سويشخانه
بني غريب قيوپ اولدي مشعرخانه
بر اولك انكله شهر اينده هرخانه
مكر ايدم نيه وارنجه ركزينا نه
مناره اوسنده لقايق چقر يابرخانه
دويرسه كديكم اردنجه جان انرخانه
ايدزدی هر يري ركوز عرض جرخانه
بري بري نيه شمش ايدز كجرخانه
ندكلو وارايسه جلاله عنرايدزخانه
نه اولكك لوجه نه قنر مديترخانه
كمي سوكر پدرو كيمسي كولرخانه
دو فرميتن ايدرار دنجه هم نترخانه
دعاي خير ايدزارون هم اولقدرخانه
دعا ايدردی فلكنه فرشته لرخانه

بابا کر بیک دوه کر سا کر بر یکی ویر سته
قناعت ایله بابا ک کبی اولمه سن جزار
نوکل ایله جناب خردایه احوالک

آنی دخی باکر ویر دیوا کون قیر خاسته
صیوب بو قکی یر نک ویرمه دور سدا
نه شوغی خره عرص ایله نه قتر خاسته

در حق علی پاشا

حمد لله اولدی مقتول اول وزیر دوسیه
صول طشاغی ایله اول سنبل علیک صاغ بو
نیجه مقتول اولسون قار طشق یاندیکم
کندی نکلده عجب بولمشد دامادی بوده
بر برینه عورتی سگدیکم دیر لر دی هب
باقی پاشا جان عالمدر نیده انک دخی
کور بی پاشا ایله حشر اولسه قیامت اول
دولت ایله بر بزدن فرقی وار ایسه اکر
یوغیدی بالله ملعونک جلوسه نیتی
زر نه صغیر نقلستند کرجه کیم قاز قارق
بویله نریاغز قره بو قدر جها نده کرجه کیم
نره دیو و قونجاوز ترکیب یرشم یاره شور
یور کولز نیکی بطمان کورده بکر زده هان
بو قیافته بونک بغداده حاکم اولسی
صهد راعظم اولسی خود اولیله برطل خرد

کیم یوزی قاره طش قدن دخی بر نک ایدی
بر برینه اولقد رهر نک ز نکار نک ایدی
هم قاین بابا ایله اول کر هم پاز نک ایدی
کرجه دامادین اتمکچی دخی بکر نک ایدی
باقی پاشا ایله مغنیده راء لایح نک ایدی
کرجه استمداد ایله مایین صدق رشت نک ایدی
ایکی سدن قلبان دسور یی فرشت نک ایدی
اول خرد حال بو خرنده هوش نک ایدی
جشنی کبی بونکده قولی رامنک ایدی
یستری طار تلسه بویله ترکه همس نک ایدی
بیکری یاغلی طامودن یایمه بر رهنه نک ایدی
بهلوان نه اکا نسب ظریف و شنت نک ایدی
شوخی رشنکل اولسه انجوق قشمر نک ایدی
سخر دوران و جرخ دورا یر سرنک ایدی
دولت عثمانیا نه بر بلی کوچ بر نک ایدی

در حق محمد هور

نوعی زاده بزه بوشیوه خیزانه ندت
کیم سکه سنجیلین دیوی اشکار سکشو
یکدی شلدیسه بوزک کیرشتر لی حاضر
کرجه قاف اوغلی سفاهت علد رشمد
نوله عین ایسه اولقد بیانو اهل ایله

سنی ستمک بزه ایلر کی مطلب د کله
اکلر حادثه مز کیرشتر لب ده کله
اولیله طاصیق کوتر هر حادثه انسب د کله
سن قدر میدهد و فاحشه مشرب د کله
همه بر سنجیلین جلف مذذب د کله

مخوفی بر درنا سفته و کندی عنیت
 ضعیف با هنله انک ارده اوکی سالمد
 کرجه سکمش آئیده حاجی محمد زاده
 لافی قوای مدرس بنیک سکه دیمه
 سزه امداد شفا ایدی چوقدر بیلورم
 نذر اول فاحشه بلم بر احمق صانور
 اهل علم دیر اینه باشنه جالسون علم
 قاضی هم دیر سه اگر محکمه یر لازم اولان
 شاعر هم دیر سه اگر شاعر اثبات هنر
 باعث شهرت اولان حسن ادا درخته
 نذر اول فاحشه میتدل و جن بیکر
 خلقی بر او یوز ابلیس منا قدر اول
 بحثی طور سون آن عطری ایله تشهیر ایدیم
 اهل علم اهل کمالی سوزن اعلا کلمر
 فیض حقدر سخن ای یاره طراز ایش

نیلسون یا جللی مهر شه شغب دکله
 دوز حکیمه سنک کی مغذب دکله
 کوت گذشتی نیه سندن انک اغری کله
 بک مدد قدر اشرافه مقرب دکله
 انحق اول فحشه بی تنک ملقب دکله
 انک اطوار بزه شد محرب دکله
 ساکنر ارباب سخن جهل مرکب دکله
 دلبر باده کش و جام لبالب دکله
 خط تعلیق ایله دیوان مرتب دکله
 قلم عطری ایله جلد مذهب دکله
 انی همد ایده نک مذهبی مذهب دکله
 لغت اتمک بیله ولجدر اکاسب دکله
 کچی یر بندینیم فحبه یر مرکب دکله
 حمد لله علما حواجه مکتب دکله
 هرکشی نکه الهامه محاطب دکله

در حق قلی زوان

چوقی کتدیسه بوز قی کلدی
 بزه بر مسخره بولور لایلد
 خردن قول اگر برفت برفت
 یاره لی زاده یر مبارک اوله
 بوزه ونک اولدن قاجرمی دخی
 بن محمد سیدی خردیر مم
 خمر محمد علی جو حیدر
 جمله دن نیه خراشقلرده

شیوه روز کاره عشق اولسون
 فلک نابکاره عشق اولسون
 غول دشت تزاره عشق اولسون
 رستم خرسواره عشق اولسون
 رندی ننگ وعاره عشق اولسون
 کروکمنه خماره عشق اولسون
 کورد کامل عیاره عشق اولسون
 قلیان خاکساره عشق اولسون

روح شاد اوله مشربی خرد
 دوشی طرفه در طلوعینک
 کیمیا کر لکنده بوق شبهر
 عجب ابله فریب باطلدر
 جمله سندن بوسلدار خرد
 کشتنی دریمینی قاضی
 میرخور خورده فتنه دز مغرور
 بونده کورلزا یسنه دغوامز

بیمه غمکساره عشق اولسون
 کامران کوفته حاره عشق اولسون
 مقلس کامکاره عشق اولسون
 اگرانک یادکاره عشق اولسون
 حکمت کردکاره عشق اولسون
 نه طور روزکاره عشق اولسون
 بوق یکه فوسپداره عشق اولسون
 قاضی قنده هاره عشق اولسون

قطعه آخری در حق حکیم نابشی

ای صبا خاکبای سلطانه
 نیجه سلطان جوانخت جهان
 کرمبله دخی اولور سر سکا
 سوبله دوزره عالمک حسنک
 ولا صد اعظم سابق
 حسناات ایله طوئد افاقی
 نوله مغزول ایسه بوموسمده
 اول ملک سیرت علی پاشکا
 بولک وزیرینی حقا اول شاه
 حضرت خواجهاشه عالم
 اوله معلم حقا اول
 یاد اولسونئی نام وفارای
 معدن و فضل و کاردان و رع
 اول حکیم پاشه وارث بقراط

یوز سورتی کامکاره عشق اولسون
 خروجرم وقاره عشق اولسون
 لطف پروزدکاره عشق اولسون
 وکلای یکاره عشق اولسون
 حسست یا وکاره عشق اولسون
 بویله برنامداره عشق اولسون
 اصف روزکاره عشق اولسون
 حیدر روزکاره عشق اولسون
 بویله برنجت یاره عشق اولسون
 عدل و تقوی شماره عشق اولسون
 علم و حکم مثله کاره عشق اولسون
 روشن اختصاره عشق اولسون
 مفتی مستشاره عشق اولسون
 مرد بقراط کاره عشق اولسون

در حق قطعه آخری

قهوه و مسکینک صفا بخش
 سیراید بنجه جمال داور
 یوزی قاره قوجه غلامپاره
 لرق ایدرمی دخی علی شاهنه
 خوش سکرلر صولاق مفعول
 دیکجینی باشک حسن شاه
 طون او غلام بدکلی مفعول
 اکاما تل کچر سکر شعبان
 قهوه جی زاده احمد او خیر
 سکر ایش عروس ترکی دخی
 حافظ خیز یاره چالده
 کیم سکر او غلامی حنا جینک
 اونجی زاده دقیقه فوت تتر
 میدهد لر بعدی حفاف
 سکه یم غلامی سنک بخش
 سیم زردن صورر سکر حالی
 قارشو طوشه اگر کوئن کیر
 بونله در بونله حالی خیزانک
 یار دیر سه محلی ایله جواب
 در دایله روز شب پور عاشق
 سیر ایدک اودر کی نه بوند بیز
 بوزه ونکمر کز لره غالب
 مختصر قیل کلامی عاشق

یوسف کلفاره عشق اولسون
 دیدی کلر هزاره عشق اولسون
 طارقه نابکاره عشق اولسون
 اویسقلی نکاره عشق اولسون
 اوکن تابداره عشق اولسون
 قیچی حیلله کاره عشق اولسون
 کوئن ویرز آشکاره عشق اولسون
 اویله بریاد کاره عشق اولسون
 عارفانه نکاره عشق اولسون
 کیمی روز کاره عشق اولسون
 درزی زاده شکاره عشق اولسون
 آتی سیکن خماره عشق اولسون
 سکیلور شیوه کاره عشق اولسون
 ذله زلفکاره عشق اولسون
 خلقة کوئن یاره عشق اولسون
 کون خالص عیناره عشق اولسون
 بوستانده خیاره عشق اولسون
 کز هر دیاره عشق اولسون
 عاشق در نکاره عشق اولسون
 ناله آه زاره عشق اولسون
 کیری کوفته خماره عشق اولسون
 بونله برکاد زاره عشق اولسون
 چوقا و زانمه قاره عشق اولسون

در حق خلیلان شما

حق بلا دیمه کیم اولدینده دلیلم

بونله یوزی نیمه مزار اولسون

عنه كرك نصفه قد ردی سته
آینه به كندی بوقیدی طوته لم
هنرا اولور می حقیقتده بویا
آنید ایده مدی قیش باصدی
بستهی ایلدی ق ق غلبه
بر زیاد اولسه دیردیم تارغم

ایلدی سلطنتی خورو ذلیل
بوقنی باضمش اوکا بوس ثقیل
بوکثیر اوله خصوصاً او قیل
چالیدی ناچار فالوب کوس رجیل
نه بوقن بردخی او هنزه وکیل
بوقنی بیه مدی بوقنی خلیل

ترجمه بند رحول تمکینی زاده اشیا الشا

بونه کروش بونه جنبش بونه دوران اولسون
خاطر اهل دی اول نیجه ایلر سته خراب
کلمسون ایکسی بریزه بنات النمشك
بربری ایله قران ایلسون انجم بربر
پایمال ایلسون اهل دی نك بکدك
عادل وظالمی برکورمك اكن جرم عظیم
جمله دن بر او سرد قدر باب ستم
اوستم بیشه که یاننده برابر کورینور
یا لکز باکه اولان ظلمتی حقدن دیلر
انتقام المزایسم بجهوبله بنده آندن

بو ایله قالور سته فک خاکیل یکنان اولسون
تملندن یقاون اولدخی ویران اولسون
بلکه جمیعت بر دینی بریشان اولسون
مهر ایله ماه نوی دست کریان اولسون
بایه سی هر کوله نك بایه کیوان اولسون
نك کورد ظالمی اول بونیجه ایمان اولسون
عدال ایچون خلقه ویکاشه دورا اولسون
نیک و بد جمله کرک کفر ایله ایمان اولسون
عربنه دولته باعث نقصان اولسون
شاعریت بکا هر وجهله بهتان اولسون

زهو سن تیغ زبانه چالوب چال ایدهیم
دشمن شاد واجامنی غمناک ایدهیم

باشلیم و صفت اول ظالم بی پروانک
اولا شو ملقندن ایدهیم بحثی بواز
بونیجه یلر که سفرده بد ایدردار اولر
قتنی سردانه قرین اولد اینه سرحد ده
کوز خرا اولسندی موجب بوین اربا قلاع
حاصلی هر میل غور منراخی اول بد بخت

بو ایله مذمومی اولور دی کور یکران اناک
کرجه معلومید راول کوسکو تور دنیا نك
بیخاشتی راست کوز مبد وارن پاشانک
سید یباشتی تیون مالی ایله هب آنک
هب گم اولور دی وارن مالی شد وورانک
باعث اولور دی ظفر بولسته اعدانک

منت اللهم بویل کتبه ملعون سفره
دولت و دینه بونک ایتدی کی چف و غدر
اعتقادم بوکر بران قوم یوب دنیا ده
شهر دن اولمز سه بولمسا نزع حقلا اولز

کور قو حاتنی سردار عظیم الشانک
اولسه معلوم شریفی اگر احمد خانک
اولد وروب اول کوبکی حرک بن شیطا
دائما منتظر لطفه بزمولا ناک

دولتی دولت اسلامه ذبون ایتدی هله
فتی لطف ایتد اجل موندنه ایتسه عجله

عشقی امکچی زاده اید

کیدنیک دولت ایلله عجب و غرور اید
دهرده زره قدر ناه نشانی یونعیک
جیقسه تحصیله خربنه بیکه کلور حقیق
اناسی عشقی کند نیک باباسی امکچی
خط مستکره بید شکله بکر زده مان
بر ایدم یوربسه یستهر اید نازد
فودوزایت کی دلارده وارانه قوشمه
کاتب سر کچین اول لیوالی یستسه
عورتی فجه ادی پیشه ایکن اسماعیلک
بریده داود افندی مرتبه لر نیک

هر کسک عرضی بقدر فخر سرور اید
برایکی کونک کلور بویه ظهور اید
کیمسه بلز فقر اچکدیک زور اید
کدوفک دولت اوموزده شعور اید
یارسه باشند باشه املاده قصور اید
کتخدا ناعنه اول خیر و قور اید
اوصهار فوج اول کلب عقور اید
اوطریف متشاعر اوطرور اید
ستایر سده ایکس سنده حضور اید
لطف طبع اهلینک اندنه نفور اید

اف صفا ال ایلله صفا سن اطه باباسی اید
او یهود بیچه طونکه باباسی اید
قطعه آخری کز حوکی او اقدی

اهل دل دشمنی بر مبتدل باطل ایکن
هر کور ان جعفر مرارینه شتم ایلر ایکن
باد شاهک کله صدره اولد دفراری

ایلر او کتزلر همیا به کوبک جاهل ایکن
یعنی شول مزیه مستکرم ناقابل ایکن
قبطیسانه ملز می نکستی بر عامل ایکن

فلکک عاد تیدر کیم نیخه بویله دونی
بویله برضا المی البته کورد کورک نیه
کتک استانبوله شمدی صفر مزدولت ایله
چهره بوق کبی زور اولدینک و همچو کیم
بونه سردر کمر دو کمنز بوقد استدلخی
بوقدر بوند قراریله نک و جی ندر
ایاغی دوز باصه جوق بویله نه حکمکد بو

صدراعلایه چکر اول برینه قابل ایکن
دو آه فقر پرده چکوب حائل ایکن
باباسنی ادرنه شهر نده کمر سائل ایکن
بوق آشر بر دایمش والد سه حائل ایکن
ظلم بیداری جهان خلقنه هب عامل ایکن
دولت دور زمان دولت مستعمل ایکن
باده غفلت ایله سر حوش لا بعقل ایکن

طولویه طوئسه انی یاز اجل سا قیسی
او یقلسه بر یحک بوق دکل یا قیسی

کلدی شهر مزه لولغنه بوندن اول
ندر اول طرفه شمائند ز اول عجیلقا
اول بولوق شلرایله اول سمر اکبر برون
دیر کورن چهره زره ایله او بوقلی اغری
همدم و همقدی اولان ارا زلر ایله
کیسی مضحک آنک کیمی معر بوزنه و نک
دائما باشی کوتنه کونی باشنده ایک
دم و لحسی ایک مقربلر یا ننده
بریلوک چهره سی بو حیز و قود و نهم کور
ینه دولت لری بر بردن اوله بر کشته

بویله دوستایی شکل بویله عجایب هیکل
شهر شهر دکل سفده دهلر و لسه صقل
اول عجم ما نیسی کوز لره اوز ریخی صقل
بریا قر حار دوزنه بکر زکر اوریش صقل
برالای کندی کبی دون نجیث مرم
کیمی پشت کیمی ابنه کیسی مستعمل
سکه نک اولسه نوله کونی بواصر باشی کل
حشت او غلش کبی براییکی دوز چل
خوب جمع انشید بریر خلا فازل
ایریشه ضاعقه خشم خداوند اجل

جمعه اتباعی ایله قهر ایده حق ملعونه
بد فاتیر یچو ب همدن اوله فارونه

واتر یجی عرض ایچون اسکله ایله دیوانه
کبرینک بر جیفی اسک اید الد همار
منستشار اولغنه بولای اید فرعون
مست اولوب کیدیکی دم شبنم مرلیخه

قصه خوان کلدی صبا نورش و د امید
قصه دن ارتق اید سویلدیک انسا نه
هر جهنده نجر غالب یی وارها مانه
ابشته بیرم دیر اید خرمینی شعبانه

النفات وكرم و همی اولد کلاوایدی
خیل مقبول اید یا ننده جیب اغلے

بوز و نکه کلر انز قودوش خیزانه
نیجه مفتون اید کورسک اوخرنا دامه

میخ همضم اولنا یکن جهه فامیواری
نه بلا ایدی اویرک صیفه دستاری

در حق رحمت پاشا

اولسه باشند اکر صبار کلاهی رجبت
صدرا فله ده کروی اولخری دم منمک

خلقه دیرد مکه فلک کجه بوز ضعی ایندی
کورجینک بیستیدر برینه صیدی کدی

در حق مزبور

منصب امیدی رجبت پاشا درو
اویله باطل خیزه اسناد کرم

لطف حقن کوزی بومق کبیر
ایک سکندن ایلک اومق کبیر

در حق انجمنی فاده احمد پاشا

برائیکن اشک صابغی اولدوره حکسن
کیم کورسه او صوره وزیر اولدیفکدیر

سن فنده ایاصار کویک فند وزارت
برکهر یالک اید بوقه دوشدی صدارت

در حق کزبور

کجید کوی بند حضرت انجمنی نک
کیر همجوی الایم بنده اله تولسه کرک

حادنه استند اول خیزک ما بود کجوت
سکیم کیدی کونک حافظنک کونی کجوت

در حق قطبچده اخری

کونک نوله سکمه هر دم اولسه جای قرار
کونک غینه دوشلیدن سکم زبون اوری
کونک هواسته دوشد سکمه بوق آرام
کونک ایچنده سکم کیری دیسم بوقدیر
کونک سکم اوکله خوان دشمرقت ایدو
سکیم ایله الوب کز میتم کونکجه سنک
کونک نوله سکمه هر دم النفات ایتسه
خیزل سنک کونک اردنجه زار و سر دان

سکم براذر اشفشان کونک اکا غار
کونکده درسکمه بنه وار ایسه نمار
کونکدن ابرو سکم بر نفس ایدر می قرار
سکم کوننده ایکن دلبرک ایدر انکار
سکم نوله کونک اردنجه کرسه لیل و نهان
کوسوب بگا کونک الوب سکمدن اتمه فرار
سکم کونک بولنه وارینی ایدر انبار
کونک قیلنده دخی بیسته نیجه بیست و زار

سکدن اولدی کونک بویه دلره دوشک
 سکیم جزا سنی بولک کونکده جنس اولدی
 سکیم کونکله کناه اتمه دن دکل خالای
 سکیم کبردی کونک قاپوسنه دی کایف
 سکیم زخیره نفسی کونکده صافلا حب
 اغیز بایشد کونکله سکیم نهاییه
 کونک سکمله اینس و سکیم کونکله جلیش
 کونک سکمه سکیم ده کونکده در شمدی

کونک اجدی سکیم نوله چکسه غیرت و عار
 کونک قیلدن اولور عاقبت سکیم بر دار
 کونک نوله سکمه اولسه دوزخ بر مار
 کونک سکیم اوکته کاغی چکسه دیور
 کونکدر سکمه شمد حاصلی انبار
 سکیم چکسه کونکدن اولور کیش دوستا
 سکیم کونکله مصاحب کونک سکیم ایله یاز
 سکیم کونکله کیم سده کونک سکمه چقان

در حق بیهای

قالدی کوفاه طشغم صغیم اولک دراز
 بیله صاندیغی دره صغمله طشغم
 طشغدن صغیم منزله اولایریشور
 صغله طشغم بری برندن فالسز
 صغلمدن طشغم بر قیل مالک اولسه
 صغیم دکلور بنو طشغم دخی و جیه
 طشغدن نوله اولسه متواتر صغیم
 صغمله طشغم بری برینه طولاشور
 طشغله سکیم قیلدی اولسه صغیم
 کوسه فالسز دی طشغم صغیم یا شده
 طشغم اوله مزاقا صغلمدن صغور
 صغیم مروحه جینان طشغم منغه در
 طشغم صغیم کاه شیمز کاه قبار
 طشغم بیمنه لری نور صغیم نور برسته
 سورینور لری کونه صغله طشغم

طشغدن صغیم و جی وار اولسه صغاز
 طشغم یولنه ایلر صغیم پای اسداز
 صغمله طشغم یوله ایسه نک و سار
 طشغم اوسطور نور صغاشانه کاز
 طشغده صغیم کوی اولو جهنم طراز
 وار ایسه اولک طشغم صغیمدن اس
 صغیم روفشیم و طشغم سر بصدان
 طشغمه صغیم اولده در عربده ساز
 صغمله طشغم باغیر ایگ شکل کسار
 صغلمدن طشغم بر قیل ایسه بنسار
 صغیم یارینچیکر طشغم ایلر منسار
 صغیم طشغله صغلمدن قیش و یاز
 صغله طشغم و صغیمه ایسه اغار
 صغله طشغم کاه اولور شغیده باز
 صغیم اولدی بهایی طشغله همراز

در حق جکالی

کورک بوق غمره غما زینه جانک فدای قلمش
 بوق کور کلا جمالک درون المش بر نور
 کیجه کور بوقله بر مجلس دژ بوق غمره غما
 کورک بوق یتر مزانن سیوب دیوار سو بکشم
 بوق کور لعلن امش بوق کور هلوسته هارمش
 کورک اولجشم شهلای بوق اول قد بلاسه
 بوق کور کوش بدوبیا و صافی کاس فریادش
 کورک آینه ادرکی بوقدن پاک امش اولک
 کورک قابل وجود اولمقلق بوق ایلمش تحقیق
 عجیبی کور لرب بوق دم اولر وادی وحدندن
 کورک اکسیر غلنده بوقه عالمش اذعانی
 دم و لشم اولمش کن کور لرب بوق کوخت دهر
 بوق کور دیش بیلر مش بورغ آیین عرفان
 بوق کور کر حیه هجواتش سکر مش کور بوق نیا
 سکر کن کور بوق ایخان ایجو بر عیش کلمش
 بوق کور ماهینن یاراننه کور ایلمش افشکا
 مکر کور شاعر اولمش بوق نظیر سولمش اکا
 کورک اشعار دنا هوارینی بوق ایلمش تزییف
 کورک بدجه سوز کور کور و قاج کر مش بوق
 بوقه نسبت واروب کور بدم ایلمش اشیا اولمش
 اوصاف مش صورتندن کور بوق ترک دیار امش
 بوق کور کور سفره سه چغندر دیو دنیا بزم امش
 بارشکلرینه کور بوقله وافر صحت اتمش
 صفا لرب بوق بویار مش کور بولر مش کونک موی

بوق کور خالک دامن چشم جان تو تیا قلمش
 کورک بوق لعل می کونیله جانن اشیا قلمش
 کور بوق بوق فرخ صومش بوق کور حیا قلمش
 بوق کور زلف مستیکن قوقو و عین حیا قلمش
 نیه کور کام الموب صفا کور بوقدن بیک صفا قلمش
 بوق کر یان ایدوب جشم کور کور قین و نایلمش
 کورن بوق کلبوب ماهینن و افرتنا قلمش
 ولی کور شد بوقدن کسب فیض انجلا قلمش
 بوقک اوضاع نا هوارینه کور قهر قلمش
 کورک جشمی بوقک انزله بر مرزده حیا قلمش
 انکچون بوق کورک استار اولک عبا قلمش
 کور بوق سومز اولمش بوق کور خطا قلمش
 انکچون بوق کور غایتله انجمنش جفا قلمش
 انکچون بوق کورک وافر شفا قلمش
 کورک رساله اولمش بوق بوق کور قلمش
 کورک پشت اولدین بوق جمله دنیا بیل قلمش
 زبان نازده بوق غائب اولمش کور خطا قلمش
 بوقک انشاسنی کور زبور فرخ خلا قلمش
 بوقک ضرب طبله سو معده سین کور دوا قلمش
 کورک شوم اولدین بوق بوقدن انز و اقلمش
 کورک زمش بوزندن بوق برنج کج خلا قلمش
 بساط نعتن یا مش کور بوق منلا قلمش
 بوقک کور دیشی او مش کور بوق چوق دعا قلمش
 بسند امش کورک اول و وضعه کور بوق صفا قلمش

د کله ايمدی حکایتی جلبی
بر مثل سوبلیم سکا اما
بوتی معکوس بیسه بر آدم
سکا یوز اقلنی نصیب ابتدی
سنی فلا سدن خلاص ایلر
طالعک سکا که یار اولور آخر
جلبیلک کن عزو شان بولدک
کاشکی بجلش ا هالیدد
کجه لر دی هب اریکه اشخاص
ابدست ایله فیلسه ده جائز
دستک الدیغند مهر می
انتشار ذکر له برادر له مز
ساکه بر کز حواله اینتم اکز
کونک چاک ایدر زهر سنی
کندی نوساله عورنی هشار
فره عورت سکندر ابحره اودر
شکلی بوق زنک اولور هر باره
هله انسانه ده دونردی برادر
بر سنک آدم اولدینک دیلر
سن ایسه بلنم نر بوق یرسلش
یوقدر سک یدک ارازلدن
سنک ادراک پاکنه دوشمن
جمله ارباب لاسکر سنی
برغزل دوشندی وصف بانکه
سنی یغسل سید مسقوف امام

سفهادن حکایتی جلبی
نازه اولسون عیارنی جلبی
ندر آنک کفارنی جلبی
ایرینک کرامتی جلبی
داریک استقامتی جلبی
چوق چکر سک فلاکتی جلبی
بستمک اولد رفعتی جلبی
سن اید یدک امامتی جلبی
ابده لری رعایتی جلبی
نیجور انز عبادنی جلبی
کوره سن وجد و حالتی جلبی
کیر هجولک بوختنی جلبی
مهر ز شیر صولتی جلبی
کیر سختک صلاحتی جلبی
بولش انکه راحتی جلبی
جهری باز نک وثقلتی جلبی
باشکه چنسه فرصتی جلبی
اونور ردی وجاهتی جلبی
ایدر رسا کن لغتی جلبی
اکله مز سک نزاکتی جلبی
طویمد کمی ظرافتی جلبی
بله مک بوقیاحتی جلبی
ترک ایدر نک خیانتی جلبی
رشک ایدر کورسه حالتی جلبی
یاد ایدر نک صباوتی جلبی

کتاب حق سلفها از آذربایجان

سکمی ابتدای قامتی جللی
نیجه در مسنده مدح ایده کوره
نور دن بکدیکنده فرج عیوق
غرضی بوق سکا بها نینک
شعر من دیار و خط مستکرمه
کشتی اهل معرفت سن سین
فوز قدر ملک یا قهر حق بر کوش
چوق سوزا سناد ایدر سکا پند
او نوزین فر کدک سوزیلتمه
آنکی هب سکنلری اولدر
رینه ارق سوزد دی حسرتله
کیمی عالمه ایدر شایع
وار کلی وضعی همزه کار بدنت

آلبانیا
مکر
مکر
ناهم

فصل آخر

کله پاکه حلاونی جللی
کهنه فرجک حلاونی جللی
وازمیدر پک لطافنی جللی
سکه برکن نهایی جللی
ذا تکک زب وزینتی جللی
وصفک بوق نهایی جللی
همزه نامه تلاونی جللی
هب بلاندر شهادهی جللی
نر بوقزیرا ونکیستی جللی
یه بوق بنور و نهایی جللی
سنی کور سبک طلعتی جللی
بلکی باضه شهرتی جللی
یترا بیک سفاهتی جللی

بوق ایدر رنجاستی جللی
ضرطه چالسیک و سیکلی
نیجه پیک دانه نیکستی جللی
چوق چکر مش ندامتی جللی
اوقی باب طهارتی جللی
قاری نور سوز مؤنثی جللی

فور قمر زعکله صحر یاران
نحو اولوردی وجودنا بورک
بو غلغلدر ایدر ک بلکه ظهور
ساگر برکرة رقی ایدن آدم
کونکی پک یوماز مین بلسم
سن زکورد اواندن نغم برسن

تا که سیراب اوله بهسار امید
بکته تاب و حرارتی جللی

۱۱۱۱

۴۴

PL
234
B55
1871